

KH 30.3.2020 § 62, liite 7
KH 18.5.2020 § 106, liite 4
Liikelaitoksen johtokunta
20.5.2020 § 22, liite 1
VALT 17.6.2020, § 25, liite 6

Muuramen kunnan toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2019

SISÄLLYSLUETTELO

1	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	1
1.1	Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2019	1
1.2	Kunnan hallinto	2
1.2.1	Muuramen kunnan organisaatio.....	2
1.3	Suunnitelmaperusteet vuodelle 2019	3
1.3.1	Yleisperustelut	3
1.3.2	Talousarvion laadinnan lähtökohdat	3
1.3.3	Kuntastrategia	5
1.4	Yleinen taloudellinen kehitys	6
1.4.1	Kuntatalous	6
1.4.2	Toimintaympäristön kehitys	7
1.4.3	Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys.....	9
1.4.4	Työvoima, työllisyys	10
1.4.5	Hallinto ja henkilöstö	11
1.5	Kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta	13
1.6	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	14
1.6.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	14
1.6.2	Toiminnan rahoitus.....	16
1.7	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	17
1.8	Kokonaistulot ja – menot.....	20
1.9	Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	21
1.9.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	21
1.9.2	Muuramen kunnan konsernirakenne	21
1.9.3	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	22
1.10	Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainonottamista koskevista toimenpiteistä	27
2	KUNTAKONSERNI	28
2.1	Muuramen Vuokra-asunnot Oy	28
2.2	Kiinteistö Oy Muuramen Kettula.....	29
2.3	Kiinteistö Oy Muuramen Elämäkaari	30
2.4	Muuramen Lämpö Oy	31
2.5	Kiinteistö Oy Hakamuurame	33
2.6	Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie	34
2.7	Muuramen Hyvinvointi Oy	35
3	KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN	36
3.1	Keskusvaalilautakunta	36
3.2	Tarkastuslautakunta.....	38
3.2.1	Tilintarkastus	38
3.3	Kunnanhallitus/tukipalvelut.....	39
3.3.1	Hallinto ja henkilöstö	39

3.3.2	Kiinteistötoimi ja siivous	43
3.3.3	Keskuskeittiö	44
3.3.4	Sisäiset palvelut.....	45
3.3.5	Seutu- ja alueyhteistyö	46
3.3.6	Muu toiminta	49
3.4	Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	51
3.4.1	Hallinto	52
3.4.2	Varhaiskasvatuspalvelut.....	54
3.4.3	Perusopetus	58
3.4.4	Muuramen lukio/toiseen asteen koulutus.....	62
3.4.5	Liikkuva Muurame	65
3.4.6	Joukkoliikenne	70
3.4.7	Kulttuuri- ja nuorisopalvelut	71
3.5	Kunnan avustus liikelaitokselle	80
3.6	Eriytetty tilinpäätös Muuramen Hyvinvointi-liikelaitos.....	81
3.6.1	Henkilöstö.....	82
3.6.2	Toiminnalliset tavoitteet.....	82
3.6.3	Vastuualuekohtaiset talousarvioperusteet.....	83
3.6.4	Liikelaitoksen hallinto	83
3.6.5	Vanhus- ja vammaispalvelut.....	84
3.6.6	Perhe- ja sosiaalikeskus	87
3.6.7	Avosairaanhoidon palvelut.....	91
3.6.8	Suun terveydenhuollon palvelut	94
3.6.9	Erikoissairaanhoido	96
3.6.10	Liikelaitos yhteensä	97
3.6.11	Tulosbudjetti	98
3.6.12	Tilinpäätöslaskelmat/Muuramen Hyvinvointi-liikelaitos	99
3.6.13	Investoinnit.....	101
3.6.14	Liitetiedot.....	101
3.6.15	Esitys Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen tuloksen käsittelystä	104
3.6.16	Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen tilinpäätöksen allekirjoitukset.....	105
3.7	Elinvoiman ja kestävä kasvun palvelut	106
3.7.1	Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta	107
3.7.2	Infra ja mittaus.....	108
3.7.3	Luvat ja valvonta	112
3.7.4	Maankäyttö ja elinkeinot	115
3.7.5	Muut.....	123
4	TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN	124
4.1	Verotulojen ja valtionosuuksien erittely	125
5	INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN	126
5.1	Kunnanhallituksen investoinnit	126
5.2	Tukipalveluiden investoinnit.....	127

5.3	Hyvinvoinnin ja Palveluiden lautakunnan investoinnit	129
5.4	Elinvoiman ja Kestävän kasvun lautakunnan investoinnit	131
6	RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN	136
7	YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA	137
8	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	139
8.1	Tuloslaskelma	139
8.2	Rahoituslaskelma.....	140
8.3	Tase.....	141
8.4	Konsernilaskelmat	143
9	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	147
9.1	Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät.....	147
9.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	149
9.3	Tasetta koskevat liitetiedot	152
9.4	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot 159	
9.5	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot	160
10	ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS VESIHUOLTO	162
10.1	Käyttötalouden toteutuminen	162
10.2	Vesihuollon investoinnit.....	166
10.3	Vesihuollon rahoituksen toteutuminen	169
10.4	Vesihuollon tilinpäätöslaskelmat	170
10.5	Esitys vesihuollon tilikauden tuloksen käsittelystä.....	172
10.6	Vesihuollon tilinpäätöksen liitetiedot	172
11	ERIYTETTYJEN TILINPÄÄTÖSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOSEN MUODOSTUMISEEN.....	174
12	TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	175
13	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA	176
14	SELVITYS KIRJANPIDON SÄILYTYKSESTÄ.....	177

1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1 Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2019

Jokainen vuosi jää mieleen tietyllä tavalla erityispiirteellään tai tapahtumalla. Minulle ja uskon monelle muulle Riihivuoren uudelleen herääminen oli tapahtuma, josta vuoden 2019 muistaa. Kesäteatteri UIT:n vetämänä tarjosi huikkeitä elämyksiä monelle Riihivuoren yli 12 000 kävijälle. Moni kävijä tai kävijäryhmät olivat ensimmäistä kertaa Muuramessa eli tämäkin loi hyvää mielikuvamainontaa Muuramesta, jossa upeat maisemat Päijänteestä syöpyvät jokaisen mieleen. Kunnan tunnettavuuden, näkyvyyden ja markkinoinnin näkökulmasta mainosarvo on mittaamaton. Toinen Riihivuoren kohokohta oli kun saimme laskettelutoiminnan aloittamisesta sopimuksen yrittäjän kanssa kahden hiljaisen talven jälkeen. Talven alkaminen viivästyi ja kaikkia rinteitä ei saatu lumetettua, edes 2020 kevätkauden aikana. Täytyy toivoa, että joka vuosi ei ole yhtä huonoa talvea.

Toinen erityisen mielenpainuva asia oli yli 50 vuotta yhtäjaksoisesti jatkuneen väestönkasvun pysähtyminen. Vaikka väestönkehitys oli miinusmerkkinen vain vähän, mutta historiankirjoihin asia jää. Väestönmuutosta on luonnollisesti analysoitu ja selityksenä sille on vähäinen tonttien myynti vuonna 2018 eikä vetovoiman heikkeneminen.

Vuoden 2019 tontteja myytin reilut 30 joten tilanne palautuu entiselleen ja kunnan väestönkasvu jatkuu. Koko yhteiskunnan väestönkehitystä kuvaavat tilastot osoittavat, että syntyvyys on Suomessa poikkeuksellisen alhaisella tasolla, näin myös Muuramessa. Alhainen syntyvyys on jatkunut kaksi vuotta ja samaan aikaan väestö ikääntyy nopeasti. Huoltosuhteen kannalta suunta on huolestuttava luoden painetta palvelujen järjestämiseen ja haasteita kuntalouteen. Muurame asuinkuntana kiinnostaa. Kunta kasvaa ja kehittyy edelleen, tästä ei ole epäilystä. Muurame kuuluu valtakunnallisesti niihin kuntiin, jotka menestyvät myös tulevaisuudessa.

Talous

Kunnan tilinpäätös oli alijäämäinen 1,2 miljoonaa euroa. Alijäämää selittää suurelta osin hyvinvointiliikelaitoksemme kasvaneet menot. Palvelutarve kasvoi edellisiin vuosiin verrattuna lapsiperheiden palveluissa ja sosiaalityössä. Erityisesti ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin panostaminen näkyy kustannusnousuina, mutta näin luomme edellytykset parantaa palvelujamme, mikä myöhemmin näkyy kustannusten alenemana tai vähintään hillitsee niiden kasvua.

Myös ikääntyvien palveluiden järjestämisessä kasvu oli arvioitua suurempaa. Kuntaan muutaneissa vuonna 2019 oli aikaisempiin vuosiin verrattuna poikkeuksellisen paljon yli 75 täytäneitä henkilöitä.

Kuntaan muuttava henkilö on oikeutettu saamaan palvelut välittömästi, vaikka muuttajan kuntatalouden tulot (verotulot, valtionosuudet) vaikuttavat vasta seuraavan kalenterivuoden alusta.

Myönteisenä asiana oli erikoissairaanhoidon kustannukset, jotka eivät poikenneet merkittävästi sopimusohjausneuvotteluissa sovitusta raamista. Myös verotulokertymät vastasivat jotakuinkin niitä arvioita mitä osasimme ennakoida. Tosin vuonna 2019 käyttöön otettu tulorekisteri sekoitti kunnille tulevat verotulotilitykset, jotka täsmäytetään kuluvana vuonna eli 2020. Kunnan taloustilanne kokonaisuudessaan on hallinnassa. Erityisen iloinen olen ja haluan osoittaa kiitokseni kunnan henkilöstölle talousarvion menokehyksen pysymisessä. Tässä motivoituneen ja innostuneen henkilöstön merkitys on todella suuri.

Myös kuntamme luottamushenkilöiden kanssa tehtävä yhteistyö on erinomaista ja toimivaa. Yhteishenki on hyvää ja rakentavaa. Näillä eväillä Muurame menestyy.

Kiittäen
Ari Ranta-aho
kunnanjohtaja

1.2 Kunnan hallinto

1.2.1 Muuramen kunnan organisaatio

LUOTTAMUSELINORGANISAATIO 1.6.2017 alkaen

VALTUUSTO

Kuntalain mukaisista asioista päättäminen.

KUNNANHALLITUS

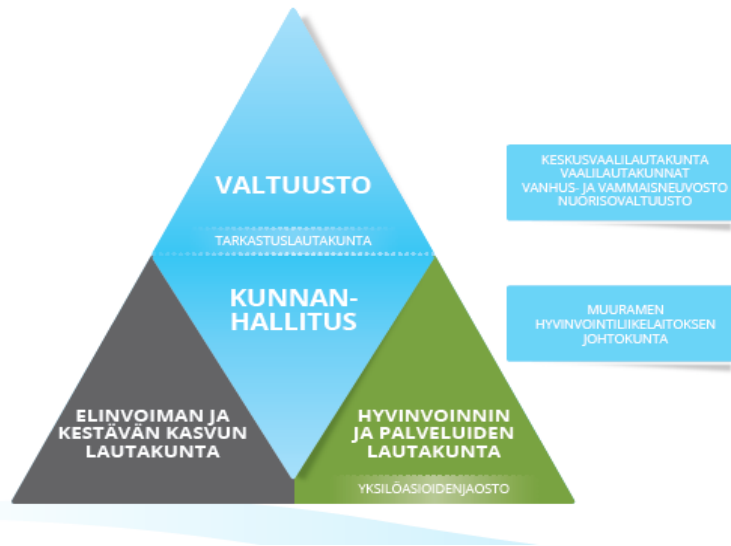
Kuntalain mukaiset tehtävät, omaisuuden hoito ja riskien hallinta, omat rakennushankkeet, lausunnot, konserniohjeet, edunvalvonta, elinkeinopolitiikan suuntaviivat.

ELINVOIMAN JA KESTÄVÄN KASVUN LAUTAKUNTA

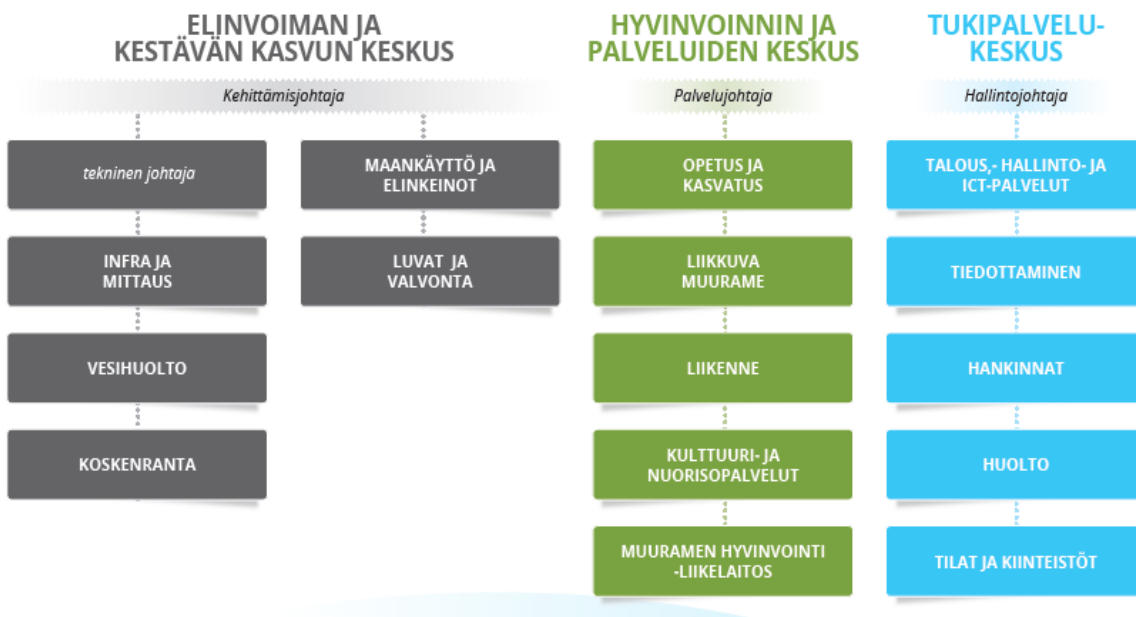
Maankäyttö, asuminen, kaavoitus, yritystoiminnan edellytykset, yritystontit, rakennusvalvonta.

HYVINVOINNIN JA PALVELUIDEN LAUTAKUNTA

Sote, opetus, varhaiskasvatus, vapaa-aika, kulttuuri, ympäristö, joukkoliikenne, ulkoilualueet.

ORGANISAATIO 1.6.2017 alkaen

1.3 Suunnitelmaperusteet vuodelle 2019

1.3.1 Yleisperustelut

Muuramen kunnan talousarviota on laadittu toimialakohtaisesti ja kunnanhallituksen antama valmisteluohje antoi toimialoille hiukan erilaiset prosenttimääräiset tavoitteet maksimikasvulle. Suurimmat kasvupaineet ovat kohdistuneet ostopalveluihin, mutta nyt kasvua on odotettavissa väestön ikääntyessä myös Muuramessa ja sairastavuus tulee nousemaan lähemmäksi maakunnan keskitasoa. Eniten kasvupaineita yksittäisen palvelun kannalta on lähitulevaisuudessa vanhuspalveluissa.

Taloussuunnitelman tehtävät

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarvion ja -suunnitelman tehtävänä on osoittaa riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osoittaa, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien tulee turvata kunnan tehtävien hoitaminen.

Talousarvion – ja suunnitelman kolme päätehtävää ovat:

- 1) Asetetaan tavoitteet palvelutoiminnalle ja investointihankkeille
- 2) Budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille
- 3) Osoitetaan miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan

Käyttötalous – ja investointiosassa esitetään palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet ja niiden edellyttämien menojen ja tulojen budjetointi. Tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmassa osoitetaan toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät korvaukset. (Kuntaliitto 2011.)

1.3.2 Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Talousarvion laadinnan lähtökohtana oli mitoittaa menokehitys maltilliseen kasvuun. Tulot riittävät kattamaan maltillisen kasvun ilman verojen korotuksia. Menokehikseksi sovittiin keväällä kunnanhallituksen talousarviovalmistelussa kokonaisuuden osalta kokonaisuutena 3,2 % kasvu sisältäen henkilöstömenot (sopimuskorotukset 2,34 %).

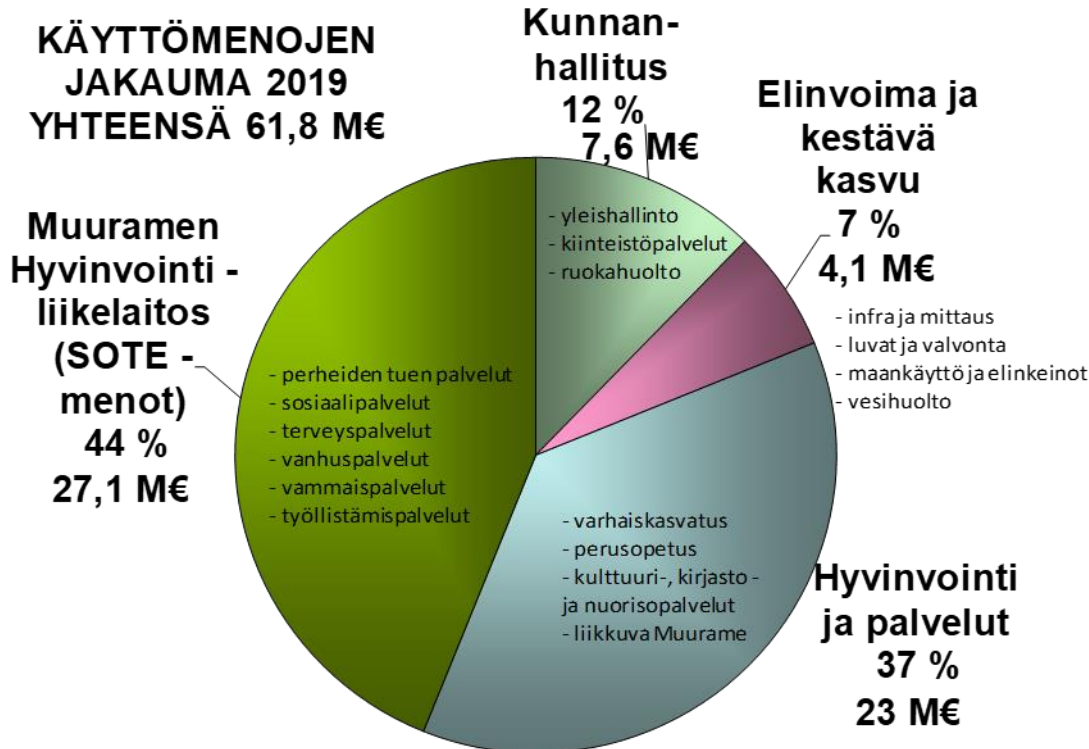
Lautakunnittain talousarvio laadittiin seuraavaan ohjeen tavoitetasoon:

Keskusvaalilautakunta	40 000 euroa
Tarkastuslautakunta	27 000 euroa
Kunnanhallitus	+3,0 %
Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	+3,3 % (ml MuHy)
Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	+3,0 %
Investoinnit yhteensä	3,3 M€

Talousarvio-ohjeen antohetkellä arvioitiin, että vuoden 2019 verotulokertymä olisi noin 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2018 kertymää suurempi ja kaikkiaan noin 41,5 miljoonaa euroa. Prosentuaalisesti kasvu olisi noin 3,1 %. Valtionosuuksien arveltiin laskevan vuodesta 2018 puolella miljoonalla eurolla.

Talousarvion laadinnassa kunnan omissa toiminnoissa päästiin tavoitteen mukaiseen lopputulokseen Kunnanhallituksen ja Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnassa. Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta ylitti 3,3 % raamin, mutta tätä selitti perusopetuksen erityisen tuen kasvaneet kustannukset. Myöskään Hyvinvointi –liikelaitos ei annetulla avustuksella saavuttanut nollatulosta.

Talousarvio nousi investointien osalta laadintaohjetta korkeammalle tasolle, mutta toisaalta kaikki investointisuunnitelmassa jo TA2018 olleet investoinnit ovat nyt toteutettavissa mm. Hautalahden uuden asuinalueen ensimmäinen osa. Talonrakennusinvestointeja ja lisätilan tarpeita ei ollut alun perin investoinneissa lainkaan, mutta käyttötalospuolelle on tullut lisäyksenä Mäkelänmäen koulun vanhaa osaa korvaavalle uudisrakennukselle suunnittelurahaa ja uuden perhekeskuksen tilakustannukset.

*Käyttömenot ilman kunnan avustusta Muuramen Hyvinvointi -liikelaitokselle ja ilman laskennallisia eriä.

Talousarvion menototeuma yleiskatsauksena ilman laskennallisia eriä = omat menot.

Hallintokunnittain	TA2019ohje	TA2019	alitus/ylitys	TP2019/ylitys
Keskusvaalilautakunta	27 000€	26 k€	- 1 k€	29 k€/ +3 k€
Tarkastuslautakunta	40 000€	35 k€	- 5 k€	26 k€/ -8k€
Kunnanhallitus	3,0 %	0,5 %	- 190 k€	+2,4%/ +180k€
HYPÄ	3,3 %	3,6 %	+ 160k€	+ 0,9%/ +217k€
ELK	3,0 %	3,0 %	0 k€	+2,0%/ +80k€
YHTEENSÄ	3,2 %	3,2 %	0 k€	+3,2%/ +472k€
Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos*				
Hallinto	3,3 %	-14,4%	- 20k€	-18,8%/ -22 k€
Perhe ja sosiaalisk.	3,3 %	6,5%	+260k€	+3,5%/ +162k€
Vanhus ja vammaisp.	3,3 %	7,6%	+180k€	+10,9%/ +938k€
Avosairaanhoito	3,3 %	0,0 %	- 90k€	+ 2,6%/ +74k€
Suun terv.huolto	3,3 %	5,1%	+50k€	- 8,8%/ - 100k€
Erikoissairaanhoito	3,3 %	6,6 %	+300k€	+1,9%/ +187k€
YHTEENSÄ	3,3 %	5,7 %	+680k€	+4,5%/ +1,28M€

*Liikelaitos on kuntaan nähden vastuussa tuloksestaan - ei menoista

1.3.3 Kuntastrategia

Valtuusto hyväksyi elokuussa 2016 uuden kuntastrategian vuosille 2016–2021. Kuntastrategia on nimeltään Mahdollisuuksien Muurame – elinvoimainen edelläkävijä. Kuntastrategia jakautuu kahteen keskeiseen painopisteeseen, jotka ovat elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Lisäksi kaiken toiminnan pohjaksi on valittu viisi läpileikkaavaa teemaa, jotka näkyvät kunnan kaikessa toiminnassa.

Kuntaorganisaatio on muutettu strategian mukaiseksi valtuustokauden 2017–2021 alusta lukien, jolloin myös toimielinten tavoitteet asetetaan nykyistä tarkemmin strategian mukaiseksi. Tulevat lainsäädännön muutokset haastavat kunnan hakemaan uudenlaista roolia asukkaidensa arjessa. Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut siirtyvät nykyisten suunnitelmien mukaan 2021 alkaen maakunnille ja kunnissa keskitytään jatkossa huomattavan paljon kapeampaan palvelutuotannon kokonaisuuteen. Lisäksi painotus siirtyy vahvasti elinvoiman vahvistamiseen, jossa kunnan vahva elinkeinopoliittinen historia ja toimintatapa ovat suuressa roolissa. Kunta toimii edellytysten luojana ja tukena yritysten/yrittäjien hoitaessa oman osuutensa liiketoiminnan kehittämisessä.

Kunnan sisäistä toimintaa kehitetään etenkin henkilöstöjohtamista parantamalla ja uutta tekniikkaa hyväksikäyttäen. Voimavarojen kohdentaminen tapahtuu tehtävien uudelleenjärjestelyjen ja henkilöstökoulutuksen avulla. Keskeisimmät kehityskohteet ovat uuden HR -järjestelmän käyttöönotto ja jatkokehittäminen sekä palveluiden siirtämisessä lainsäädännön ohjaamana verkkopalveluiden (kansallinen palvelutietovaranto) suuntaan.

Vuoden 2019 kehittämiskohteena on organisaatiouudistuksen läpiviennin jatkaminen osaksi toimintakulttuuria. Kunnassa seurataan ja osallistutaan valtakunnallisiin sekä alueellisiin uudistuksiin. Kuitenkin niin, että niiden vaikutuksia peilataan aina kuntapalveluihin ja tarvepohjaisesti päätetään osallistuminen. Tavoitteena on tulevaisuuden Muurame, jonka palvelut, rakenne ja toimintakulttuuri vastaavat 2020-luvun haasteisiin ja keskiössä on kuntalainen.

Kunnan eri osa-alueiden toiminnalliset tavoitteet ja palvelusuunnitelmat on esitetty kunkin palvelualueen osana.

Yleinen taloudellinen kehitys

- Kuntatalouden kehitys
 - Toimintaympäristön kehitys
1. Väestörakenne kehitys:
 2. Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden, elinkeinotoiminnan kehitys
 3. Työvoima, työllisyys
 4. Hallinto ja henkilöstö

Toimintojen rahoitus

1. Verotulot
2. Valtionosuudet
3. Myyntituotot
4. Maksutuotot
5. Tuet ja avustukset
6. Muut toimintatuotot

Talousarvio menojen ja tulojen arviointi

Käyttötalouden budjetointikäytäntö määräytyy tehtäväkohtaisesti. Rahoitustavan perusteella kunnan palvelutehtävät voidaan jakaa budjettirahoitteisiin ja kohderahoitteisiin tehtäviin.

- Käyttötalous tehtäväalueittain

1.4 Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön talouskatsaus joulukuulta 2019 kertoo, että maailmantalouden 2018 ennustettu korkeasuhdanteen jatkuminen on taittunut ja tilanne on tasaantunut sekä vähintäänkin epävarma. Talouskasvua ylläpitänyt Kiina oli vaikeuksissa jo 2019 lopulla ja aiemmin ennustetut yli 4 % kasvulukemat on laskettu 2020 noin kahteen prosenttiin tuleville vuosille, 2019 kasvua ei näytä olevan ollenkaan. Euroalueella kasvu pyörii nyt yhden prosentin molemmin puolin, joten lähialueillamme tuleva kasvu on vieläkin maltillisempaa.

Suomessa talouden odotettiin edelleen kasvavan vahvasti 2018 ja 2019. Kasvua odotetaan 1,6 % 2019, 1,0 % 2020 ja vielä 1,1 % 2021 + 1,2 % 2022.

Julkisen talouden tilanne on nopeasti huononemassa, hidastunut talouskasvu ja samaan aikaan ajoitetut menonlisäykset kasvattavat julkisen talouden alijäämää. Julkinen velka suhteessa BKT:hen on nousemassa nopeasti taas yli 60 prosentin. Väestön ikääntyminen näkyy jo kasvuna hoito- ja hoivamenoissa.

1.4.1 Kuntatalous

Kuntatalouden hetkellisesti parantunut tilanne 2017 ja 2018 on ohi. Kuntatalouden alijäämä on jäämässä 2019 suureksi ja sama heikko tilanne näyttäisi jatkuvan myös tulevina vuosina. Vuodelta 2019 75 % kunnista on tekemässä alijäämäisen eli tappiollisen tuloksen. Ilman satunnaisia tuottoja tulos olisi ollut satoja miljoonia enemmän alijäämäinen. Ennusteen mukaan kuitenkin kuntien tulos olisi 200 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Väestö ikääntyy ja kuntien hoito- ja hoivamenot kasvavat. Kunnat joutuvat myös varautumaan ennestään kasvaviin menoihin, lainsäädäntömuutosten ja hallitusohjelman yhteisvaikutus realisoituu kuntiin.

Muuramen kunnan tilanne on edelleen ollut poikkeuksellisen hyvä ja ylijäämää taseessa on yli 9 milj. euroa. Talous on mitoitettu tulopohjan kasvuun. Verotulojen kasvua hidasti verokortti-uudistuksen ja tulorekisterin käyttöönoton aiheuttama tilitysvaje, joka korjautuu arvioitua hitaammin.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu pääosin kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen (OKM) rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Muuramen kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien kehitys.

	2017	2018	2019
Peruspalveluiden osuus:	10,5 M€	10,8 M€	11,2 M€
Verotulon tasaus	+157 k€	+210 k€	- 4 k€
Kelalle toimeentulotuen siirto 2017	- 240 k€		
Opetus- ja kulttuuritoimen vähennys:	- 758 k€	-725 k€	-655 k€
Yhteensä valtion osuus:	9,7 M€	10,1 M€	10,5 M€

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti:

2015	25,42
2016	25,52
2017	25,24
2018	25,34
2019	25,37

Valtionosuus Muuramessa vuodelle 2019 arviointiin olevan 10,1 miljoonaa euroa, mutta lopullinen toteuma oli 0,4 M€ suurempi.

1.4.2 Toimintaympäristön kehitys

Kuntien kannalta toimintaympäristön talouden kehitys on keskeinen menestystekijä. Siihen liittyy paitsi yleinen taloudellinen kehitys maailman talouden ja kansantalouden osalta, mutta myös erittäin oleellisena osana alueellinen talouskehitys. Työllisyyskehitys on Suomessa ollut hitaan positiivista. Samanlaista on ollut myös Muuramen lähiympäristön kuntien ja yritysten talouskehitys. Työpaikkojen määrän kasvu tyrehtyi ja talouskasvun hidastuminen näkyy myös työttömyydessä, luvut ovat jo kasvamaan päin.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömyysprosentti Suomessa oli vuoden lopussa 2019 julkaisussa 9,8 % (0,1 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin, 9,9 % 2018).

Keski-Suomen työttömyystilanne 12,5 % on maakunnista toiseksi huonoin. Jaamme tuon paikan yhdessä Kaakkois-Suomen kanssa, kuten vuotta aiemminkin.

Keski-Suomen työllisyyskatsaus joulukuun 2019 (julkaisija Keski-Suomen ELY-keskus) työttömyysprosentti Muuramessa oli vuoden lopussa 2019 7,4 % (6,4 % vastaavana aikana 2018) eli työttömyys on noussut kokonaisen prosenttiyksikön, ollen silti selvästi Keski-Suomen alhaisin. Maakuntamme takana tilastossa oli Pohjois-Karjala 14 % lukemalla.

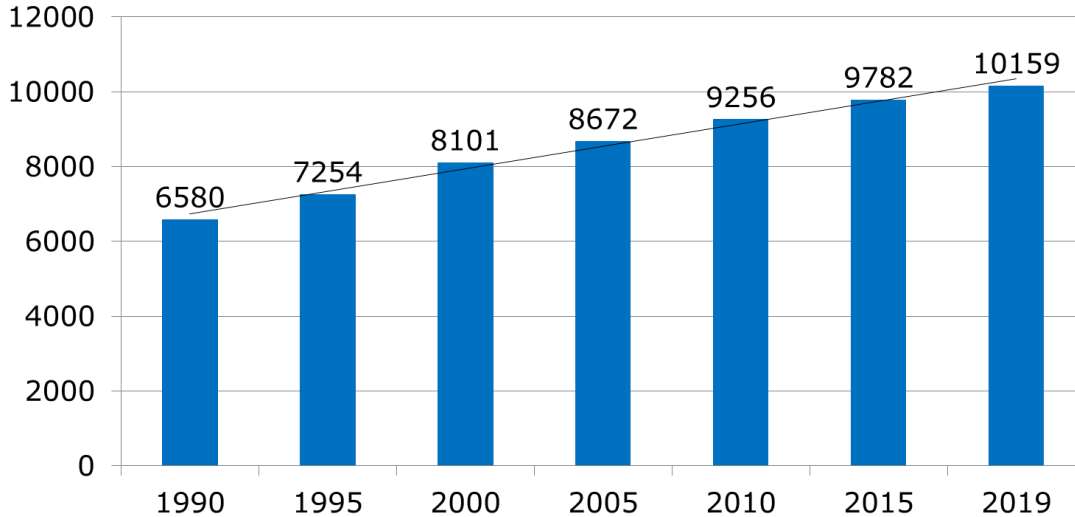
Uusi organisaatio mahdollistaa elinkeinopolitiikan resurssien koordinoitua suuntaamista Muuramen elinvoiman kehittämiseksi. Tämä on mahdollistanut siihen erikseen keskittyvän ja ”nyrkiksi” nimetyn toiminnan, joka on edelleen parantanut elinkeinopolitiikan tulosta. Yritysrajapintaan suunnattu yrityskoordinaattoritoiminta saa hyvää palautetta yrittäjiltä. Toiminta on myös kokonaisuutena palkittu näyttävästi, kun Muurame sai vastaanottaa elinkeinopolitiikastaan palkinnon keväällä 2018. Erityisen arvokkaaksi palkinnosta tekee se, että palkinnon myöntävät yrittäjät itse.

Tavoitteena ollut työpaikkaomavaraisuuden kasvattaminen on onnistunut. Vuoden 2014 tilastoissa Muurame oli lukemallaan 62,4 % työpaikkaomavaraisuuden suhteen kolmanneksi viimeisenä Keski-Suomessa. Seuraavana vuonna (viimeisin tilastokeskuksen tilastoima vuosi 2015) Muuramen lukema on jo 65,1 %. Vuoden 2016 luvut tulevat olemaan entistäkin paremmat.

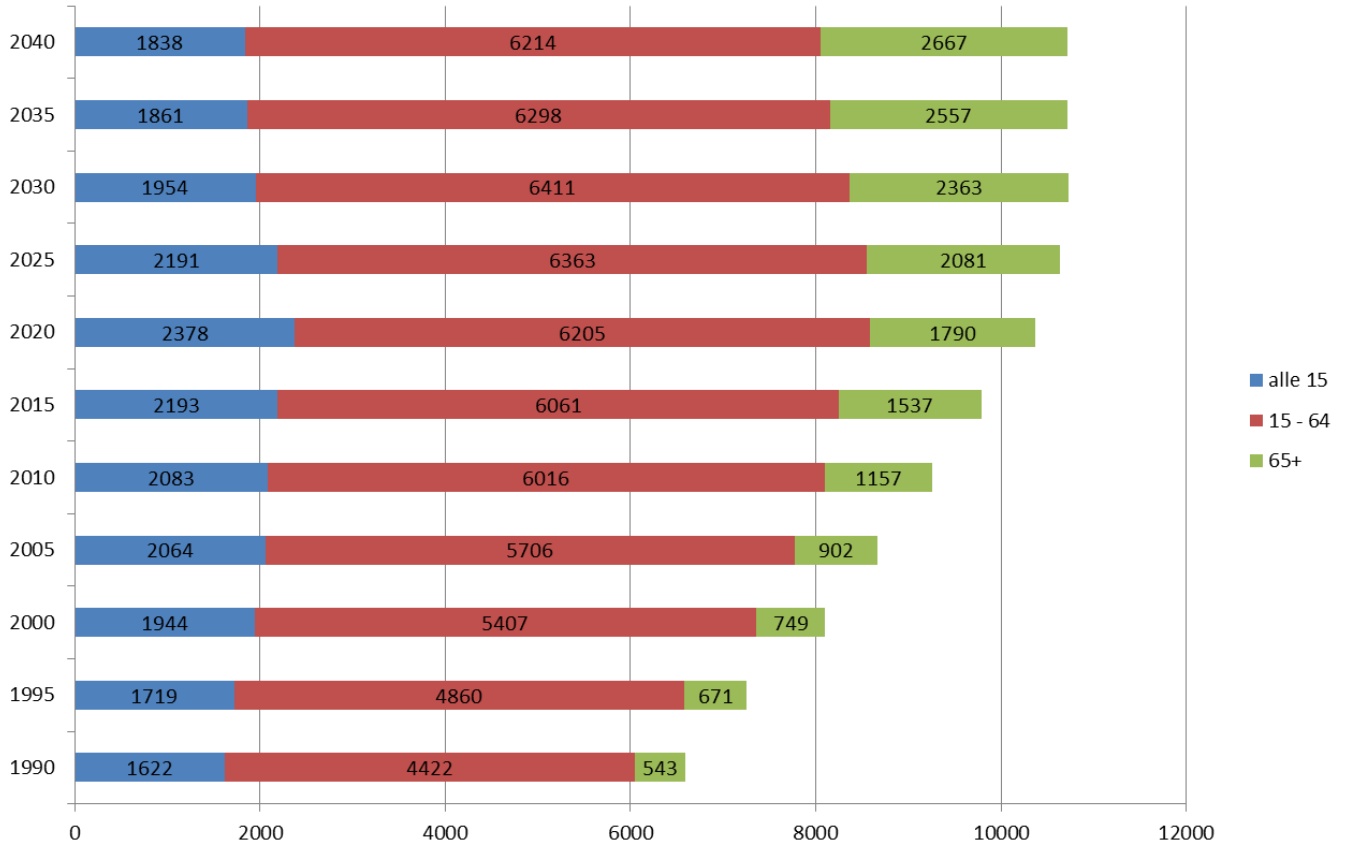
VÄESTÖRAKENTEN KEHITYS

Kunnan väkiluku väheni 11 hengellä verrattuna edelliseen vuoteen. Väestönkasvu on ollut viime vuosina jatkuvasti tasaisen positiivista. Vaihtelua kasvussa on ollut, mutta yllätyksenä voidaan pitää että 2019 asukasluku ei kasvanut.

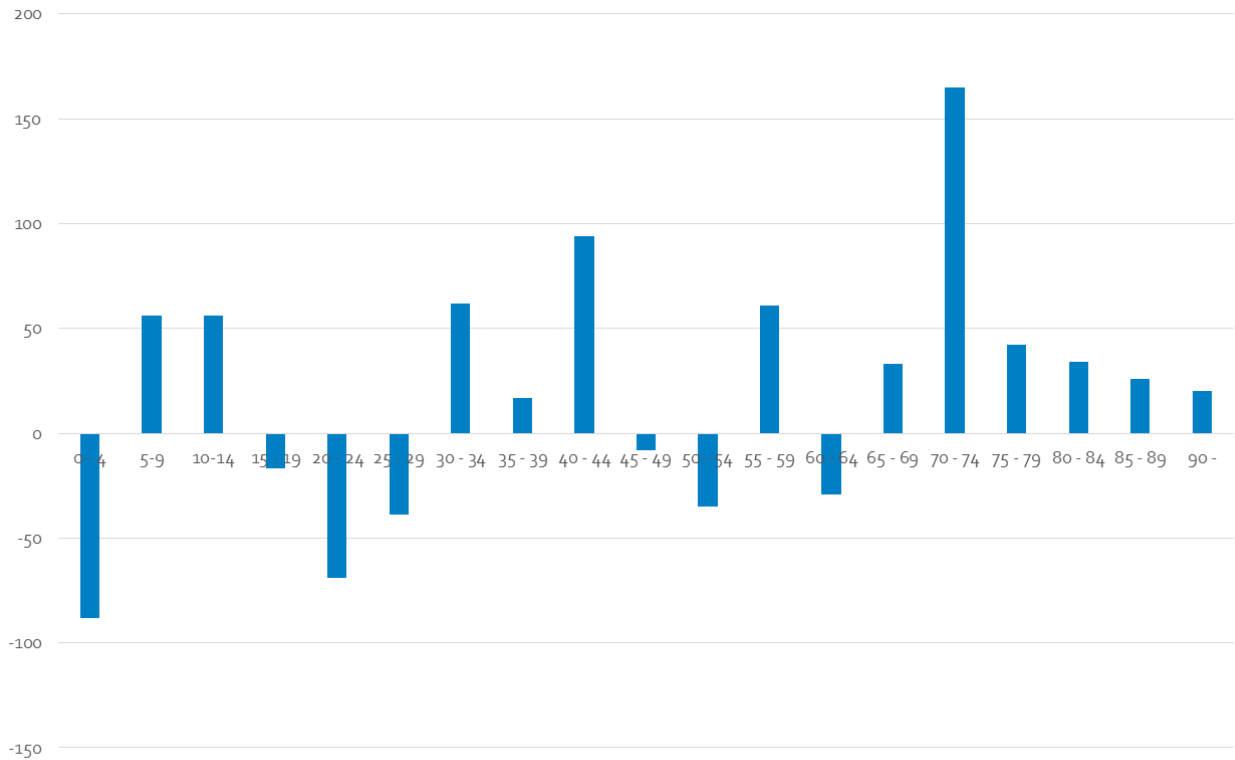
Asukasluku

Väestön ikärakenteessa tapahtuu merkittävää vanhentumista. Suurten ikäluokkien vanheneminen muokkaa kunnan väestörakennetta ja syntyvyys samalla laskee. Vaikka muutos on ollut koko ajan merkittävää, niin erityisen voimakkaaksi muutos muuttuu 2020 -luvulla.

Muutos, kun tarkastellaan vuosien 2015-2019 ajan asukasluvun kasvua ikäryhmittäin.

Suurimmat muutokset väestömäärissä tapahtuvat alle 5-vuotiaiden ja yli 70-vuotiaiden määrissä. Alle kouluikäisten määrä laskee jo 2021 mennessä vuoden 2016 tasosta useita prosentteja ja vuoteen 2032 mennessä laskua on kokonaiset 10 prosenttia. Vastaavasti yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan lähes 20 prosenttia 2016 vuoden tasosta 2021 mennessä ja vuoteen 2032 mennessä kasvua on 55 prosenttia.

Väestö	
Väkiluku 31.12.2019 (ennakko)	10 159
Väkiluvun muutos, % 2018–2019	-0,1
0–14-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2019	22
15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2019	60
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2019	18
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2018	0,1
Ulkomaisten kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2018	0,8
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2019	-35
Syntyneiden enemmitys, henkilöä 2019	30
Perheiden lukumäärä 31.12.2018	2 902
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2017	32 509

1.4.3 Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys

Alueellinen kehitys on keskittynyt asuntorakentamisen osalta erityisesti keskustaajaman ja Kinkomaan alueille. Omakotitaloalueita avataan tasaiseen tahtiin, ja tällä pyritään vastaamaan vahvaan kysyntään tulevaisuudessakin.

Vuokra-asuntojen lisärakentamiselle tulee tarvetta määrällisesti vasta myöhemmässä vaiheessa, kun nykyinen vuokra-asuntokanta joko saavuttaa peruskorjauksen tai vapautuu sääntelyn piiristä. Ongelmana ovat vanhojen vuokra-asuntojen ylläpidon kustannukset, vanhojen rakennusten ylläpito on huomattavasti kalliimpaa kuin uusien nykyaikaisten rakennusten.

Kerrostaloja valmistuu tällä hetkellä yksi vuodessa, kerrostaloasuminen ei kuitenkaan ole houkutellut työikäistä väestöä muuttamaan kuntaan.

Lisäalueiden kaavoitus teollisuudelle ja palveluilla sekä maanhankinta tätä varten on yksi tärkeistä elinkeinopoliittisista tavoitteista suunnittelukaudelle.

Vaikka palvelutuotanto onkin kasvavin ala, on myös perinteisemmän teollisuuden roolista ja tärkeydestä syytä pitää huolta. Nämä tarjoavat mitä moninaisimpia alihankintaketjuja ja luovat yhteyteensä tarvitsemiaan palvelu- ja toimitusketjuja. Kerrannaisvaikutuksena nämä tukevat erinomaisesti elinkeinoelämää ja mahdollistavat yritystoiminnan muodostumista ympärilleen.

1.4.4 Työvoima, työllisyys

Viimeisimpien tilastokeskuksen tilastojen valossa (vuosi 2017) kunnan työvoima on ollut 4926 henkilöä, joista työssä olevia on 4454 ja työttömiä 473 (9,4 %). Työssä olevien osuus koko väestöstä on 44 %.

Syyskuussa 2017 työttömiä oli työttömyystilaston (ELY-keskus) mukaan muuramelaisista 6,0 %. Työllisyystilanne kehittyy edelleen suotuisasti 2019, mutta kehitys on hitaampaa. 2020 talouskasvun lähes pysähtyessä on odotettavaa, että työllisyys paranee vain todella vähän.

Työssä toimivan väestön lukumäärät ja prosenttiset osuudet toimialoittain 31.12.2000, 2010, 2015 ja 2017

Toimiala	2000	%	2010	%	2015	%	2017	%
Maa- ja metsätalous	83	2,3	69	1,7	64	1,5	64	1,4
Teollisuus	904	25,4	831	19,9	771	18,5	800	18,0
Rakennustointa	278	7,8	315	7,6	301	7,2	346	7,8
Kauppa	434	12,2	416	10,0	431	10,3	482	10,8
Liikenne	178	5,0	153	3,7	150	3,6	140	3,1
Palvelut	1617	45,4	2332	56,0	2395	57,3	2553	57,3
Elinkeino tutkimaton	64	1,8	51	1,1	66	1,6	69	1,6
Yhteensä	3558	100,0	4167	100,0	4178	100,0	4454	100,0

Merkittävimmät muutokset elinkeinorakenteessa viime vuosina ovat teollisuudessa toimivien osuuden jatkunut lasku ja kaupan sekä rakentamisalan nousu. Huomattavaa kuitenkin on, että teollistenkin työpaikkojen määrä on silti lukumääräisesti kasvanut.

Muuramen kunnan tavoitteissa on jatkuva uusien työpaikkojen syntyminen kunnan alueelle ja niihin liittyen kunnassa on pidettävä jatkuvasti riittävää varantoa työpaikka-alueista. Tällä hetkellä keskeiset painopistealueet ovat Muuramen keskustan, ysitien risteysalueen, Punasilan alueen kehittämisessä. Samanaikaisesti teollisuusalueen laajentaminen eteläisen Muuramen alueella edistyy. Edelleenkin osa jo toimivista yrityksistä myös kasvaa ja synnyttää uusia työpaikkoja.

Kunnan työpaikkarakenteen muutokset 2010-luvulla merkitsivät lähinnä seuraavaa:

Hidasta tasaantumista oli maa- ja metsätalouden aloilla, mutta vakiintunutta toimintaa jatkui koko vuosikymmenen. Nousua oli puolestaan erityisesti kaupan ja palvelujen työpaikkojen määrissä. Tulevan vuosikymmenen aikana ennustetaan palvelualojen yhä kehittyvän selvästi eniten. Palvelut saavat uutta kasvuvoimaa lisääntyvästä yksityisestä kulutuksesta.

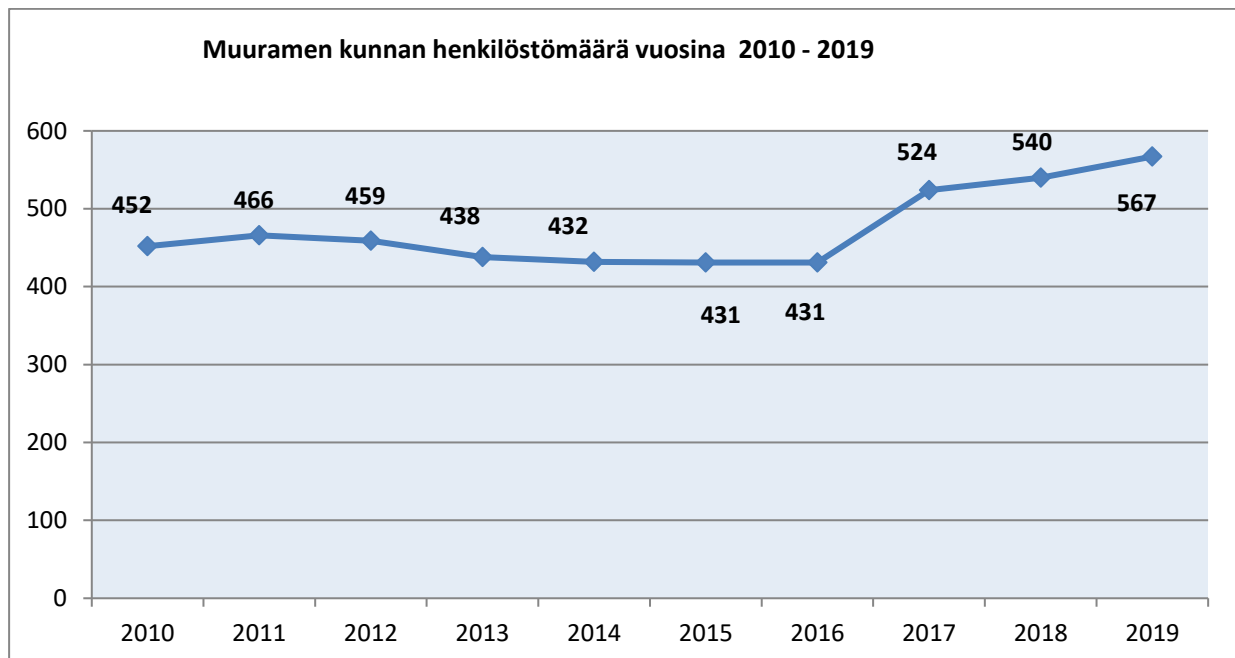
Matkailun osuus ei ole vuosikymmenen lopulla noussut Muuramessa merkittäväksi tekijäksi. Riihivuoren MasterPlan valmistui. Visio pitkän tähtäimen ympärivuotisen houkuttelevan matkailukohteen luomiseksi Muurameen on tehty. Talviajan toiminta on saatettu alulle ja las-kettelutoiminta alkoi tauon jälkeen. Kesäajaksi teatteritoiminta on vakiinnutettu ja sen myötä saavutettu maakunnallinen sekä valtakunnallinen näkyvyys.

Työpaikkasuunnitelma on tavoitteellinen. Vuonna 2017 työpaikkaomavaraisuus oli 64,8 %. Tavoitteena on, että suunnittelukauden keskimääräinen työpaikkojen lisäys olisi vuosittain noin 50–100 ja että työpaikkaomavaraisuus kehittyisi väestönkasvun kanssa tasaiseen tahtiin.

1.4.5 Hallinto ja henkilöstö

Kunnassa on toteutettu organisaatiouudistus uuden strategian mukaisena valtuustokauden alusta 2017. Muutos on tehty vasta organisaatiossa, nyt tämä muutos on saatava myös toimintakulttuuriin. Tämä muutostyö jatkui edelleen 2019.

Henkilöstön määrässä tapahtui edelleen kasvua 2019, muutos oli noin 5,0 % ja henkilökuntaa oli vuoden lopulla 567 henkilöä. Henkilötyövuosia kertyi 545 (ed. vuonna 2018 532 HTV)

Henkilöstön keski-ikä on 46,9 vuotta. Henkilöstömenot olivat 2019 24,1 M€ (2018 22,8 M€ ja 2017 21,9 M€), kasvua edelliseen vuoteen oli 5,4%. Tämä vastaa henkilöstömäärän kasvun (+5 %) ja työmarkkinasopimuksen yhteisvaikutusta (1,0%). Talousarviossa ei varauduttu täysin henkilöstömenojen kasvuun, kokonaisuutena henkilöstömenot ylittyivät 1,3 %.

Sairauspoissaolojen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 9,2 %, poissaolopäiviä kertyi 794 kalenteripäivää enemmän kuin 2018. Yhteensä poissaolon kalenteripäiviä kertyi 9362. Hyvinvointi -liikelaitoksen sairauspoissaolot laskivat. Useimmiten sairauspoissaolojen taustalla ovat tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Keskimäärin sairauspoissaolon vuoksi poissaoloja kertyi vuoden aikana 17,2 kalenteripäivää/työntekijä (ed. vuosi 16,1 kalenteripäivää/työntekijä).

	2018			2019		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Hallinto ja henkilöstö	15	7	22	15	6	21
Kiinteistötoimi	24	9	33	24	10	34
Keskuskeittiö	25	2	27	26	2	28
Hallinto (hyvinv. Ja palv. Ltk)	5	1	6	5	1	6
Varhaiskasvatuspalvelut	81	1	82	85	2	87
Perusopetus	121	38	159	127	40	167
Toisen asteen koulutus	13	4	17	14	5	19
Liikkuva muurame	6	6	12	6	7	13
Kulttuuri ja nuorisopalvelut	13	2	15	12	1	13
Perhe- ja sosiaalikeskus	35	7	42	38	7	45
Vanhuspalvelut	45	4	49	50	6	56
Liikelaitoksen hallinto	1	0	1	1	0	1
Avosairaanhoido	22	10	32	23	10	33
Suun terveydenhuolto	11	3	14	12	2	14
Elinvoiman ja kestävän kasvun ltk	1	0	1	1	0	1
Infra ja mittaus	3	9	12	3	10	13
Vesihuolto	1	8	9	2	8	10
Luvat ja valvonta	1	3	4	1	3	4
Maankäyttö ja elinkeinot	1	1	2	1	1	2
Kaikki yhteensä	425	115	540	448	121	567

1.5 Kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Valtuusto on hyväksynyt 11.11.2019 sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan tarkastussäännön mukaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja menetelmiä, joilla pyritään toiminnan tuloksellisuuden ylläpitämiseen, edistämiseen ja parantamiseen, toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen, kirjanpidon ja muiden informaatiojärjestelmien luotettavuuden varmistamiseen, erehdyksen, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisyyn ja toteamiseen sekä varojen huolellisen hoidon turvaamiseen. Sisäinen valvonta on riskien hallintaa ja on osa operatiivista johtamista.

Sisäinen valvonta käsittää myös siitä huolehtimisen, että kunnan toiminnan tarkoitus ja asetetut tulostavoitteet on saatettu organisaation kaikille tasoille ja että asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan. Lisäksi sisäisen valvonnan keinoin varmistetaan, että yhteistoiminta on riittävää organisaation kaikilla tasoilla.

Suurimpana riskinä kunnassa voidaan edelleen pitää henkilöriskejä tehtävien hoidossa, koska osa avaintehtävistä ovat hyvin harvojen henkilöiden osaamisen varassa. Henkilövajetta on pystytty paikkaamaan tehtävien jakamisella ja osaamisen siirtämisellä myös varahenkilöille. Osaan palveluita on palkattu vakituisia varahenkilöitä, joille työtehtäviä voidaan osoittaa palvelun eri osista.

Toimintaa on hoidettu voimassa olevia lakeja noudattaen. Vuoden 2019 aikana tuomioistuinten käsittelyssä on ollut vain yksi viranhaltijapäätöstä koskeva valitus – asia on edelleen kesken.

Vuoden aikana ei ole tullut esille puutteita tai väärinkäytöksiä.

Esimiestyön tueksi ja työntekijöiden informaation parantamiseksi sekä palkanlaskennan hoitamiseksi nykyaikaisin välinein hankitun HR -ohjelmiston kaikkia ominaisuuksia ei saatu käyttöön. Ohjelmistotoimittajan projektipäällikön vaihtuminen ja ohjelmiston keskeneräisyys viivästytti monia toimintoja, joiden käyttöönotto ei ole onnistunut. Ohjelmistosta saavutettavat hyödyt eivät ole vielä toteutuneet odotetun mukaisina, eikä ohjelmisto vielä vastaa sille esim. tulorekisterin asettamia vaatimuksia.

Sisäinen valvonta on hajautettu osastojen sisällä eri henkilöille. Valvonnalla on pyritty parantamaan osastojen toimintaa ja tuloksellisuutta. Toimintaprosessit on jaettu osiin ja eri henkilöiden tehtäväksi. Yhtä prosessia alusta loppuun asti ei hoida yksi henkilö vaan riskiä sisältävät prosessit ja työtehtävät on jaettu useampaan vaiheeseen ja useamman henkilön vastuulle. Yksittäistä erityisasiantuntemusta vaativat tehtävät on keskitetty muutaman osaavan henkilön hoidettavaksi asioiden oikean hoidon varmistamiseksi. Vuoden aikana ei ole tullut merkittäviä vakuutusten kautta hoidettavia vahinkoja tai tapaturmia. Vain yksi maastopalon aiheuttama omaisuusvahinko on ollut mainittavana vahinkona vakuutusasioissa. Käteistä rahaa ei käsitellä merkittävässä ja pankkipalvelut järjestettiin vuoden aikana siten, että Muuramesta poistunut yösäilö on saatu korvaavana pankkipalveluna toimimaan paikallisesti.

1.6 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

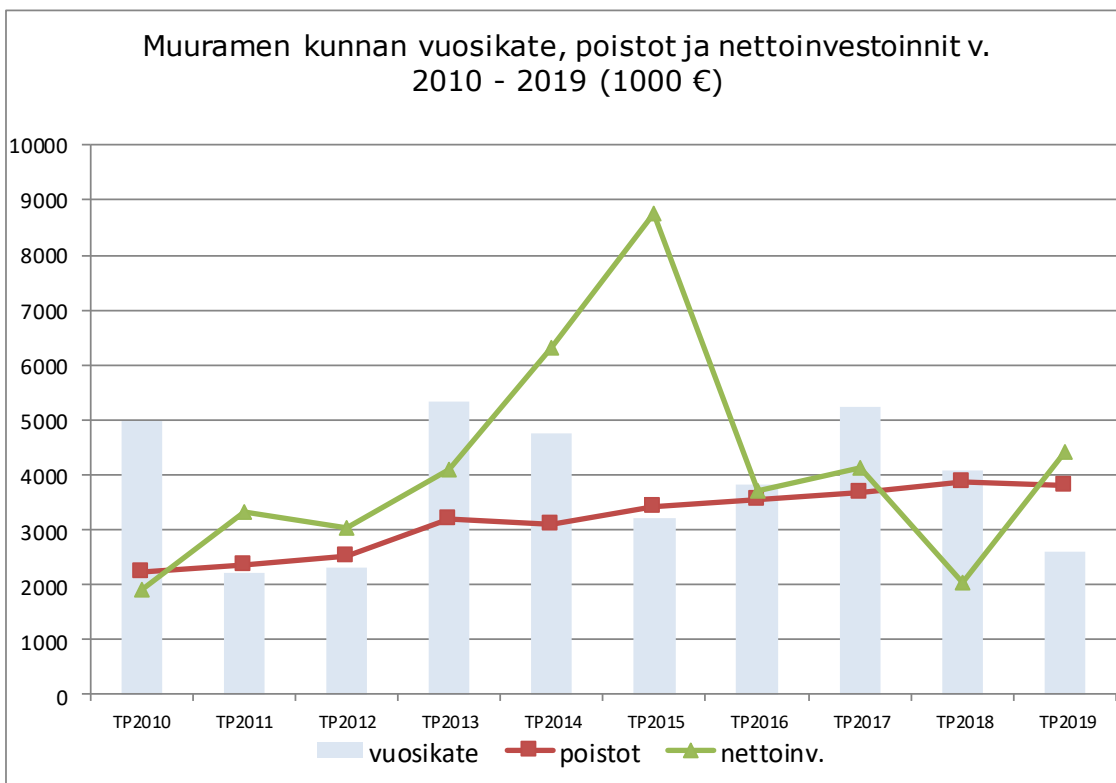
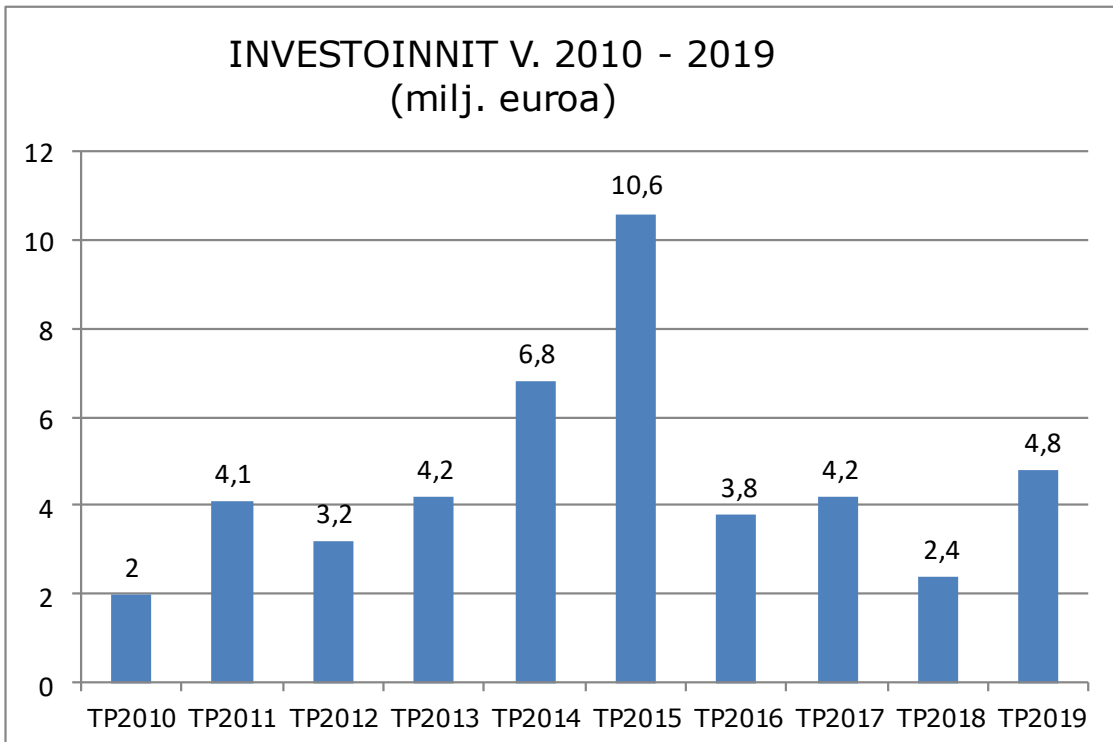
1.6.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	V.2019 1000 e	V.2018 1000 e
TULOSLASKELMA		
** TOIMINTATUOTOT	8.366	8.083
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	225	334
** TOIMINTAKULUT	56.709-	54.392-
TOIMINTAKATE	48.117-	45.975-
* Verotulot	40.052	39.404
* Valtionosuudet	10.538	10.327
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korkotuotot	54	43
* Muut rahoitustuotot	158	364
* Korkokulut	69-	71-
* Muut rahoituskulut	2-	4-
VUOSIKATE	2.614	4.087
* Poistot ja arvonalentumiset	3.816-	3.860-
TILIKAUDEN TULOS	1.201-	228
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1.201-	228
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, %	14,8 %	15,0 %
Vuosikate/Poistot, %	68,5 %	105,9 %
Vuosikate, euroa/asukas	257,3 €/as	401,9 €/as
Asukasmäärä	10159	10170

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= 100 x Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista
= 100 x Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

1.6.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	v.2019 /1000 e	v.2018 /1000 e
RAHOITUSLASKELMA		
Toiminnan rahavirta		
** Vuosikate	2.614	4.087
** Tulorahoituksen korjauserät	1.000-	829-
Investointien rahavirta		
* Investointimenot	4.756-	2.403-
* Rah.osuudet invest. menoihin	237	144
* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.094	1.058
*** Toiminnan ja invest. rahavirta	1.810-	2.056
Rahoituksen rahavirta		
Antolainojen muutokset		
* Antolainojen lisäykset	0	750-
* Antolainojen vähennykset	115	100
Lainakannan muutokset		
* Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
* Pitkäaikaisten lainojen vähenn	1.398-	2.376-
* Lyhytaikaisten lainojen muutos	3.300	200
* Muut maksuvalmiuden muutokset	533-	393
*** Rahoituksen rahavirta	1.484	2.434-
***** RAHAVAROJEN MUUTOS	326-	377-
* RAHAVAROJEN MUUTOS	326	377

Rahoituksen tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä

viideltä vuodelta, (1000 €)	-4060	-3815
Investointien tulorahoitus, %	58	181
Laskennallinen lainanhoitokate	1	1,6
Lainanhoitokate	0,9	1,4
Kassan riittävyys, pv	1,9	4

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= 100 x Vuosikate/ Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate+ Korkokulut)/(Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettu jäljellä olevaa laina-aikaa.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Pitkäaikaiset lainat on huomioitu laskelmassa todellisen lyhennysohjelman mukaisesti. Kunnan lainakannan lyhytaikaiset lainat ovat kertalyhenteisiä. Lyhytaikaisten lainojen lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa otetaan laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla em lyhyt-aikainen lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Kassan riittävyys

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

1.7 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	V.2019 1000 e	V.2018 1000 e	
T A S E			
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
*	Aineettomat oikeudet	218	153
**	Aineettomat hyödykkeet yht.	218	153
Aineelliset hyödykkeet			
*	Maa- ja vesialueet	10.802	9.811
*	Rakennukset	28.749	30.142
*	Kiinteät rakenteet ja laitt	10.538	9.869
*	Koneet ja kalusto	836	624
*	Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	83	0
**	Aineelliset hyödykkeet yht.	51.008	50.447
Sijoitukset			
*	Osakkeet ja osuudet	4.434	4.452
*	Muut lainasaamiset	571	687
*	Muut saamiset	146	146
**	Sijoitukset yht.	5.152	5.285
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	56.378	55.885
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
*	Lahj.rahastojen erityiskatt.	11	2
****	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	11	2
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus			
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
*	Myyntisaamiset	1.194	1.404
*	Lainasaamiset	696	335
*	Muut saamiset	325	462
*	Siirtosaamiset	537	1.321
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	2.753	3.522
***	Saamiset yht.	2.753	3.522
Rahoitusarvopaperit			
*	Osakkeet ja osuudet	15	15
**	Rahoitusarvopaperit yht.	15	15
Rahat ja pankkisaamiset			
**	Rahat ja pankkisaamiset yht.	313	639
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	3.081	4.176
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	59.471	60.063

	V.2019 1000 e	V.2018 1000 e
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
* Peruspääoma	18.365-	18.365-
* Arvonkorotusrahassto	7-	7-
* Muut omat rahastot	1.012-	1.012-
* Ed.tilikausien yli-/alijäämä	9.266-	9.039-
* Tilikauden yli-/alijäämä	1.201	228-
*** Oma pääoma yhteensä	27.449-	28.651-
POISTOERO JA VAPPAEHT.VARAUK.		
* Vapaaehtoiset varaukset	1.100-	1.100-
*** Poistoero ja vapaaeht.var.yht	1.100-	1.100-
PAKOLLISET VARAUKSET		
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
* Lahjoitusrahastojen pääomat	11-	2-
* Muut toimeksiantojen pääomat	98-	87-
*** Toimeksiantojen pääomat yht.	109-	89-
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
* Lainat vakuutus- ja rah.lait	5.077-	6.090-
* Liittymismaksut ja muut vela	2.256-	2.142-
** Pitkäaik.vieras pääoma yht.	7.333-	8.231-
Lyhytaikainen		
* Joukkovelkakirjalainat	15.500-	12.200-
* Lainat rahoitus- ja vak.lait	1.013-	1.398-
* Saadut ennakot	22-	22-
* Ostovelat	2.583-	3.941-
* Liittymismaksut ja muut vela	901-	958-
* Siirtovelat	3.459-	3.472-
** Lyhytaikainen vieras pääoma	23.479-	21.991-
*** Vieras pääoma yhteensä	30.812-	30.223-
***** VASTATTAVAA	59.471-	60.063-
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	48,0	49,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	52,2	52,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	8065	9267
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	794	911
Lainakanta 31.12., M€	21,6	19,7
Lainakanta 31.12., €/asukas	2126	1937
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	24,6	24,1
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2424,2	2377,6
Lainasaamiset 31.12.	1	1
Asukasmäärä	10159	10170

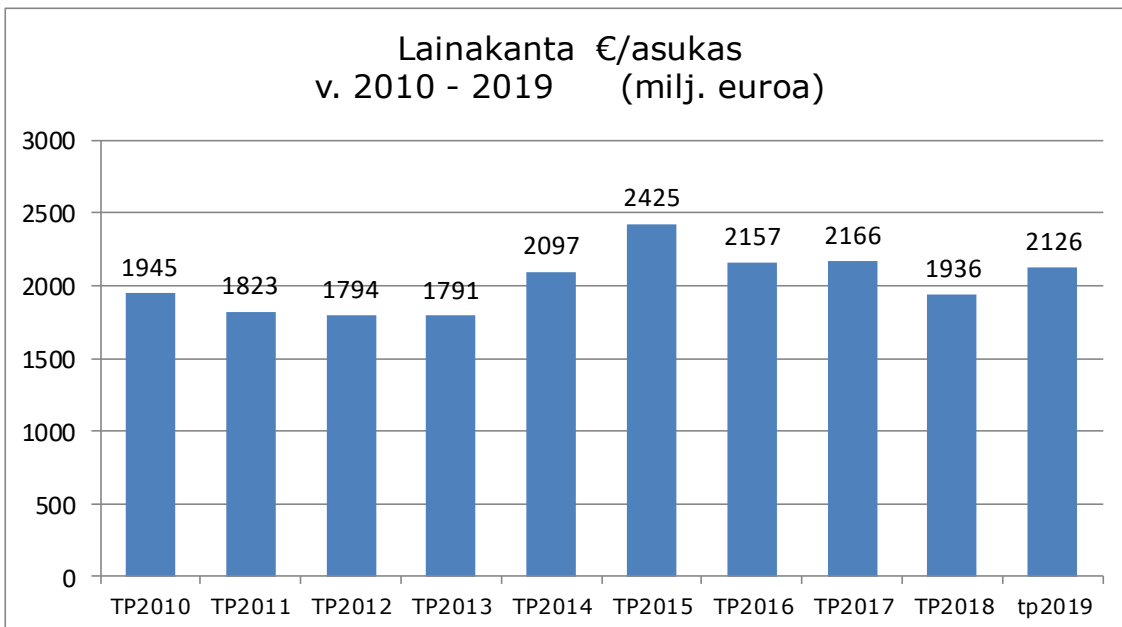
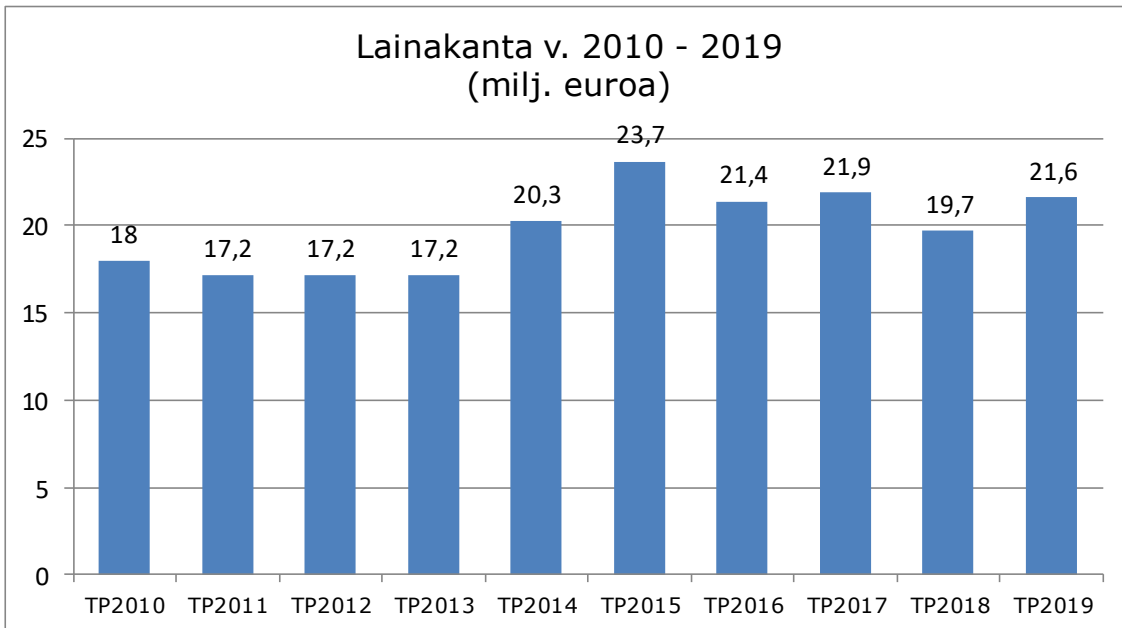
Omavaraisuusaste, %
= 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %
= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Lainakanta 31.12.
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset
Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.8 Kokonaistulot ja – menot

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	8367	Toimintakulut	56709
Verotulot	40052	- Valmistus omaan käyttöön	-225
Valtionosuudet	10538	Korkokulut	69
Korkotuotot	54	Muut rahoituskulut	2
Muut rahoitustuotot	158	Satunnaiset kulut	
Satunnaiset tuotot		Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		+/- Pakollisten varausten muutos	
- Pys. vast. hyöd. luovutusvoitot	-1000	- Pys. vast. hyöd. luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	237	Investointimenot	4756
Pys. vast. hyöd. luovutustulot	1094		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	116	Antolainasaamisten lisäykset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1398
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	3300	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Oman pääoman lisäykset		Oman pääoman vähennykset	
Kokonaistulot yhteensä	62916	Kokonaismenot yhteensä	62709

1.9 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.9.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

YHDISTELY KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN

	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	5	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	2	
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt	1	
Yhteensä	12	

Tytäryhteisöt:

yhdistely tytäryhteisön oman pääoman eristä hankintahetkellä konsernille kuuluvaa osuutta vastaan, vähemmistöosuudet erotettu

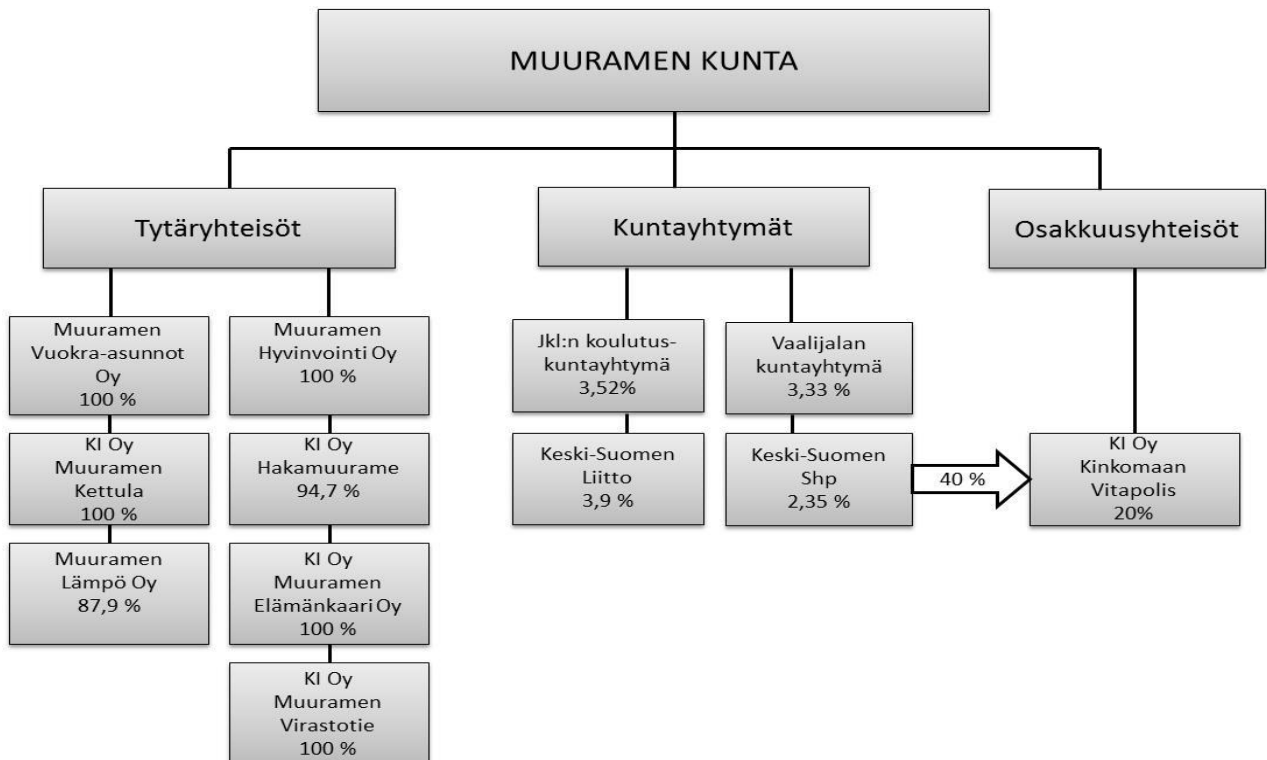
Kuntayhtymät:

yhdistely suhteellisen peruspääomaosuuden mukaan

Osakkuusyhteisöt:

yhdistely pääomaosuusmenetelmällä

1.9.2 Muuramen kunnan konsernirakenne

1.9.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
	1000 e	1000 e
Toimintatuotot	24 636	24 135
Toimintakulut	-73 067	-70 576
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-69	-52
TOIMINTAKATE	-48 501	-46 493
Verotulot	40 052	39 404
Valtionosuudet	13 387	13 256
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	45	38
Muut rahoitustuotot	172	385
Korkokulut	-299	-355
Muut rahoituskulut	-20	-20
VUOSIKATE	4 838	6 214
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poisto	-5 824	-6 128
Omistuksen eliminointierot	0	0
Arvonalentumiset	-6	0
Satunnaiset erät		
TILIKAUDEN TULOS	-993	86
Tilinpäätössiirrot	1	-1
Tilikauden verot	-51	-34
Laskennalliset verot	-83	-43
Vähemmistöosuudet	-0	-0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-1 127	8
KONSERNITULOSLASKELMAN		
TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	33,7	34,2
Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset, %	83,0	101,4
Vuosikate, euroa/asukas	476	611
Asukasmäärä	10159	10169

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunna tuloslaskelman luvut.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
	1000	1000
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4838	6214
Satunnaiset erät	0	
Tilikauden verot	-51	-34
Tulorahoituksen korjauserät	-1074	-762
Investointien rahavirta	0	
Investointimenot	-8627	-6994
Rahoitusosuudet investointeihin	289	185
	0	
Pysyvien vastaavien	0	
hyödykkeiden luovutustulot	1514	1098
Toiminnan ja invest. rahavirta	-3111	-292
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0	
Antolainasaamisten lisäykset	-1	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3601	1816
Pitkäaikaisten lainojen vähenn	-3554	-4125
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2595	605
Oman pääoman muutokset	0	8
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.var.ja po:n muutok	11	17
Vaihto-omaisuuden muutos	1	14
Saamisten muutos	2537	332
Korottomien velkojen muutos	-1366	395
Rahoituksen rahavirta	3824	-939
RAHAVAROJEN MUUTOS	713	-1232
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	2977	2264
Rahavarat 1.1.	2264	3496
	713	-1232
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €)	-5898	-3594
Investointien tulorahoitus, %	54	87
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	1,0

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

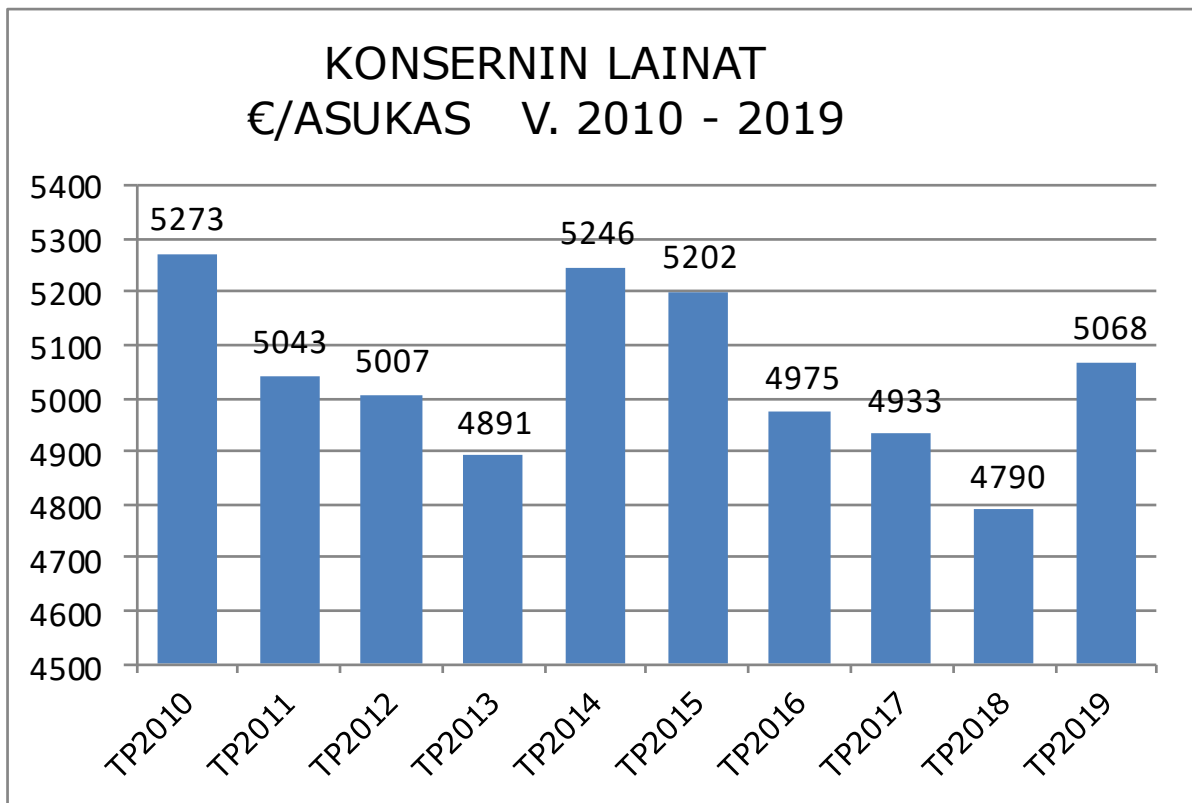
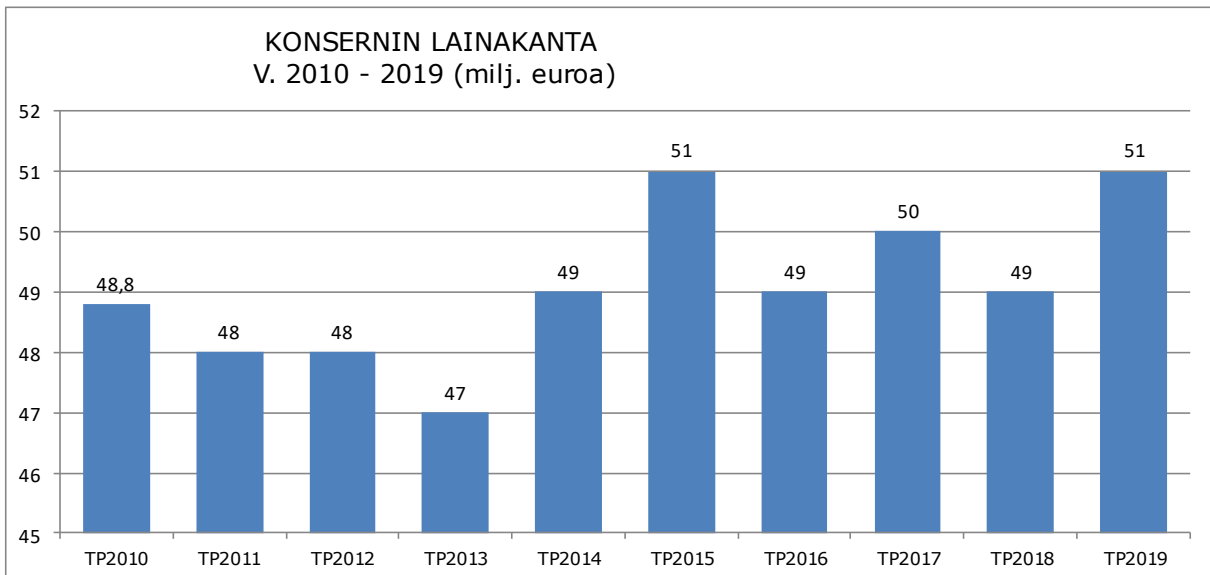
VASTAAVAA	2019 1000 e	2018 1000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	635	572
Muut pitkävaikutteiset menot	326	172
Ennakkomaksut		
Aineettomat hyödykkeet yht.	961	744
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	12 488	11 558
Rakennukset	46 944	49 239
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 588	11 077
Koneet ja kalusto	1 552	1 437
Muut aineelliset hyödykkeet	30	32
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hanki	8 891	6 055
Aineelliset hyödykkeet yht.	81 494	79 398
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	344	360
Muut osakkeet ja osuudet	2 057	2 024
Muut lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	84	4
Sijoitukset yht.	2 485	2 540
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	84 940	82 682
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	34	48
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	99	100
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	0	0
Lyhytaikaiset saamiset	3 529	5 991
Rahoitusarvopaperit	15	57
Rahat ja pankkisaamiset	2 962	2 208
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	6 605	8 356
VASTAAVAA YHTEENSÄ	91 579	91 086

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 365	18 365
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat		
Arvonkorotusrahassto	7	7
Muut omat rahastot	3 218	3 197
Ed.tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 953	4 725
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 127	8
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	25 416	26 303
VÄHEMMISTÖOSUUDET	12	12
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevakuutukset		
Muut pakolliset varaukset	434	412
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	136	139
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaik.korollinen vieras pääoma	32 328	31 490
Pitkäaik.koroton vieras pääoma	3 093	2 979
Lyhytaik.korollinen vieras pääoma	19 154	17 223
Lyhytaik.koroton vieras pääoma	11 006	12 528
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	65 580	64 221
VASTATTAVAA	91 579	91 086
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste	27,8	28,9
Suhteellinen velkaantuneisuus %	84,0	83,6
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	3 825	4 733
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € /asukas	4 952	4 725
Konsernin lainat, €/asukas	5 068	4 790
Konsernin lainakanta 31.12., milj. €	51	49
Konsernin lainasaamiset 31.12., milj. €	-	-
Kunnan asukasmäärä	10 159	10 169

Omavaraisuus, %

= 100 x (Oma pääoma+ Vähemmistöosuudet+Konsernireservi+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/ (Koko pääoma- Saadut ennakot)

Konsernin taseen tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan taseen tunnusluvut.

1.10 Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainonottamista koskevista toimenpiteistä

Kunnanhallituksen on kuntalain 69 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tulos on 1 201 412,87 euroa alijäämäinen.

Kunnanhallitus esittää, että alijäämä vähennetään edellisten tilikausien ylijäämästä kuluvan vuoden kirjanpidossa. Edellisten tilikausien ylijäämä on taseessa 9 266 343,19 euroa.

Tasapainotustoimia ei esitetä ennen kuin tulevaisuuden tulopohja on selvillä. Tuloksen epätaisaista jakautumista kunnan toimintojen sisällä tulee korjata tulevina tilikausina.

2 KUNTAKONSERNI

2.1 Muuramen Vuokra-asunnot Oy

Ydintehtävä

Muuramen Vuokra-asunnot Oy tarkoitus on tuottaa vuokra-asuntopalveluita ja rakennuttaa Muuramen kunnan alueella

Toiminnalliset tavoitteet	Toteutuminen
Asukas määrän kasvattaminen Vuokrausaste (91%) Vaihtuvuuden pienentäminen	Asukasmäärä pysyi edellinen vuoden mukaisena. Käyttöaste toteutui hiukan tavoitteita pienempänä Vaihtuvuus väheni huomattavasti tavoitteista
Vuokrasaatavat / liikevaihto (>2,9 %)	Saatavat vähentyivät ja toteutuivat alle tavoitteen.

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18	TA 2019	TP 2019
Talouden tunnusluvut:					
- lainojen takaisinmaksuaika	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti
- vuokratulot	3,57 M€	3,99 M€	3,89 M€	3,79 M€	3,90 M€
- tulos	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
- lainavastuut	18,7 M€	18,8 M€	17,2M€	18,7 M€	15,8M€
Toiminnan tunnusluvut:					
- asuntojen määrä	527	509	509	509	509
- käyttöaste- %	86	96	89	91	89
- vaihtuvuus- %	35	32	32	35	19

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toimintatuotot	4 016 129 €	3 566 725 €	449 404 €
Toimintakulut	2 184 462 €	2 397 183 €	- 212 721 €
Toimintakate	1 831 667 €	1 169 542 €	662 125 €
Rahoitusmenot	1 821 457 €	176 845 €	1 644 612 €
Poistot		755 192 €	-755 192 €
Asuintalovaraus		390 579 €	-390 579 €
Tilikauden tulos	10 210 €	0	0 €

2.2 Kiinteistö Oy Muuramen Kettula Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattuja tontteja ja niille rakennettuja rakennuksia. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Yhtiön omistamia asuntoja vuokrataan muuramelaisille syrjäytymisuhan alaisille tai syrjäytyneille, entisille tai nykyisille päihteiden käyttäjille ja muille henkilöille, joiden on vaikea saada muuta asuntoa.

Yhtiö tarvitsee lähes vuosittain avustusta kunnalta, koska toiminta on tappiollista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	saatavien hallinta, vuokra- laisten määrä	laskutus, perinnän tehokkuus
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus) Avustukset omistajalta	yhtiön tulot kattavat me- not avustusten määrän piene- neminen	vuokralaisvalinta, avustuksen piene- neminen kunnalta

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i> - velkojen takaisinmaksuaika - hoitokulu - rahoituskulu - lainavastuut	- lainaohjelman mukaiset - 43.000 € - 35.040 € - 0,425 M€	- lainaohjelman mukaiset - 43.000 € - 35.000 € - 0,39 M€	- lainaohjelman mukaiset - 49.532 € - 35.296 € - 0,392 M€	- lainaohjelman mukaiset - 44.000 € - 35.700 € - 0,358 M€	- lainaohjelman mukaiset - 45.000 € - 35.700 € - 0,324 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i> - huoneistoja - neliövuokra	- 16 - 13,15 €/m ²	- 16 - 13,60 €/m ²	- 16 - 13,60 €/m ²	- 16 - 13,85 €/m ²	- 16 - 14,00 €/m ²

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toimintatuotot	78357	90749,04	-12392,04
Toimintakulut	43030	50091,77	-7061,77
Toimintakate		40657,27	-40657,27
Rahoitusmenot	2251,68	1574,71	676,97
Poistot	0	21461,34	-21461,34
Tilikauden tulos	-2251,68	17621,22	-61441,64

2.3 Kiinteistö Oy Muuramen Elämänkaari Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattua tonttia ja sille rakennettua kiinteistöä. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistön toiminta on vanhusten palveluasumista ja lasten päivähoitoa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus)	yhtiön tulot kattavat menot	laskutus ajantasainen

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i> - velkojen takaisinmaksuaika - hoitokulu - rahoituskulu - lainavastuut	- lainaohjelman mukaiset - 69.200 € - 89.830 € - 1,047 M€	- lainaohjelman mukaiset - 79.000 € - 97.000 € - 0,918 M€	- lainaohjelman mukaiset - 73.703 € - 96.593 € - 1,047 M€	- lainaohjelman mukaiset - 80.143 € - 96.067 € - 0,971 M€	- lainaohjelman mukaiset - 81.000 € - 96.000 € - 0,882 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i> - huoneistoja - neliövuokra	- 2 - 19,70 €/m ²	- 2 - 13,00 €/m ²	- 2 - 17,56 €/m ²	- 2 - 18,16 €/m ²	- 2 - 18,50 €/m ²

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toimintatuotot	176211,84	221355,64	-45143,8
Toimintakulut	77444	74183,02	3260,98
Toimintakate	98767,84	147172,62	-48404,78
Rahoitusmenot		7167,98	-7167,98
Poistot	0	64138,12	-64138,12
Välittömät verot		19089,96	
Tilikauden tulos	98767,84	56776,56	-119710,88

2.4 Muuramen Lämpö Oy

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Tuottaa lämpöä (kaukolämpöä) asiakasyhtiöille, tuottaa kiinteistöhoitopalveluja asiakasyhtiöille (huolto ja siivous), vuokrata tiloja Y4-Yrittäjäyryyentalolta ja Kiinteistö Oy Muuramenportista ja tuottaa hallinnollisia palveluja Muuramen Vuokra-asunnot Oy:lle ja Kiinteistö Oy Hakamuuramelle.

Kunnan omistusosuus suoraan 87,9 % ja Muuramen Vuokra-asuntojen kautta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kaukolämpöverkkoalueen kaukolämpö ostetaan Jyväskylän Energialta vuonna 2013 solmitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan ekotehokkaana yhteistuotantona turpeella ja puulla. Punasillanalueen kaukolämpö ostetaan Vapo Oy:ltä vuonna 2007 solmitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan pelletillä.

Sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Asiakasmäärän kasvattaminen Vuokrausaste	vuokrasopimusten määrä ja asiakassuhteiden pitäminen nykytasolla	liikevaihto, markkinointi, asiakassuhteet liikevaihdon varmistamiseksi
Tuotantotavoitteet Lämpöverkon laajuus	säilytetään nykytasoa noin 22.000 MWh	verkon ylläpito, verkon saneeraus, hinnoittelu

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- omavaraisuusaste	- 17,0 %	-	- 21,5 %	-	-
- velkojen takaisinmaksuaika	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset
- lämmöntuotanto	- 21.700 MWh	- 23.000 MWh	- 21.535 MWh	- 22.000 MWh	- 23.000 MWh
- liikevaihto	- 2,23 M€	- 2,4 M€	- 2,245 M€	- 2,66 M€	- 2,6 M€
- tulos	- 120.900 €	- 134.000 €	- 112.049 €	- 200.000 €	- 115.000 €
- lainavastuut	- 1,5 M€	- 1,74 M€	- 1,48 M€	- 1,2 M€	- 0,7 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- liittymien määrä	- 108 kpl	- 110 kpl	- 110 kpl	- 111 kpl	- 112 kpl
- hoidettavat kiinteistöt, lkm	- 54 kpl	- 54 kpl	- 55 kpl	- 54 kpl	- 55 kpl
- vuokraus	- 15/19 kpl	- 17/20 kpl	- 17/20 kpl	- 14/20 kpl	- 19/20 kpl
- MVA	- 0 €	- 87.000 €	- 108.300 €	- 174.000 €	- 174.000 €
Henkilöstö (lkm vuoden lopussa)	9 vakituista ja 6 kesä-talvituuraajaa	9 vakituista ja 6 kesä-talvituuraajaa	10 vakituista ja 6 kesä-talvituuraajaa	9 vakituista ja 6 kesä-talvituuraajaa	9 vakituista ja 6 kesä-talvituuraajaa

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toimintatuotot	2425845	2532396,8	-106551,8
Toimintakulut	1955588	2072040,7	-116452,7
Toimintakate	470257	460356,1	9900,9
Rahoitusmenot	38303	29703,54	8599,46
Poistot	297793	290594,61	7198,39
Välittömät verot		28008,87	
Tilikauden tulos	134161	112049,08	25698,75

2.5 Kiinteistö Oy Hakamuurame

Toiminta-ajatus

Yhtiön toimiala on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä sekä vuokrata kiinteistössä olevia huoneistoja. Kunnan omistusosuus 94,70 % osakekannasta.

Toiminnalliset tavoitteet	Toteutunut
Asukasmäärän kasvattaminen Vuokrausaste (97%)	Asukasmäärä pysyi edellinen vuoden mukaisena. Vuokrausaste toteutui asetetun tavoitteen mukaisesti
Taloudelliset tavoitteet	
Vuokrasaatavat / liikevaihto (>1,0 %)	Vuokrasaatavat eivät kasvaneet ja toteutui tavoitteiden mukaisesti.

Tunnusluvut	TP 17	TA 18	TP 18	TA2019	TP2019
Talouden tunnusluvut:					
- velkojen takaisinmaksuaika	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti	lainaohjelman mukaisesti
- vuokratuotot	110 864 €	113 694 €	110 341 €	113 322 €	115 183 €
- tulos	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
- lainavastuut	47 t €	15 t €	15 t €	0 t €	0 t €
Toiminnan tunnusluvut:					
- asuntojen määrä	21	21	21	21	21
- käyttöaste- %	98%	98%	98%	98%	89%
- vaihtuvuus- %	30 %	30%	30 %	30%	10 %

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toiminnantuotot	113 332,65 €	115 183,73 €	-1851,08 €
Toimintakulut	81 781,99 €	73 928,93 €	7 853,06 €
Toimintakate	31 912,01 €	41 254,80 €	-9 342,79 €
Rahoitusmenot	168,30 €	0,19 €	168,01 €
Poistot		14 406,06 €	-14 406,06 €
Asuintalovaraus		26 846,75 €	-26 846,75 €
Tilikauden tulos	0,00 €	0,00 €	0,00 €

2.6 Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille rakennettua kiinteistöä. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistön toiminta on liiketilojen vuokraamista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus)	yhtiön tulot kattavat menot	laskutus ajantasainen

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP19	TA20	2021
Talouden tunnusluvut: - velkojen takaisinmaksuaika - hoitokulu - rahoituskulu - lainavastuut	- 90.419 € - 0 € - 0 €	- 77.390 € - 0 € - 0 €	- 65.844 € - 0 € - 0 €	- 82.561 € - 0 € - 0 €	- 85.000 € - 0 € - 0 €
Toiminnan tunnusluvut: - vuokrasopimuksia	- 13/13 kpl	- 13/13 kpl	- 9/13 kpl	- 13/13 kpl	- 13/13 kpl

	TA2019	TP2019	poikkeama
Toimintatuotot	94905	83079,05	11825,95
Toimintakulut	73557	67011,08	6545,92
Toimintakate	21348	16067,97	5280,03
Rahoitusmenot		0	0
Poistot	0	0	0
Tilikauden tulos	21348	16067,97	5280,03

2.7 Muuramen Hyvinvointi Oy

Muuramen hyvinvointi Oy:llä ei ole ollut toimintaa vuonna 2019. Yhtiötä on pidetty pystyssä mahdolliseen sote-uudistukseen liittyen ja sen toimintaa ja tarpeellisuutta tullaan tarkastelemaan sen mukaan, millaiseen sote-ratkaisuun tuleva hallitus päätyy

3 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN

3.1 Keskusvaalilautakunta

Budjettirahoitteinen

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
100	VAALIT				
***	Toimintatulot	30.000	0	32.760,20	2.760,20-
***	Toimintamenot	26.410-	0	29.082,41-	2.672,41
****	Toimintakate (Netto)	3.590	0	3.677,79	87,79-

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia yhdessä kunnanhallituksen kanssa valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja äänestysten lainmukaisesta läpiviennistä Muuramen kunnan alueella. Lisäksi keskusvaalilautakunta aktivoi kuntalaisia käyttämään äänioikeuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan vaaleissa ja edistää näin ollen kuntalaisten osallisuutta. Lisäksi keskusvaalilautakunta vastaa ennakoäänestyksen ja koti- sekä laitosäänestyksen järjestämisestä Muuramen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2019 järjestettiin, joiden varsinainen vaalipäivä oli sunnuntaina 14.4.2019. Vaalien ennakoäänestys järjestettiin 3.-9.4.2019. Lisäksi vuoden 2019 toimitettiin europarlamenttivaalit kaikissa jäsenvaltioissa vaalijanjaksolla 23.-26.5.2019. Suomessa vaalipäivä oli sunnuntai 26.5.2019 ja vaalin ennakoäänestys järjestettiin 15.-21.5.2019.

Talousarviossa oli tekstitasolla varauduttu myös mahdollisiin maakuntavaaleihin, mutta niitä ei järjestetty vuonna 2019.

Vuoden 2019 otettiin Muuramen kunnassa käyttöön uudet äänestysaluejaot, joiden mukaisesti Muuramessa on aiemman viiden äänestyspaikan sijaan ainoastaan kolme äänestyspaikkaa. Vanhoilta äänestyspaikoilta järjestettiin kokeiluluontoisesti kuljetus uusille äänestyspaikoille varsinaisena vaalipäivänä. Lisäksi kotiäänestysmahdollisuudesta ilmoitettiin tehokkaasti niille, joilla on oikeus osallistua kotiäänestykseen.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet		
Äänestysaktiivisuuden säilyttäminen tai parantaminen edellisistä vastaavista vaaleista	Äänestysaktiivisuus verrattuna edelliseen vastaavaan vaaliin. Äänestysaktiivisuuden tulisi olla vähintään sama	Eduskuntavaalit 2015 74,4 % 2019 76,2 %
Pohjautuu strategiassa asetettuun tavoitteeseen <i>Vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva kuntalainen</i>	(-1%) kuin edellisissä vastaavissa vaaleissa.	Europarlamenttivaalit 2014 40,4 % 2020 44,7 %

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet Äänestysaluejaon uudelleenarviointi	Äänestysalueiden määrä suhteessa nykyiseen viiteen äänestysalueeseen	Toteutettiin äänestysalueiden määrän laskeminen viidestä kolmeen
Tuotantotavoitteet Sähköisen äänioikeusrekisterin ja tulosohjelman käyttöönotto varsinaisen vaalipäivän äänestyksessä	Sähköisen äänioikeusrekisterin ja tulosohjelman määrän käyttöönoton aloittaminen äänestysalueilla	Sähköisen äänioikeusrekisterin käyttö laajennettiin kaikille kolmelle äänestysalueelle

Tunnusluvut

	TP 17	TP 18	TA 19	TP 19	TA 20
Äänioikeutettujen määrä	7328	7 380	7 400	7 451	Ei vaaleja

Talousarvion toteutuminen

Talousarvio toteutui suunnitellusti. Talousarvio oli laadittu varmuudella tiedossa olevien vaalien eli eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien mukaisesti. Vaalien toteuttaminen valtiolta saadun korvauksen jälkeen maksoi kunnalle 29 000 euroa, mutta niiden järjestämistä varten saatiin valtiolta korvauksia yli 32 000 euroa. Näin ollen vaalit pystyttiin kokonaisuudessaan järjestämään valtion maksamilla korvauksilla.

Vaalien järjestämistehtävän osalta toteutettiin kehittämistoimenpiteitä. Talousarviovuonna otettiin käyttöön sähköinen äänioikeusjärjestelmä varsinaisen vaalipäivän äänestyksiin kaikilla äänestysalueilla. Vaalipaikoilla tapahtuvan ääntentallennuksen tarpeellisuutta selvitettiin, mutta toistaiseksi keskusvaalilautakunta toimii äänten tallentajana.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat erinomaisesti. Äänestysaktiivisuus ylitti selkeästi sekä koko maan että maakunnan äänestysaktiivisuuden sekä eduskuntavaaleissa että europarlamentin vaaleissa. Eduskuntavaalien äänestysaktiivisuus oli peräti 76,2 % ja europarlamenttivaalien osalta se oli 44,7 %, jossa on nousu edellisiin vaaleihin lähes 5 %. Haasteena tulee jatkossa olemaan se, miten saavutettu äänestysaktiivisuus saadaan säilymään. Äänestysaluejaoituksen muutoksella ei näytä olleen ainakaan negatiivisia vaikutuksia äänestysaktiivisuuteen. Tarjottuja vaalikuljetuksia ei juurikaan käytetty.

3.2 Tarkastuslautakunta

3.2.1 Tilintarkastus

Budjettirahoitteinen

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
110	TARKASTUSLAUTAKUNTA				
***	Toimintamenot	34.490-	0	26.146,04-	8.343,96-
****	Toimintakate (Netto)	34.490-	0	26.146,04-	8.343,96-

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kunnan hallinnon ja talouden ulkoisesta valvonnasta. Tarkastuslautakunta valmistelea valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja arvioivat myös tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista kuntalain edellyttämällä tavalla.

Palvelusuunnitelma

Tarkastuslautakunta toimii valtuuston alaisena lautakuntana hallinnon ja talouden tarkastusta koskevissa asioissa. Lautakunta tutustuu toiminnassaan eri toimialojen toimintaan ja tekee niihin liittyviä kehittämissesityksiä. Lautakunta tuottaa myös edellistä tilikautta koskevan arviointikertomuksen osana kunnan tilinpäätösprosessia

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Keskeisten toimialojen mahdollisimman laaja läpikäynti	Läpikäydyt toimialat	On kutsuttu eri toimialojen viranhaltijoitalautakunnan kuultavaksi
Tuotantotavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19	2020	2021
Kokousten lukumäärä	12	8	11	8	8

Talousarvion toteutuminen

Talousarviossa tarkastuslautakunnan talousarviota on nostettu aiemmasta tarkastuspäivien lisääntymisen johdosta. Tarkastuspäiviä on tarvittu lisää, koska kunnan toiminta on etenkin liikelaitoksen mukaan tulon myötä laajentunut. Toiminnan painopisteet on määritelty tarkastussuunnitelmassa.

Tilintarkastuksen kilpailutuksen johdosta kunnan tilintarkastusyhteisö muuttui talousarviovuoden aikana Talvea Oy:ksi, jonka tarkastajana toimii Jukka Vuorio.

3.3 Kunnanhallitus/tukipalvelut

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
***	Toimintatulot	6.996.530	0	7.002.460,52	5.930,52-
***	Valmistus omaan käyttöön	27.840	0	0,00	27.840,00
***	Toimintamenot	7.507.000-	0	7.687.960,35-	180.960,35
****	Toimintakate (Netto)	482.630-	0	685.499,83-	202.869,83
***	Suunnitelmapoistot	2.018.270-	0	2.026.833,81-	8.563,81
***	Laskennalliset tulot	2.349.380	0	2.422.359,53	72.979,53-
***	Laskennalliset menot	1.277.970-	0	1.263.086,86-	14.883,14-

3.3.1 Hallinto ja henkilöstö

TUKIPALVELUKESKUS Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
120	HALLINTO JA HENKILÖSTÖ				
***	Toimintatulot	192.500	0	162.121,77	30.378,23
***	Toimintamenot	2.332.960-	0	2.524.065,97-	191.105,97
****	Toimintakate (Netto)	2.140.460-	0	2.361.944,20-	221.484,20
***	Suunnitelmapoistot	94.610-	0	97.535,21-	2.925,21
***	Laskennalliset tulot	1.066.130	0	1.186.053,40	119.923,40-
***	Laskennalliset menot	56.490-	0	64.667,47-	8.177,47

Toiminta-ajatus

Tukipalvelukeskus vastaa kunnassa talous-, atk- ja hallintopalveluiden tuottamisesta kunnan ulkoisille ja sisäisille asiakkaille. Lisäksi tukipalveluihin on yhdistetty kiinteistöhallinnon- ja hoidon, siivouksen ja ruokapalveluiden osuudet.

Hallintopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kirjanpidon, laskentatoimen, palkanlaskennan ja henkilöstöhallinnon palvelut sekä vastata kunnan yleishallinnosta, kunnanhallituksen ja valtuuston asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä muista keskushallinnon tehtävistä. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus tulee vastaamaan Muuramen Hyvinvointiliikelaitoksen tukipalvelut. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa muuramelainen-lehden julkaisemisesta. Tukipalveluiden osalta kiinteistötoimi ylläpitää ja kehittää kunnan palvelutuotannon tarvitsemia kiinteistöjä. Siivoustoimi huolehtii pääosin kunnan kiinteistöjen siivoustoimesta ja ruokapalvelut pääsääntöisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluiden hoitamisesta.

Palvelusuunnitelma

Talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa asiakaspalvelun sujuvuudesta ja hallinnollisten palveluiden toimivuudesta. Keskushallinnon tavoitteena on luoda puitteet toimivalle ja tehokkaalle luottamushenkilötyöskentelylle ja varmistaa eri hallintokuntien välisen yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa. Erityisesti keskushallinto tukee toiminnallaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Keskushallinto vastaa myös tiedotustoiminnan järjestämisestä kuntalaisille muun muassa tiedotuslehti Muuramelaista julkaisemalla.

Kunnan laskentatoimesta huolehditaan siten, että kirjanpito on oikein ja ajan tasalla. Maksuliikenteestä ja rahoituksen riittävydestä huolehditaan siten, että maksatus ja perintä ovat tehokkaita ja ajan tasalla sekä rahavarojen hoito tehokasta ja tuottavaa. Rahoituksen osalta jatketaan edelleen erilaisten instrumenttien kehittämistä, joilla rahoitustarpeen ennakointia kyetään parantamaan nykyisestä.

Palkanlaskenta ja siihen liittyvät työnantajatililykset ja -ilmoitukset hoidetaan oikein ja oikea-aikaisesti. Kunnan henkilöstöhallinnon osalta määritellään pitkäjänteisesti vastuut, joiden mukaisesti kunnan henkilöstöhallinnon toimintaa kehitetään. Vuonna 2019 uusi henkilöstöhallintojärjestelmä Populus oli pääosin käytössä.

ATK-ohjelmia ja laitteita hyödynnetään riittävällä koulutuksella korkean käytettävyyssasteen saavuttamiseksi. Lisäksi tehtävänä on ATK-tuen tarjoaminen käyttäjille sisältäen työasemien, laitteiden, ohjelmistojen ja tietoturvan ylläpidon. Tavoitteena on järjestelmien kehittäminen siten, että päämääränä ovat helppokäyttöisyys, korkea käyttötehokkuus ja sekä nykyistä pienemmät kustannukset.

Seudullisten tietojärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito ja kehittäminen on osa Muuramen kunnan ICT-toimintaa. Eri palveluissa lisätään kunnan strategian mukaisesti uuden teknologian ja sähköisten toimintatapojen edistämistä.

Kiinteistötoiminta on hoitaa ja ylläpitää sekä rakennuttaa kunnan palveluiden tarvitsemia rakennuksia ja muita tiloja. Siivoustoimi huolehtii näiden kohteiden siivoamisesta pääosin omana toimintana.

Ruokapalvelut tuottivat ruokaa koulun ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin suunnitelmien mukaisesti. Hyvinvointiliikelaituksen tarvitsemat ruokapalvelut tuotetaan ostopalveluina.

Tukipalvelukeskus on keskeisessä roolissa liikelaituksen toimintaa tukevien palveluiden tuottamisessa.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Oikeusvarman hallinnon järjestäminen	Hallintotuomioistuimissa muutettujen päätösten määrä, tavoitetaso 0 valitusten kautta muutunutta ratkaisua Valvontaviranomaisen antamien huomautusten määrä – tavoitetaso 0	Hallinto-oikeuksista ei tullut muuttuneita tai kielteisiä päätöksiä Valvontaviranomaisen tekemien huomautusten määrä 0

<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Sähköisten asiointipalveluiden lisääminen</p>	<p>Lisätään sekä ulkoisten että sisäisten palveluiden käyttömahdollisuuksia nykyisestä – seurataan vuosittain käyttöönotettujen sähköisten asiointitapojen lisääntymistä</p>	<p>Talousarviovuonna vakiinnutettiin käyttöön sähköiset henkilöstöhallinnon asiointipalvelut ja päivitettiin toimielinten ja viranhaltijapäätösten julkaisujärjestelmä</p> <p>Käyttöönotettiin tilavaus- ja ilmoittautumisjärjestelmä</p> <p>KuntaToimisto-ohjelmaa on päivitetty ja ajantasaistettu</p> <p>Kouluissa otettiin käyttöön Chromebookit opetustoimessa ja aloitettiin valmistautuminen Office 365-ohjelman käyttöönottoon</p>
--	--	--

Tunnusluvut

	TP17	TP 18	TA 19	TP19	
Henkilöstön määrä					
- Talous- ja henkilöstöpalvelut	17	17	15	14,5	
- Tukipalvelut hallinto	5	5	5	5	
- Kiinteistötoimi	5	5	5	5	
- Siivoustoimi	16	22*	22	23	
- Ruokapalvelut	23	23	23	23	
Hallintotuomioistuimissa tai valvontaviranomaisissa muuttuneet ratkaisut	0		0	0	

- Tk:n siivoustoimi osaksi kunnan toimintaa

Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2019 aikana talous- ja hallintopalvelukeskuksessa otettiin käyttöön uusi henkilöstö- ja palkkaohjelmisto, jossa hyödynnetään strategian mukaisesti uuden teknologian tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä mm. sähköisen asioinnin osalta. Käyttöönottoprojekti aloitettiin talousarvion mukaisesti vuonna 2017 ja palkanlaskenta aloitettiin uudessa järjestelmässä 1.1.2018 lukien. Järjestelmä on edelleen osiltaan kehitysvaiheessa ja ohjelman kehittämisen ohella tulorekisteri on työllistänyt huomattavissa määrin henkilöstöhallinnon resursseja. Järjestelmän käyttöönottoprojekti ei ole edelleenkään mennyt suunnitelmien mukaan ja se aiheuttaa haasteita kehittämiselle. Ohjelma itsessään pääosin toimii, mutta haasteet liittyvät lähinnä ohjelman tukeen. Ongelmien johdosta kunnassa on ollut palkattuna 50 % työajalla lisäresurssia. Lisäksi kaksi työntekijää on ollut osa-aikaeläkkeellä. Tietopohjan lisääminen osana ennakointia ja kuntajohtamista on edelleen keskeinen tavoite sekä kunnan viranhaltijoiden että luottamushenkilöiden työskentelyn tueksi.

Tiedottamisen osalta Muuramelainen -lehti jatkoi toimintaansa entisellä tavalla toteutettuna, joskin ilmestymispäiviin on tehty postin toiminnasta johtuvia muutoksia. Vuonna 2018 Muuramelainen -lehti ilmestyi Postin aikatauluista johtuen torstaisin. Lisäksi kunnan internet-sivut on uudistettu ulkoasultaan vastaamaan 2010-luvun vaatimuksia ja jatkossa painottuu etenkin sähköisen asioinnin ja kunnan intranet-ympäristön kehittäminen. Muuramelaisen osalta valmisteltiin loppuvuodesta 2019 muutos, jonka johdosta lehden taitto siirrettiin osaksi kunnan omaa toimintaa. Muutoksella pyritään varmistamaan myös lehden ilmestymisen varmistaminen mahdollisten poissaolojen aikana.

Talousarviossa oli varauduttu lisäresursointiin, joka johtui sekä vajaakuntoisesta työvoimasta että uudistusten vaatimasta lisäresurssista. Näiltä osin lisäresursseja on myös käytetty. Lisäksi muut toimialat ovat yhä enenevässä määrin hyödyntäneet omassa toiminnassa tukipalveluiden resurssia, mikä on kasvattanut merkittävästi keskuksen työkuormaa. Organisaattiorakenne on saatu vuoden aikana pitkälti vastaamaan niitä tavoitteita, joita organisaatiouudistuksessa on asetettu vuonna 2017.

Konsernin kiinteistökannan arviointi on siirretty keväälle 2020 osana kunnan USO-prosessia. Konserniyhtiöiden yhteistyö kunnanhallituksen kanssa on selkiytynyt mm. toimivan ennakkokäsitysten hankinnan kautta.

MUU YLEISHALLINTO

Toiminta-ajatus

Muun yleishallinnon sisältämiä menoja ovat suhdetoiminnan, erilaisten jäsenmaksujen, vakuutuksien ja käyttöoikeusmaksujen menot. Osuudet Keski-Suomen liitolle ja Suomen kunta-liitolle sisältyvät näihin määrärahoihin. Jäsenmaksuilla tuetaan kansalaistoimintaa sekä mahdollistetaan osaltaan laadukkaiden ja monipuolisten palveluiden tuottaminen kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Jäsenmaksut:

Kopiosto

Teosto ry

Gramex ry

Päijänteen virkistysalueyhdistys ry

Muuramen Yrittäjät ry

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry

Jyväskylän kesäyliopisto ry

Kuntaosuus:

Jyväsräihä ry

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Turvataan yhdistysten toimintaedellytyksiä avustusten muodossa	Annettujen avustusten määrä suhteessa edelliseen vuoteen	Avustuksia myönnetty 10 % edellistä vuotta enemmän
Tuotantotavoitteet		
Jakoperusteiden yhtenäistäminen ja tuen jakaminen uusien perusteiden mukaisesti	Tukea saavien yhdistysten ja toimijoiden määrän kehitys, tavoitteena lisätä tuettavien määrää	Tuettavien yhdistysten määrä noussut edellisestä vuodesta, mutta jäänyt asetetusta talousarviotavoitteesta yhdellä hakijalla

Tunnusluvut

	TP 17	TP 18	TA 19	TP19
Tukea saavat yhdistykset ja muut toimijat	-	5	8	7

Talousarvion toteutuminen

Talousarviovuonna jatkettiin uudistettujen järjestö- yms. toiminnan avustusperiaatteiden sisäänajoa, joilla aktivoidaan strategian mukaisesti vastuullista, aktiivista ja osallistuvaa kuntalaisuutta. Edelleenkin kansalaistoimintaan olisi toivottavaa saada nykyistä enemmän avustettavaa toimintaa, mikä osaltaan tukisi kunnan strategisia linjauksia aktiivisesta kuntalaisuudesta. Sinällään tavoitteessa laajentaa avustusta saavien joukkoa perinteisten avustuksen-saajien rinnalle kansalaistoiminnan avustuksen muodossa on onnistuttu.

3.3.2 Kiinteistötoimi ja siivous Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
220	KIINTEISTÖTOIMI				
***	Toimintatulot	5.641.730	0	5.635.692,86	6.037,14
***	Valmistus omaan käyttöön	27.840	0	0,00	27.840,00
***	Toimintamenot	3.653.880-	0	3.610.060,37-	43.819,63-
****	Toimintakate (Netto)	2.015.690	0	2.025.632,49	9.942,49-
***	Suunnitelmapoistot	1.895.900-	0	1.901.541,22-	5.641,22
***	Laskennalliset tulot	1.150.850	0	1.111.994,96	38.855,04
***	Laskennalliset menot	1.193.460-	0	1.154.319,97-	39.140,03-

(Sisältää toimitilapalvelun ja siivoustoimen)

Toiminta-ajatus

Kiinteistö- ja siivoustoimen tavoitteena on ylläpitää ja tarvittaessa parantaa olemassa olevia kiinteistöjä sekä osallistua aktiivisesti uusien palvelutuotantoon tulevien rakennusten suunnitteluun, rakennuttamiseen ja ylläpitoon huolehtien sisäilman laadusta ja toimivuudesta.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistö- ja siivoustoimi toimii asiantuntijatahona kiinteistöjen ylläpitoon ja kehittämiseen koko niiden elinkaaren ajan yhteistyössä palveluiden tuottajien kanssa varmistaen käyttökelpoiset ja terveet tilat kunnan palveluiden tuottamiseen.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Kustannusten optimointi palvelu- ja laatu-taso säilyttäen	Laaturaportoinnin seuraaminen suhteessa aiempiin seurantoihin	Kulttuurikeskuksella suoritettu energiatehokkuushanke, jonka tulokset käytettävissä vuonna 2020
Tuotantotavoitteet Selvitetään ja toteutetaan kunnan kiinteistöomaisuuden hallinnan kokonaistarkastelu	Muutos verrattuna nykyiseen kiinteistötoimen toteuttamistapaan	Siirretty vuodelle 2020

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2019 oli tavoitteena ylläpitää ja kehittää olemassa olevia kiinteistöjä. Suurimmat ylläpitotehtävät kohdistuivat talousarviovuonna Nisulanmäen koulun energiatehokkuuden parantamiseen. Vuoden aikaan aloitettiin Mäkelänmäen koulun uudisrakennuksen suunnittelu, jolla linjataan kunnan palveluita opetustoimen osalta pitkälle tulevaisuuteen. Myös isolahteen ja Kinkomaalle aloitettiin laajennusten suunnittelu varhaiskasvatukseen ja koulun tarpeisiin. Lisäksi tavoitteena oli tehdä kokonaistarkastelu kunnan kiinteistöomaisuuden hallinnoinnista ja aloitetaan sen toteuttaminen viimeistään 2020 alusta lukien.

Siivouksen osalta suurimmat haasteet ovat olleet henkilöstön saatavuudessa. Siivoustoimessa on aloitettu uuden koulukiinteistön mahdollisten pintamateriaalien kokeilu ja testaaminen kunnan kiinteistöissä.

3.3.3 Keskuskeittiö

Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
3095	Keskuskeittiö Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	1.162.300	0	1.195.234,02	32.934,02-
*	Tuet ja avustukset	0	0	9.321,51	9.321,51-
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	376.510-	0	439.185,80-	62.675,80
*	Palvelujen ostot	51.830-	0	74.761,91-	22.931,91
*	Henkilöstömenot	806.470-	0	777.857,80-	28.612,20-
*	Muut menot	155.740-	0	157.566,08-	1.826,08
**	TOIMINTAKATE	228.250-	0	244.816,06-	16.566,06
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	228.250-	0	244.816,06-	16.566,06
	Poistot ja arvonalentumiset				
*	Suunnitelman mukaiset poisto	27.760-	0	27.757,38-	2,62-
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	256.010-	0	272.573,44-	16.563,44

Toiminta-ajatus

Keskuskeittiö tuottaa opetustoimen ja varhaiskasvatukseen tarvitsemat ateriat kustannustehokkaasti ja monipuolisesti kestävän kehityksen periaatteita noudattaen

Palvelusuunnitelma

Ruokapalvelut tuottaa laadukasta ja monipuolista ruokaa varhaiskasvatuksen ja opetustoimen asiakkaille ja henkilökunnalle sekä osallistuu ruokakulttuurin ylläpitämiseen ja luomiseen. Ruokapalvelu noudattaa varhaiskasvatus- ja kouluruokasuosituksia. Lisäksi ruokapalvelu käyttää mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa ja luomua.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Kouluruokailuun osallistuvien oppilaiden osuuden lisääminen	Päivittäin kouluruokailuun osallistuvien lasten ja nuorten %-osuuden kasvattaminen	Tuotetaan laadukasta ja hyvää ruokaa ja yhteistyössä koulun kanssa motivoidaan nuoret ymmärtämään monipuolisen ruokailun tärkeys
Tuotantotavoitteet Tuotetaan ruokapalvelut kustannustehokkaasti	Ateriahinta/ruokailusuhteessa aiempiin vuosiin	Ruokien hinnat pystytty pitämään aiemmalla tasolla

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2019 ylläpidettiin ja kehitettiin olemassa olevaa toimintaa sekä osallistuttiin Mäkelänmäen koulun suunnitteluun keskuskeittiön tarpeista lähtien yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi ruokahuolto on ollut mukana suunnittelemassa Kinkomaan ja Isolahden laajennushankkeita ruokahuollon toimivuuden osalta.

3.3.4 Sisäiset palvelut

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
140	SISÄISET PALVELUT				
***	Toimintatulot	0	0	90,36	90,36-
***	Toimintamenot	132.400-	0	124.401,53-	7.998,47-
****	Toimintakate (Netto)	132.400-	0	124.311,17-	8.088,83-
***	Laskennalliset tulot	132.400	0	124.311,17	8.088,83

Toiminta-ajatus

Sisäisten palveluiden avulla kunnan eri toimialat pystyvät tuottamaan palvelunsa kuntalaisille tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Kustannukset vyörytetään palveluihin yhteisesti sovitulla periaatteilla.

Palvelusuunnitelma

Määrärahaan sisältyy kopioinnin, puhelinkeskuksen, postituksen ja toimistotarvikkeiden kustannukset, joiden hankkimisen ja tuottamisen osalta tarkastellaan uusia tapoja tuottaa palveluita.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet Kustannusten minimoiminen palvelutaso säilyttäen	Sisäisten palveluiden kustannukset suhteessa nykyisiin kustannuksiin	Puhelinkeskuksen ja puheluiden kilpailutuksen osalta ilmoitettua Hanselin yhteishankintaan Postituksen toteuttamisvaihtoehdot selvitetty
Tuotantotavoitteet Tarkastellaan uudenlaisia ja kustannustehokkaita tapoja tuottaa sisäiset palvelut	Uudistettujen palveluiden määrä	Puhelinpalvelut ja vaihdepalvelut

Talousarvion toteutuminen

Sisäiset palvelut tuotetaan hallintopalveluiden työnä. Talousarviovuoden aikana aloitettiin selvitystyö mahdollisuuksista tuottaa palvelut tehokkaammin ja pienemmin tai vähemmän kasvavin kustannuksin kuin nykyään. Osana tarkastelua päätettiin osallistua puheluliikenteen ja vaihdetoimintojen osalta Hanselin yhteishankintaan. Osaltaan asiaan liittyi myös Jyväskylän kaupungin ilmoitus lopettaa pitkäaikainen yhteistyö vaihdepalveluiden tarjonnassa. Laskutuksessa on suositeltu aktiivisesti sähköisiä laskupalveluita ja luottamuselimissä on siirrytty pääsääntöisesti sähköiseen esityslistamenettelyyn, mikä osaltaan on vähentänyt postituskustannuksia. Vuoden aikana kopioinnin osalta aloitettiin GDPR:n vaatimusten mukainen kopioinnin ja turvatulostamisen käyttöönotto.

3.3.5 Seutu- ja alueyhteistyö

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
150	SEUTU- JA ALUEYHTEISTYÖ				
***	Toimintamenot	2.000-	0	0,00	2.000,00-
****	Toimintakate (Netto)	2.000-	0	0,00	2.000,00-

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja pitkäjänteisesti Jyväskylän seudulla toteuttaviin yhteisiin hankkeisiin sekä lakisääteisiin selvityksiin, joilla kuntien palveluita on pyritty ja edelleen pyritään yhteen sovittamaan eri sektoreiden nykylainsäädännön tavoitteita vastaaviksi. Lisäksi kunta on mukana seudullisissa yhtiöissä, jotka tuottavat palveluita alueen kunnille ja niiden kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja yhteistyöhaluisesti Jyväskylän seudun ja Keski-Suomen maakunnan kehittämiseen erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Kunta harkitsee tapauskohtaisesti etenemistapansa lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämässä ja yhteistyöhankkeiden tarkoituksenmukaisuuden Muuramen kunnan näkökulmasta.

Viime vuosien aikana toimintaympäristö seudullisessa toiminnassa on muuttunut, kun etenkin elinkeinoelämän kannalta keskeiset toimijat ovat lopettaneet toimintansa (Jykes Oy) tai muuttaneet merkittävässä määrin toimintamalliaan (Jykes Kiinteistöt Oy). Seudullinen yhteistyö on aiempaa enemmän korostunut palvelutuotannon osalla.

Palveluiden järjestämisen kannalta keskeisiä luottamus/hallituspaikkoja kunnan kannalta ovat:

Maakuntahallitus/maakuntavaltuuston puheenjohtajisto

Sairaanhoidopiirin hallitus/puheenjohtajisto

Pelastuslaitoksen johtokunnan jäsenyys

Koulutuskuntayhtymän hallitus/puheenjohtajisto

Sopimusten nojalla kunnalla on hallituspaikat Jyvässeudun jätelautakunnassa ja joukkoliikennejaostossa sekä yhtiöistä Jykes Kiinteistöt Oy:ssä, Ki Oy Vitapoliksessa, Jyväskylän seudun puhdistamossa sekä Mustankorkea Oy:ssä

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet Aktiivinen rooli seutuyhteistyössä	Kunnan edustus merkittävässä seudullisissa toimielimissä -> jäsenyyksien määrään kehitys ylikunnallisissa toimielimissä	Kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä viranhaltijaedustaja on osallistunut aktiivisesti kunnanjohtaja kokouksiin
Tuotantotavoitteet Pyritään saamaan kunnan edustaja kunnan kannalta keskeisiin toimielimiin	Valittujen edustajien määrä vähintään 50 % tavoitteiksi astetuista toimielimistä	Tavoitteen mukainen

Tunnusluvut

	TP 17	TP18	TA19	TP19
Edustus a toimielimissä	1/0	0	0	- 0
SHP hallitus	1	1	1	1
Keski-Suomen Liiton hallitus	0	1	1	1
Koulutuskuntayhtymän hallitus	0/1	1	1	1
Pelastuslaitoksen johtokunta				

Talousarvion perustelut

Vuoden 2019 alkupuolella selvisi lopullisesti, että ns. Sipilän hallituksen ajama maakunta- ja sote-uudistus kaatui perustuslaillisiin ongelmiin ja jäi toteutumatta. Kuntien välinen yhteistyö on ollut uuden hallituksen alkutaipaleella melko vähäistä. Vuoden aikana on odotettu lähinnä linjauksia uudesta sote-mallista. Sen sijaan MAL-sopimuksen (maankäyttö-, asuminen ja liikenne) Muurame on päässyt mukaan asioiden valmisteluun osana Jyväskylän kaupunkiseutua ja loppuvuodesta 2019 saatiin päätös kunnan pääsystä mukaan työllisyyden kuntakokeiluihin. Lisäksi Muuramen kunta on ollut aktiivisesti mukana Kuntaliiton koordinoimassa kehyskuntaverkostossa.

3.3.6 Muu toiminta Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
190	MUU TOIMINTA				
***	Toimintamenot	22.680-	0	23.403,40-	723,40
****	Toimintakate (Netto)	22.680-	0	23.403,40-	723,40
***	Laskennalliset menot	550-	0	756,91-	206,91

ASUNTOTOIMI

Toiminta-ajatus

Asuntotoimen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta, toimia valvovana viranomaisena ja hoitaa arava- ja korkotukilainsäädännöstä kunnalle kuuluvia tehtäviä.

Palvelusuunnitelma

Asuntotoimi tukee ja edistää kuntalaisten asumistason kehittämisspyrkimyksiä tarjoamalla heille asuntojen avustus- ja lainoituspalveluja sekä asumiseen liittyvää yleistietoutta ja valvontaa.

Kunta seuraa omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen tarpeen kehitystä ja reagoi asuntomarkkinoihin siten, että sillä on hallussaan riittävät ja tarkoituksenmukaiset resurssit hoitaa erilaisen asumisen tarpeet kunnan alueella. Kunta pyrkii pääsemään eroon vanhimmasta vuokra-asuntokannastaan ja tarvittaessa rakentamaan niiden tilalle uusia vuokra-asuntoja.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Asuntotoimen tarkoituksena on: asuntotuotannon edistäminen, asumistarpeen tyydyttäminen, asumisturvasta vastaaminen. Asuntotoimella turvataan osalta kunnan strategiassa asetettuja kasvutavoitteita sekä muita strategiaan nähden oleellisia yhdyspintoja.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Asuntotarjonta on monipuolista ja nojaa asuntomarkkina-tilanteeseen.</p>	Riittävä valtion tukema asuntotuotanto hyväksytty lainoituksen piiriin	Tiiviin lainoitus- ja muun asuntopoliittisen yhteistyön harjoittaminen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekä muiden toimijoiden kanssa asuntotuotannon rahoituksen ja toteutumisen turvaamiseksi.
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Lainsäädännön puitteissa pyritään tarjoamaan asunto niitä tarvitseville ja työhön tuleville.</p>	Kunnan valvonta ja MVA Oy:n ylläpitämät asukasvalintaym. tilastot	Asukasvalinnassa noudatetaan valtion tukemien vuokra-asuntojen asukasvalintaa koskevia säännöksiä ja valtioneuvoston vahvistamia asukkaiden valintaperusteita, joita noudatetaan ARA-asunnoissa (arava- ja korkotuki)

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Asuntohakemuksia kpl	144	200	154
Asunnon saaneita talouksia kpl	108	150	90
Valvonta			
Kunnan määräämisvallassa olevien as oy:n (MVA Oy) asuntojen lukumäärä	499	508	508
(muut)	122	122	122
Palveluasunnot	49	49	49
Asumisoikeus- ja osanomistusasunnot	124	124	124

Talousarvion toteutuminen

Asuntorakentamista ja asuntokannan perusparantamista tuetaan nykyisin korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Pyritään siihen, että arava/korkotukituotanto säilyy riittävällä tasolla. Vuosittainen tuotanto täsmennetään asuntomarkkinatilanteen mukaan. Asuntolainoituksen painopistettä suunnataan kysyntä-tarjonta -tilanne huomioon ottaen. Kunnan tulee vuosittain tehdä asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle ja ympäristöministeriölle asuntomarkkinaselvitys.

Valtion varoista myönnettäviä avustuksia hyödynnetään, pääasiassa tuet kohdistuu ikääntyvien- ja vammaisavustuksiin.

Muuramen Kinkomaan kauniisiin maisemiin Päijänteen läheisyyteen rakennetaan kahta kuusi-kerroksista kerrostaloa. Valmistuttuaan talojen 66 asumisoikeusasuntoa ovat Kinkomaan alueen ensimmäiset laatuaan. Asumisoikeusasuntojen arvioitu valmistumisaika on lokakuussa 2020.

ASUNTOJEN JA RAKENNUSTEN VÄLIVUOKRAUS

Toimintastrategia

Yksinäisten asunnottomien henkilöiden asuntojen hankinta yhteistyössä Y-Säätiön kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet

Mahdollisimman kohtuuhintaisten asuntojen aikaansaaminen järjestämällä niiden rahoitus siten, että vuokrat muodostuvat käyttäjäkunnan maksukykyä vastaaviksi.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2019 ei tehty asuntokauppoja. Asunnot on hankittu velattomina ja kohtuuhintaisina vanhasta tai uudesta asuntokannasta.

Vuokrataso on 11,66 €/m². Asuinpinta-ala 35,50 m²/henkilö. Asunnot on tarkoitettu pysyviksi, asukasvaihto on vähäistä. Välivuokraus Muuramen Vuokra-asunnot Oy:llä.

Tunnusluvut

Välivuokratut asunnot	TA 19	TP 19
Asuntoja	45	45
Asukkaita	46	43

3.4 Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta Budjettirahoitteinen

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
***	Toimintatulot	1.253.220	0	1.597.071,22	343.851,22-
***	Toimintamenot	23.035.390-	0	23.252.068,74-	216.678,74
****	Toimintakate (Netto)	21.782.170-	0	21.654.997,52-	127.172,48-
***	Suunnitelmapoistot	297.310-	0	260.611,05-	36.698,95-
***	Laskennalliset tulot	621.170	0	218.499,47	402.670,53
***	Laskennalliset menot	1.205.430-	0	848.219,96-	357.210,04-

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
250	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
***	Toimintamenot	38.940-	0	27.741,05-	11.198,95-
****	Toimintakate (Netto)	38.940-	0	27.741,05-	11.198,95-
***	Laskennalliset tulot	38.940	0	27.741,05	11.198,95

3.4.1 Hallinto Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
270	HALLINTO (HYVINV. JA PALV.LTK)				
***	Toimintatulot	2.400	0	0,00	2.400,00
***	Toimintamenot	236.960-	0	177.738,33-	59.221,67-
****	Toimintakate (Netto)	234.560-	0	177.738,33-	56.821,67-
***	Laskennalliset tulot	244.740	0	190.758,42	53.981,58
***	Laskennalliset menot	10.180-	0	13.020,09-	2.840,09

Toiminta-ajatus

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta järjestää toimialaansa kuuluvia palveluja kuntalaisille. Hyvinvoinnin palveluiden perustehtävä on muuramelaisten monipuolinen hyvinvointi, terveyden edistäminen, osaaminen sekä osallistaminen. Keskeisiä hyvinvointipalveluja ovat opetuksen ja kasvatuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, kulttuuri- ja nuorisopalvelut, sekä Liikkuva Muurame kokonaisuus. Palveluiden tuottavuutta ja vaikuttavuutta seurataan aktiivisesti, ja hankittu tieto jalostetaan toimenpideohjelmiksi. Asukkaille tarjotaan mahdollisuuksia antaa palautetta ja kehittämisehdotuksia palveluiden parantamiseksi.

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan tuottamat palvelut vastualueittain:

1. Opetus ja kasvatus
 - Varhaiskasvatus
 - Perusopetus
 - Aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhot
 - Lukio
2. Liikkuva Muurame
 - Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
 - Liikuntapalvelut
 - Liikuntapalvelut ja puistoalueet
3. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut
 - Kulttuuripalvelut
 - Taiteen perusopetus
 - Kansalaisopisto
 - Kirjastopalvelut
 - Nuorisopalvelut
4. Sosiaali- ja terveystalvet (Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos)
 - Vanhus- ja vammaispalvelut
 - Sosiaali- ja perhepalvelut
 - Avoterveydenhuolto
 - Suun terveydenhuolto
5. Tuki- ja joukkoliikennepalvelut

Palvelusuunnitelma

Talousarviovuoden merkittävimmät haasteet koostuvat valtakunnallisen sosiaali- ja terveyspalveluiden, sekä maakuntauudistuksen mahdollisista vaikutuksista kunnan omaan palvelutuotantoon. Sote- ja maakuntauudistusta koskevan lainsäädännön valmistelu keskeytyi, ja vuoden 2019 aikana palveluiden kehittämistä vastuu jäi kuntien harteille. Muuramen hyvinvointiliikelaitoksen palveluja kehitetään laadullisesti sekä tuotantokustannusten näkökulmasta kilpailukykyiseen kuntoon.

Kunnan palveluverkkoratkaisuilla pyritään varautumaan erilaisiin vaihtoehtoihin väestörakenteessa. Tavoitteena ovat laadukkaat, monipuoliset ja kuntalaisia yhdenvertaisesti kohtelevat palvelut.

Talousarvion toteutuminen

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan talousarvio toteutui lähes suunnitellusti. Menot ylittivät talousarvioon verrattuna 0,2 prosenttia, eli 49 000 euroa. Tulot toteutuivat huomattavasti suunniteltua paremmin (286 000 euroa).

Menojen toteutuminen lähes talousarvion mukaisena voidaan pitää hyvänä tuloksena, koska kuluneeseen vuoteen sisältyi erilaisia haasteita sekä riskejä. Palvelujen järjestämisen näkökulmasta toimintaa haastoi, asiakasmäärien kasvu kaikissa palveluissa ja ikäsegmenteissä. Valtakunnallisen sote-uudistuksen kaaduttua valmistelu ja toiminta jäi nykyisten toimijoiden harteille, Muuramessa palvelutuotanto on säilynyt hyvänlaatuisena. Vuoden 2019 aikana vanhus- ja vammaispalvelut, erityisesti tehostettu ympärivuorokautinen asumispalvelu nousi otsikoihin. Muuramen osalta ostopalveluna tuotettujen palveluiden puutteisiin reagoitiin välittömästi, ja asukkaiden palvelujen laatua turvattiin. Sote-palvelujen osalta vanhus- ja vammaispalvelujen lisäksi sosiaali- ja perhepalvelujen kysyntä kasvoi.

Opetus- ja kasvatuspalvelujen osalta kuluneen vuoden merkittävimmät asiat koskivat toiminnan kehittämistä ja uudelleensuuntaamista. Muuramen historian suurimman investoinnin, Mäkelänmäen koulukampuksen investoinnin suunnittelu käynnistettiin. Uuden koulun suunnittelu aloitettiin laajemmasta perspektiivistä, tavoitteeksi asetettiin opetuksen ja kasvatuksen sisältöjen, toimintamallin sekä -kulttuurin uudistaminen. Henkilöstöä osallistettiin laajasti suunnitteluun mukaan. Vuoden aikana vahvistettiin myös opetuksen ja kasvatuksen strategiset tavoitteet vuosille 2020–23.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Vaikessa työmarkkinatilanteessa olevien pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistäminen	Työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneet < 20 % työttömistä työnhakijoista Ei toteutunut. Keskiarvo kaikista yli 300 pv tm-tukea saaneista oli 26,7% (Keskiarvo 300–999 pv oli 15,5 %)	Tiivis yhteistyö kunnan työllistämispalveluiden, työpajan, terveydenhuollon ja TE- palveluiden välillä
Tuotantotavoitteet Hoitoon pääsy avoterveydenhuollossa	Ns. T3 aika (=kolmas vapaa aika) hoitajalle enintään 7 vrk, lääkärille enintään 14 vrk ja terapeuteille enintään 30 vrk Toteutui osittain. T3 -aika hoitajalle 10 vrk, lääkärille 11 vrk, terapeuteille 13 vrk.	Riittävä resursointi, palveluprosessien, -tuotteiden sekä asiakaspalvelun kehittäminen.

3.4.2 Varhaiskasvatuspalvelut Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
290	VARHAISKASVATUSPALVELUT				
***	Toimintatulot	517.000	0	629.608,84	112.608,84-
***	Toimintamenot	7.021.880-	0	7.093.278,53-	71.398,53
****	Toimintakate (Netto)	6.504.880-	0	6.463.669,69-	41.210,31-
***	Suunnitelmapoistot	26.110-	0	25.583,42-	526,58-
***	Laskennalliset tulot	336.700	0	0,00	336.700,00
***	Laskennalliset menot	497.000-	0	162.993,87-	334.006,13-

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea perheiden kasvatustyötä sekä lasten myönteistä kasvua ja kehitystä perheiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviiksi osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa. Varhaiskasvatuspalvelut tukevat ennaltaehkäisevää lastensuojelu- ja perhetyötä. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa tai koululla.

Varhaiskasvatusta, esiopetusta ja avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestetään kysyntää vastaavasti. Palveluita järjestetään oman tuotannon ohella yhteistyökumppaneiden avulla. Alueellisesti heikoimmassa asemassa on tällä Isolahti, jossa ei ole päiväkotia ja nykyisillä ryhmäperhepäivähoito- ja esiopetusjärjestelyillä ei pystytä vastaamaan alueen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tarpeisiin. Niittyahon päiväkodin tulevaisuus on myös auki, toiminta on siirretty Saunakylän päiväkotiin väliaikaisesti. Niittyahon päiväkodin tilanne tulee myös ratkaistavaksi alakoulujärjestelyjen yhteydessä.

Järjestetään maksuton koulukuljetus perusopetuslain mukaisessa esiopetuksessa oleville kuusivuotiaille yhdenvertaisesti koululaisten kanssa, nykyisen saattoavustuksen maksamisen sijaan.

Tarjotaan kokeiluna syksy 2019 – kevät 2020 osa-aikaista maksutonta varhaiskasvatusta viisivuotiaille lapsille 4h päivässä. Tämä edellyttää, että kaikille viisivuotiaille lapsille voidaan tarjota paikka päiväkotiryhmästä, jossa työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja. Toimintaan osallistuminen on kuitenkin vapaaehtoista. Perusopetuslain mukainen koulukuljetus ei koske viisivuotiaiden maksutonta vapaaehtoista varhaiskasvatusta.

Lasten ja huoltajien osallisuutta lisätään lapsia koskevien suunnitelmien teossa ja toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Lasten osallisuuden edistämiseksi ja toiminnan arvioinnissa käytetään lasten palaverieja, haastatteluja ja havainnointia kiinnostuksen kohteista. Vanhempainloissa ja vasutapaamisissa keskustellaan ja kerätään vanhempien huomioita, toiveita ja ehdotuksia.

Oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria kehitetään lasten liikuntaa edistäväksi, liikkuva Muurame strategian mukaisesti. Varhaiskasvatus on mukana liikkuva varhaiskasvatus hankkeessa, jonka kautta on hankittu välineitä ja kehitetty toimintakulttuuria yhä enemmän liikumisen sallivaan ja mahdollistavaan suuntaan.

Avoimia varhaiskasvatuspalveluja laajennetaan lasten kerhojen lisäksi vanhempien ja lasten yhteiseen toimintaan, mikäli perhekeskus toteutuu Koskikodin kiinteistöön vuoden 2019 aikana. Suunnitteilla on, että avoin päiväkotitoiminta toimisi kaksi kertaa viikossa aamupäivisin hyvinvointipalvelujen perhetyön yhteydessä uudessa perhekeskuksessa.

Palvelusuunnitelma toteutui tavoitteiden mukaisesti lukuun ottamatta 5 v. maksutonta osa-aikaista varhaiskasvatusta. Maksuttomuudesta luovuttiin, koska ei olisi voitu taata eri puolilla kuntaa tasavertaisia varhaiskasvatuspalveluita kyseiselle ikäluokalle.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Lapsille tehdään yksilölliset varhaiskasvatus- ja esiopetus-suunnitelmat.</p> <p>Muuramen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään valtakunnallisten perusteiden mukaan.</p> <p>Oppimisympäristöä ja toimintakulttuuria kehitetään lasten liikuntaa edistäväksi, liikkuva Muurame strategian mukaisesti.</p>	<p>Suunnitelmat tehdään 2 kk kuluessa aloittamisesta.</p> <p>Päivitetty kunnan varhaiskasvatussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2019.</p> <p>Valtakunnallinen liikuntasuositus 3h/pv. Kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa toteutuu 2h/pv ja osa-aikaisessa 1h/pv.</p> <p>Reima go mittareilla testattu lapsiryhmiä, kokopäiväisillä lapsilla ylittyy (3,5-4h/pv)</p>	<p>Lasten ja huoltajien sekä työttömiin osallistaminen suunnitelmien teossa. Päiväkodeissa suunnitelmat laatii varhaiskasvatuksen opettaja. Toteutui pääosin.</p> <p>Vasutyöryhmä vastaa vasun päivittämisestä keväällä 2019.</p> <p>Toteutui.</p> <p>Liikunnan vuosisuunnitelma tehty jokaisessa yksikössä/ryhmässä.</p> <p>Kaikki yksiköt mukana valtakunnallisessa "ilo kasvaa liikkuen" -ohjelmassa.</p> <p>Suosittelujen toteutumisen arviointi kevät/syysy.</p> <p>Toteutui pääosin.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Mahdollistetaan viisivuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen.</p> <p>Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään laadukkaasti kunnan eri alueilla.</p> <p>Esiopetusikäisille järjestetään maksuton koulukuljetus yhdenvertaisesti perusopetuksen oppilaiden kanssa.</p>	<p>Koko viisivuotiaiden lasten ikäluokka osallistuu varhaiskasvatukseen syksyllä 2019.</p> <p>5-6v lasten ikäluokkien osallistumisaste maksuttomaan varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen syksyllä 2019.</p> <p>Esikoulukuljetuksen saavien esiopilaiden määrä.</p> <p>3/3</p>	<p>Maksuton vapaaehtoinen varhaiskasvatus 4h/pv järjestetään päiväkodeissa. Ei toteutunut.</p> <p>Isolahden päiväkodin perustaminen 2019 ja Niittyahon päiväkodin tilaratkaisu 2020 mennessä. Toteutui osittain.</p> <p>Varaudutaan talousarviossa matkakustannusten kasvuun ja esiopetuksen järjestämiseen siten, että koulukuljetuksessa syntyvien odotusaikojen (max 2,5h/pv) valvonta järjestyy esiopetusyksikössä.</p> <p>Toteutui.</p>

Tunnusluvut

Varhaiskasvatuspalvelut	TP18	TA 2019	TP 2019
Lasten määrä 31.12.2019			
Oma palvelutuotanto (+ ostopalvelu pl. myydyt paikat	397	455	433
- joista esiopetuksessa	123		143
Yksityinen palvelutuotanto	289	260	275
- joista esiopetuksessa	33		29
Lapsia yhteensä varhaiskasvatuspalveluissa	714	715	708
- joista esiopetuksessa			172

Laskennallisen paikan hinta/brutto €/kk	TP18	TA 2019	TP 2019
Itse tuotetut palvelut:			
perhepäivähoito	1089	940	880
ryhmäperhepäivähoito	1203	1000	973
päiväkoti (yli/alle 3v)	777/1244	830/1330	895/1432
esiopetus	466	500	537
Yksityiset palvelut, palveluseteli, enimmäishin- ta (yli/alle 3v):			
perhepäivähoito	758/834	758/834	758/834
päiväkoti	758/1213	758/1213	758/1213
päiväkoti, iltahoito	853/1365	853/1365	853/1365
päiväkoti, vuoroahoito	1289/2062	1289/2062	1289/2062
Ostopalvelut:			
esiopetus	455	455	455

Talousarvion perustelut

Varhaiskasvatusta käyttävien lasten määrä on lisääntynyt vaikka syntyvyys on laskenut. Palvelun suhteellinen kysyntä on viime vuosina lisääntynyt työllisyyden parantuessa ja varhaiskasvatuksen arvostuksen lisääntyessä. Päiväkotikouluverkko selvityksen (2018) arvion mukaan alle kouluikäisten lasten määrä kääntyisi Muuramen varhaiskasvatuksessakin laskuun jo parin vuoden kuluttua, mitä tarkastellaan vuosittain. Perhepäivähoitoa on edelleen tarjolla sekä kunnallisena että yksityisenä siinä laajuudessa kuin sitä kysytään. Perheiden hakutoiveet kohdistuvat pääosin päiväkotipaikkoihin, ja niiden alueellista sijoittumista tulee arvioida varhaiskasvatustilain mukaisesti. Tällä hetkellä päiväkoteja on Muuramen keskustan asuinalueilla (Jaakkola, Rajala, Tervämäki, Kotiranta) ja Kinkomaalla. Niittyahon päiväkotitoimii Rajalassa Saunakylässä ja Isolahdessa ei päiväkotia ole. Varhaiskasvatustilain (540/2018) painottaa lapsen edun ensisijaisuutta palvelujen suunnittelussa, järjestämisessä ja tuottamisessa. Varhaiskasvatusta on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet.

Päätös päiväkodin perustamiseksi Isolahteen vuoden 2019 syyskuksi tulee tehdä tämän talousarvion hyväksymisvaiheessa. Ykkösvaihtoehtona on perustaa päiväkotitoiminta Isolahden koulu-kiinteistöön, johon jäisi myös esi- ja alkuopetus. Palveluverkkoselvityksen mukaan Isolahdes-
sa lasten määrä pysyy nykyisellä tasolla vielä vähintään kymmenen vuotta.

Syksyllä 2018 noin 20 varhaiskasvatuksessa olevaa lasta kuljetetaan Isolahdesta Muuramen keskustan päiväkoteihin tai Jyväskylään. Isolahden ryhmäperhepäiväkoti on täynnä ja esikoululaisten tilat koululla ovat pienet ja osin yhteiskäytössä koulun kanssa. Osa lapsista käy aamuhoitossa ryhmäperhepäivähoidossa ja kävelee sieltä koululle esiopetukseen ja iltapäivähoitoon.

Hallitus on esittänyt maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen käyttöönottoa 5-vuotiaille lapsille, aluksi kokeiluluonteisesti vuodesta 2018 alkaen. Tavoitteena on lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista ja lisätä maksuttomuuden kautta tasa-arvoa osallistumiseen. Maksutuloihin hallituksen toimien vaikutus on vuoden 2018 muiden maksunalennusten kanssa 8-10 % luokkaa. Tämä vaikuttaa Muuramessakin edelleen maksutulojen vähenemiseen ja palvelusetelimenojen kasvuun, viisivuotiaiden siirtyessä maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen piiriin elokuussa 2019. Nuorimpien ikäluokkien pienentyessä lasten määrä varhaiskasvatuksessa säilynee ennallaan vielä muutaman vuoden, jos viisivuotiaiden osallistumisaste nousee.

Perusopetuslain mukaiset maksuttomat koulukuljetukset järjestetään perheiden ja oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi tammikuun 2019 alusta esioppilaille samojen sovellusohjeiden mukaisesti kuin perusopetuksen oppilaille. Maksuton koulukuljetus on ensisijainen vaihtoehto saattoavustuksen sijaan.

Avoimen päiväkotitoiminnan osuus perhetyön yhden henkilön palkkakustannuksista ja tilojen vuokrakuluista on 20 %. Kustannukset sisältyvät perhekeskuksen talousarvioon.

Talousarvio toteutui pääosin suunnitellusti (toimintakate 98,7 %). Menot toteutuivat 100 % ja tulot ylittyivät (115,6 %). Asiakasmaksuja kertyi arvioitua enemmän, koska maksutonta osa-aikaista varhaiskasvatusta ei otettu käyttöön 5 v. lapsille. Työllistämistuella pystyttiin palkkaamaan ryhmäavustajia päiväkoteihin. Mm. lasten tuen tarpeet ja opettajien kasvanut suunnittelu-, arviointi- ja kehittämis aika (5h/vko/opettaja) ovat lisänneet henkilöstöresurssin tarvetta sijaisten lisäksi.

Avoin päiväkotialoitti uuden perhekeskuksen tiloissa toukokuussa 2019, Isolahden päiväkodista tehtiin rakentamispäätös vuosille 2020 -2021 ja Niittyahon koululle palaa päiväkotiryhmä/esiopetus elokuussa 2020. Liikkuva varhaiskasvatushanke jatkuu hankkeen mukaisesti. Muuramen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään mm. Lukulumo-, Provaka- ja Luma -hankkeiden avulla.

Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys on edelleen haasteena, kun kunnallisia päiväkotipaikkoja kysytään enemmän kuin on tarjota, ja perhepäivähoidon kysyntä ja tarjonta vähenee. Perhepäivä/ryhmäperhepäivähoidon osuus oli 7 %, kerhopaikkojen 5 % ja päiväkotipaikkojen 88 % kaikista paikoista. Lasten kotihoidontuen menot vähenivät selkeästi. Lasten määrä varhaiskasvatuspalveluissa vaihtelee kalenterivuoden aikana, keväällä lapsimäärä on suurimmillaan (3/2019 760 vs. 12/2019 708). Yksityisten palvelujen osuus oli joulukuussa päiväkotipaikoista 44 % ja koko varhaiskasvatuksesta yhteensä 39 %.

3.4.3 Perusopetus Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
320	PERUSOPETUS				
***	Toimintatulot	331.980	0	381.252,47	49.272,47-
***	Toimintamenot	11.240.800-	0	11.404.550,03-	163.750,03
****	Toimintakate (Netto)	10.908.820-	0	11.023.297,56-	114.477,56
***	Suunnitelmapoistot	87.030-	0	70.126,95-	16.903,05-
***	Laskennalliset tulot	690	0	0,00	690,00
***	Laskennalliset menot	522.150-	0	505.346,85-	16.803,15-

Toiminta-ajatus

Perusopetus on oppilaan perusoikeus. Perusopetuksen tavoitteina opetus- ja kasvatustehtävän näkökulmasta ovat tukea oppilaan monipuolista osaamista, positiivisen identiteetin kehittymistä sekä kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetuksessa tuetaan oppilaan kykyä kohdata erilaisia muutoksia, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta ja osaa murroksessa olevan yhteiskunnan rakentamiseen. Perusopetuksen oppilas saa valmiuksia tasa-arvon, yhdenvertaisuuden sekä oikeudenmukaisuuden edistämiseen.

Oppilaiden osallisuus, osaaminen sekä kokonaisvaltainen hyvinvointi ovat perusopetuksen perustehtävä.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuksessa laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa Muuramen kuntastrategiasta johdettu opetuksen strategia. Valmistelu on aloitettu syksyn 2017 aikana, yhteisesti sovitut ja hyväksytyt strategisen tason toiminnalliset tavoitteet linjaavat palvelun tuottamista jatkossa kouluilla. Vuoden 2018 aikana jatketaan kouluverkon kehittämistä ja tasapainottamista. Palveluverkon kehittämisen tavoitteena on varmistaa kaikille perusopetuksen oppilaille fyysiset olosuhteet, joissa opetus voidaan järjestää turvallisesti ja laadukkaasti. Pidemmän aikavälin tavoitteena on muodostaa alueellisia keskittymiä, joissa kuntalaisille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan mm. varhaiskasvatus-, perusopetus-, sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluja. Opetuksen järjestämisen näkökulmasta tärkeimpiä painopistealueita ovat uuden Opetussuunnitelman mukaisten oppimisen ja arvioinnin käytänteiden vakiinnuttaminen, sekä tvt – oppimisen ja Liikkuva koulu –ideologian vahvistaminen. Resursoinnin näkökulmasta perusopetuksen perustehtävän toteuttamista mahdollistetaan panostuksilla opetusryhmien koon pitämiseksi kohtuullisena, sekä vahvistamalla opetuksen tukipalveluiden roolia ja volyymia.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Perusopetuksen oppilas saa tarpeidensa ja osaamistasonsa mukaista opetusta.	Perusopetuksen opetusryhmien keskimääräinen koko on alle 18,5 oppilasta/op.ryhmä. <i>Ei toteutunut(19,1 opp.).</i>	Panostetaan tuntikehyksen ja opetushenkilöstön määrään.
Tuotantotavoitteet Opetushenkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen mahdollistavat laadukkaan ja kustannustehokkaan opetuksen järjestämisen.	Henkilöstölle tehdään työhyvinvointikysely, sekä kyselyn perusteella toteutettava toimenpideohjelma (joka toinen vuosi). <i>Henkilöstölle toteutettiin Vaarojen ja riskien arviointi henkilökohtaisena kyselynä (TTL10§).</i>	Määritellään työhynteisöittäin tulosten perusteella.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Oppilasmäärä			
luokat 1-6	990	990	985
luokat 7-9	439	439	466
YPR	19	19	14
Yhteensä	1429	1429	1451
Kokonaiskustannukset euroa/oppilas	7580	7870	7860

Talousarvion toteutuminen

Perusopetuksen järjestämisen painopisteitä vuonna 2019 olivat opetuksen räätälöiminen oppilaiden osaamistason sekä yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi, uuden OPS:n sisältöjen mukaisen opetuksen juurruttaminen, tieto- ja viestintäteknologinen, sekä Liikkuva koulu –sisältöjen kehittäminen opetuksen ja koulujen arjessa.

Vuoden 2019 aikana panostettiin opetushenkilöstön digivalmiuksien ja tvt –opetuksen kehittämiseen, sekä uuden OPS:n mukaisen opetuksen juurruttamiseen. Opetuksessa otettiin digitaaliset oppimisympäristöt aiempaa laajemmin käyttöön. Perusopetusta annettiin osassa oppiaineista hyödyntäen Tabletkoulua, lisäksi esimerkiksi Gsuite on otettu käyttöön työskentelyympäristönä laajasti perusopetuksessa. Perusopetuksen 4- ja 7 –vuosiluokkien oppilaille hankittiin Chromebook –laitteet.

Liikkuva koulu toimintaa ja toimintakulttuuria toteutettiin liikuntajohtajan vastuulla toimineen opetuksen Liikkuva koulu –työryhmän avulla.

Mäkelänmäen alakoulun, ja laajemmin koko keskustan koulukampuksen investoinnin suunnittelu käynnistettiin. Opetuksen sisältöjen, toimintakulttuurin sekä uuteen toimintaan yhteensopivien oppimisympäristöjen suunnittelua toteutettiin lukuisten työryhmien, sekä koko henkilöstön osallistumisen mahdollistavan alustan avulla. Suunnittelua koordinoi opetuksen ja kasvatuksen vastuualueelle rekrytoitu opetuksen kehittämisspäällikkö.

Isolahden ja Niittyahon alakouluilla investoitiin opetusmateriaaleihin ja -välineisiin.

Osana ylä- ja alakoulujen oppilaiden jaksamisen ja hyvinvoinnin parantamista aloitettiin väli-palatarjoilu.

Yläkoulussa toimintavuoden aikana parannettiin turvallisuusasioita, opittiin turvataitoja ja laadittiin suunnitelmaa (esim. sisälle suojautuminen, poistuminen)

Perusopetuksen toiminnassa havaittiin oppilaiden kasvussa olevat oppimis- ja käyttäytymis-vaikkeudet. Palveluntarpeeseen vastattiin koulujen psykiatrisen sairaanhoitajan työpanoksella sekä opetuksen tuen palveluja kehittämisen käynnistämällä. Oppilaiden pienryhmäopetuksen kasvaneisiin tarpeisiin panostettiin perustamalla uusi alakoulun Maja -pienryhmä. Oppilasmäärä kasvoi hieman talousarvion ennustetta nopeammin, talousarvioon verrattuna oppilaita oli 22 arvioitua enemmän.

AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on tukea pienen koululaisen kasvua ja kehitystä, sekä tarjota lapselle monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun toimintaan ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilöstön valvonnassa ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminnalla tuetaan huoltajien työssäkäyntiä järjestämällä koululaiselle turvallinen ja valvottu ympäristö koulupäivän jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin ja toimintaa ohjaavat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnalla on oma erityisluonteensa, se perustuu vapaaehtoisuuteen ja sijoittuu lasten vapaa-aikaan.

Mikäli kunta järjestää perusopetuslain mukaista toimintaa, tulee toiminta järjestää aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti. Kunta voi hakea toimintaan valtionosuutta.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään kunnan päättämässä laajuudessa ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaille, sekä oppilaille joilla on perusopetuslainmukainen päätös erityisestä tuesta. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä kodin, koulun ja monialaisen verkoston kanssa. Toiminnalle ominaista on monipuolisuus, vapaaehtoisuus ja tarvelähtöisyys.

Toimintaa järjestetään koulujen tiloissa. Tiloja suunniteltaessa huomiota kiinnitetään tilojen turvallisuuteen ja niiden soveltuvuuteen aamu- ja iltapäivätoiminnan erityispiirteet huomioiden.

Kehitysvammalain mukainen kehitysvammaisten lasten iltapäivähoito järjestetään muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Kehitysvammaisten koululaisten loma-aikojen hoito järjestetään opetuspalveluiden henkilöstön toimesta. Loma-aikoina toiminnan kustannuksista vastaa vammaispalvelut.

Palvelusuunnitelma toteutui tavoitteiden mukaisesti.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin sekä kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen</p> <p>Iltapäivätoiminnan laadun kehittäminen</p>	<p>Huoltajien ja lasten palaute toiminnasta alkuvuodesta 2019.</p> <p>Kaikki oppilaat pääsevät mukaan iltapäivätoimintaan, mikäli perheessä tarve.</p> <p>Työntekijöiden säännöllinen koulutus</p> <p>Viestintäkanavien kehittäminen perheiden ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kesken</p>	<p>Monipuolisen ja laadukkaan toiminnan tarjoaminen. Toiminnassa mukana olevien lasten huoltajat arvioivat iltapäivätoiminnan laadun kokonaisarvosanaksi 9,1.</p> <p>Päätöksenteon nopeus toimintaan haettaessa Toteutui.</p> <p>Osaava ja motivoitunut henkilökunta Toteutui.</p> <p>Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen Toteutui osittain. Kehittämistyötä jatketaan.</p>
<p>Tuotantotavoitteet Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit</p> <p>Sähköisten palveluiden kehittäminen</p>	<p>Ohjaajien omaa osaamista ja koulutusta hyödynnetään ryhmiä muodostaessa, jolloin oppilas saa mahdollisimman ammattitaitoisen tuen</p> <p>Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/ kokonaisasiakasmäärä</p>	<p>Koulunkäynnin- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien työnkierto työpisteiden välillä Toteutui.</p> <p>Sähköinen hakeminen iltapäivätoimintaan Toteutui.</p> <p>Sähköinen päätöksenteko Toteutui.</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Osallistujien määrä (keskimäärin/ kk)	150	160	143
– kokoaikaiset	94	90	86
– osa-aikaiset	45	58	46
– YPR	12	12	11
Toimintaan osallistuvien oppilaiden %-osuus ikäluokista			
– 1. lk	54	60	45
– 2. lk	31	40	26
– YPR	67	100	92
Nettokustannukset (euroa/ osallistuja)	1808	1900	2340
Bruttokustannukset (euroa/ osallistuja)	2759	2900	3300

Talousarvion toteutuminen

Aamutoimintaa pyritään järjestämään yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Jatketaan iltapäivätoiminnan kehittämistä palvelemaan erityisen tuen oppilaiden, sekä sosiaalisiin perusteisiin otettujen oppilaiden tarpeet huomioiden yhdessä sosiaalipalveluiden kanssa.

Perusopetuslaki edellyttää, että oppilaille on mahdollisuus osallistua toimintaan perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Toiminnasta perittävien maksujen huojennus- ja vapautuskäytäntöä kehitetään joustavammaksi.

Lasten määrä iltapäivätoiminnassa vaihtelee kalenterivuoden aikana, elokuussa lapsimäärä oli suurimmillaan (159 lasta) ja pienimmillään toukokuussa (119 lasta).

Talousarvio toteutui pääosin suunnitellusti (toimintakate 92,4 %). Tulot ylittyivät (114,4 %). Asiakasmaksuja kertyi arvioitua enemmän, koska huoltajat eivät juurikaan vaihtaneet toiminnan tarpeen määrää lukuvuoden aikana.

Toimintaan osallistuneiden lasten määrä jäi arviota vähäisemmäksi. Keskiarvoon vaikutti keväällä toimintaan osallistuneiden vähäinen määrä.

Erytisen tuen oppilaiden määrä toiminnassa kasvoi ennakoidusti.

Aamutoimintaa järjestettiin Leikarissa ostopalveluna kahtena aamuna viikoittain.

3.4.4 Muuramen lukio/toiseen asteen koulutus

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
350	TOISEN ASTEEN KOULUTUS				
***	Toimintatulot	80.000	0	108.322,59	28.322,59-
***	Toimintamenot	1.415.830-	0	1.521.261,82-	105.431,82
****	Toimintakate (Netto)	1.335.830-	0	1.412.939,23-	77.109,23
***	Suunnitelmapoistot	9.410-	0	9.435,14-	25,14
***	Laskennalliset tulot	100	0	0,00	100,00
***	Laskennalliset menot	104.300-	0	82.977,49-	21.322,51-

Toiminta-ajatus

Muuramen lukio on oppimiskeskus, joka antaa nuorelle hyvän yleissivistyksen sekä tukee oman persoonallisuuden ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä. Lisäksi se innostaa jatko-opintoihin ja luo niiden edellyttämät opiskeluvalmiudet.

Lukio-opetuksessa korostetaan aktiivisen nuoren ja kansalaisen kehittymistä. Tätä tuetaan parhaiten ottamalla opiskelijoita laajasti mukaan lukion toimintaan aina suunnittelusta (opettajainkokoukset, kehitysaloitteet, vanhempainkerho) toteutukseen (oppilaskunta, tutortoiminta, lukion juhlien järjestämistä vastuu). Tätä ajattelumallia kutsutaan opiskelijalähtöisyydeksi (asiakaskeskeisyys), jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijajohtajuutta ja sitoutuneisuutta oppilaitokseen. Konseptia tuetaan runsaalla positiivisella viestinnällä sidosryhmiin ja yhteisön jäseniin.

Palvelusuunnitelma

Lukio-opetuksen yhteistyötä muiden ydinprosessien kanssa kehitetään ja lisätään palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on nuorten tasapainoisen kasvun turvaaminen. Opiskelijoiden osallisuutta tuetaan ja syrjäytymistä ehkäistään tiiviillä yhteistyöllä (opiskeluhoitoryhmä) sosiaalitoimen, kouluterveydenhoidon ja koulupsykologin avulla. Opiskelijoille tarjotaan fyysisesti ja henkisesti turvallinen ympäristö. Avoimuutta ja luotettavuutta parannetaan tiedottamista ja viestintää kehittämällä.

Lukion taloutta rasitti runsas opiskelijamäärä (229) lukuvuonna 2019. Jokainen opiskelija tuo mukanaan valtionapua kunnalle, mutta opiskelijamäärän kasvu kasvattaa luonnollisesti tiettyjä käyttötalousmenoja (ruoka, materiaalit, kuljetuskustannukset, palvelut).

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Tulevaisuuden taidot ja yritteliäs kokeilukulttuuri (21st century skills) Kehittyminen jatkuvan oppimisprosessin kautta (kestävän kehityksen sertifikaatti)	Pedagogiset kokeilut (lukumäärä) ja yrittäjämäinen toimintakulttuuri (kurssien, hankkeiden, sidosryhmien/kontaktien määrät) Tiimien kehittämistavoitteet lukukausittain ja toteumat	Pedagogiset kokeilut (24) Yrittäjyyskurssit YR1 ja YR 2 pidetty. Osallistumiskerrat hankkeissa (51) Liikkuva opiskelu/ liikkatutorit (15) Sertifikaatin ylläpitäminen/auditointi 2017-2020. Tiimien vuosittainen kehitystyö
Aktiivinen opiskelijatoiminta Yhteistyöverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen Kummiyritystoiminnan jatkaminen	Opiskelijoiden tekemät aloitteet Opiskelijat mukana opettajainkokouksissa, tiimeissä ja toiminnassa (tutor, opiskelijakunta, kekettäjät, yr-opiskelijat) Vierailijat lukiolla (määrät) Kisällin liikevaihto/työtunnit Kummiyritykset (nimet/lukumäärä) ja Muuramen Yrittäjät (pidetyt palaverit)	Opiskelija-aloitteet (8) Opettajainkokoukset ja palaverit, joissa opiskelijoita mukana. Kekettäjien ja yr-opiskelijoiden, tutorien/opiskelijakunnan projektit Koulu- ja sidosryhmien vierailut (153) Työelämäkontaktit(68) Kisälli-Innolan toiminta liikevaihto 22 500 €, liikevoitto 1203 € Kummiyritysvierailut/kummiyrittäjät 6 kpl (Muuramen Syke ry, HK Instruments, Ommellinen Oy, Aiwo Digital Oy, Shell Muurame, Method Putkisto Muuramen Yrittäjien hallitus 1/kk)

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Opiskelijamäärä	210	210	229
Tuntikehys	316 sisältää lukiokertoimen 1,1	316 sisältää lukiokertoimen 1,1	316 sisältää lukiokertoimen 1,1

Talousarvion toteutuminen

Lukion opiskelijamäärä oli lukuvuonna 2019 suurin koskaan. Ykkösiä aloitti 75 ja ensisijaisia hakutoiveita oli 91, eli 16 Muuramen lukioon hakenutta jäi ilman paikkaa. Lukiolaisia oli kaikkiaan 229. Määrä oli tilojen kannalta maksimissaan, koska lukiorakennus on suunniteltu 210 opiskelijalle. Tilanahtautta purkamaan teimme suunnitelman vanhan kielistudion muuttamisesta muunneltavaksi monitoimitilaksi ja -luokaksi. Tämä auttoi tilanahtautta, mutta myös maksoi.

Lukuisat hankkeet rasittivat lukion budjettia. Lukioiden yhteishankkeiden myötä palvelujen ostot olivat suuret, koska hankinnat tehtiin koordinoivan lukion kautta. Henkilöstökuluja nosti palkkatukityöllistetyn palkkaaminen, henkilöstön ikääntymisen myötä nousseet henkilöstökulut sekä matemaattisten aineiden etenkin pitkään matematiikkaan tehdyt jakoryhmät.

Matemaattisten aineiden (pitkä matematiikka, pitkä fysiikka, pitkä kemia) (yli) korostaminen jatko-opintovalinnoissa aiheuttaa sen, että nyt pitkää matematiikkaa opiskellaan ja valitaan hyvin paljon. Aiemmin pitkän matematiikan ryhmiä oli yksi ja nyt kaksi. Kun matematiikkaa opiskellaan 14 kurssia, kurssien määrä kertaantuu entiseen verrattuna. Myös fysiikan ja kemian ryhmät ovat kooltaan 40 - 50 opiskelijaa, joten ne on jaettava kahtia. Samaa koskee myös abikursseja. Lukion tuloissa ja menoissa näkyy FinEduAI tekoäly-, Liikkuva oppilaitos- sekä Future Makers -hankkeiden vaikutus vuoden 2020 loppuun saakka.

3.4.5 Liikkuva Muurame Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
375	LIIKKUVA MUURAME				
***	Toimintatulot	242.000	0	349.778,73	107.778,73-
***	Toimintamenot	1.616.370-	0	1.610.625,21-	5.744,79-
****	Toimintakate (Netto)	1.374.370-	0	1.260.846,48-	113.523,52-
***	Suunnitelmapoistot	168.750-	0	151.114,74-	17.635,26-
***	Laskennalliset menot	19.630-	0	25.313,61-	5.683,61
LIIKUNTAPALVELUT					

Toiminta-ajatus

Kunnallisen liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda edellytykset seuratoiminnalle ja kuntalaisien omaehtoiselle liikunnalle, järjestää liikunta-toimintaa sellaisille ryhmille, jotka jäävät järjestöjen ohjatun toiminnan ulkopuolelle sekä aktivoida kuntalaiset ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista. Tavoitteena on tehokas ennaltaehkäisy ja kuntalaisten hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen.

Palvelusuunnitelma

Luodaan olosuhteet ja aktivoidaan kuntalaiset harrastamaan liikuntaa vähintään terveysliikunnan tasolla, edistäen terveyttä ja hyvinvointia sekä ennaltaehkäisten sairauksia. Palveluiden kehittämisellä ja saatavuudella kuntalaisia kannustetaan aktiiviseen ja omatoimiseen hyvinvoinnin edistämiseen.

Liikkuva Muurame -toimintaa toteutetaan eri palvelualueiden kanssa läpileikkaavana teemana yhteistyössä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Urheiluseuratyötä tuetaan avustuksin ja yhteistyöprojektein sekä tarjoamalla liikuntapaikat (poislukien uimahalli ja kuntosali) maksutta muuramelaisten järjestöjen junioreiden (alle 18-v.) ja avustuksella tuettuna aikuisryhmien käyttöön.

Uimahalli-kuntosalilla järjestetään lasten uimakouluja, alaluokkien oppilaiden ja esikoululaisien uimaopetusta sekä aikuisten vesiliikunta- ja kuntosaliryhmien ohjausta. Palvelutarjontaa sekä -aikoja kehitetään resurssien puitteissa.

Liikuntapaikkojen ja -reittien olosuhteita kehitetään sekä liikuntatilojen kalusteita ja välineitä uusitaan siten, että varmistetaan turvallinen harrastaminen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Järjestetään toimintasuunnitelman mukaisesti esiopetuksen ja alakoulujen oppilaiden uinninopetus</p> <p>Järjestetään työikäisille ja senioreille toimintakykyä kehittävää ja hyvinvointia edistävää ohjattua toimintaa</p>	<p>Kuudesluokkalaisista oppilasta 100 % suorittaa hyväksytysti pohjoismaiden uimataitotestin.</p> <p>Kaikki esiopetuksen lapset ja alakoulujen oppilaat pääsevät osalliseksi järjestelmällistä uinninopetuksesta</p> <p>Mitoitetaan ryhmien määrä siten, että mahdollisimman moni halukas mahtuu mukaan toimintaan</p>	<p>Opetuksen järjestäminen yhteistyössä koulujen kanssa.</p> <p>Kaikkien oppilaiden keskiarvo oli 98,4%</p> <p>Esiopetuksen ja alakoulujen järjestelmällinen uinninopetus on toteutunut</p> <p>Ohjattujen ryhmien määrä suhteessa asiakkaisiin on toteutunut hyvin.</p> <p>Suunnittelussa on kuultu kuntalaisia ja tiedotusta on laajennettu somekanavia hyödyntäen</p> <p>Henkilöstöä on täydennuskoulutettu palvelutarjonnan monipuolistamiseksi ja laadun varmistamiseksi</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Riittävät ja monipuoliset liikuntapaikat ja liikuntaharrastusmahdollisuudet, mukaan lukien ulkoilureitit, kevyenliikenteen väylät ja puistoalueet. Huomioidaan liikuntaesteettömyys.</p>	<p>Kinkomaan lähiliikuntapaikan 3. vaihe, Murtolammen puistoalue ja Rajalan matonpesupaikka.</p> <p>Käynnistetään liikuntapuiston alueen kehittämissuunnitelman laatiminen</p>	<p>Kinkomaan lähiliikuntapaikan 3. vaihe, Rajalan matonpesupaikka ja liikuntapuiston kehittämssuunnitelman käynnistys toteutuivat tavoitteiden mukaisesti.</p> <p>Murtolammen puistoalueen suunnitelmasta luovuttiin maaston haasteellisuuden vuoksi.</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 2019
Uimahallikävijät	38 544*	36 000	36 417
Uimahallin nettomenot euroa/kävijä	11,49	13,78	12,20
Kuntosalikävijät	20 792*	18000	20 414
Kuntosalin nettomenot euroa/kävijä	+ 1,47	+ 1,05	+ 1,72
Seniorikorttien määrä	194		239
Avustusta saaneiden seurojen jäsenmäärä	3528	3600	2150
Liikuntapalveluiden käyttömenot €/asukas	85,13	96,00	84,83

* poikkeava tilastointitapa

Talousarvion toteutuminen

Uimahalli-kuntosalin palvelurakennetta ja -tarjontaa on kehitetty Liikkuva Muurame strategian mukaisesti. Tavoitteena on yhä useamman eri-ikäisen muuramelaisen hyvinvoinnin edistäminen uimahalli-kuntosalin palveluja sekä muita sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja hyödyntäen. Uimahalli-kuntosalin kassa- ja kahviopalvelut on tuotettu omana palveluna.

65-vuotiaille muuramelaisille otettiin v.2017 alussa käyttöön uimahalli-kuntosaliin oikeuttava seniorikortti, jolla kannustetaan senioreita omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Kortin käyttäjämäärä on lisääntynyt vuosittain; 2017/151 hlöä, 2018/194 hlöä ja 2019/239 hlöä.

Ohjattujen liikuntaryhmien järjestämistä kehitettiin edelleen ohjaustoiminnan aikatauluja tiivistäen sekä aukioloaikoja muokaten. Vuonna 2019 perustettiin 4 uutta lasten vesiliikuntaryhmää sekä yksi seniorien muisti- ja tasapainoryhmä.

Senioriryhmien toiminnan tavoitteena on osallistujien toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään ja näin parantaa heidän elämänlaatua ja säästää kunnan terveydenhuollon kustannuksissa.

Liikuntapalvelujen järjestämien ohjauspalvelujen lisäksi jatkettiin yhteistyötä terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, yritysten ja järjestöjen kanssa matalan kynnyksen liikuntaryhmien toteutuksessa.

Jatkettiin edelleen Liikkuva Muurame -toiminnan sisältöjen kehittämistä yhteistyössä eri palvelualueiden kanssa kattaen koko muuramelaisen asukkaan elämänkaaren. Tavoitteellinen Liikkuva Muurame -toiminta toteutuu varhaiskasvatuksesta senioreihin asti.

Varhaiskasvatuksessa kehittämistyötä toteutetaan valtakunnallisen Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman askeleilla. Opetus- ja liikuntapalveluiden yhteistyönä toteutetaan kaikkia perusopetusikäisiä aktivoivaa Liikkuva koulu -toimintaa. Valtakunnallisen hankerahoituksen päätyttyä kevätlukukauteen 2019, toteutusta jatketaan omana perustoimintana. Lukiossa kehittämistyötä tehdään Liikkuva opiskelu -sisällöillä.

Aikuisien Liikkuva Muurame -toiminnan tärkeä yhteistyötaho on Hyvinvointi liikelaitos, jonka kanssa rakennetaan ohjauspolkua terveydenhuoltopalveluista liikunnan ohjauspalveluihin.

Kaikissa eri ikäryhmien Liikkuva Muurame -toiminnoissa on oma ohjausryhmä, joka ohjaa kehitystyötä.

LIIKUNTAPAIKAT

Toiminta-ajatus

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan tehtävä on järjestää mahdollisimman hyvät edellytykset urheilun ja liikunnan harjoittamiseen sekä kilpaurheilijoille että muille liikunnan harrastajille. Toiminnan tuloksena ihmisten terveys ja työkyky säilyy ja kohenee.

Palvelusuunnitelma

Toiminta keskittyy suuren yleisön, koululaisten ja aktiivisten urheilijoiden liikuntamahdollisuuksien ylläpitoon ja liikuntapaikkojen hoitoon.

- Urheilukenttien ja muiden liikuntapaikkojen hoito ja kunnossapito
- Uimarantojen pitäminen viihtyisinä ja puhtaina
- Uimarantojen tason tulee täyttää terveysviranomaisten vaatimukset
- Muuramessa ei ole EU-uimarantoja
- Kesäaikana ulkoilureitit palvelevat lenkkeilijöitä ja talvisin suurin osa reiteistä toimii latupohjina. Keskeisimmät reitit on valaistu.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Edellytysten luominen erilaisille liikunnan harrastajille	Erialaisten liikunta- ja harrastuspaikkojen määrä	Liikuntapaikat lisääntyivät/paranivat: - Kinkomaan lähiliikuntapaikan kokonaisuus valmistui - Isolahden lähiliikuntapaikan 1. vaihe - Niittyahon koululadun valmistus
Tuottavuustavoitteet Liikuntapaikkojen hoitotason säilyttäminen kohtuullisena.	Asiakaspalaute	Tavoite toteutui.

Tunnusluvut

Liikuntapaikat	TP 18	TA 19	TP 19
Kentät			
Urheilukenttä	2	2	2
Jalkapallokenttä (tekonurmi)	1	1	1
Jääkiekkokaukalo	5	5	5
Tenniskenttä	1	1	1
Luistelukenttä	5	5	5
Pienluistelualueita	7	7	7
Koripallokenttä (ulkona)	1	1	1
Salibandykenttä (ulkona)	1	1	1
Monitoimikenttä	3	3	4
Pieni palloilualue(tekonurmi)	1	2	2
Parkouralue	2	2	2
Ulkokuntosali	2	2	2
Urheilu- ja retkeilyalueet			
Valaistua latureittiä km	7	7	7
Muuta latua km	68	69	69
Yleinen uimaranta kpl	12	12	12
Venelaituri kpl	3	3	3
Venepaikka kpl yhteensä	82	82	82
	Kylänlahti	20	20
	Saarenlahti	32	32
	Kinkomaa	30	30
Latukone kpl	1	1	1
Latuhöylä kpl	2	2	2

Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2019 tavoitteet ovat toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Liikuntapaikkoja hoidetaan pääsääntöisesti vain normaalityöaikana. Talvisin jääkenttien hoidossa on 1 henkilö myös ilta- sekä la/su-vuorossa. Muuratharjun ladut ajetaan lumiolosuhteiden salliessa sekä lauantaisin että sunnuntaisin.

Kinkomaan koulun lähiliikuntapaikan 3-vuotinen kehittämisprojekti valmistui.

Latukilometrien määrä lisääntyi hieman Niittyahon koululadulla. Reitistöjen pohjia kunnostettiin ja tasattiin pienimuotoisesti.

Venepaikkojen määrä säilyi nykyisellä tasolla sekä keskustan että Kinkomaan alueella.

Liikuntapaikkojen hoitoon työllistettiin toimintakauden aikana työvoimaa sekä palkkatuella että muilla tukitoimilla kunnan työllistämistrategian mukaisesti.

PUISTOT

Toiminta-ajatus

Rakennetun ja luonnontilaisen ympäristön viihtyisyyden ja maisemakuvan ylläpitäminen.

Palvelusuunnitelma

Puistojen, puistometsien, kaduilla olevien kunnan omien bussipysäkkien, katujen liikennevihreän ja muiden yleisten alueiden ylläpitäminen ja kunnostaminen sekä hoitotason säilyttäminen kohtuullisella tasolla. Osa viheralueista niitetään kerran tai kahdesti kesässä ostopalveluna.

- Kunnan leikkipuistojen ja välineistön ylläpitäminen vaatimusten edellyttämällä tasolla. Vesakoitumisen estäminen.
- Muuramenjoen virkistyspolun ylläpitäminen.
- Matonpesupaikkojen ylläpitäminen ja kunnostaminen.

Keskustan merkittävät puistot pyritään hoitamaan hyvin. Keskustan merkittävimpien paikkojen viihtyisyyttä ja kauneutta lisätään kukka-asetelmilla, jotka istutetaan keväisin ja poistetaan talven ajaksi.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Viihtyisä keskusta-alue	Asiakaspalaute	Tavoite toteutui.
Tuottavuustavoitteet Leikkipaikkojen kehittäminen Keskusta-alueen kehittäminen	Leikkikenttien määrä Hoidettavien puistoalueiden määrä (ha)	Leikkikenttien määrä on pysynyt samana. Hoidettavien puistoalueiden määrä lisääntyi Kosteikkopuiston osalta.

Tunnusluvut

Puistot	TP 18	TA 19	TP 19
Puistoina hoidettavia alueita (ha), joista	205,4	205,4	206,9
– hoidettavaa tiealuetta	3,1	3,1	3,1
– leikattavaa nurmea	12,3	12,3	12,3
– niittoalueita	40	40	40
– puistometsää	150	150	150
Leikkikenttiä (kpl)	20	20	20

Talousarvion toteutuminen

Olemassa olevia puistoalueita hoidettiin niittotyönä, siimaamalla ja leikkaamalla ruohoa tie-alueilta ja nurmialueilta. Puistometsiä kunnostettiin poistamalla vesakkoa. Lisäksi hoidettiin koulujen, päiväkotien ja muiden kunnan kiinteistöjen pensasalueita.

Vieraslajien torjunnassa pyritään esiintymien kurissapitämiseen.

Matonpesupaikkoja kehitettiin Rajalan pesupaikan peruskorjauksella.

Puistotoimeen ja kunnossapitoon työllistettiin osaksi kesäkautta 4 henkilöä liittyen kunnan työllistämistrategiaan. Lisäksi työllistettiin nuorten kesätyöprojektin kautta 8 nuorta puistoalueiden kitkentätyöhön sekä yksi viher- ja puistopuolen opiskelija työharjoitteluun. Nurmi-alueiden ruohonleikkuutyöt hoidettiin omana työnä. Kerran tai kahdesti kesässä niitettävien alueiden hoito ja liikennevihreiden nurmikoiden leikkuu ostettiin urakoitsijalta.

Kunnan kokovuotinen puistotyöntekijä vastaa kunnan puistojen, kesäkukkaistutusten ja leikkikenttien hoidosta sekä rakennuttamis- ja suunnittelutehtävistä. Näin puistotoimen kehittämiseen on saatu lisää suunnitelmallisuutta. Toimintavuoden aikana jatkettiin leikkikenttien turvallisuusasiakirjojen päivitystä.

3.4.6 Joukkoliikenne

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
415	JOUKKOLIIKENNE				
***	Toimintamenot	357.250-	0	365.965,41-	8.715,41
****	Toimintakate (Netto)	357.250-	0	365.965,41-	8.715,41

Toiminta-ajatus

Joukkoliikenteen tehtävänä on järjestää kuntalaisille edulliset, tarkoituksenmukaiset kulkuyhteydet työ-, asiointi- ja vapaa-ajan liikenteessä. Muuramen kunta kuuluu 1.1.2012 toimintansa aloittaneeseen Jyväskylän seudulliseen joukkoliikenneorganisaatioon ja osallistuu sen toimintaan. Kyseinen organisaatio toimii joukkoliikenteen järjestämismvastuussa seudulla.

Lisäksi Muuramen kunnan alueella toimii arkipäivisin kunnan järjestämä Monipalveluliikenne, joka koostuu asiointiliikenteestä, koulu- ja sosiaalitoimen kuljetustehtävistä sekä kaikille avoimesta palveluliikenteestä.

Palvelusuunnitelma

Joukkoliikenteen palvelutarjonnan tavoitteena on käyttäjäkunnan laajentaminen sekä järkevän joukkoliikenneverkon toteuttaminen. Asiakaskunnan laajenemisen ja toimivan reitityksen kautta tavoitellaan mahdollisimman tehokkaasti ja tasapuolisesti rahoitettua joukkoliikennettä seudulla.

Monipalveluliikenne on kaikille väestöryhmille tarkoitettua, erityisesti liikkumisrajoitteisille suunniteltua joukkoliikennettä.

Talousarvion toteutuminen

Joukkoliikenteen kustannukset (345.000 euroa) alittuivat 3,6 prosenttia, eli 13.000 euroa talousarviosta. Toimintavuoden aikana kehitettiin joukkoliikennettä, esimerkiksi Monipalveluliikenteen toimintamalli uudistettiin.

3.4.7 Kulttuuri- ja nuorisopalvelut Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
***	Toimintatulot	79.840	0	128.108,59	48.268,59-
***	Toimintamenot	1.107.360-	0	1.050.908,36-	56.451,64-
****	Toimintakate (Netto)	1.027.520-	0	922.799,77-	104.720,23-
***	Suunnitelmapoistot	6.010-	0	4.350,80-	1.659,20-
***	Laskennalliset menot	52.170-	0	58.568,05-	6.398,05

KULTTUURIPALVELUT

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1840	KULTTUURIPALVELUT				
***	Toimintatulot	39.500	0	44.263,95	4.763,95-
***	Toimintamenot	222.000-	0	200.219,93-	21.780,07-
****	Toimintakate (Netto)	182.500-	0	155.955,98-	26.544,02-
***	Laskennalliset menot	3.030-	0	3.835,42-	805,42

Toiminta-ajatus

Kulttuuripalvelujen tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa ja tukea kulttuurin ja taiteen harjoittamista ja harrastamista ja siten edistää kuntalaisten hyvinvointia sekä huolehtia koti-seutuun ja sen historiaan liittyvistä asioista. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta)

Palvelusuunnitelma

Palveluja tuotetaan itse tai yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa ja palveluvalikoimaa täydennetään ulkopuolisilta hankituilla kulttuuripalveluilla. Keskeiset kohderyhmät ovat lapset ja ikäihmiset.

Opetus- ja kulttuuripalveluiden yhteistyönä toteutettava, opetussuunnitelmaan sisältyvä Kulttuurikello – perusopetuksen taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tavoittaa kaikki peruskoululaiset (noin 1350 oppilasta). Kulttuurikello pitää sisällään vuosittaiset koululaiskonsertit, museoretket ja luokkakohtaiset taidetyöpajat sekä kirjastokäytön opetuksen. Keväällä 2019 Muuramessa pidetään Konserttikeskuksen valtakunnallinen Korvat kävelyille – koulukonserttifestivaali.

Yhdessä varhaiskasvatuspalveluiden kanssa toteutettava Kulttuurikaruselli pitää sisällään henkilökunnan koulutuksen lisäksi päivähoitolaisten taidetyöpajatoimintaa vuosittain sovittavan painotuksen mukaisesti. Kulttuurikarusellin ohjelmopalvelut ovat tarjolla kaikille alle kouluikäisille.

Ikäihmisten hyvinvointia ja viihtymistä tuetaan mm. järjestämällä Koskikodilla säännöllisiä, kaikille avoimia tilaisuuksia kuten yleislauluhetkiä, Kevätpolska-tapahtuma keväällä ja yhdessä vanhuspalveluiden kanssa vanhusten viikko syksyisin.

Kuntalaisten omaehtoista kulttuuritoimintaa tuetaan avustuksilla, tiloilla, tiedottamisella ja yhteisiä tapahtumia järjestämällä. Kotiseututyössä keskitytään paikallisten järjestöjen ja seurakunnan kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi kuntajuhliin.

Muuramesalin ohjelmisto tarjoaa laadukkaita teatteri-, tanssi- ja elokuvaesityksiä sekä konsertteja kaiken ikäisille. Ohjelmatarjontaa täydentävät paikallisten järjestöjen ja harrastajien omaehtoiset ohjelmatuotannot sekä ammattitaiteilijoiden, ohjelmatoimistojen ja taiteen oppilaitosten tuotannot.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Parantaa ihmisten elämänlaatua, tukee alueen luovuutta, edistää myönteistä sosiaalista ilmapiiiriä, rakentaa yhteenkuuluvuutta ja paikallista identiteettiä.		
Tuotantotavoitteet Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalveluiden käyttöä.	Kulttuuritoimijoiden tukeminen Tapahtumien määrä ja monipuolisuus Kävijämäärä	Avustukset Kulttuuritilat Tapahtumatuotanto Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Nettokustannukset euroa/asukas	15,5	17,5	15,5
Tilaisuudet	102	80	130
Kävijämäärät	8 000	8 000	9 000

Talousarvion toteutuminen

Kulttuuripalvelujen toimintamenot toteutuivat arviota pienempinä ja toimintatulot arvioitua suurempina. Kulttuurikellon toimintaan vakiinnutettiin kirjailijavierailut 2.-, 4.- 6.- ja 7. - luokille ja lisäksi Meidänkirjaston kirjailijavierailijoita vieraili myös muilla luokka-asteilla. Kulttuurikarusellissa tehtiin yhteistyötä Tartu tarinaan -hankkeen kanssa. Kulttuuri- ja kirjastopalveluiden Meidänkirjaston toiminta kuntalaisten olohuoneena vakiintui ja monipuolistui entisestään. Muuramesalin vuokraus ulkopuolisille kasvoi, mikä lisäsi kulttuuritapahtumien tarjonnan kirjoa Muuramessa.

TAITEEN PERUSOPETUS

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1800	TAITEEN PERUSOPETUS				
***	Toimintatulot	27.500	0	26.800,65	699,35
***	Toimintamenot	130.740-	0	119.512,46-	11.227,54-
****	Toimintakate (Netto)	103.240-	0	92.711,81-	10.528,19-
***	Laskennalliset menot	5.440-	0	6.661,88-	1.221,88

Toiminta-ajatus

Taiteen perusopetuslain mukaisen musiikin, tanssin ja kuvataiteen perusopetuksen järjestäminen ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Tanssin ja musiikin perusopetus (laaja oppimäärä) ja musiikin varhaiskasvatus musiikkileikkikoulua lukuun ottamatta ostetaan Jyväskylän koulutuskuntayhtymältä (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Gradia Jyväskylä/taiteen perusopetus). Musiikkileikkikoulu ja kuvataiteen perusopetus toteutetaan omassa musiikkileikkikoulussa ja kuvataidekoulussa (yleinen oppimäärä).

Musiikkileikkikoulussa lapset tutustuvat musiikin maailmaan elämyksellisen ja kokonaisvaltaisen kokemisen kautta. Musiikkileikkikoulutoimintaa tarjotaan alle kouluikäisille lapsille viidesikäkehityksen mukaisessa ryhmässä. Musiikkileikkikoulussa luodaan pohjaa myös musiikin harrastamisen jatkamiselle.

Musiikin opinnoissa tarjolla on klassisen ja pop/jazz-musiikin opintoja.

Tanssin opinnot antavat oppilaalle monipuoliset perustaidot sekä yleiskuvan tanssista taide-
muotona ja ilmaisun välineenä. Uusi opetussuunnitelma on muuttanut opintojen rakennetta alkeisiin, perusteisiin ja syventäviin opintoihin ja mahdollistaa oppilaille vapaamman ja laajalaisemman mahdollisuuden rakentaa oma opintopolkunsa.

Kuvataidekoulun opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään, ymmärtää visuaalista kulttuuria ja hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppilaan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Luo perustaa emotionaaliseen, esteettiseen ja eettiseen kasvuun. Edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia.		
Tuotantotavoitteet Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalvelujen käyttöä. Tarjoaa pitkäjänteisen ja tavoitteellisen harrastamisen mahdollisuuden.	Opiskelijamäärät	Oma palvelutuotanto Ostopalvelut

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Musiikkileikkikoulu/ opiskelijamäärä	24	40	24
Musiikin varhaisopetus/ opiskelijamäärä	5	7	12
Musiikin opetus/ opiskelijamäärä	48	51	43
Tanssin opetus/ opiskelijamäärä	4	13	19
Kuvataidekoulu/ Opiskelijamäärä		100	
Kuvataidekoulu/ Tuntikehys		25	
Kuvataidekoulu/ Päätöimiset opettajat		1	
Kuvataidekoulu/ Tuntiopettajien määrä		2	
Euroa/asukas		10	

Talousarvion toteutuminen

Musiikkileikkikoulussa saatiin edelleen liikkeelle vain kolme ryhmää. Musiikkileikkikoulun muutto Perhekeskuksen yhteyteen on kuitenkin lisännyt muskarin kysyntää. Musiikin ja tanssin perusopetuksen puolella näkyy tanssin harrastuneisuuden kasvu.

AIKUISOPETUS (KANSALAI SOPISTO)

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1850	KANSALAI SOPISTO				
***	Toimintamenot	75.510-	0	72.938,30-	2.571,70-
****	Toimintakate (Netto)	75.510-	0	72.938,30-	2.571,70-

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa kohtuuhintaista ja monipuolista koulutusta sekä laaja-alaisia harrastusmahdollisuuksia. Opiskelu ja harrastaminen mahdollistaa itsensä kehittämisen, lisää henkistä hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua sekä tarjoaa onnistumisen ja omaehtoisen oppimisen elämyksiä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Laki vapaasta sivistystyöstä)

Palvelusuunnitelma

Aikuisopetuspalvelut ostetaan Jyväskylän kansalaisopistolta. Tuntimäärästä ja kurssien sisällöstä käydään keskustelu palveluntuottajan kanssa vuosittain. Kurseja järjestetään yhä enemmän myös päiväaikaan palvelemaan eri väestöryhmiä ja ikääntyviä kuntalaisia. Kurssi-tarjontaa pyritään lisäämään voimakkaasti kasvavalla Kinkomaalla.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Edistää elinikäisen oppimisen, kansalaisvalmiuksien ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksia ja lisää henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.		
Tuotantotavoitteet Monipuolinen, mielenkiintoinen ja ajassa oleva kurssitarjonta, joka ottaa huomioon eri ikäryhmät ja kunnan eri asuinalueet	Kurssien määrä Kurssilaisten määrä Opetustuntien määrä	Koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan järjestäminen eri-ikäisille

Tunnusluvut

	TP 19	TA 19	TP 19
Opiskelijamäärä	1184	1250	1256
Opintopiirit	78	76	81
Opetustunnit	2022	2175	2080
Opetustunnin hinta	27	27	27,50
Euroa/opiskelija	60	60	60,5
Euroa/asukas	7	7,5	7,5

Talousarvion toteutuminen

Jyväskylän kansalaisopistolta ostettavien valtionosuustuntien määrä on maksimissaan 2 200. Kurssien määrän lisääntyminen johtuu lyhytkurssien määrän lisääntymisenä. Tarjolla olleista 88 kurssista seitsemän ei toteutunut vähäisen osallistujamäärän takia. Näistä neljä oli kuvataiteeseen liittyviä kursseja. Muutoin opiskelijamäärä on hyvin vakiintunut.

KIRJASTOPALVELUT

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1870	KIRJASTOPALVELUT				
***	Toimintatulot	6.000	0	23.674,79	17.674,79-
***	Toimintamenot	442.570-	0	455.427,29-	12.857,29
****	Toimintakate (Netto)	436.570-	0	431.752,50-	4.817,50-
***	Suunnitelmapoistot	3.910-	0	2.236,67-	1.673,33-
***	Laskennalliset menot	25.520-	0	30.664,63-	5.144,63

Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja tietopalveluilla edistetään kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin sekä muihin sivistystä, kansalaistoimintaa ja elinikäistä oppimista tukeviin kokemuksiin (kirjastolaki 1492/2016).

Kirjastopalvelujen tavoitteena on laajaa käyttäjäkuntaa kiinnostavat ja hyödyttävät monipuoliset palvelut, jotka tuotetaan monikanavaisina (fyysiset palvelut, verkko- ja mobiilipalvelut). Paikallisten palvelutarpeiden mukaan uudistuvat ja pääosin maksuttomat kirjastopalvelut ovat kaikenikäisten asukkaiden saavutettavissa myös alueellisesti mahdollisimman tasa-arvoisesti.

Palvelusuunnitelma

Kirjaston tehtävänä on:

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
- edistää lukemista ja kirjallisuutta
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastolla on yksi toimipiste, ja lisäksi Isolahden ja Kinkomaan alueen asukkaille ostetaan kirjastoautopalveluja Jyväskylän kaupungilta. Kirjastossa työskentelee kirjastojohtajan ja kolmen kirjastovirkailijan lisäksi kirjastoavustaja, sekä työllisyysmäärärahalta palkattu järjestelyapulainen. Muuramen kirjasto kuuluu Keski-kirjastojen yhteenliittymään, joka kattaa kaikki maakunnan 23 kuntaa. Kimpan kirjastot käyttävät yhteistä asiakasrekisteriä ja samaa kirjastojärjestelmää, josta asiakas näkee kaikkien kirjastojen teokset ja voi halutessaan seutulainata aineistoa, jota ei löydy omasta kirjastosta. Keski-kirjastojen välisellä aineistokuljetuksella parannetaan aineistojen saatavuutta koko alueella. Keski-kirjastot myös hankkivat yhteisiä verkkokäyttöisiä aineistokokoelmia (e-kirjat ja e-lehdet) kaikkien alueen kirjastojen asiakkaiden käyttöön.

Kirjasto osallistuu monialaiseen paikalliseen ja alueelliseen palvelutuotantoon muiden palvelutoimialojen (opetus-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen) kanssa. Koululaisille kirjasto järjestää kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkauksia. Kirjaston ja koulujen yhteistyön toimintatavat on kirjattu Kulttuurikello -kulttuuriopetussuunnitelmaan.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Tiedon ja elämysten tarjoaminen kuntalaisille tuottamalla monipuolisia kirjastopalveluja Kaikkien lukutaitojen edistäminen		Laajat ja helposti saavutettavat palvelut ja tilat kaikille kuntalaisille.
Tuotantotavoitteet Palvelun helppo saavutettavuus Laadukkaat kirjastopalvelut sekä osava ja motivoitunut henkilöstö Lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja lukemisharrastuksen ylläpitäminen aikuisilla	aukiolotunnit / v kävijämäärä (fyysiset+verkko) asiakaspalaute, henkilöstön koulutuspäivät pv/v uutuushankinta kpl / v lainausmäärät / as, kirjavinkkausten osallistujamäärä, aineistonäyttelyt	aukiolotunnit 5231/v : palvelutunnit 1852 omatoimi 3379, 151 306 kirjastokäyntiä palvelujen ja osaamisen jatkuva kehittäminen, koulutuksiin osallistuminen 35 htp/v aktiivinen kokoelmatyö, näyttelyt, kirjavinkkaus, verkkosivujen palvelut - hankinnat yht. 3063 - lainaus 20,98 / as - vinkkaus 902 hlöä - näyttelyitä 8 kpl

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Suoritetavoitteet:			
Lainausten määrä	183 810	180 000	213 412
Kirjastokäynnit (fyysiset- ja verkkokäynnit)	127 263	120 000	151 306
Taloudellisuus:			
Menot euroa/asukas	44,78	50,0	48,02
Tehokkuus:			
Lainat/asukas	18,20	19	20,98
Käynnit/asukas	12,60	12,5	14,88
Vaikuttavuus:			
Käyttäjäkoulutusten osallistujat			
Tapahtumien osallistujamäärä	766	450	1 253
Voimavarat:			
Vakinainen henkilökunta	1 219	500	1 852
Työllistetyt	5	6	6
	1	1	1

Talousarvion toteutuminen

Kirjastopalveluita tuotettiin palvelusuunnitelman mukaisesti.

Tunnuslukujen valossa toimintavuosi sujui suunnitellusti. Vuoden 2018 kesällä käyttöön otetun omatoimikirjaston myötä kirjaston saavutettavuus on parantunut oleellisesti. Omatoimikirjasto on avoinna joka päivä 07.00-21.00; sisältäen henkilökunnan palveluajat, jotka ovat säilyneet suunnilleen ennallaan. Kirjasto oli vuonna 2019 avoinna kaikkiaan 5231 tuntia. Aukioloaika lisääntyi vuositasolla yli 1900 tuntia, mikä tarkoittaa lähes 58 % kasvua edellisvuoteen verrattuna. Omatoimikirjaston käyttö on lisääntynyt tasaisesti, ja vuonna 2019 omatoimikirjaston yksittäisiä kirjautumisia oli kaikkiaan 10 257. Yhdellä kirjautumisella kirjastoon tulee keskimäärin kaksi henkilöä. Varsinkin perheet ovat ottaneet viikonloppujen omatoimijat omikseen. Kirjaston kokonaiskävijämäärä kasvoi vuoteen 2018 verrattuna 17,2 prosentilla, ollen kaikkiaan 93 534. Kävijämäärien kasvun myötä myös lainausmäärät ovat lisääntyneet; kokonaislainaus oli 213 412. Kokonaislainaus kasvoi edellisvuoteen verrattuna yli 16 prosentilla. Muuramessa asukaskohtainen lainaus ylittää valtakunnallisen keskiarvon reilusti; Muuramessa kirjattiin jokaista asukasta kohden lähes 21 lainaa, keskiarvon ollessa alle 16 lainaa/as.

Henkilöstön osaamis pohjaa laajennettiin palkkaamalla kirjastoon kirjastopedagogi keväällä 2019. Kirjastopedagogin tehtävän painopistealueena on koulujen kanssa yhdessä tehtävä lasten- ja nuortenkirjastotyö, sisältäen kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetuksen sekä lasten lukemaan innostamisen esim. kirjavinkkausten avulla. Lisäksi pedagogin työpanosta hyödynnetään monenlaisiin uusiin toimintamuotoihin, tapahtumatuotantoon ja kirjastopalvelujen aktiiviseen markkinointiin mm. erilaisten some-kanavien kautta.

Meidänkirjasto -konsepti on Muuramen kirjaston ja kulttuuritoimen yhteinen vuonna 2018 lanseerattu toimintamalli, jonka puitteissa tarjotaan kuntalaisille matalan kynnyksen tapahtumia ja osallistumismahdollisuuksia. Toiminnan tausta-ajatuksena on kirjastolaki (1492/2016), jonka mukaan kirjastojen pitää tukea yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Meidänkirjaston tapahtumia järjestettiin kertomusvuonna yhteensä 30, muita tapahtumia 17, ja tapahtumiin osallistui kaikkiaan 1 852 henkilöä. Kirjaston järjestämiin käyttäjäkoulutuksiin (92 kpl) osallistui vuoden aikana 1 253 henkilöä. Ikäihmisten yksilöllistä atk-tutorointia järjestettiin vuoden aikana 42 kertaa.

NUORISOPALVELUT

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1860	NUORISOPALVELUT				
***	Toimintatulot	6.840	0	33.369,20	26.529,20-
***	Toimintamenot	236.540-	0	202.810,38-	33.729,62-
****	Toimintakate (Netto)	229.700-	0	169.441,18-	60.258,82-
***	Suunnitelmapoistot	2.100-	0	2.114,13-	14,13
***	Laskennalliset menot	18.180-	0	17.406,12-	773,88-

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan nuorisopalvelut toteuttavat Nuorisolain mukaista nuorisotyötä Muurames- sa. Palvelun päätavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa nuoren kasvua aktiiviseksi ja hyvinvoivaksi yhteiskunnan kansalaiseksi. Nuorisopalvelut tarjoavat virikkeellistä toimintaa nuorten vapaa-aikaan sekä tukevat vanhempien ja koulujen kasvatustyötä. Kunnan nuoriso- palveluiden pääkohderyhmänä ovat 13-17-vuotiaat nuoret sekä nivelvaihtelyinä 11-12- vuotiaat nuoret. Osa toiminnoista koskettaa nuorisolain mukaisesti kaikkia alle 29-vuotiaita.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan nuorisopalvelut järjestävät monipuolista ja monimuotoista toimintaa nuorille. Perustyöhön kuuluu kolmena iltana viikossa auki oleva kunnan nuorisotila, pienryhmä- toiminta, koulunuorisotyö, tapahtumat, retket, leirit ja yksilöohjaus. Nuorisotilalla on käytössä nuorisotilakortti, joka on pakollinen kaikille nuorisotilan ja ryhmien aktiivikäyttäjille. Nuorisoti- lakortin täyttää nuoren huoltaja ja sen tarkoituksena on luoda yhteys perheen ja nuoriso- ohjaajien välille. Lisäksi nuorisotilakortin avulla tilastoidaan aktiivikäyttäjien määrää. Nuoriso- palvelut tekevät yhteistyötä koulujen, järjestöjen, ja muiden toimijoiden kanssa sekä toteut- taan nuorisotiedotusta kunnassa

Vuoden 2019 aikana nuorisopalvelut kehittivät toimintaansa uusissa toimitiloissa. Nykyiset tilat ovat isommat ja soveltuvat nuorten kohtaamiseen paremmin. Tämä mahdollistaa palve- luiden laadun kasvun (mm. nuorisotilan kävijämäärät, turvallisuus, esteettömyys) ja moni- puolisemmat palvelut. Myös nuorten vanha bänditila siirtyy osaksi uusia nuorisotiloja. Nuori- sopalveluiden vuotta 2018 määrittää uuden nuorisotilan käyttöönotto ja uusien toimintojen luominen sekä vakiinnuttaminen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja tukea nuoren kas- vua yhteiskunnan aktiiviseksi ja hyvinvoivaksi jäse- neksi.	1. Nuorisotilakortin saaneiden, 11-17- vuotiaiden nuorten lukumäärä / 11-17- vuotiaiden nuorten lukumäärä Muura- messa 2. Vuoden aikana nuorisotilakortin saaneiden, 11-17- vuotiaiden nuorten lukumäärä <i>Tilakorttilomakkeita palau- tui 111 kpl.</i>	Järjestetään monipuolista ja tavoitteellista toimintaa nuor- rille
Tuotantotavoitteet		

Talousarvion toteutuminen

Toimintavuoden merkittävin asia nuorisopalveluissa oli siirtyminen uusiin tiloihin. Nuorisokes- kuksen kävijämäärät ovat olleet huomattavasti aiempaa suuremmat, ja palaute positiivista. Nuorisokeskuksella on toiminut kunnan nuoriso-ohjaajien ohella Innola ry, joka on monipuo- listanut tarjontaa.

3.5 Kunnan avustus liikelaitokselle

Muuramen hyvinvointi -liikelaitokselle oli 23,7 M€, suoritettiin kokonaisuudessaan ohjelman mukaisesti. Kunnan avustus liikelaitokselle kattoi liikelaitoksen toimintamenoista 95,7 prosenttia. Vuoden 2019 toiminnasta ja talouden toteumasta tarkempi kuvaus Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen toimintakertomuksessa.

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
300	LIIKELAITOS				
***	Toimintamenot	23.677.140-	0	23.677.172,89-	32,89
****	Toimintakate (Netto)	23.677.140-	0	23.677.172,89-	32,89

3.6 Eriytetty tilinpäätös Muuramen Hyvinvointi-liikelaitos

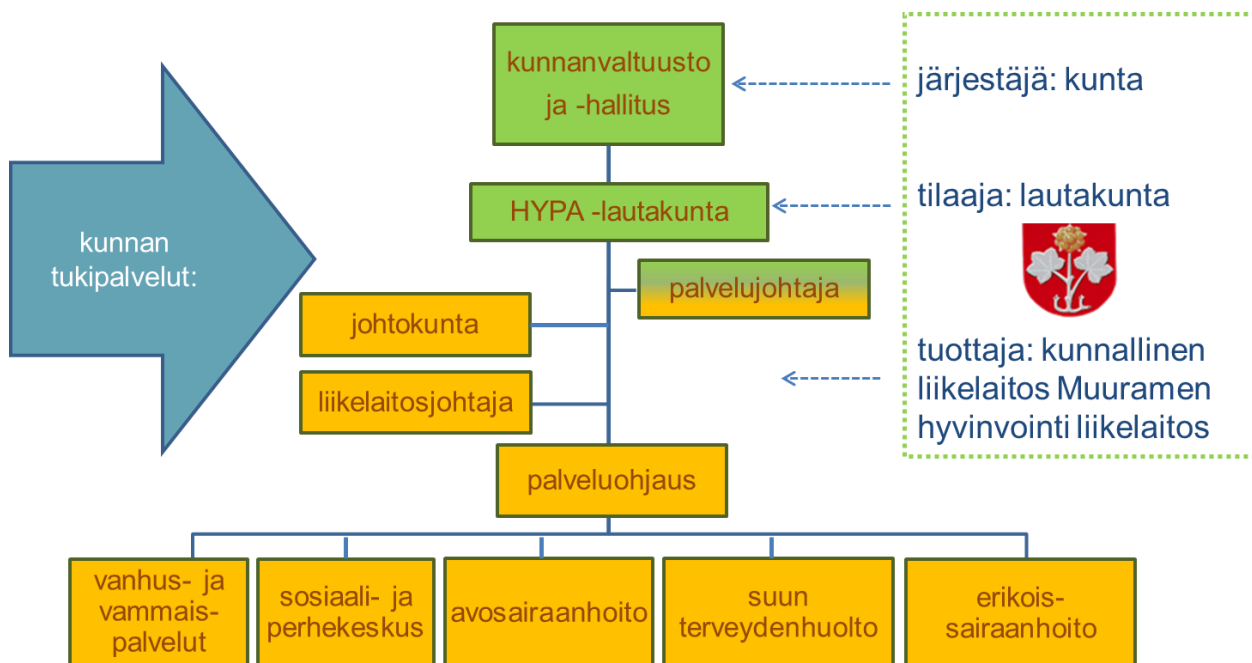
Yleisperustelut

Muuramen kunta on perustanut 15.10.2016 lukien Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen, jolle siirrettiin 1.1.2017 lukien vastuu Muuramen kunnan sosiaali- ja terveystalvveluiden tuottamisesta. Muurame kunta otti samalla koko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun itselleen. Kunta irtautui Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta, joka 2010 - 2016 hoiti muuramelaisten perusterveydenhuollon palvelut.

Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen toiminta jakautuu viiteen vastuualueeseen, jotka ovat:

- Vanhus- ja vammaispalvelut
- Sosiaali- ja perhekeskus
- Avosairaanhoido
- Suun terveydenhuolto
- Erikoissairaanhoido (1.6.2017 alkaen)

Liikelaitoksen toimintaa ohjaa liikelaitoksen johtokunta, jonka jäsenet ovat Ville Väyrynen (pj.), Asko Juuti (vpj.), Teija Hitonen, Pauliina Maukonen-Kärkkäinen ja Mirjam Rousu. Liikelaitoksen käytännön toimintaa johtaa liikelaitosjohtaja, jonka lisäksi vastuualueilla on omat vastuualuejohtajansa. Kunnan puolelta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaa Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta.

Sosiaali- ja terveystalvvelut	TA 2019 – menot (TA2018 menot)
Hallinto	120.000 (135.000)
Vanhus- ja vammaispalvelut	8.644.000 (8.000.000)
Sosiaali- ja perhepalvelut	4.707.000 (4.246.000)
Avosairaanhoido	2.873.000 (2.783.000)
Suun terveydenhuolto	1.135.000 (1.040.000)
Erikoissairaanhoido	9.792.000 (9.186.000)
Yhteensä	27.145.000 (25 424 000)

Talousarvion 2019 laadinnan valmisteluvaiheessa ei ollut merkittäviä epävarmuustekijöitä oman toiminnan osalta. Epävarmuutta ei myöskään aikaisemmassa mittakaavassa ollut erikoissairaanhoidon kokonaisuudessa, koska sairaanhoitopiiri oli siirtynyt kiinteään laskutukseen. Talousarviossa käytettiin erikoissairaanhoidon lukemissa sopimusohjausneuvotteluissa saatuja lukuja.

Arvioitu tulos oli noin 900 000 euroa alijäämäinen. Liikelaitos saa tulonsa myyntituloina, toimintatuottoina ja avustuksena kunnalta. Merkittävin osa tuloista tulee kunnan avustuksena. Liikelaitoksen toiminnan sitovuustasona on tulos.

3.6.1 Henkilöstö

Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen palveluksessa aloitti 2017 kaikkiaan noin 115 henkilöä, joista Muuramen kunnan (38) tai JYTE:n (48) työntekijät siirtyvät vanhoina työntekijöinä. Uusia työntekijöitä rekrytoitiin ennen toiminnan aloitusta 21 henkilöä, joista osa-aikaiseen työsuhteeseen viisi. Liikelaitos rekrytoi lisää henkilöstöä palvelutarpeen mukaan, yhteensä 31.12.2018 henkilöstöä oli 137 henkilöä. Vuoden 2019 lopulla 31.12.2019 henkilöstö oli 149 henkilöä, lisäystä vuoden aikana 12 henkilöä.

Liikelaitoksen henkilöstömenot 2019 olivat 6,47 M€ (6,4 M€ 2018), ne ylittivät talousarvion tason 1,2 %.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Perhe- ja sosiaalikeskus yht.	38	7	45
Vanhuspalvelut yht.	50	6	56
Liikelaitoksen hallinto yht.	1	0	1
Avosairaanhoido yht.	23	10	33
Suun terveydenhuolto yht.	12	2	14
Kaikki yhteensä	124	25	149

	TP2018	TA2019	TP2019	ero €	ero %	ero ed.v%
Henkilöstökulut						
*Palkat ja palkkiot	5 012 877,00 €	5 076 600,00 €	5 153 052,00 €	76 452,00 €	1,5 %	2,8 %
Henkilösivukulu						
*Eläkekulut	1 162 277,00 €	1 131 310,00 €	1 154 516,00 €	23 206,00 €	2,1 %	-0,7 %
*Muut sivukulut	221 920,00 €	193 360,00 €	172 729,00 €	- 20 631,00 €	-10,7 %	-22,2 %
	6 397 074,00 €	6 401 270,00 €	6 471 307,00 €	70 037,00 €	1,1 %	1,2 %

Henkilöstö on sitoutunutta toimintaan ja on arvostanut itsenäisenä toimivaa liikelaitosmallia. Työtyytyväisyys -kyselyssä on saatu positiivisia tuloksia. Henkilöstön keski-ikä on 46,3 vuotta. Sairauspoissaoloja oli 1835 päivää, mikä tarkoittaa 12,3 kalenteripäivää/henkilö. Vastavat luvut 2018 olivat 1737 päivää, 13,7 kalenteripäivää/henkilö.

3.6.2 Toiminnalliset tavoitteet

Liikelaitokselle ei asetettu vuodelle 2019 suoraan valtuustotason tavoitteita, mutta liikelaitoksen osalta ne voidaan johtaa kunnan strategisista päämääristä:

- Tehokas ennaltaehkäisy ja hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen
- Joustavat, oikea-aikaiset ja vaikuttavat palvelut sujuvan arjen turvaamiseksi

Strategian läpileikkaavista teemoista korostuvat kaikki viisi läpileikkaavaa teemaa eli tasapainoinen talous, muuntautumiskykyinen ja kokeileva organisaatio, uuden teknologian hyödyntäminen ja vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva kuntalainen. Lisäksi Liikkuva Muurame-toimintamalli on hyvin läheisesti sidoksissa hyvinvointi -liikelaitoksen toiminnallisten tavoitteiden toteuttamista.

Lisäksi lautakunnan valtuustoon nähden sitova tavoite voidaan käsittää koskevan myös liikelaitosta - Palveluiden vaikuttavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen, jossa mittarina on tehostettujen palveluiden määrän hillitseminen. Tavoitteena on ollut palveluprosessien läpikäynti ja määrittelyt sekä niiden saumakohtat, jossa selvitystyön ja analyysin perusteella tehdään tarvittavat muutokset palveluprosesseihin.

Näitä palveluiden läpikäyntejä on tehty vuoden 2019 aikana koko liikelaitoksessa

- vanhus- ja vammaispalvelut on organisoitu uudelleen ja palveluita lisätty (mm. yöpartio)
- perhe- ja sosiaalikeskuksen uusi matalan kynnyksen perhekeskus on avattu

3.6.3 Vastuualuekohtaiset talousarvioperusteet

3.6.4 Liikelaitoksen hallinto

Liikelaitoksessa ei ole pelkästään hallintoon keskittyvää henkilökuntaa, johto on myös mukana tuottamassa sosiaali- ja terveyspalveluita. Hallintoon on kohdennettu osa liikelaitosjohtajan ja yhden toimistosihteerin henkilöstökustannuksista. Hallinto on toteutunut mahdollisimman kevyenä ja organisaatio matalana.

KohdeNimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteuma	Poikkeama
1 KÄYTTÖTALOUS				
400 HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
560 LIIKELAITOKSEN HALLINTO				
KÄYTTÖTALOUSOSA				
Materiaalit ja palvelut				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
* Ostot tilikauden aikana	0	0	1.972,90-	1.972,90
* Palvelujen ostot	6.370-	0	4.471,37-	1.898,63-
Henkilöstökulut				
* Palkat ja palkkiot	86.950-	0	70.439,29-	16.510,71-
Henkilösivukulut				
* Eläkekulut	18.130-	0	13.403,19-	4.726,81-
* Muut henkilösivukulut	3.070-	0	2.162,98-	907,02-
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunnitelman muk. poistot	52.270-	0	52.266,65-	3,35-
* Liiketoiminnan muut kulut	7.080-	0	7.184,55-	104,55
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	173.870-	0	151.900,93-	21.969,07-
Rahoitustuotot ja -kulut				
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	173.870-	0	151.900,93-	21.969,07-
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	173.870-	0	151.900,93-	21.969,07-
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	173.870-	0	151.900,93-	21.969,07-

3.6.5 Vanhus- ja vammaispalvelut

Toiminta-ajatus

Vanhus- ja vammaispalveluiden tuottamalla palveluilla ylläpidetään ja edistetään asiakkaan terveyttä ja elämänlaatua tukemalla omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja kuntoutumista, sekä turvaamalla tarvittava hoito ja huolenpito. Tavoitteena vanhus- ja vammaispalveluissa ovat oikea-aikaiset ja riittävät palvelut suhteessa asiakkaan tarpeeseen. Painopisteenä toiminnassa ovat ennaltaehkäisevät tukipalvelut sekä kotiin tuotettavat palvelut.

Palvelujen myöntämistä ohjaavat sosiaalihuolto- ja terveydenhuoltolaki, laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta, laki iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, vammaispalvelulaki sekä laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Vanhus- ja vammaispalvelujen toimintakokonaisuuden muodostavat palveluohjaus, kotihoito ja kotihoidon tukipalvelut, omaishoidon tuki, liikkumista tukevat palvelut, työ- ja päivätoiminta, asumispalvelut sekä terveyskeskussairaala.

Talousarvion toteutuminen

Vanhus- ja vammaispalveluissa painotettiin vahvemmin ennakoivaa neuvontaa ja palveluohjausta. Tätä toteutettiin kotihoidon palvelutarpeen arvioinnissa ja palveluohjauksessa, omaishoidon palveluohjauksessa sekä vammaispalveluissa. Neuvonnan ja palveluohjauksen vahvistamiseksi valmisteltiin tammikuussa 2020 käynnistynyttä neuvonta- ja palveluohjauspuhelimien aloitusta. Kotihoidon palveluohjauksen puolelta toteutettiin ennaltaehkäisevänä palveluna hyvinvointia tukeva kotikäyntejä 80-vuotta täyttäneille yhteensä 40 käyntiä.

Palveluiden sisällöstä tiedottamista vahvistettiin internet-sivujen päivittämisellä, jolloin vanhus- ja vammaispalveluiden sivuilta on löydettävissä ajantasaiset tiedot palveluista ja niiden sisällöstä sekä kotihoidon ja asumispalvelun myöntämisperusteet 1.1.2020 alkaen.

Kukoistava kotihoito-hankkeen myötä kotihoidossa käynnistetty yöaikainen kotihoito vahvistettiin pysyväksi toiminnoksi syyskuussa 2019. Tukipalvelujen käyttö lisääntyi turvapuhelinpalvelun ja ateriapalvelun osalta, lisäksi säännöllisen kotihoidon piirissä olevien asiakkaiden määrä kasvoi ennakoitua enemmän. Henkilöstön hyvinvoinnin tueksi sekä toiminnan kehittämiseksi osa-aikaisen kotihoidon päällikön rinnalla aloitti joulukuussa kotihoidon henkilöstöhallinnosta sekä tiimien kehitystyöstä vastaava vs. kotihoidon esimies.

Vuodeosastolla toteutettiin potilaan tarpeisiin perustuvaa perussairaanhoidoa, tutkimusta ja kuntoutusta yhteistyössä omaisten, eri ammattiryhmien ja muiden hoitoyksiköiden kanssa. Hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa on perustana kuntouttava, omatoimisuutta ja toimintakykyä edistävä työote. Vuodeosastolla keskimääräinen hoitoaika oli 7,2 vrk ja osaton täytöaste oli 79%.

Vanhus- ja vammaispalveluiden v. 2018 perustettu yhteinen henkilöstöpooli vahvistettiin pysyväksi toiminnoksi syyskuussa 2019. Yhteisen henkilöstöpoolin avulla on pyritty tasapainottamaan työ kuormittavuutta kohdentamalla työaika sinne, missä tarve on suuri. Lähes kaikki työntekijät ovat liikkuvia työntekijöitä, jotka siirtyvät yksiköiden välillä sairaus- tai muuta poissaoloa paikkaamaan. Henkilöstön joustava liikkuvuus onnistuu tilanteissa, joissa mm. vuodeosaston potilasmäärä on paikkamäärää pienempi. Liikkuvilla työntekijöillä on pystytty paikkaamaan poissaoloja vain osittain, jolloin sairauslomiin sekä vuosilomiin on jouduttu palkkaamaan myös sijaisia. Henkilöstömäärärahat ylittyivät vanhus- ja vammaispalveluissa n. 350 000 euroa. Sijaiskäytön ohella määrärahan ylitykseen vaikuttivat osittain lisäksi määräaikainen kotihoidon yöpartion työntekijän sekä uuden vanhus- ja vammaispalvelujohtajan palkkakustannukset.

Omaishoidon tukea sai vuoden aikana 60 henkilöä, joista yli 75-vuotiaita oli 34 henkilöä. Alle 18 -vuotiaita oli 16 henkilöä. Kielteisiä päätöksiä tehtiin 4. Kunta järjesti omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset kunnan kanssa omaishoitosopimuksen tehneille omaishoitajille jotka ovat toimineet vähintään 3 vuotta omaishoitajina. Tarkastukset olivat omaishoitajille vapaaehtoisia ja maksuttomia. Omaishoitajille järjestettiin lisäksi omaishoitolain mukaista valmennusta ja koulutusta syksyllä 2019. Omaishoidon tuen määrärahat ylittyivät n. 10 000 euroa.

Vanhusten tehostettua palveluasumista toteutettiin ostopalveluna kunnassa toimivissa kolmessa eri asumisyksikössä. Vakituisen palveluasumisen lisäksi ostettiin eripituisia intervallijaksoja kotihoidon asiakkaille heidän kotona selviytymisensä tueksi, omaishoitajien vapaapäivien ajaksi sekä omaisiaan ja läheisiään hoitavien jaksamiseksi. Määrärahojen mukaisista 75 tehostetun palveluasumisen paikoista kaksi on täysiaikaisesti intervallijaksokäytössä, mutta näiden lisäksi oli ajoittain tarve lisäjaksojen ostamiseen mm. omaishoitajan sairauden vuoksi. Tehostetun palveluasumisen pitkäaikaispaikkojen määrä oli kokonaisuudessaan riittävä, kustannuspaikan n. 29 000 euron ylitys muodostui lisäintervallijaksoista. Näiden lisäksi intervalihoitoa toteutettiin ikäihmisten perhehoidossa, perhehoitoa käytti vuonna 2019 neljä asiakasta.

Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu mahdollistaa asiakkaiden pidempään kotona asumisen. Henkilökohtaista apua sai 26 henkilöä vuoden aikana. Kustannukset ylittyivät noin 40 000 euroa. Kustannusten ylitymistä selittää kasvaneen tuntimäärätarpeen lisäksi palkkahallinnon ostopalvelun siirtyminen Monetralle. Vaikeavammaisten kuljetuspalveluiden piirissä oli vuoden lopulla yhteensä 80 asiakasta ja kustannukset olivat talousarvion mukaiset.

Kehitysvammaisten asumispalveluiden kustannuspaikalla kustannukset olivat talousarvion mukaiset. Kuitenkin vammaisten laitoshoidon kustannuspaikan talousarvio ylittyi moninkertaisesti, sillä kustannuspaikan menot oli alibudjetoitu. Kustannuspaikan menot muodostuivat vuonna 2018 ostetusta kahdesta paikasta, sekä vuonna 2019 ostetusta yhdestä paikasta kehitysvammaisten erityisen tuen asumispalveluissa. Ylitys tällä kustannuspaikalla oli n. 450 000 euroa.

Vanhus- ja vammaispalveluiden kokonaisuus ylittyi suunnitellusta budjetista yhteensä 10,3% eli noin 890 000€. Ylitystä muodostui pääosin vammaispalveluiden asumispalveluiden ylityksestä sekä henkilöstömenojen ylityksestä. Pienemmät ylitykset muodostuivat mm. ICT-palveluista, vanhusten tehostetusta palveluasumisesta sekä puhtaanapito- ja pesulapalveluista. Kokonaisuudessaan ylitystä selittää kustannusten alibudjetointi sekä toisaalta kustannusten arvioinnin haasteellisuus. Henkilöstön poissaolojen arviointi vuosilomia lukuunottamatta on haasteellista, samoin vammaispalveluiden tulevia asiakkuuksia on vaikeaa ennakoida. Myös pienempien ylitysten osalta menojen arviointi on ollut haasteellista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Asiakkaiden itsenäinen ja omatoiminen kotona asuminen oikea-aikaisilla ja riittäväillä palveluilla</p> <p>Vuodeosaston keskimääräinen hoitoaika lyhyt</p>	<p>Kotihoidon käyntejä saatavilla tarpeen mukaisesti 24/7</p> <p>Potilaat kotiutuvat mahdollisimman pian voinnin mukaisesti</p>	<p>Yöaikaiset kotihoidon käynnit järjestetty omana toimintana. Toiminta vakinaistettu 9/19</p> <p>Kuntouttava työotteen käyttö toteutuu. Keskimääräinen vuodeosaston hoitajakso 7,2 vuorokautta (v. 2018 8,7 vrk)</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Vanhus- ja vammaispalveluiden resurssien tehokas hyödyntäminen.</p> <p>Motivoitunut henkilöstö</p>	<p>Sijaispooli järjestelmällä pystytään vastaamaan 92% lyhytaikaisista poisoloista (1-3 vrk)</p> <p>Henkilökunnan vaihtuvuus pientä</p>	<p>Vanhus- ja vammaispalveluiden yhteisen sijaispoolin käyttöä tehostetaan. Henkilöstön joustavaa liikkuvuutta on hyödynnetty mahdollisuuksien mukaan. Käytössä ei kuitenkaan ole ylimääräistä sijaistyövoimaa, vaan resurssia liikutellaan mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Kehitetään esimiestoimintaa, esimiesten tehtävänkuvaa on muokattu, kotihoidolla ja vuodeosastolla omat lähiesimiehet</p> <p>Koulutus</p> <p>Työnohjaus ei ole toteutunut</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Omaishoidon tuella hoidettavat (vuoden aikana)			
- yhteensä	44	50	60
- joista yli 75-v	13	31	34
Säännöllisen kotihoidon asiakasmäärä	185	120	153
- yhteensä			
Palveluasumispaikkoja (31.12)			
- ikäihmisten	70	75	75
- joista yli 75 -v	70	75	66
- vammaisten palveluasuminen	7	8	5
- kehitysvammaisten palveluasuminen	11	15	17
Osasto (lähtöpäivää ei ole laskettu)			
- hoitopäivät (netto)	5632	6205	5188
- täyttöaste %	85,7%	94,4%	79%

KohdeNimi	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama
1 KÄYTTÖTALOUS				
400 HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
550 VANHUS- JA VAMMAISPALV KÄYTTÖTALOUSOSA				
* LIIKEVAIHTO	1.106.930	0	1.289.296,35	182.366,35-
* Liiketoiminnan muut tuotot	718.600	0	759.647,35	41.047,35-
* Tuet ja avustukset kunnalta/ky Materiaalit ja palvelut Aineet tarvikkeet ja tavarat	6.700.600	0	6.700.599,96	0,04
* Ostot tilikauden aikana	106.880-	0	142.917,96-	36.037,96
* Palvelujen ostot Henkilöstökulut	4.788.120-	0	5.270.817,98-	482.697,98
* Palkat ja palkkiot Henkilösivukulut	1.545.750-	0	1.888.871,29-	343.121,29
* Eläkekulut	398.340-	0	437.203,66-	38.863,66
* Muut henkilösivukulut	58.650-	0	63.470,93-	4.820,93
* Poistot ja arvonalentumiset Liiketoiminnan muut kulut	1.855.890-	0	1.902.834,26-	46.944,26
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ) Rahoitustuotot ja -kulut	227.500-	0	956.572,42-	729.072,42
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ Satunnaiset tuotot ja -kulut	227.500-	0	956.572,42-	729.072,42
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	227.500-	0	956.572,42-	729.072,42
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	227.500-	0	956.572,42-	729.072,42

3.6.6 Perhe- ja sosiaalikeskus

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja perhekeskuksen palveluilla:

- edistetään ja turvataan lasten ja nuorten hyvinvointia
- tuetaan vanhempia kasvatustehtävässään
- tuetaan asukkaiden arjessa selviytymistä ja toimintakykyä
- heikoimmassa asemassa oleville järjestetään heidän tarvitsema hoito ja huolenpito
- pitkäaikaistyöttömiä aktivoidaan ja tuetaan heidän työllistymistä, aktiivoinnin painopiste on nuoret ja lapsiperhevanhemmat

Sosiaali- ja perhekeskus järjestää lapsi- ja oppilaspalvelut, perhe- ja aikuissosiaalityön sekä aktiivoinnin ja työllistämisen palvelut. Palvelut ovat lakisääteisiä. Työkäytännöissä yhdistetään sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakaslähtöinen monialainen yhteistyö, tuen varhainen tunnistaminen, joustavat ja oikea-aikaiset palvelut sekä verkostoituva työote.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2019 – 2022 on laadittu ja hyväksytty valtuustossa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteet on määritelty osallisuuden, oppimisen, ihmissuhteet ja turvallisuus sekä terveyden teemojen alle. Toimenpiteitä on ryhdytty edistämään ja niitä syvennetään määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti suunnitelmakaudella.

Muuramen perhekeskus avattiin toukokuussa 2019. Perhekeskuksessa on säännöllistä ryhmä- ja vertaistoimintaa sekä yksilöllistä tukea ja ohjausta lapsiperheille sekä asiantuntijavierailuja. Keskeistä toiminnassa on koota yhteen lapsiperhepalvelut yhdeksi kokonaisuudeksi. Perhekeskuksen toimintaa järjestää kunta yhteistyössä seurakunnan ja järjestöjen kanssa. Ensimmäisen reilun puolen vuoden aikana perhekeskuksessa oli 1 830 kävijää, 251 perhettä.

Lapsi- ja oppilaspalvelut

Neuvola-, koulu- ja opiskeluhuollon määräaikaiset ja laajat tarkastukset ovat toteutuneet suunnitellusti.

Perhevalmennus vauvavessujen muodossa järjestettiin keväällä yhteistyössä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ensimmäisenä Keski-Suomessa. Toiminta sai hyvää palautetta ja on muodostunut vakiintuneeksi käytänteeksi. Nuorten, alle 20-vuotiaiden maksuttoman ehkäisyn hoitopolku laadittiin ja se otettiin käyttöön. Oppilashuollon yhteydenotot on käsitelty seitsemän vuorokauden sisällä.

Perhe- ja aikuissosiaalityö

Vanhemmat ovat löytäneet lapsiperheiden matalan kynnyksen Toivo-perheohjaukseen ja palvelusta on tullut vanhemmilta myönteistä palautetta. Lapsiperhesosiaalityön tiimimallia uudistettiin loppukesällä, mutta tavoitteen mukaiseen työskentelyyn ei voitu siirtyä työntekijävajauksen vuoksi. Työntekijät tekivät kesällä sosiaalihuoltolain mukaisen omavalvontailmoituksen, jossa ilmaisivat huolensa erityistä tukea tarvitsevien lasten palvelutarpeen arvioinnin vastuista sekä sosiaalityöntekijöiden suuresta asiakasmäärästä. Sosiaalityön työajankäytön selvitys käynnistettiin syksyllä ja samalla selvitettiin lastenvalvojatyön järjestelyjä. Syksyn aikana lapsiperhetyimin työntekijöistä irtisanoutui kaksi ja yksi eläköityi. Elo – joulukuun aikana lapsiperhetyön viiden henkilön tiimistä uupui 9,5 kk työpanos; kunta ei myöntänyt lastenvalvojaviran täyttölupaa, virkasuhteiden täyttölupaprosessin hitauden sekä työntekijöiden poissaolojen vuoksi.

Lastensuojelun lakisääteiset käsittelyajat eivät toteutuneet ja tilanne paheni syksyn aikana. Lapsia koskevat huoli-ilmoitukset (lastensuojeluilmoitukset ja yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi) kasvoivat 17 % (55 kpl). Lapsen tilanteeseen liittyvä huoli-ilmoitusten käsittely ylittyi 14 ilmoituksen kohdalla (lain vaatima 7 vrk käsittelyaika) ja lapsen palvelutarpeen arviointi (lain vaatima max. 3kk aika) ylittyi 45 lapsen palvelutarpeen arvioinnin kohdalla.

Vuoden aikana on tehty yksi lapsen huostaanotto, mikä on käsittelyssä hallinto-oikeudessa. Kiireellisiä tai avohuollon sijoituksia tehtiin vuoden aikana 28 eri jaksoa 15 eri lapselle. Kiireelliset sijoituksia oli 12 eri jaksoa, yhdeksälle lapselle. Sijoitusten taustalla olivat sekä nuorten että aikuisten päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat sekä lasten käytökseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvät pulmat. Jälkihuollon on vuoden aikana ollut kymmenen nuorta, joista viiden nuoren jälkihuolto päättyi.

Aikuisten perusterveydenhuollon psykologi aloitti työskentelyn (2pvä/vko). Aikuisten mielen-terveyskuntoutujien asumisen tuen tarpeet ovat lisääntyneet. Vuoden aikana järjestettiin lyhytaikaista asumispalvelua sekä intervallijaksoja neljälle uudelle asiakkaalle. Mielenterveyskuntoutujien asumisen tuen kehittäminen on tulevaisuuden isoja haasteita.

Aktivointi ja työllistäminen

Muuramelaisia työttömiä työnhakijoita oli vuoden aikana keskimäärin 331 henkilöä kuukaudessa (vaihteluväli 295 – 389 työnhakijaa /kk). Heistä kunnan aktivoinnin piirissä on ollut 31 -44 %. Työmarkkinatukimenot olivat 415 000€. Työllistämistä on edistetty palkkatuella, kuntouttavan työtoiminnan ja TE-palveluiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Kunnan aktivoinnin palveluita ei voida kohdentaa henkilöille, joilla on nolla tuntisopimus tai ovat osaaikatyössä.

Muuramen työpajan nuorten matalankynnyksen ryhmämuotoinen toiminta käynnistettiin yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa, ryhmään osallistui kymmenen nuorta. Työpajajakson jälkeen aktiiviseen toimintaan kaikista valmentautujista siirtyi 63 %. Nuorista alle 29-vuotiaista eteenpäin (koulutukseen, työhön, muuhun aktiiviseen toimintaan) siirtyi 83 %.

Aluehallintoviraston hankerahoituksella on palkattu Muuramen ja Uuraisten kuntien yksilövalmentaja, työvalmentaja työpajan Kirppari-kahvioon, molemmat työsuhteet vakinaistettiin. Lisäksi aluehallintoviraston hankerahoituksella palkattiin toinen etsivä nuorisotyöntekijä.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Perhekeskustoimintamallin käynnistäminen</p> <p>Vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistäminen</p>	<p>Muuramen Lape-yhteistyöverkoston toiminnan juurruttaminen</p> <p>Työmarkkinatukea yli 300 pv saaneet; 22 - 30 % työttömistä työnhakijoista, vaihteluväli tammi-joulukuu (tavoite < 20 %)</p>	<p>Monialaisen Lape työryhmän ja ohjausryhmän 7 tapaamista; perhekeskuksen avaaminen, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019 - 2022</p> <p>Työllisyyden pop up-tapahtuma yhteistyössä TE-toimiston kanssa, sosiaalisen kuntouksen ryhmä-toiminnan suunnittelu käynnistyi</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa</p> <p>Tehokkaat aktivoinnin ja työllistämisen palvelut</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalipalveluista on 2/3 ennaltaehkäisevää (SHL) ja 1/3 lastensuojelun palvelua (LSL)</p> <p>Aktivoinnin piirissä 31 - 44 % työttömistä työnhakijoista, vaihteluväli tammi-joulukuu (tavoite > 25 %)</p>	<p>Lapsiperhepalveluiden asiakasmäärä pieneni kahdeksalla asiakkaalla.</p> <p>Tavoitteeseen asiakkuuksien jakautumisessa ei päästy; sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja sai 138 lasta (60 %) ja lastensuojelun perusteella 90 lasta (39 %).</p> <p>Vakiintuneet ja tehokkaat käytänteet TE-toimiston, pajan, etsivän nuorisotyön ja kunnan eri hallintokuntien kanssa</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Lapsi- ja oppilaspalvelut			
Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteutumis- % suhteessa 4kk:n, 18kk:n ja 4v:n määrään	95%	90%	97%
Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten to- teutumis- % suhteessa oppilasmäärään/lukuvuosi	95%	90%	100%
Psykologityö asiakkaiden määrä	333	320	396
- lapset ja nuoret	302		280
- aikuiset	31 (4kk)		116
Koulukuraattorityö			
- asiakkaiden määrä	329	350	343
Perhe- ja aikuissosiaalityö			
Perhetyö - perheiden määrä	87	100	105
Toivo-perhetyön perheet, varhainen tuki			58
Lapsiperheiden kotipalvelu	33	60	38
- perheiden määrä			
Huoli-ilmoitukset lapsista yhteensä	326	270	381
Lastensuojeluilmoitukset LSL ja	292		282
Yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi SHL; lapsiperhe	34		99
Sijoitetut lapset yhteensä	22	21	24
- joista huostaan otettuja	7	9	9
- avohuollon sijoituksia	15	13	15
Harkinnanvaraista toimeentulotukea saavat kotitaloudet	71	60	62
Mielenterveyspalvelut	31	30	37
- tuettu ja palveluasuminen	21	21	26
- työtoiminta	10	9	11
Päihdehuolto			
- katkaisuhuolto ja laitostuntoutus	8	30	5
- asumispalvelut	2	8	3
Aktivointi ja työllistäminen			
Työmarkkinatukea saaneet henkilöt			
- henkilöt / kk	95	90	88
- tmt 300 pv saaneet	61	55	51
- tmt 1000 pv saaneet	34	35	37
Kuntouttava työtoiminta			
- henkilöt	71	95	71
Kuntalisä henkilöt	23	35	18
Palkkatukityöllistetyt hallintokunnissa henkilöt	58	55	64
Työpajajakson henkilöt	77	77	79
Työpajajakson jälkeen aktiivitoimintaan siirtyneet	21	25	24
Etsivän nuorisotyön asiakkaat	72	140	84

Sosiaali- ja perhepalveluiden kokonaiskustannukset olivat 4 742 000 €. Tulot olivat 3 % arvoitua suuremmat; Muuramen työpajan myynti oli arvioitua suurempi (+ 30 000€) ja asiakasmaksutuloja kerättiin 20 000€ enemmän. Menot olivat suunniteltua 8 % suurempi (+ 369 000€). Palvelujen ostot ylittyivät talousarvioon verrattuna +24 % (+ 412 000€). Toimintakate oli -300 000€. Liikelaitoksen talousarvion 2019 valmistelu tehtiin kesä-heinäkuussa, jolloin oli käytettävissä talouden toteumatiedot vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä (1-4 /2018) ja vuoden 2017 toteuma. Talousarvion laadittiin epärealistiselle toiveelle, että palvelutarve tulisi selkeästi pienenemään.

KohdeNimi	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama
1 KÄYTTÖTALOUS				
400 HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
540 PERHE- JA SOSIAALIKESKUS KÄYTTÖTALOUSOSA				
* LIIKEVAIHTO	150.000	0	227.276,36	77.276,36-
* Liiketoiminnan muut tuotot	322.000	0	287.921,96	34.078,04
* Tuet ja avustukset kunnalta/ky	3.928.600	0	3.926.750,16	1.849,84
Materiaalit ja palvelut				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
* Ostot tilikauden aikana	106.200-	0	126.931,76-	20.731,76
* Palvelujen ostot	1.852.410-	0	2.287.085,56-	434.675,56
Henkilöstökulut				
* Palkat ja palkkiot	1.604.600-	0	1.450.070,32-	154.529,68-
Henkilösivukulut				
* Eläkekulut	303.690-	0	321.602,30-	17.912,30
* Muut henkilösivukulut	60.580-	0	49.442,08-	11.137,92-
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunnitelman muk. poistot	2.840-	0	2.847,88-	7,88
* Liiketoiminnan muut kulut	779.460-	0	660.914,97-	118.545,03-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	309.180-	0	456.946,39-	147.766,39
Rahoitustuotot ja -kulut				
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	309.180-	0	456.946,39-	147.766,39
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	309.180-	0	456.946,39-	147.766,39
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	309.180-	0	456.946,39-	147.766,39

3.6.7 Avosairaanhoidon palvelut

Toiminta-ajatus

Avosairaanhoidossa tuotetaan perusterveydenhuollon sairaanhoitoa (Terveystieteiden laaki 24§) ja kuntoutusta (Terveystieteiden laaki 29§) muuramelaisille ja muille tänne valinnan tehneille. Tavoitteena ovat laadukkaat palvelut, joihin on helppo päästä. Työssä keskeisinä elementteinä ovat ennaltaehkäisevä näkökulma, varhainen tunnistaminen ja asiakkaan omien voimavarojen tukeminen.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Avosairaanhoidon vastaanottopalveluja tuotettiin aluejakoon perustuvalla omalääkäri- ja omahoitajamallilla. Hoitoon pääsyn ajat pysyivät lyhyinä kaikille ammattiryhmille. Lääkärikäynnit lisääntyivät edellisvuodesta (+3,3 %), mutta hoitajakäynnit vähentyivät (-3,6%). Fysioterapeuttien ja puheterapeutin suoritemäärät pysyivät ennallaan, toimintaterapeutin väheni osittaisesta perhevapaasta johtuen (-13,8%).

Päivystystoimintaan ei tullut muutoksia, iltapäivystyksessä klo 15:30 – 20.00 kävi keskimäärin 11 potilasta lääkärillä ja hoitajalla 1-2 potilasta. Yöpäivystykset ja viikonloppupäivystykset ostettiin sairaanhoitopiiriltä, jossa lääkäreillämme oli vastuulla yksi yövuoro kuukaudessa. Avosairaanhoidon toiminta on ollut vakiintunutta ja samat kokeneet hoitajat ja lääkärit ja terapeutit palvelevat kuntalaisia ja terveyskeskuksemme valinnoita. Perusterveydenhuollon vastaanottopalvelujen lisäksi toimintaan kuuluu laaja joukko erikoisosaamista vaativaa työtä.

Saatavilla on erikoisaloista lähipalveluna diabeteslääkärin, kardiologin, geriatrin, ortopedin ja röntgenlääkärin palvelut. Lisäksi toimivat fysioterapeutin akuuttivastaanotto ja ravitsemusterapeutin vastaanotto. Hoitotarvikejakelu ja apuvälinepalvelu ovat myös paikallista toimintaa.

Tutkimusvalikoima toteutui entisen tasoisena, terveyskeskuksessa tehtiin rasiusEKG-, Holter, uniapnea ja spirometria tutkimuksia. Täyhystykset ostettiin Seututerveyskeskukselta Laukaasta marraskuun loppuun saakka ja joulukuusta alkaen Seppälääkärit Oy:lta. Magneettitutkimukset ostettiin sairaanhoitopiirin kilpailuttamina Cityterveydestä.

Vuoden aikana kaikille kuntalaisille, jotka sairastavat aktiivista Hepatiitti-C tulehdusta, tehtiin hoitosuunnitelma. Noin puolet heistä pystyttiin hoitamaan uusilla lääkkeillä. Toinen uusi toiminnallinen avaus oli paksusuolensyöpäseulonta -pilottiohjemaan osallistuminen vuosina 2019-2020. Seulonnan kohteena ovat 60-, 62-, 64- ja 66 -vuotiaat kuntalaiset ja se toteutetaan yhteistyössä Suomen Syöpärekisterin ja FimLab Oy:n kanssa.

Osa-aikaisen tekstinkäsittelijän lisäyksen myötä saatiin asiakirjamerkinnät pääsääntöisesti tehtyä tavoiteajassa (5 vrk). Lääkärityössä oli osa-aikainen sijainen hoitamassa poissaoloja yhdeksän kuukauden ajan ja kesällä kandidaattisijainen kaksi kuukautta. Hoitoon pääsy toteutui tavoitteiden mukaisesti hoitajavastaanottoa lukuun ottamatta. Asiakaspalaute säilyi erinomaisena, NPS luku oli avosairaanhoidossa 87 (n=919) ja kuntoutuksessa 69 (n=69).

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet 1) diabeetikoiden hoitotasapaino parane 2) Eteisvärinäpotilaiden aivohalvauksen estohoidossa siirrytään lääkkeisiin, jotka eivät vaadi laboratoriomonitorointia	Insuliinipuutteesta kärsivien diabeetikoiden hoitotaso (HBA1C) parane Aikuistyyppin diabeetikoilla hyvässä hoitotasapainossa olevien (HBA1C alle 53) osuus pysyy samana tai kasvaa (nyt 74%) Uusien antikoagulaatiohoitojen määrä nousee yli 10% ja varfariinihoitojen määrä vähenee saman verran	Insuliinipuutteesta kärsivien diabeetikoiden (HBA1C) taso parani, huonossa hoitotasapainossa enää 10% potilaista Aikuistyyppin diabeetikoiden hyvässä hoitotasapainossa (HBA1C alle 53) olevien osuus nousi +3% (nyt 77%) Uusia antikoagulaatiohoitoja saavien määrä nousi 34% (150-201) ja varfariinihoitojen määrä väheni samassa suhteessa
Tuotantotavoitteet 1) Hoitoon pääsy 2) Hoidon laatu -asiakastyytyväisyys -henkilökunnan työhyvinvointi	Ns. T3 aika (=kolmas vapaa aika) hoitajalle enintään 7 vrk, lääkärille enintään 14 vrk ja terapeuteille enintään 30 vrk NPS luku yli 70 Oma koettu työhyvinvointi 7,5 tai parempi asteikolla (1-10), mittaukset työpaikkakokouksissa n. 3 kuukauden välein	Hoitajille 10 vrk Lääkäreille 11 vrk Terapeuteille 13vrk NPS 87 avosairaanhoidossa, 69 kuntoutuksessa Työhyvinvointi 7,7 (Webropol kysely 11/12)

Tunnusluvut

	TP18	TA19	TP19
Vastaanottokäynnit			
-lääkäreillä	14351	14100	14351
-hoitajilla	6741	6500	6497
-terapeuteilla	3086	2700	3071
Puhelinkontaktit			
-lääkäreillä	6519	5600	6535
-hoitajilla	2740	3200	2351
Puhelinpalveluun vastaamis %	100%	yli 80%	100%
Asiakkuus % (=peittävyys)			
-lääkärit	n. 70%	yli 65%	n. 71%
-hoitajat	n. 37%	yli 45%	n. 35%

Talousarvion toteutuminen

Avosairaanhoidon menot olivat 2,4 %:a talousarviota suuremmat. Ainoa merkittävä ylitys oli hoitotarvike- ja lääkemennoissa 33,4%:a (147 000 euroa). Henkilöstömenoissa ja palvelujen ostoissa talousarvio alitettiin selvästi. Myyntitulot nousivat 16,4% (92 000 euroa) ja maksutulot 5,9% (13 500 euroa). Toimintakate jäi noin 300 000 euroa positiiviseksi.

Palveluja on tarjottu kattavasti, hoitoon pääsy on ollut tavoitteiden mukaista ja mitatut laatu-tavoitteet ovat toteutuneet. Talouskin toteutui ennakoitua paremmin huolimatta vuoden aikana aloitetuista uusista hoidoista ja seulonnoista, joita ei ollut talousarviossa etukäteen huomi-oitu.

KohdeNimi	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama
1 KÄYTTÖTALOUS				
400 HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
570 AVOSAIRAANHOITO				
KÄYTTÖTALOUSOSA				
* LIIKEVAIHTO	352.020	0	511.693,25	159.673,25-
* Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	3.123,29	3.123,29-
* Tuet ja avustukset kunnalta/ky	2.730.080	0	2.730.079,92	0,08
Materiaalit ja palvelut				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
* Ostot tilikauden aikana	453.490-	0	597.765,25-	144.275,25
* Palvelujen ostot	741.430-	0	707.208,52-	34.221,48-
Henkilöstökulut				
* Palkat ja palkkiot	1.175.970-	0	1.152.020,66-	23.949,34-
Henkilösivukulut				
* Eläkekulut	248.840-	0	236.632,04-	12.207,96-
* Muut henkilösivukulut	45.270-	0	38.509,42-	6.760,58-
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunnitelman muk. poistot	1.670-	0	0,00	1.670,00-
* Liiketoiminnan muut kulut	317.910-	0	318.212,56-	302,56
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	97.520	0	194.548,01	97.028,01-
Rahoitustuotot ja -kulut				
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	97.520	0	194.548,01	97.028,01-
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	97.520	0	194.548,01	97.028,01-
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	97.520	0	194.548,01	97.028,01-

3.6.8 Suun terveydenhuollon palvelut

Toiminta-ajatus

Kunnan on järjestettävä asukkailleen suun terveydenhuollon palvelut (Terveydenhuoltolaki 26 §). Palveluihin sisältyvät väestön suun terveyden edistäminen ja seuranta, terveysneuvonta ja terveystarkastukset, suun sairauksien tutkimus ja ehkäisy sekä hoito, potilaan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä potilaan hoito ja tarvittaessa jatkokotutkimuksiin ohjaaminen. Muuramen suun terveydenhuollon tavoitteena on tarjota laadukasta ja vaikuttavaa hoitoa koko väestön tarpeisiin.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Toiminnan lähtökohtana oli tarjota väestölle terveydenhuoltolain (26 §) edellyttämät suun terveydenhuollon palvelut. Tärkeimpänä tavoitteena oli opastaa kuntalaisia päivittäisen omahoidon toteutuksessa ja näin vähentää hampaiden pinnoille kertyneen plakin aiheuttamia biofilmisairauksia. Lasten ja nuorten suun terveystarkastukset toteutettiin asetusten mukaisesti. Aikuisväestön suun terveystarkastuksia toteutettiin aikaisempien vuosien tapaan kutsujärjestelmän kautta.

Vuosi 2019 oli suun terveydenhuollossa muutoksen vuosi eläkkeelle jääntien (3 henkilöä) ja uusien rekrytointien (4 henkilöä) takia. Henkilöstörakennetta muutettiin siten, että kokoaikainen hammaslääkärin toimi muutettiin osin hammaslääkärin (40 %) ja osin suuhygienistin (60 %) toimeksi. Muutoksen tavoitteena oli lisätä resursseja ennaltaehkäisevään työhön.

Osin eläkejärjestelyjen ja rekrytointiviiveiden takia suun terveydenhuollon käyntimäärät lasivat kaikissa ammattiryhmissä. Hammaslääkärikäynnit vähenivät 8 % ja hoitohenkilökunnan käynnit 15 %. Hoidettujen potilaiden määrä laski 3 %. Kuntalaisista 4775 käytti suun terveydenhuollon palveluita (hoidon peittävyys 47 %).

Erikoishammaslääkäritasoinen oikomishoito toteutettiin kouluhammashoitolan tiloissa. Oikomishoidossa oli 389 lasta, mikä vastaa noin viidesosaa 6-17-vuotiaiden ikäluokasta. Suun erikoishoidon palveluja, kuten vaativia suukirurgian ja iensairauksien hoitoja, ostettiin yksityiseltä palveluntuottajalta Jyväskylästä (68 käyntiä). Suun terveydenhuollon arkipyhä- ja vii-

konloppupäivystys järjestettiin maakunnallisena yhteistyönä. Päivystyksen kaikista käynneistä 2,7 % (34 käyntiä) oli muuramelaisia.

Hoitoon pääsy, asiakastyytyväisyys, työhyvinvointi ja suun terveys

Kiireettömään hoitoon pääsy pysyi edelleen hyvänä valtakunnan tasoon verrattuna. Hammaslääkäriin pääsi keskimäärin 41 ja suuhygienistille 37 vuorokauden kuluessa. Asiakastyytyväisyyttä mittaava NPS luku pysyi erinomaisella tasolla ollen 88 (n=398), kun vastaava luku viime vuonna oli 87. Henkilökunnan työhyvinvointia mitattiin kyselyllä vuoden aikana neljä kertaa (asteikko 1-10). Tyytyväisyys omaan työhön parani viime vuoteen verrattuna ollen nyt keskimäärin 8,5.

Suun terveydenhuollon kärkihankkeena on jo vuosia ollut potilaan omahoidon tukeminen ja omahoidon toteutumisen mittaaminen. Suurimmalla osalla potilaista (81 %) ei ollut ongelmia omahoidon toteutuksessa, kun taas 19 % tarvitsi tukea ja motivointia. Lasten suun terveys oli Muuramessa hyvällä tasolla. Terveiden (ei reikiintyneitä, paikattuja tai poistettuja hampaita) 12-vuotiaiden lasten osuus oli 76 % ja 15-vuotiaiden 62 %.

Talousarvion toteutuminen

Suun terveydenhuollon toimintamenot alittuivat 9 %. Tämä selittyy henkilöstömenojen vähenemisellä henkilöstörakenteen muutoksen takia. Tämän lisäksi 0,5 hammashoitajan vakanssi jätettiin täyttämättä. Sijaistyövoimaa ei myöskään käytetty lomien aikana. Käyntimäärien vähenemisen takia myös asiakasmaksutulot alittuivat 10 %.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet 2019
Vaikuttavuustavoitteet		
1. Omahoidon tason parantaminen	Mitataan neliportaisella asteikolla hoitajakson aikana (Plak 0,1,2,3). Tavoite: Plak 0 ja 1 > 75% potilasta.	Hoitokäynneillä on kiinnitetty erityistä huomiota omahoidon tukemiseen.
2. Säännöllinen palvelujen käyttö	Kuntalaisilla on suun terveystarkastus ja omahoidon suunnitelma. Tavoite: Hoidon peittävyys >75% kolmen vuoden ajanjaksolla mitattuna.	On jatkettu väestön suun terveystarkastuksien ja hoitosuunnitelmien tekemistä.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Käynnit			
- hammaslääkärillä	10851	9500	10028
- suuhygienistillä	2614	2500	2613
- hammashoitajalla	1327	1500	1124
Omahoidon taso hyvä % (Plak 0 tai 1)	80	>75	81
Hoitoon pääsy (vrk)			
- hammaslääkäri	28	30	41
- suuhygienisti	31	30	37
Asiakastyytyväisyys, NPS	87	>70	88

	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama	
1	KÄYTTÖTALOUS				
400	HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
580	SUUN TERVEYDENHUOLTO KÄYTTÖTALOUSOSA				
*	LIIKEVAIHTO	365.550	0	341.826,38	23.723,62
*	Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	197,28	197,28-
*	Tuet ja avustukset kunnalta/ky Materiaalit ja palvelut Aineet tarvikkeet ja tavarat	801.780	0	801.780,00	0,00
*	Ostot tilikauden aikana	98.540-	0	111.040,64-	12.500,64
*	Palvelujen ostot	191.030-	0	168.771,81-	22.258,19-
*	Henkilöstökulut Palkat ja palkkiot	662.480-	0	591.650,49-	70.829,51-
*	Henkilösivukulut Eläkekulut	139.220-	0	124.861,26-	14.358,74-
*	Muut henkilösivukulut	25.530-	0	19.144,03-	6.385,97-
*	Poistot ja arvonalentumiset Suunnitelman muk. poistot	11.740-	0	11.738,58-	1,42-
*	Liiketoiminnan muut kulut	76.870-	0	70.249,53-	6.620,47-
**	LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ) Rahoitustuotot ja -kulut	38.080-	0	46.347,32	84.427,32-
***	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ Satunnaiset tuotot ja -kulut	38.080-	0	46.347,32	84.427,32-
****	YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	38.080-	0	46.347,32	84.427,32-
*****	TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	38.080-	0	46.347,32	84.427,32-

3.6.9 Erikoissairaanhoido

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta hankkii erikoissairaanhoidon palvelunsa suurimmalta osin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä. Sairaanhoidopiiri tuottaa palvelut itse tai hankkii ne ostopalveluna.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus antoi toukokuussa suunnitteluohjeen, jonka mukaan Muuramen maksuosuus kasvaa +3,3 % vuoden 2018 talousarvioon verrattuna. Suunnitteluohjeen lähtökohtana on sairaanhoitopiirin strategia ja siinä hyväksytyt tavoitteet. Suunnitteluohjeen mukaisesti palvelutarvearvion lähtökohtana ovat erikoisalojen tämän hetkiset resurssit ja nykyinen palvelujen volyyymi.

Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri toteutti erikoissairaanhoidon avosairaanhoidon kuuluvia erikoissairaanhoidon lähipalveluja lukuun ottamatta. Osan hoidoista sairaanhoitopiiri hankki yli-pistosairaaloilta ja yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

Erikoissairaanhoidon menot alittuivat edellisvuodesta n. 5,9 % (n.614 000euroa). Alitukseen vaikuttivat aikaisempien vuosien ylijäämän palautus (342982 euroa) ja kalliiden hoitojen tassa (69686 euroa). Vuosi 2019 oli ensimmäinen, jolloin erikoissairaanhoidossa noudatettiin ns. raamibudjettia ja laskutus perustui kiinteään ennalta sovittuun laskutukseen. Jos laskutusmalli olisi ollut aikaisempien vuosien tapaan suoritepohjainen, olisi erikoissairaanhoidon laskua kertynyt n. 232694 euroa enemmän (+2,4%).

	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama	
1	KÄYTTÖTALOUS				
400	HYVINVOINTI LIIKELAITOS				
590	ERIKOISSAIRAANHOITO KÄYTTÖTALOUSOSA				
*	Tuet ja avustukset kunnalta/ky Materiaalit ja palvelut	9.517.930	0	9.517.929,96	0,04
*	Aineet tarvikkeet ja tavarat Palvelujen ostot	9.769.000-	0	9.957.970,96-	188.970,96
*	Henkilöstökulut Henkilösivukulut	22.690-	0	20.814,19-	1.875,81-
**	Eläkekulut Poistot ja arvonalentumiset	273.760-	0	460.855,19-	187.095,19
***	LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	273.760-	0	460.855,19-	187.095,19
	Rahoitustuotot ja -kulut				
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ Satunnaiset tuotot ja -kulut	273.760-	0	460.855,19-	187.095,19
*****	YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	273.760-	0	460.855,19-	187.095,19
*****	TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	273.760-	0	460.855,19-	187.095,19

3.6.10 Liikelaitos yhteensä

Muuramen Hyvinvointi – liikelaitoksen toiminta jatkui toisena toimintavuonna vakiintuneena. Hoidon saatavuus on edelleen erinomaista, sosiaalipalveluita on vahvistettu, henkilöstöä on palkattu edelleen suunnitelmallisesti lisää.

Hyvinvointi – liikelaitoksen tulos jäi 1 788 379,60 euroa alijäämäiseksi, mikä on noin 0,95 M€ euroa ennakoitua enemmän alijäämäinen. Alijäämä ei tällä kertaa selitty erikoissairaanhoidon menojen ylityksestä (noin 0,2 M€ euroa, +2 %). Perhe- ja sosiaalipalveluiden oman toiminnan menot ylittyivät noin 370 000 euroa (+8,5 %), jossa ylitys tuli palveluiden ostosta (+24%), henkilöstömenot ylittyivät 60 000 euroa (+3,4%). Vanhus- ja vammaispalvelujen oman toiminnan menot ylittyivät noin 900 000 euroa (+10,4 %), ylitykset tulivat palveluostoista (465 000 euroa) ja henkilöstömenoista (345 000 euroa). Avosairaanhoidon oman toiminnan menot ylittyivät noin 71 000 euroa (+2,5 %), menojen ylitystä selittää runsaat hoitotarvikeostot, joissa ylitystä yli 100 000 euroa. Samanaikaisesti tuloja kirjattiin 5.2 % ennakoitua enemmän. Suun terveydenhuollon menot alittuivat noin 100 000 euroa (-9,0 %). Alitus selitty henkilöstön vähennyksestä.

Muuramen Hyvinvointi – liikelaitoksen toiminnallista tulosta voidaan toisena toimintavuonna pitää erinomaisena. Taloudellisesti tulos on heikko, tilanne ei johdu liikelaitoksen toiminnasta. Tilanne on kestävä kunnan avustuksen kattaessa vain erikoissairaanhoidon sopimusohjausneuvotteluissa suunnitellun osan, eikä kunta ole kattanut erikoissairaanhoidon ylitystä. Avustukseen on saatava merkittävä kertakorotus, jolla liikelaitoksen alijäämä saadaan katettua. Alijäämää on erikoissairaanhoidon ylityksien perusteella kertynyt 2017 (0,542 M€) ja 2018 (1,12 M€).

3.6.11 Tulosbudjetti

KohdeNimi	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA				
* LIIKEVAIHTO	1.974.500	0	2.370.092,34	395.592,34-
* Liiketoiminnan muut tuotot	1.040.600	0	1.050.889,88	10.289,88-
* Tuet ja avustukset kunnalta/ky	23.678.990	0	23.677.140,00	1.850,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
* Ostot tilikauden aikana	765.110-	0	980.628,51-	215.518,51
* Palvelujen ostot	17.348.360-	0	18.396.326,20-	1.047.966,20
Henkilöstökulut				
* Palkat ja palkkiot	5.075.750-	0	5.153.052,05-	77.302,05
Henkilösivukulut				
* Eläkekulut	1.130.910-	0	1.154.516,64-	23.606,64
* Muut henkilösivukulut	193.100-	0	172.729,44-	20.370,56-
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunnitelman muk. poistot	68.520-	0	66.853,11-	1.666,89-
* Liiketoiminnan muut kulut	3.037.210-	0	2.959.395,87-	77.814,13-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	924.870-	0	1.785.379,60-	860.509,60
Rahoitustuotot ja -kulut				
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	924.870-	0	1.785.379,60-	860.509,60
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	924.870-	0	1.785.379,60-	860.509,60
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	924.870-	0	1.785.379,60-	860.509,60

3.6.12 Tilinpäätöslaskelmat/Muuramen Hyvinvointi-liikelaitos

	2019	2018
TULOSLASKELMA		
* LIIKEVAIHTO	2.370.092,34	2.136.654,03
* Liiketoiminnan muut tuotot	1.050.889,88	1.026.766,95
* Tuet ja avustukset kunnalta/ky	23.677.140,00	22.920.750,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
* Ostot tilikauden aikana	980.628,51-	854.712,92-
* Palvelujen ostot	18.396.326,20-	17.830.088,96-
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	5.153.052,05-	5.012.876,91-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	1.154.516,64-	1.162.277,11-
* Muut henkilösivukulut	172.729,44-	221.920,15-
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunnitelman muk. poistot	66.853,11-	68.049,77-
* Liiketoiminnan muut kulut	2.959.395,87-	2.555.592,42-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1.785.379,60-	1.621.347,26-
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korvaus peruspääomasta	3.000,00-	3.000,00-
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1.788.379,60-	1.624.347,26-
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	1.788.379,60-	1.624.347,26-
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	1.788.379,60-	1.624.347,26-

Sisältää sisäiset ja laskennalliset erät

RAHOITUSLASKELMA

	V.2019	V.2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
* Liikelylijäämä (-alij)	1.785.379,60-	1.621.347,26-
* Poistot ja arvonalentumiset	66.853,11	68.049,77
* Rahoitustuotot ja -kulut	3.000,00-	3.000,00-
**	1.721.526,49-	1.556.297,49-
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
* Investointimenot	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien		
**	0,00	0,00
*** TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	1.721.526,49-	1.556.297,49-
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainojen muutokset		
Lainakannan muutokset		
** Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
* Saamisten muutos kunnalta	0,00	12.857,04
* Saamisten muutos muilta	967.349,08	418.287,42-
* Korott.velk. muutos kunnalta	444.691,99	1.540.403,98
* Korott.velk. muutos muilta	309.485,42	421.323,89
**	1.721.526,49	1.556.297,49
*** Rahoituksen rahavirta	1.721.526,49	1.556.297,49
**** RAHAVAROJEN MUUTOS	0,00	0,00

TASE

	v.2019	v.2018

VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
* 1. Aineettomat oikeudet	0,00	13.175,83
** Aineettomat hyödykkeet yht.	0,00	13.175,83
II Aineelliset hyödykkeet		
* 4. Koneet ja kalusto	6.584,08	60.261,36
** Aineelliset hyödykkeet yht	6.584,08	60.261,36
III Sijoitukset		
**** PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	6.584,08	73.437,19
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
* 1. Myyntisaamiset	488.634,76	426.985,30
* 4. Muut saamiset	77.519,88	132.803,00
* 5. Siirtosaamiset	42.942,94	1.016.658,36
** Lyhytaikaiset saamiset yht.	609.097,58	1.576.446,66
*** Saamiset yhteensä	609.097,58	1.576.446,66
III Rahoitusarvopaperit		
IV Rahat ja pankkisaamiset		
**** VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	609.097,58	1.576.446,66
***** VASTAAVAA YHTEENSÄ	615.681,66	1.649.883,85
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
I Peruspääoma		
* IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	50.000,00-	50.000,00-
* V Tilikauden yli/alijäämä	1.979.051,48	354.704,22
** OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	1.788.379,60	1.624.347,26
*** OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3.717.431,08	1.929.051,48
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
* 3. Muut toimeksiantojen pääoma	34.817,77-	34.817,77-
*** TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHT.	34.817,77-	34.817,77-
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
II Lyhytaikainen		
* 7. Ostovelat	1.003.261,74-	453.025,10-
* 8. Korottomat velat kunnalta	1.985.095,97-	1.540.403,98-
* 9. Muut velat/Liittymismaksut	104.468,26-	113.386,10-
* 10. Siirtovelat	1.205.469,00-	1.437.302,38-
** Lyhytaikainen vieras po. yht.	4.298.294,97-	3.544.117,56-
*** VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	4.298.294,97-	3.544.117,56-
***** VASTATTAVAA	615.681,66-	1.649.883,85-

3.6.13 Investoinnit

KohdeNimi	Talous- arvio	TA- muutokset	Toteuma	Poikkeama
3				
1025				
8650				
495				
INVESTOINTIOSA				
HYVINVOINTI LIIKEL. INV				
Hyvinvointi liikelait. Inv				
HYVINVOINTI LIIKEL KALUSTO				
Investointien talousarvio				
Investointimenot				
* Investointimenot yht.	12.000-	0	0,00	12.000,00-
Rahoitusosuudet				
Omaisuuksien myynti				
Investoinnit netto	12.000-	0	0,00	12.000,00-

3.6.14 Liitetiedot

Sosiaali- ja terveyspalvelut		
Toimintatuotot tehtäväalueittain		
	Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos	
	2019	2018
Sosiaali- ja terveyspalvelut	-	-
Siitä:		
Lapsi- ja oppilaspalvelut	21 726	13 786
Perhe- ja aikuissosiaalityö	105 433	80 410
Aktivointi ja työllistäminen	358 383	299 145
Vanhuspalvelut	1 318 234	1 327 397
Vammaispalvelut	207 455	125 710
Terveyskeskussairaala	380 423	365 272
Avosairaanhoido	514 817	406 672
Suun terveydenhuolto	342 024	378 063
Sosiaali- ja terveyspalvelut yhteensä	3 248 495	2 996 455

Palvelujen ostojen erittely

	Muuramen hyvinvointi liikelaitos	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	16 375 321	15 617 929
Muiden palvelujen ostot	1 457 612	1 720 382
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	17 832 933	17 338 311

Poistosuunnitelmana käytetään Muuramen kunnan poistosuunnitelmaa

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10000 euroa, on Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksessa kirjattu vuosikuluksi

TULOSLASKELMA	2019	2018
4580 Kalusto	72 483,82	49 123,70

Siirtosaamisiin liittyvät olennaiset erät			
		2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset			
Menoennakot			
	Muut menoennakot		
Tulojäämät			
	Tuet ja avustukset	27 633	40 148
	Siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä	0	976 510
	Muut tulojäämät	15 310	
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yht.		42 943	1 016 658

Siirtovelkoihin liittyvät olennaiset erät			
		2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat			
	Nuorten itsenäistymisvarat	41891	33051
	Ohjaajapalkkiot	9 478	10 534
	Lomapalkkajaksotus	863 871	823 174
	Siirtovelat jäsenkuntayhtymille	232 694	449 979
	Muut siirtovelat	57 535	120 564
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä		1 205 469	1 437 302

Pysyvät vastaavaat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	
Aineettomat hyödykkeet	
	Aineettomat oikeudet
Poistamaton hankintameno 1.1.	13176
Lisäykset tilikauden aikana	
Rahoitusosuudet tilikaudella	
Vähennykset tilikauden aikana	
Siirrot erien välillä	
Tilikauden poistot	13176
Arvonlennukset ja niiden pal.	
Poistamaton hankintameno 31.12.	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	0

Pysyvät vastaavaat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	
Aineelliset hyödykkeet	
	Koneet ja kalusto
Poistamaton hankintameno 1.1.	60 261
Lisäykset tilikauden aikana	
Rahoitusosuudet tilikaudella	
Vähennykset tilikauden aikana	
Siirrot erien välillä	
Tilikauden poistot	53 677
Arvonlennukset ja niiden pal.	
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 584
Liittymismaksut	
Vähennykset tilikauden aikana	
Siirrot erien välillä	
Arvonlennukset ja niiden pal.	
Arvonkorotukset	
Arvonkorotuksen purku	
KIRJANPITOARVO 31.12.	6 584

3.6.15 Esitys Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen tuloksen käsittelystä

Esitetään, että tilikauden alijäämä 1 788 379,60 euroa siirretään taseen edellisten tilikausien yli- ja alijäämien tilille ja että liikelaitoksen kertynyt alijäämä katetaan vuoden 2022 loppuun mennessä.

Tilinpäätöksen tiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Noudatetaan samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan kirjanpidossa.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Eriytettyyn tulos- ja rahoituslaskelmaan otetaan ulkoisten tulojen ja menojen lisäksi sisäiset ja laskennalliset tulot, menot tai rahoituserät, jossa vastapuolena on kunnan muut toiminta. Eriytettyyn taseeseen otetaan sisäinen saatava ja velka sekä sisäinen kate, jossa vastapuolella on kunnan muu toiminta. Liikelaitoksella ei ole omaa pankkitiliä, joten rahoituslaskelmassa ei voida esittää rahavarojen muutosta.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen toiminta säilyi samankaltaisena 2019 kuin se oli tilinpäätöshetkellä 31.12.2018. Vertailukelpoisuus ei ulotu vuoteen 2016. Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos aloitti toimintansa 1.1.2017. Liikelaitos muodostettiin kunnan sosiaalitoimesta ja siihen saakka Jyväskylän yhteistoiminta-alueelta (Jyte) ostetusta perusterveydenhuollosta. Erikoissairaanhoidon ostaminen kuuluu myös liikelaitoksen toimintaan. Tuloslaskelman v. 2016 vertailutiedoissa perusterveydenhuolto näkyy asiakaspalveluiden ostona ja toimintatuotot kertyivät terveydenhuollon osalta Jytelle.

3.6.16 Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen tilinpäätöksen allekirjoitukset

Muuramessa _____.5.2020

Ville Väyrynen
(puheenjohtaja)

Asko Juuti
(varapuheenjohtaja)

Teija Hitonen

Pauliina Maukonen-Kärkkäinen

Mirjam Rousu

Jari Nojonen

3.7 Elinvoiman ja kestävän kasvun palvelut

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
***	Toimintatulot	3.094.500	0	3.177.782,94	83.282,94-
***	Valmistus omaan käyttöön	267.050	0	224.892,71	42.157,29
***	Toimintamenot	4.083.910-	30.000-	4.194.203,37-	80.293,37
****	Toimintakate (Netto)	722.360-	30.000-	791.527,72-	39.167,72
***	Suunnitelmapoistot	1.537.130-	0	1.461.362,83-	75.767,17-
***	Laskennalliset tulot	309.500	0	297.582,26	11.917,74
***	Laskennalliset menot	391.700-	0	394.439,52-	2.739,52

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Elinkeinoelämän kehittäminen	työpaikkaomavaraisuus	64,8 %
Tuottavuustavoitteet Monipuoliset ja viihtyisät asuin- ympäristöt	Riittävä asuintonttien kaavoitusreservi kaikissa taajamissa	Kaikissa taajamissa on kaa- voitushankkeita käynnissä, myös ranta-alueita mukana.
Tehokkaat lupahakemuspalvelut ja edulliset taksat	Seutukunnan edulliset taksat	Seutukunnan edulliset tak- sat toteutuivat.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Yritysten edellytysten luominen	Liike- ja työpaikkatont- tien määrä	Sillanniityn liiketontti kilpai- lutettiin. Punasillan alueella vapaana noin 1,8 ha ja Te- ollisuuskylän alueella 0,7 ha sekä Teollisuustien risteyk- seen uusi 0,8 ha tontti.
Kevytliikenneväyläyhteydet kes- kustan palveluiden ja asuinaluei- den välille	Kevytliikenneväylien määrän lisäys	Kuusanmäentien varteen kaava laadinnassa, tonttien määrä tulee lisääntymään taajaman eteläosassa. Keihästien kevyen liikenteen väylä valmistui.
Tuottavuustavoitteet Asuintonttien määrän lisääminen keskustan, Niittyahon ja Kinkomaan taajamissa	Riittävä asuintonttien kaavoitusreservi kaikis- sa taajamissa	Kaikissa taajamissa on kaa- voitushankkeita käynnissä ja pientalotonttien reservi on hyvä. Niittyahoon uusia tontteja yli 20 vuoteen.
Sujuva ja nopea lupakäsittely	Lupien käsittelyajat ja määrä	Lupien käsittelyajat tavoit- teiden mukaiset. Lupien määrä kasvoi.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Hyväksytyt asemakaavat ha	52	50	60
Kevyenliikenteen väyläkoh- teet	Havutie	Keihästie	Keihästie
Myönnettyt luvat kpl	201	220	228

3.7.1 Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta**Budjettirahoitteinen**

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
-----1					
KÄYTTÖTALOUS					
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
610	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
***	Toimintamenot	113.470-	0	113.402,68-	67,32-
****	Toimintakate (Netto)	113.470-	0	113.402,68-	67,32-
***	Laskennalliset tulot	115.520	0	115.965,20	445,20-
***	Laskennalliset menot	2.050-	0	2.562,52-	512,52

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta vastaa kunnan elinkeinoelämän edistämisestä, maankäytön suunnittelusta, rakentamisen suunnittelusta, rakentamisesta/rakennuttamisesta, mittaustoimesta, rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta, ympäristöterveydenhuollosta, palo- ja pelastustoimesta, kaduista, yksityisteistä, vesihuollosta ja jätehuollosta.

Lautakunnan kokoonpano on yhdeksän jäsentä.

Palvelusuunnitelma

Lautakunta huolehtii sille kuuluvat tehtävät tehokkaasti ja taloudellisesti.

Lautakunta kokoontuu vuoden aikana 11 kertaa.

Lautakunnan alaisen henkilökunnan määrä on 29 henkeä.

Vuoden 2018 lopussa vakituisia on 28. Kunnossapitoon tarvitaan vakituinen henkilö lisää (henkilöstövahvuus tällä hetkellä 1,5).

Talousarvion toteutuminen

Vakituisen henkilökunnan määrä oli (31.12.2019) 30 henkeä.

Kesällä 1.7.2019 vakituisia oli 27 henkeä, määräaikaista 2 ja sijaisia 1.

Uusi vesihuoltopäällikkö aloitti työnsä 28.8.2019 sekä kunnossapidon ja kunnallistekniikan työntekijä 1.11.2019 ja maanrakennustyöntekijä 11.11.2019.

3.7.2 Infra ja mittaus

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
630	INFRA JA MITTAUS				
***	Toimintatulot	133.000	0	134.795,16	1.795,16-
***	Valmistus omaan käyttöön	155.000	0	138.331,52	16.668,48
***	Toimintamenot	1.311.220-	0	1.311.257,82-	37,82
****	Toimintakate (Netto)	1.023.220-	0	1.038.131,14-	14.911,14
***	Suunnitelmapoistot	1.172.860-	0	1.117.126,18-	55.733,82-
***	Laskennalliset tulot	191.280	0	176.511,06	14.768,94
***	Laskennalliset menot	169.740-	0	109.383,53-	60.356,47-

(Sisältää myös konekeskuksen luvut)

ELINVOIMAN JA KESTÄVÄN KASVUN HALLINTO

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden hallinnosta, kehittämisestä, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta huolehtiminen.

Palvelusuunnitelma

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden hallinnon suurimmat tehtäväkokonaisuudet:

- Elinkeinoelämän edistäminen
- Maankäytön suunnittelutehtävät
- Mittaus- ja kartoitustyöt
- Katujen rakentaminen ja kunnossapito
- Ympäristönsuojelutehtävät
- Kunnan maa- ja metsätilojen hoito
- Talusveden tuottaminen, vesihuollon rakentaminen ja kunnossapito
- Yksityistielain mukaiset kunnan tehtävät

Talousarvion toteutuminen

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden määrän tarve kasvaa kunnan väkiluvun lisääntyessä ja taajamien laajentuessa. Palvelutaso on säilytetty vähintään kohtuullisena tai hyvänä.

KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU

Toiminta-ajatus

Tehtävä on vastata kevyen liikenteen, katuverkoston sekä vesihuollon yleis- ja rakennus-suunnittelusta.

Palvelusuunnitelma

Suunnittelutehtävät liittyvät sekä uusien että perusparannettavien kohteiden toteuttamiseen. Katujen perusparannusten yhteydessä pyritään tarkastelemaan myös vesihuolto.

Talousarvion toteutuminen

Asemakaava-alueiden kunnallistekninen yleis- ja rakennussuunnitelmien laatiminen sekä niiden ylläpitoon kuuluvat ICT-ohjelmistot ja ylläpitomaksut. Suunnittelualuekohteina ovat uusien alueiden sekä peruskorjattavien kohteiden hankkeet.

Valtuustoon ja lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet v.2019.

Vuonna 2019 kunnallistekniikan suunnittelussa valmistui Sillanniityn, Eteläportin, Velkapohjan asemakaavan muutos koskien kortteleita 63 - 65 (Kututie) asemakaava-alueiden suunnitelmat. Suunnittelussa aloitettiin Seunavuoren asemakaava-alueen laajennuksen Usvatien ja Huurrepolun alue, Peltolantien kadun ja kevyen liikenteen väylän jatkaminen hautausmaalle, Isolahden osayleiskaava-alueen Niinilähteentie sekä vanhojen alueiden perusparannusten kohteita.

Muiden toimijoiden kanssa vuonna 2019 valmistuneet suunnitelmat:

- Liikenneturvallisuussuunnitelma (Keski-Suomen ELY, Muurame)
- Vt 9 parantaminen Teollisuustien kohdalla, aluevaraussuunnitelma (Keski-Suomen ELY, Muurame).
- Duoraitoliikenneselvitys (Keski-Suomen Liitto, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Äänekoski)

Käynnissä olevia muita suunnitelmia:

- Liityntäpysäköintiselvitys (Keski-Suomen Liitto, Keski-Suomen ELY, Jyväskylä, Laukaa, Muurame)
- Kinkovuorentien jalankulku- ja pyöräilyväylä (Keski-Suomen ELY, Jyväskylä, Muurame)
- Jyväskylän seudun henkilöliikennetutkimus (Keski-Suomen ELY, Jyväskylä, Laukaa, Muurame).

MITTAUS

Toiminta-ajatus

Mittaustoimi vastaa ja valvoo kunnan ja muiden toimijoiden kartoitus- ja mittaustöitä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä JHS 185:ssä säädettyllä tavalla kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asemakaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Palvelualueelle kuuluvat rakennusvalvonnan avustaminen merkitsemällä uusien rakennusten sijainti ja korkeusasema rakennuspaikoille, kunnallisteknisen suunnittelun ja rakentamisen mittaus- ja dokumentointityöt, osoitejärjestelmä- ja opaskartta-aineistojen ylläpito sekä mittaustoimessa tarvittavan ICT-ohjelmiston ja kaluston ylläpito.

Tunnusluvut

Mittaustoimen tehtävät ovat suhteessa kaikkeen elinvoiman ja kestävä kasvun palvelualueelle liittyvään suunnitteluun ja rakentamiseen. Mittauksen tunnuslukuina voidaan pitää siten kaavoituksen, myytävien tonttien, rakennusvalvonnan ja kunnallistekniikan määrien tunnuslukuja.

Talousarvion toteutuminen

Valtuustoon ja lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet v.2019.

Asemakaavoitusta, rakennusvalvontaa ja kunnallistekniikkaa varten tehtiin mittauksia ja kartoituksia etenkin Hautalahden, Seunavuoren, Murtolammen, Sillanniityn, Kinkomaan ja keskustan alueilla sekä peruskunnostettavilla kaduilla.

Uusia asemakaavatontteja mitattiin ja lohkottiin vuoden 2020 myyntiä varten 22 kpl (Hautalahti, Peltolampi).

Asemakaavoitusta varten hankittiin numeerinen pohjakartta-aineisto pääasiassa kunnan taajamista ja niiden lähiympäristöstä. Jo aikaisemmin tehtyä numeerista pohjakartta-aineistoa ajantasaistettiin etenkin Sillanniityn ja Kuusanmäentien alueilla.

Kalustoa uusittiin hankkimalla uusi takymetri.

Opaskartta päivitettiin taajama- ja haja-asutusalueiden osalta yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kanssa.

Vesihuollon tarke- ja kartoitusmittaamista sekä johtokartan laatimista numeeriseen muotoon jatkettiin.

LIIKENNEVÄYLÄT

Toiminta-ajatus

Katujen, hulevesiverkostojen, kevyen liikenteen väylien sekä valaistuksen hoito ja kunnossapito.

Kunnan yksityistieavustusten jakaminen.

Palvelusuunnitelma

Liikenneväylien määrät lisääntyvät vuosittain uudisrakentamisen vaikutuksesta, joka lisää väylien hoito- ja kunnossapitokustannuksia. Kunnossapitoon palkataan vakituinen henkilö, henkilöstövahvuus tällä hetkellä 1,5.

Vanhojen asuinalueiden katujen perusparannuksilla ja katujen päällystämällä pyritään alentamaan hoito- ja kunnossapitokustannuksia. Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta päättää erikseen vanhojen alueiden perusparannettavat kadut, asfaltoinnit ja katuvalaistuksen (määrärahat investointipuolella). Väylien asfaltoinnit ja talvikunnossapito tehdään ostopalveluina.

Liikenneväylien hoitotaso pyritään pitämään kohtuullisena.

Yksityisteiden kunnossapidolle annetaan avustusta niille, joiden varrella on ympärivuotista, pysyvää asutusta ja joiden tiekunnat on perustettu toimituksessa.

Tunnusluvut 2019

Liikenneväylät	TP 18	TP 19
katuja (km)	68,78	69,95
kevyen liikenteen väyliä (km)	24,3	25,1
avustettavia yks.teitä (kpl)	49	49
avustettavia yks.teitä (km)	102,5	102,5
avustuksia yks.teille (euroina)	50 000	50 000

Talousarvion toteutuminen

Katu- ja kevyen liikenteen väyläverkoston kasvaessa kunnossapitoalueet ovat vuonna 2019 laajentuneet Hautalahden, Kinkomaan Peltolammen sekä Niittyahon asuntoalueille.

Teiden ja pihojen auraus ja osa hiekoituksesta teetettiin ulkopuolisilla urakoitsijoilla. Samoin teiden asfalttipäällysteet ja päällysteiden asfalttipaikkaukset teki ulkopuolinen urakoitsija. Omalla kalustolla poistettiin teiden polanteita ja hiekoitettiin liikenneväyliä sekä parannettiin risteyksien näkyvyyksiä. Kesäkunnossapito, pölynsidonta ja teiden lanaus tehtiin kunnan omalla kalustolla. Hiekoitushiekan poisto tehtiin pääsääntöisesti omalla kalustolla. Tienvarsien ja liikennevihreiden niitot tapahtuivat ulkopuolisen urakoitsijan toimesta.

Katuvalaistuskustannukset nousevat tievalaistuksen lisääntymisen ja ilkvallan myötä. Katuvalaistusta rakennetaan/uusitaan investointimäärärahalla.

Valaistus on katkaistuna kello 24.00–05.30. Asemakaava-alueen ulkopuoliset valaistukset ovat katkaistuina kello 23.00–06.00. Muuramen ydinkeskustan sekä Murtolammen valot palavat koko yön.

Yksityisteitä avustettiin yhteensä 50 000 eurolla vuonna 2019. Yksityisteiden peruskorjausavustuksia ei ollut.

KONEKESKUS Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
4410	Konekeskus Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	120.000	0	84.594,20	35.405,80
*	Valmistus omaan käyttöön	35.000	0	24.114,50	10.885,50
*	Muut tulot	0	0	12.000,00	12.000,00-
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	29.500-	0	31.353,26-	1.853,26
*	Palvelujen ostot	32.130-	0	35.622,13-	3.492,13
*	Henkilöstömenot	36.660-	0	21.593,90-	15.066,10-
*	Muut menot	34.550-	0	32.453,68-	2.096,32-
**	TOIMINTAKATE	22.160	0	314,27-	22.474,27
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	22.160	0	314,27-	22.474,27
	Poistot ja arvonalentumiset				
*	Suunnitelman mukaiset poisto	5.890-	0	5.887,90-	2,10-
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	16.270	0	6.202,17-	22.472,17

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja ja myydä niihin palveluja omakustannushintaan.

Palvelusuunnitelma

Konekeskuksen tavoitteena on ylläpitää töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekanta. Vanhentunutta kalustoa uusitaan.

Tunnusluvut 2019

Kalustoa (kpl)	TP 18	TP 19
Traktorit	4	4
Nosturikuorma-auto	1	1

Talousarvion toteutuminen

Konekeskus on toiminut talousarvion mukaisesti. Ikääntyvää kalustoa uusitaan investointien puitteissa. Vuonna 2019 hankittiin uusi nosturikuorma-auto vanhan tilalle (hankinta investointipuolella). Ikääntyvän kaluston huolto- ja kunnossapitokustannukset nousevat kaluston ikääntyessä.

3.7.3 Luvat ja valvonta

RAKENNUSVALVONTA

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
720	LUVAT JA VALVONTA				
***	Toimintatulot	101.000	0	114.537,87	13.537,87-
***	Toimintamenot	372.160-	0	339.575,56-	32.584,44-
****	Toimintakate (Netto)	271.160-	0	225.037,69-	46.122,31-
***	Laskennalliset tulot	500	0	1.702,00	1.202,00-
***	Laskennalliset menot	45.620-	0	93.263,93-	47.643,93

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamisesta ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa siten, kuin siitä laissa säädetään.

Valtion lainoittaman/avustaman maatalous- ja asuntorakentamisen suunnitelmien, sekä korjaustoimenpiteiden tekninen valvonta.

Rakennus- ja huoneistorekisterin pitäminen ja tietojen toimittaminen muille viranomaisille.

Palvelusuunnitelma

Auttaa ja neuvoa asiakkaita rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä ja rakennuslupa-asioissa. Pyritään nopeaan ja oikeudenmukaiseen päätöksentekoon lupa-asioissa, asiakasläheiseen palveluun sekä joustavaan rakennusaikaiseen valvontaan ja ohjaukseen.

Tunnusluvut

	TP 18	TP 19
Myönnettyt luvat yhteensä	201	228
Rakennus- ja toimenpideluvat	156	165
Toimenpideilmoitukset	31	46
Muut luvat	14	17
Lupakatselmukset	482	601
Valmistuneet asunnot	48	83
Lupatulot €	107 331	130 109

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Valtuustoon ja lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitelmien mukaisesti. Lupamäärä on hiukan suurempi kuin vuonna 2018 ja mitä vuoden 2019 talousarvioon arvioitiin. Lupatulot 2019 (107 331 €) ovat kuitenkin hiukan pienemmät kuin vuonna 2018 (TP18 139 109 €). Lupatulot laskivat huolimatta lupamäärien pienestä kasvusta, koska suurien kohteiden lupia ei ollut niin paljon kuin vuonna 2018.

Sähköiseen asiakaspalveluun siirtyminen odottaa vielä sähköisen arkistoinnin ratkaisua. To-dennäköisesti siirtyminen tapahtuu vuonna 2020.

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Toiminta-ajatus

Toimialan tehtävä on ympäristö- ja jätelainsäädännön alainen neuvonta ja valvonta, vesihuol-tolain ja jätevesiasetuksen edellyttämät tehtävät, ympäristölupien ja maa-aineslupien valmis-telu ja valvonta, ympäristön tilan seuranta, luonnon virkistyskäytön edistäminen sekä lupavi-ranomaisena toimiminen.

Palvelusuunnitelma

Ympäristönsuojelu edesauttaa terveellisen, turvallisen ja viihtyisän ympäristön aikaansaamis-ta. Toiminnan tavoitteena on sujuva ja nopea lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely.

	TP 18	TP 19
Ympäristölupapäätökset ja rekisteröinnit	8	2
Maa-aineslupapäätökset	3	2
Lannan aumausilmoitukset ja poikkeukset	2	4
Muut päätökset ja ilmoitukset	10	2
Ajoneuvojen siirtopäätökset	4	8
Jätehuolto- ja ympäristölupatarkastukset	5	11
Maa-aineslupatarkastukset	14	13

Talousarvion toteutuminen

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa. Ympäristölupien valvonnalla on suunnitel-ma ja valvonta on maksullista. Määräaikaisten maa-aineslupien uusi luvituskierrös on edel-leen käynnissä.

Lupahakemukset ja ilmoitukset käsiteltiin tavoiteajassa. Jätehuolto- ja lupatarkastuksia tehtiin vuoden aikana 20. Jätehuollon valvontaa jatkettiin yh-dessä jätelautakunnan kanssa. Ympäristölupien ja erilaisten ilmoitusten lupamaksutulot alit-tuivat.

Suuruspään yhteislaitumen kunnostus aloitettiin. Keski-Suomen ELY:ltä saatiin hankkeeseen rahoitusta. Luonnon virkistyskäyttöä edistetään mm. pitämällä Muuramenjoen luontopolku kunnossa.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Toiminta-ajatus

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on vähentää ja ennaltaehkäistä ihmisten terveyttä uhkaavia tekijöitä ja terveyshaittoja, jotka voivat aiheutua mm. elintarvikkeista, talousvedestä, uimavedestä, sisäilmasta, tupakasta tai kemikaaleista. Eläinlääkintähuolto huolehtii hyöty- ja pieneläinten terveydestä sekä eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisista viranomaistehtävistä. Pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut sisältyvät myös tähän kustannuspaikkaan.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaa Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän seudun ympäristöhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Jyväskylä, Hankasalmi, Joutsa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen.

Kuluttajien turvallisuudesta huolehditaan valvomalla ja tarkastamalla kuluttajapalveluita ja tavaroita. Vesilaitoksen talousveden laatua valvotaan, samoin uimapaikkojen veden laatua.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19
Ympäristöterveydenhuolto €	73 562	72 000	71 368

	TP 18	TA 19	TP 19
Eläinlääkintähuolto, pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut €	40 709	57 400	45 502

Talousarvion toteutuminen

Muuramen kunnan näkökulmasta talousarvio toteutui kokonaisuutena hyvin. Menot alittuivat. Talousarvion mukaan ympäristöterveydenhuollon menojen oletettiin kasvavan 3,65 % vuodesta 2018 vuoteen 2019.

Terveys- ja elintarvikevalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan 72 % hyötyeläintilojen ja 28 % asukasluvun mukaisesti, paitsi pieneläinpäivystyksen kustannukset, jotka jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa.

3.7.4 Maankäyttö ja elinkeinot

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
740	MAANKÄYTTÖ JA ELINKEINOT				
***	Toimintatulot	1.164.500	0	1.267.875,84	103.375,84-
***	Toimintamenot	409.510-	0	436.670,69-	27.160,69
****	Toimintakate (Netto)	754.990	0	831.205,15	76.215,15-
***	Laskennalliset tulot	650	0	1.702,00	1.052,00-
***	Laskennalliset menot	47.010-	0	82.828,62-	35.818,62

(Lukuihin sisältyy myös kohderahoitteiset maa- ja metsätilat sekä tontit)

KAAVOITUS

Toiminta-ajatus

Vastata kunnan kaavoituksesta ja kehittämisestä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Kunnan tulee huolehtia riittävien raakamaareservien hankinnasta sekä tonttien markkinoinnista.

Palvelusuunnitelma

Kaavoituksesta ja tonttien markkinoinnista vastaa kunnan kaavoittaja. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Tunnusluvut

Kaavoitus	TP 18	TA 19	TP 19
Ulkopuolisten palveluiden osto €	64 695	68 500	24 031

Talousarvion toteutuminen

Kuluneella suunnitelmakaudella oli vireillä yksi yleiskaava sekä useita asemakaavoja. Yleiskaava on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, sillä ratkaistaan tavoitellun kehityksen periaatteet. Asemakaavassa määritellään yksityiskohtaisemmin alueen tuleva käyttö.

Suunnitelluista yleiskaavoista vireillä on Keskustaajaman osayleiskaavan eteläosa, joka aloitettiin syksyllä 2015 ja se jatkuu tarkistetun aikataulun mukaan vuoteen 2021. Osayleiskaavan eteläosan suunnittelualue käsittää taajama-alueen valtatie 9 molemmin puolin. Pohjoisessa suunnittelualue rajoittuu Muuramenjokeen. Etelässä alue rajoittuu valtatie 9 itäpuolella Niittyahon eritasoliittymään ja länsipuolella Ketunmutka tiehen. Yleiskaavatyössä pohditaan suunnittelualueen maankäyttöä yleispiirteisellä tasolla seuraavan noin 20 vuoden aikana tahtuvalle kunnan kehitykselle, tavoitevuotena on 2035.

Suunnitelluista asemakaavoista lainvoimaiseksi tuli Sillanniityn asemakaava (21,52 ha), Niittyahon asemakaavamuutos ja laajennus (30,55 ha), Muuramen Eteläportin asemakaava (6,51 ha) ja Velkapohjan asemakaavan muutos (1,3 ha). Yhteensä lainvoimaisia asemakaavoja valmistui 60 ha. Sillanniityn asemakaavasta valitettiin, hallinto-oikeuden päätös saatiin syksyllä 21.8.2019. Sillanniityn liikerakennustontin ja teollisuusalueiden lisäksi Niittyahon asemakaavaan kaavoitettiin yksi ja Eteläporttiin kolme uutta teollisuustonttia. Sillanniityn liikerakennustontin 20 000 kem² (6 ha) lisäksi teollisuustontteja kaavoitettiin yhteensä 78 247 kem² (12 ha). Lisäksi kaavoja, joissa on aluevarauksia teollisuus- ja yritystonteille käynnissä Kuusanmäentien varrella sekä Punasillassa. Kaavoituskustannukset alittuivat, sillä yleiskaavan luonnosvaiheen laatiminen siirtyi konsultin resurssien takia.

Asumiseen tarkoitettuja asemakaavoja oli vireillä sekä keskustaaajamassa että Kinkomaalla. Peltolantien asemakaava Velkapohjassa sisältää muutaman uuden asuntotontin. Kinkomaalla Vitapolis-alueen kaavamuutos, koskien päärakennuksen aluetta, muuttaa aluetta asumiselle. Kaava saatiin ehdotuksena nähtäville. Kinkomaalla käynnistettiin Kinkoriutantien asemakaavamuutos ja yksityisten maanomistajien maille Eerolan asemakaava Päijänteen rannalla.

Vuoden 2019 lopussa asemakaavoitettuja kunnan omistamia rakentamattomia omakotitalotontteja oli Seunavuorella ja Tervamäessä noin 60, Hautalahdessa 70, Kinkomaalla noin 20 tonttia sekä Niittyahossa 14 kpl. Isolahden osayleiskaavan alueella kunnalla on kaikkiaan 17 myytävää tonttia. Koulun taakse sijoittuvalla 12 tontin alueella ns. Niinilähteen alueelta laitettiin kuusi uutta tonttia myyntiin.

Asemakaava-alueelta vuoden 2020 rakentamiseen uusia tontteja tuli hakuun marraskuussa 2019 Hautalahdesta ja Kinkomaan Peltolammelta yhteensä 19 kpl. Rakentamiskelpoisia tontteja vuodelle 2020 oli haettavissa yhteensä 42 kpl.

Muuramen kunta osallistui Jyväskylän rakennusmessuille Jyväskylän Paviljongissa 8.–10.3.2019 Jyväskylän seudun yhteisellä osastolla.

Taloudellisen ja tehokkaan yhdyskuntarakenteen saavuttamiseksi kunta pyrkii kaavoittamaan ja ostamaan raakamaata olemassa olevien asemakaava-alueiden lähetyviltä. Raakamaareserviä kaavoitusta varten kunnalla Pyyppöläntien varteen sijoittuvalla ns. Hirviviidan alueella, Kinkovuorentien varrella Tervamäessä, Kylänlahden rannalla ja Kinkomaalla Olympiakylän takana.

Kunta osti maata vuonna 2019 yhteensä 65 ha. Kinkomaalta hankittiin Olympiakylän takaa maata uutta asuinalueita varten noin 15 ha. Kuusanmäentien ja valtatievarrelta ostettiin maata noin 17 ha teollisuustonttimaaksi. Virkistys- ja liikuntapaikkarakentamista varten hankittiin maata noin 27 ha. Etuostoa käytettiin Kuusanmäentien varrella Suskunkallion -tilan osalta (3,6 ha), tila hankittiin teollisuustonttimaaksi.

KESKUSTAN KEHITTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on Muuramen keskustan vetovoimaisuuden lisääminen, alueen viihtyvyys ja toimivuus sekä palvelujen säilyminen. Keskustan kehittämisestä on laadittu yleissuunnitelma 2015, joka antaa suuntaviivoja tuleville hankkeille.

Palvelusuunnitelma

Merkittävimmät uudistus- ja kehittämiskohteet:

- Vanha ja uusi liikekeskus: näiden välinen yhteys, pääpaino vanhan liikekeskuksen alueen kehittämisessä
- Asumisen tehostaminen/tiivistäminen
- Tiejärjestelyt ja kevyenliikenteenväylät
- Muuramejoki ja kylänlahti, rannan hyödyntämismahdollisuudet
- Vihersuunnittelu ja valaistus

Talousarvion toteutuminen

Keskustan kehittämissuunnitelman mukaisten visioiden suunnittelua Virastotien ja Mikkolan tien kohdalta liittyen kunnan kiinteistöhankeisiin ja uuden liityntäpysäköinnin järjestämiseksi jatkettiin. Virastotielle lisättiin ns. kausivalaistusta.

Valtatien varrella raivausta ja niittoa laajennettiin Sillanniityn alueelle.

ELINKEINOELÄMÄN EDISTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan strategia vuoteen 2021 nostaa elinvoiman kunnan keskeiseksi menestystekijäksi. Jo strategian nimi, Mahdollisuuksien Muurame – elinvoimainen edelläkävijä on merkittävä linjaus elinvoiman merkityksestä kunnan toiminnassa. Yksi keskeisimmistä elinvoiman tekijöistä on elinkeinoelämän kehittäminen ja sen kasvun tukeminen. Strategiaan onkin valittu elinvoiman ja kestävä kasvun tavoitteeksi yrittäjäaktiivinen elinkeinopolitiikka.

Muuramen kunta toimii elinkeinoelämän kehittämisessä asiakaslähtöisesti ja tavoitteena on auttaa yrityksiä niiden kasvuhaasteissa ja mahdollistaa näin nykyisten työpaikkojen säilyminen ja uusien luominen. Muuramen kunta toimii myös aktiivisesti etsien ja tarjoten mahdollisuuksia uudelle yritystoiminannalle. Kunta hoitaa yhä enemmän itse elinkeinoelämän kehittämistehtävää ja pyrkii ennakoimaan sen myötä nykyistä paremmin toimintaympäristön muutoksia.

Elinkeinoelämän kehittämisessä keskeisessä asemassa on yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa, mutta samanaikaisesti on löydettävä uusia kontakteja ja verkostoja elinkeinoelämän kehittämiseen ja työpaikkojen lisäämiseen.

Palvelusuunnitelma

Kunnan elinkeinoelämän kehittämisessä hyödynnetään sekä kunnan omaa henkilöstöä että julkisia ja yksityisiä elinkeinoelämää palvelevia toimijoita muuramelaisen ja sitä kautta koko seudun elinkeinoelämän edelleen kehittämiseksi. Kunta tekee yhteistyötä yrittäjien, yritysten ja yrittäjäjärjestön sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kunnan elinkeinopolitiikassa tuetaan eri tavoin aloittavia tai kuntaan sijoitettavia yrityksiä, mutta samanaikaisesti huolehditaan jo olemassa olevien yritysten kasvu- ja kehitysedellytysten turvaamisesta. Kunnan strategiana on huolehtia niin palvelualan kuin tuotannollisten yritysten

toimintaedellytysten turvaamisesta. Kunta on myös aktiivinen toimija ja yhteistyökumppani yritysten elinkaaren ja toiminnan eri vaiheissa.

Muuramen kunta toteuttaa kuntastrategiaa, jonka tavoitteet on jaettu kahteen strategiseen toimintalinjaan: Elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Muuramen kunnassa aiemmin työstetty elinkeino- ja mainestrategia sisältyy elinvoiman ja kestävä kasvun strategiaan. Elinvoiman ja kestävä kasvun strategian toteutumista seurataan muutamilla avainmittareilla, joista tärkeimmät ovat muuramelaisten yritysten liikevaihdon kasvu ja Muuramen työpaikkaomavaraisuus.

Viime vuosina työllistäminen ja työllisyyden hoito ovat kasvaneet yhä läheisemmin kiinni kunnan muun elinkeinoelämän tarpeisiin. Muurame on ollut mukana lakisääteisessä TYP-verkostossa. Mahdollisen maakuntaudistuksen yhteydessä on odotettavissa muutoksia myös työllistämisen vastuisiin ja rooleihin.

Tunnusluvut

Kaavoitus	TP 17	TP 18	TP 19
Työpaikkaomavaraisuus (Huom! tilastokeskuksen tiedot eivät ole ajantasaisia)	65 %	65,1 %	64,8 %

- Tilastotieto v. 2017

Talousarvion toteutuminen

Kuntatalouden haasteissa aktiivisella elinkeinopolitiikalla ja sen onnistumisella on merkittävä asema kuntatalouden liikkumavaran parantamisessa. Aktiivisen ja onnistuneen elinkeinopolitiikan tuloksena kuntaan luodaan työpaikkoja, verotuloja ja hyvinvointia, jonka välilliset vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä. Aktiivisella elinkeinopolitiikalla vähennetään tehokaimmin työllisyyden hoitoon liittyviä kustannuksia.

Työttömyysaste oli Muuramessa maakunnan alhaisin (joulukuun lopussa 7,4 %) ja myös pienempi kuin koko maan keskiarvo (9,2 %).

Viimeisimmät työpaikkaomavaraisuuden tunnusluvut ovat vuodelta 2017, silloin Muuramen työpaikkaomavaraisuus oli 64,8 %.

Haastavassa kunnallistalouden tilanteessa elinkeinoelämään kohdentuvien toimenpiteiden vaikuttavuus korostuu entisestään. Lisäksi valtionosuuksissa työpaikkaomavaraisuus on nostettu yhdeksi valtionosuuden määräytymisperusteeksi, mikä entisestään korostaa kunnan elinkeinopolitiikan vaikuttavuuden merkitystä. Valtionosuusuudistuksessa korostuu aiempaa selkeämmin kuntien keskinäinen kilpailu työpaikoista ja aiemmin keskeiseksi koettu alueellinen elinkeinopolitiikka on jäänyt toissijaiseksi toimintatavaksi.

Seudullisesta elinkeinoelämää palvelevaa yhteistyötä tehtiin Keski-Suomen Uusyrityskeskusten, Ely:n, paikallisen Leader -ryhmän (Jyväsräihi ry.) ja TE -toimiston kanssa. Ely:n ja Jyväsräihi ry:n kanssa järjestettiin helmikuussa Yritystukiklinikka rahoituksesta. Yritystukirahoitusta muuramelaistille yrityksille myönnettiin yhteensä 199 242 €.

Vuonna 2019 myytiin 2 teollisuustonttia Punasillan alueelta, joista toiselle myös rakennettiin tuotantotilat ko. vuoden aikana.

Sillanniityn n. 22 ha:n kaavoitusprosessi saatiin loppuun 2018 lopussa ja lainvoimaiseksi vuonna 2019 valituksen kautta. Alueen markkinointi käynnistettiin kaavoituksen jälkeen. Keväällä 2019 liikerakennusten 6 ha:n korttelialue kilpailutettiin. Kilpailutuksen kautta liikeraakennusten korttelista tehtiin varaus kesäkuussa vuoden 2019 loppuun asti ja varausta jatkettiin joulukuussa puolivuotta eteenpäin. Varauksen tehneet toimijat neuvottelevat parhaillaan kaavaan sopivien yritysten kanssa näiden sijoittumisesta Sillanniityn alueelle. Syksyllä suunniteltiin alueelle mainostaulu, Pirkanmaan ELY-keskus valitti hankkeesta ja käsittely on kesken.

Uusia yrityksiä Muurameen perustettiin 51 kappaletta (v.2018 59 kpl), poislukien asunto- ja kiinteistösaakeyhtiöt.

MATKAILUN EDISTÄMINEN
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Matkailun edistäminen on hoidettu seudullisena toimintana, jota on jossain määrin vahvistettu myös kunnan omalla toiminnalla. Kunnassa toimii lukuisia matkailuyrittäjiä, joiden kanssa yhteistyössä kehitetään matkailua. Lisäksi kunta pyrkii osaltaan osallistumaan resurssiensa puitteissa erilaisten tapahtumien järjestämiseen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Matkailuelinkeino on ollut kohtuullisen pienellä painotuksella Muuramen elinkeinopolitiikassa, mutta sen merkitys on korostumassa ja toimialan mukanaan tuomia laajenemismahdollisuuksia seurataan jatkuvasti.

Riihivuoren Masterplan valmistui vuoden 2018 lopulla ja sen sisältö tulee ohjaamaan Riihivuoren alueen kehittämistä v. 2019 ja siitä eteenpäin.

Kunta on matkailuelinkeinojen osalta mukana maan- ja alueidenkäytön suunnittelussa, aloitavien ja toimivien yritysten toimintaedellytysten varmistamisessa ja edelleen kehittämisessä. Lisäksi kunta osallistuu yritysten ja seudullisten toimijoiden kanssa toteuttavaan markkinointiyhteistyöhön, mm. Visit Jyväskylän kanssa.

Talousarvion toteutuminen

Matkailun edistämiseen varattiin määrärahoja saman verran kuin 2018.

Talousarviokohdan menot ovat kunnan omaa matkailun edistämiseen varattua rahoitusta, minkä lisäksi Visit Jyväskylä on hoitanut osana seutumarkkinointia myös Muuramen matkailupalveluita.

Muurame on mukana myös Visit Jyväskylän hallinnoimassa Lakeland –hankkeessa 2019-2021, jonka tavoitteena on luoda Keski-Suomeen pitkäkestoinen kv –matkailutyön malli ja lisätä alueen kansainvälisiä majoitusvuorokausia. Pääkohdemaina ovat saksankielinen Eurooppa ja Japani.

Riihivuori Teatterin vuoden 2019 vuokralaiseksi ja tuotantojen toteuttajaksi valittiin kilpailutuksen perusteella Uusi Iloinen Teatteri (UIT), jonka ohjelmistossa oli kesä –elokuun aikana musiikkikomediala Kaunis Veera (10 050 katsojaa) ja Aavan meren tällä puolen (4350 katsojaa). UIT jatkaa teatterisopimusta kaudelle 2020 ja ohjelmistossa on ainakin musiikkikomediala Tukkijoella.

Ravintola Riihikelon ja kodan päävuokralaisena toimi joulukuun alkuun asti ravintola Sohwi Oy, joka vastasi myös kesällä teatteriesitysten tarjoiluista. Lisäksi ravintola Riihikeloa vuokrattiin kunnan toimesta vuoden aikana lukuisiin yksityistilaisuuksiin, joihin Sohwin lisäksi catering –palveluita tuottivat Turkkilan tila ja Caffitella.

Riihivuoren laskettelutoiminnat kilpailutettiin syksyn aikana. Laskettelutoiminnan kilpailutuksen voitti Riihivuoren Rinteet oy, joka aloitti rinteiden kunnostamisen ja uuden sompahissin rakentamisen loppuvuodesta. Ensimmäiset rinteet saatiin laskijoille auki joulukuun loppupuolella.

Ravintolatoiminnan kilpailutus toteutettiin loppuvuodesta. Arviointiprosessiin osallistuivat kunnan edustajien lisäksi myös Riihivuoren Rinteet Oy:n ja Uuden Iloisen Teatterin (UIT) edustajat. Kilpailutuksen voitti Rhea Ship Lines Oy, joka avasi ravintola Riihikelon asiakkaille samaan aikaan kuin rinteetkin aukesivat.

Hotelli Vuorikelon huoneiden ja saunatilojen sekä Caravan -alueen vuokraustoimintaa hoiti Riihivuoren lomakylä. Hotelli Vuorikelon ja Caravan -alueen vuokratuotot kunnalle vuodelta 2019 olivat 20 241 €.

MAATALOUDEN HALLINTO JA LOMITUS Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Maaseutuhallinnossa vastataan lainsäädännöllä kunnalle määrättyjen tehtävien hoitamisesta sekä edistetään maaseudun elinvoimaisuutta maatalous- aluepoliittisten tukien avulla.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2013 maaseutuhallinnon vastuu on siirtynyt Laukaan kunnalle. Yhteistyöalue muodostuu seuraavista kaupungista/kunnista: Jyväskylä, Muurame, Laukaa, Hankasalmi, Toivakka, Uurainen, Joutsa ja Luhanka. Tulevassa maakuntaudistuksessa maataloustoimen hoitaminen on siirtymässä maakunnan tehtäväksi.

Talousarvion toteutuminen

Maatalouden hallinnon palvelut tuotettiin yhteistoiminta-alueella Laukaan kunnan puolesta ja maatalouden lomituspalvelut Keuruun kaupungin toimesta.

Muuramen kunta ei tukenut maksullista lomitusta vuonna 2019 EU -lainsäädännön takia.

MAA- JA METSÄTILAT Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
3720	MAA- JA METSÄTILAT				
4495	Maa- ja metsätilat Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	80.000	0	214.019,07	134.019,07-
*	Muut tulot	2.000	0	5.773,81	3.773,81-
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	1.000-	0	884,75-	115,25-
*	Palvelujen ostot	49.950-	0	133.048,89-	83.098,89
*	Henkilöstömenot	7.220-	0	5.947,20-	1.272,80-
*	Muut menot	3.500-	0	1.645,86-	1.854,14-
**	TOIMINTAKATE	20.330	0	78.266,18	57.936,18-
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	20.330	0	78.266,18	57.936,18-
	Poistot ja arvonalentumiset				
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	20.330	0	78.266,18	57.936,18-

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunnan talousmetsiä hoidetaan ja puuta myydään metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Maata myydään ja vuokrataan tarpeen ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kunnan metsistä osa on varsinaista talousmetsää, osa tulevaa rakennusmaata ja osa puistometsää. Rakennusmaiden metsiä hoidetaan niin, että kaavoitusvaiheessa metsä olisi puistometsäksi soveltuva ja kestävä luonnonoloja vastaan. Puistometsiä hoidetaan jatkuvan kasvatuksen periaatteen mukaisesti harventamalla ja isoja puita poistamalla.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2014 valmistui kunnalle talousmetsiä koskeva metsätaloussuunnitelma. Talousmetsissä tavoitteena on oikea-aikainen hoito. Painopiste on edelleen harvennushakkuissa. Päätehakkuita on viime vuosina tehty varsin maltillisesti. Puistometsiä hoidetaan aluekohtaisesti tarpeen mukaan.

Raakamaata/metsää hankitaan kunnan omistukseen kaavoitusta varten aina, kun se on koh- tuudella mahdollista. Hankintaan liittyvä rahoitus on investointipuolella.

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2019 kunta hankki maata yhteensä 65,19 hehtaaria; Lamminmaa 5,6 ha, Perähaka 0,43 ha, Ahlströmiltä 12 pientä palstaa yhteensä 22,1 ha sekä Tytinniitty, Korpela, Mannenranta, Metsä-Kallela, Lehtola ja Lehtolanlisä yhteensä 33,4 ha. Etuostoa käytettiin Suskunkal- lion tilan osalta 3,6 ha. Kiinteistökauppojen määrärahat on osoitettu investointipuolella.

Talousmetsien harvennus- ja päätehakkuita tehtiin metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman piirissä on noin 450 ha metsää. Kunnalle ostettuihin metsiin (64 ha) tehtiin metsänhoitosuunnitelma.

Puunmyyntitulot ylittyivät selkeästi, mutta samalla ylittyivät myös suunnitellut menot. Tykky- lumituhoja vakuutusyhtiö korvasi kunnalle 4000 €.

Kunnan metsiä ja puistometsiä oli erilaisissa metsänkäsittelyissä vuoden aikana yhteensä 41,7 hehtaaria. Vuoden kuluessa tehtiin

- talousmetsien päätehakkuita 0,5 ha
- talousmetsien harvennushakkuita 16,6 ha
- tonttien ja katualueiden päätehakkuita 1,9 ha
- puistometsien ja tonttien harvennushakkuita 11,0 ha
- taimikoiden perkausta 11,7 ha

Suurimmat harvennushakkuukohteet olivat Santalanmäki Niittyahossa ja Paavalinvuoren puistometsä.

TONTIT

Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
3680	TONTIT				
4497	Tontit Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	22.500	0	12.320,00	10.180,00
*	Muut tulot	1.060.000	0	1.033.982,01	26.017,99
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	150-	0	178,95-	28,95
*	Palvelujen ostot	15.770-	0	44.618,34-	28.848,34
*	Henkilöstömenot	2.850-	0	4.473,38-	1.623,38
*	Muut menot	800-	0	1.161,23-	361,23
**	TOIMINTAKATE	1.062.930	0	995.870,11	67.059,89
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	1.062.930	0	995.870,11	67.059,89
	Poistot ja arvonalentumiset				
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1.062.930	0	995.870,11	67.059,89

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunta luovuttaa tontteja pääosin myymällä tai vuokraamalla. Pääsääntöisesti tontin luovutukset tehdään ennalta tehdyn suunnitelman mukaisesti, mutta kunnalla on valmius tarvittaessa toimia ennakkoon tehdystä suunnitelmasta poiketen tilanteen vaatiessa.

Kunnan vuokraamien tonttien vuokratuloja ja maanmyyntiä seurataan kirjanpidossa. Kunta luovuttaa tontit pääsääntöisesti valmiiksi muodostettuina tiloina

Palvelusuunnitelma

Tontit luovutetaan ennakolta tehdyn suunnitelman mukaisesti rakentamiseen. Tonttien luovutus tapahtuu kaupanteon yhteydessä tai vuokrasopimuksen allekirjoituksella.

Vuonna 2019 tulee rakennuskelpoisiksi ja samalla myyntiin 22 uutta omakotitonttia. Uutena alueena avataan Hautalahden alue. Edellisiltä vuosilta on varaamatta 19 kpl (tilanne 3.9.2018); Seunavuori 8 kpl, Kinkomaa 9 kpl ja Tervämäki 2 kpl). Mikkolantieltä tarjotaan myyntiin yksi kerrostalotontti.

Tonttien luovutusten määrää tarkastellaan kaavoituskatsauksen yhteydessä laajemmin ja suhteessa palveluverkoston (mm koulu- ja päiväkotipalvelujen riittävyys).

	TP 15	TP 16	TP 17	TP 18	TP 19
Myydyt omakotitalotontit	37	27	21	13	30

Talousarvion toteutuminen

Omakotitalotontteja myytiin 30 kpl ja teollisuustontteja 2 kpl. Arvioidut tonttien myyntitulot eivät ihan toteutuneet, Mikkolantien kerrostalotonttia ei laitettu myyntiin vanhan koulun uusien hankkeiden johdosta. Edelliseen vuoteen nähden myyntitulot kasvoivat reilusti. Teollisuuskylältä Majalantien varrelta purettiin yksi teollisuustontin kauppakirja.

Tontteja jäi vapaaksi 20 kpl ja varaukseen 1 kpl. Uusia tontteja tuli marraskuussa hakuun vuodelle 2020 19 kpl. Tonttien hintoja ei nostettu (edellisen kerran nostettu v. 2015). Normaali pientalotonttien hinnat ovat 25 000 – 34 000 euroa. Isolahden kylällä tonttitarjontaa lisättiin koulun takana olevalle alueelle (12 kpl).

3.7.5 Muut

PALO- JA PELASTUSTOIMI Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
760	MUU TOIMINTA				
***	Toimintamenot	823.930-	0	819.886,09-	4.043,91-
****	Toimintakate (Netto)	823.930-	0	819.886,09-	4.043,91-

Toiminta-ajatus

Vuoden 2004 alusta alkaen kuntien hoitama pelastustoimi siirtyi alueellisesti järjestettäväksi. Tätä toimintaa hoitamaan on perustettu Keski-Suomen pelastuslaitos, josta vastaa Jyväskylän kaupunki isäntäkuntaperiaatteella.

Palvelusuunnitelma

Pelastuslaitos toimii vuokrakiinteistöissä ja kalusto on pelastuslaitoksen omaa. Ensihoitopalveluihin kuuluvan ambulanssin tilat on vuokrattu Punasillan alueelta.

Pelastuslaitoksen suunnitelmiin kuuluu uuden paloaseman (noin 1100–1200 m²) rakentaminen Muurameen. Asemalle on löydettävä uusi sijoituspaikka läheltä Muuramen keskustaa.

Talousarvion toteutuminen

Pelastustoimen kustannukset toteutuivat suunnitellun mukaisesti. Kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Paloaseman osalta hanke ei ole edennyt. Uudelle paloasemalle on tarkasteltu uutta sijaintia ja siitä on annettu Keski-Suomen pelastuslaitokselle esitys (kunnanhallitus 6.10.2014). Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtokunta on käsitellyt asian 17.5.2016 ja päättänyt, että pelastuslaitos ei ole valmis vuokraamaan paloasematiloja Muuramen kunnan esittämältä Kinkovuorentien varren sijaintipaikalta esitetyllä aikataululla vuosina 2018–19. Päätöksen mukaan pelastuslaitos hyväksyy sen, että Saunakylän tai Hautalanmäen vaihtoehdossa asemakaavoitus ja maakaupat viivästyttävät hankesuunnittelun käynnistymistä. Aikataulu hankkeen osalta siirtyy.

4 TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN

(Sisäisen tuloslaskelman mukaan)

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATULOT					
*	Myyntitulot	4.249.580	0	4.754.975,23	505.395,23-
*	Maksutulot	2.198.830	0	2.320.553,49	121.723,49-
*	Tuet ja avustukset	24.182.110	0	24.384.027,77	201.917,77-
*	Muut toimintatulot	7.437.650	0	7.448.640,61	10.990,61-
**	TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	38.068.170	0	38.908.197,10	840.027,10-
**	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	294.890	0	224.892,71	69.997,29
TOIMINTAMENOT					
*	Henkilöstömenot	23.723.720-	30.000-	24.112.051,70-	358.331,70
*	Palvelujen ostot	24.282.270-	0	25.573.685,17-	1.291.415,17
*	Aineet, tarvikkeet ja tavara	3.203.610-	0	3.414.641,95-	211.031,95
*	Avustukset	27.381.820-	0	27.261.934,67-	119.885,33-
*	Muut toimintamenot	6.918.240-	0	6.888.274,10-	29.965,90-
**	TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	85.509.660-	30.000-	87.250.587,59-	1.710.927,59
TOIMINTAKATE					
		47.146.600-	30.000-	48.117.497,78-	940.897,78
*	Verotulot	41.217.000	30.000	40.052.277,32	1.194.722,68
*	Valtionosuudet	10.029.980	0	10.538.199,00	508.219,00-
Rahoitustulot ja -menot					
*	Korkotulot	0	0	54.101,95	54.101,95-
*	Muut rahoitustulot	161.740	0	208.143,44	46.403,44-
*	Korkomenot	88.000-	0	68.965,39-	19.034,61-
*	Muut rahoitusmenot	53.940-	0	52.010,61-	1.929,39-
VUOSIKATE					
		4.120.180	0	2.614.247,93	1.505.932,07
Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunn.mukaiset poistot	3.921.230-	0	3.815.660,80-	105.569,20-
Satunnaiset erät					
TILIKAUDEN TULOS					
		198.950	0	1.201.412,87-	1.400.362,87
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)					
		198.950	0	1.201.412,87-	1.400.362,87

4.1 Verotulojen ja valtionosuuksien erittely

VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	36 678 000	30 000	36 708 000	35 724 308,58	983 691,42
Yhteisövero	2 324 000		2 324 000	2 015 313,84	308 686,16
Kiinteistövero	2 215 000		2 215 000	2 312 654,90	-97 654,90
Vetotulot yht.	41 217 000	30 000	41 247 000	40 052 277	1 194 723

	Tuloveroprosentti	Maksettavaa kunnallisveroa vastaava verotettava tulo	Muutos %
Verovuosi 2004	18,5	105 195 483	+ 4,1
Verovuosi 2005	18,5	109 187 663	+ 3,8
Verovuosi 2006	18,5	115 664 216	+ 5,9
Verovuosi 2007	18,5	126 414 670	+ 9,3
Verovuosi 2008	18,5	136 237 040	+ 7,8
Verovuosi 2009	19	139 533 917	+ 2,4
Verovuosi 2010	19,5	142 583 772	+ 2,2
Verovuosi 2011	19,5	157 813 050	+ 5,6
Verovuosi 2012	19,5	157 815 000	+ 0,0
Verovuosi 2013	19,5	165 476 000	+ 4,9
Verovuosi 2014	19,5	166 626 000	+ 0,7
Verovuosi 2015	19,5	169 787 000	+ 1,8
Verovuosi 2016	19,5	172 328 000	+1,5
Verovuosi 2017	19,5	173 304 000	+ 0,6
Verovuosi 2018 *	19,5	180 077 000	+ 3,9
Verovuosi 2019 *	19,5	188 070 000	+ 4,4

* vahvistamaton

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen (ns. yhden putken) valtionosuus, ml. tasaukset				11 189 900	
Verotuloihin perustuva tasaus				4 272	
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet				-655 973	
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus					
Yhteensä	10 029 980	0	10 029 980	10 538 199	-508 219

5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys
Investointien talousarvio					
Investointimenot					
1005	Tietokoneohjelmistot	148.000,00-	0,00	148.181,96-	181,96
1100	Maa- ja vesialueet	400.000,00-	382.000,00-	1.085.695,97-	303.695,97
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	194.000,00-	194.000,00	0,00	0,00
1130	Kadut, tiet, torit ja puist	1.867.000,00-	26.000,00	1.464.328,84-	376.671,16-
1135	Sillat, laiturit ja uimala	18.000,00-	0,00	19.465,21-	1.465,21
1140	Vedenjakelu- ja viemäriver	893.000,00-	0,00	595.530,79-	297.469,21-
1141	Hulevesiverkostot	0,00	220.000,00-	167.009,89-	52.990,11-
1142	Sähköjohdot, ulkovalaistus	30.000,00-	0,00	29.100,20-	899,80-
1164	Muut kuljetusvälineet	200.000,00-	0,00	199.980,00-	20,00-
1170	Muut liikkuvat työkoneet	0,00	15.000,00-	64.008,06-	49.008,06
1173	ATK-laitteet	206.000,00-	0,00	179.569,22-	26.430,78-
1174	Muut laitteet ja kalustee	119.000,00-	15.000,00	63.917,61-	40.082,39-
1196	Keskeneräiset hankinna (p	0,00	0,00	95.558,39-	95.558,39
1201	Tytäryhteisöosakkeet/osuu	0,00	0,00	20.834,17	20.834,17-
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	2.761,65-	2.761,65
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	300.000,00-	900.000,00-	629.220,33-	570.779,67-
1195	Keskeneräiset hankinnat	0,00	0,00	32.435,17-	32.435,17
*	Investointimenot yht.	4.375.000,00-	1.282.000,00-	4.755.929,12-	901.070,88-
Rahoitusosuudet					
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	0,00	225.000,00	157.305,00	67.695,00
1130	Kadut, tiet, torit ja puist	138.100,00	0,00	35.000,00	103.100,00
1196	Keskeneräiset hankinna (p	0,00	0,00	44.638,01	44.638,01-
*	Rahoitusosuudet yht.	138.100,00	225.000,00	236.943,01	126.156,99
Omaisuu den myynti					
1100	Maa- ja vesialueet	80.000,00	0,00	94.445,33	14.445,33-
*	Omaisuu den myynti yht.	80.000,00	0,00	94.445,33	14.445,33-
	Investoinnit netto	4.156.900,00-	1.057.000,00-	4.424.540,78-	789.359,22-

5.1 Kunnanhallituksen investoinnit

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys
900	KUNNANHALLITUS INV				
8500	Yleishallinnon invest.				
Investointien talousarvio					
Investointimenot					
1100	Maa- ja vesialueet	400.000,00-	382.000,00-	1.085.695,97-	303.695,97
1201	Tytäryhteisöosakkeet/osuu	0,00	0,00	20.834,17	20.834,17-
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	2.761,65-	2.761,65
*	Investointimenot yht.	400.000,00-	382.000,00-	1.067.623,45-	285.623,45
Rahoitusosuudet					
Omaisuu den myynti					
1100	Maa- ja vesialueet	80.000,00	0,00	94.445,33	14.445,33-
*	Omaisuu den myynti yht.	80.000,00	0,00	94.445,33	14.445,33-
	Investoinnit netto	320.000,00-	382.000,00-	973.178,12-	271.178,12

Hanketavoitteet ja hanketavoitteiden toteutuminen

Maahankintaa toteutetaan yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi.

Maakauppoja toteutui 2019 viisi eri kauppa, joissa ostettiin useita eri kiinteistökohteita. Kin-komaalta hankittiin Olympiakylän takaa maata uutta asuinaluetta varten noin 15 ha. Kuu-sanmäentien ja valtatie varrelta ostettiin maata noin 17 ha teollisuustonttimaaksi. Virkistys- ja liikuntapaikkarakentamista varten hankittiin maata noin 27 ha. Etuostoa käytettiin Kuu-sanmäentien varrella Suskunkallion -tilan osalta (3,6 ha), tila hankittiin teollisuustonttimaaksi. Hankittu kokonaispinta-ala oli 65 hehtaaria maata eri puolilta Muuramen kuntaa. Määrää voi pitää keskimääräistä hiukan suurempana, kun sitä verrataan neljän viimeisen vuoden keskiarvoon. Hinta neliötä kohden oli 1,2 €. Maanhankinnan investointien ylitys johtuu Innanlahden -tilan kauppahinnan maksusta, mikä maksettiin valitusprosessin päätyttyä vuonna 2019.

Tytäryhteisöosakkeiden ostohinnasta palautettiin Kiinteistöyhtiöltä kauppahintaa Virastotie 7 kaupasta. Kauppahinnassa oli huomioitu velka emoyhtiölle, joka kaupan yhteydessä siirtyi kunnan saatavaksi.

5.2 Tukipalveluiden investoinnit

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys
925	TUKIPALVELUIDEN INV				
8525	Tukipalveluiden invest. Investointien talousarvio Investointimenot				
1005	Tietokoneohjelmistot	58.000,00-	0,00	85.401,96-	27.401,96
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	194.000,00-	194.000,00	0,00	0,00
1130	Kadut, tiet, torit ja puist	0,00	194.000,00-	175.759,56-	18.240,44-
1170	Muut liikkuvat työkoneet	0,00	0,00	49.250,00-	49.250,00
1173	ATK-laitteet	82.000,00-	0,00	74.184,13-	7.815,87-
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	300.000,00-	900.000,00-	629.220,33-	570.779,67-
1195	Keskeneräiset hankinnat	0,00	0,00	32.435,17-	32.435,17
*	Investointimenot yht.	634.000,00-	900.000,00-	1.046.251,15-	487.748,85-
	Rahoitusosuudet				
1115	Hallinto- ja laitosrak.han	0,00	225.000,00	157.305,00	67.695,00
*	Rahoitusosuudet yht.	0,00	225.000,00	157.305,00	67.695,00
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	634.000,00-	675.000,00-	888.946,15-	420.053,85-

ICT-PALVELUT

ATK-ohjelmat

Hanketavoitteet

ATK-ohjelmien kehittäminen.
Hankintaan käyttöjärjestelmälisenssejä.
Hankintaan lisää virtuaalisointilisenssejä.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Hankittiin virtuaalityöpöytien käyttöä varten lisää virtuaalisointilisenssejä.
Hankittiin virtuaalityöpöytiin tarvittavat käyttöjärjestelmälisenssit.

Atk-laitteet

Hanketavoitteet

Uusitaan ja lisätään langattoman verkon tukiasemia.

Uusitaan työasemia.

Uusitaan palomuurilaitteisto

Laajennetaan levyjärjestelmää.

Laajennetaan virtuaalisointialustaa

Hanketavoitteiden toteutuminen

Langattoman verkon kuuluvuutta ja kapasiteettia laajennettiin uusilla tukiasemilla.

Uusittiin työasemia.

Levyjärjestelmän ja virtuaalisointialustan kapasiteettia lisättiin, tämä mahdollisti tehokkaamman työskentelyn virtuaalikoneilla.

Palomuurilaitteisto uusittiin. Tämä oli tarpeen tehokkaan ja turvallisen verkkoliikenteen turvaamiseksi.

KIINTEISTÖTOIMI

Hanketavoitteet

Ylläpidetään olemassa olevia kiinteistöjä ja varmistetaan turvalliset toimintaympäristöt käyttäjille.

Mäkelänmäen uuden koulun suunnittelun aloittaminen.

Nisulanmäen koulun energiatehokkuuden parantaminen.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Mäkelänmäen koulun suunnittelu aloitettiin yhdessä käyttäjien kanssa ja laadittiin tilaohjelma ja luonnos-suunnitelmat Mäkelänmäen koulusta, liikuntahallista sekä Nopan laajennuksesta. Kilpailutettiin kokonaissuunnittelija jatkamaan hankkeen suunnittelua.

Nisulanmäen koulun ja lukion talotekniikkaa uusittiin kesällä 2019 ESCO-hankkeena. Urakassa uusittiin talon ilmanvaihtokoneet, puhaltimet ja rakennusvalvontajärjestelmiä sekä muutettiin liikuntatiloihin LED-valaistus. Lämpöä säästyy vuosittain yli 1000 MWh ja sähköäkin yli 300 MWh.

Kulttuurikeskuksen kiinteistöhuollon monitoimikone uusittiin.

Isolahden koulun piha-alueet uudistettiin seuraavasti: Henkilökunnan pysäköintialue siirrettiin kauemmaksi leikkipihasta ja pihaan ajoa rajoitettiin portilla ja aidoilla. Pihan sadevesikaivot ja piharakenteet kunnostettiin. Valaistus toteutettiin kolmella valomastolla. Tämän lisäksi rakennettiin peliareena sekä monipuoliset leikkivälineet keinuineen.

Saunakylän päiväkodin leikkipiha rakennettiin valmiiksi.

5.3 Hyvinvoinnin ja Palveluiden lautakunnan investoinnit

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv. Investointien talousarvio Investointimenot				
1130	Kadut, tiet, torit ja puist	236.000,00-	0,00	84.310,18-	151.689,82-
1135	Sillat, laiturit ja uimala	18.000,00-	0,00	19.465,21-	1.465,21
1170	Muut liikkuvat työkoneet	0,00	15.000,00-	14.758,06-	241,94-
1173	ATK-laitteet	124.000,00-	0,00	105.385,09-	18.614,91-
1174	Muut laitteet ja kalustee	85.000,00-	15.000,00	44.017,61-	25.982,39-
*	Investointimenot yht.	463.000,00-	0,00	267.936,15-	195.063,85-
	Rahoitusosuudet				
1130	Kadut, tiet, torit ja puist	49.000,00	0,00	35.000,00	14.000,00
*	Rahoitusosuudet yht.	49.000,00	0,00	35.000,00	14.000,00
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	414.000,00-	0,00	232.936,15-	181.063,85-

VARHAISKASVATUS

ICT INVESTOINNIT	2019
varhaiskasvatus ja esiopetus	10 000
	Kannettavat tietokoneet päiväkotiryhmiin

Tavoitteena 1 kannettava tietokone/päiväkotiryhmä henkilökunnan käyttöön. Kaikkien esiopetusryhmien/päiväkotien atk-laitteisto saatetaan samalle tasolle.

Toteutui, saatiin myös päivitettyä vanhentuneet koneet.

KALUSTEET

Päiväkotien kalustoinvestoinnit	2019
Leikari	15 000 €
Rajala	10 000 €
Isolahti	10 000 €

Leikarin ja Rajalan päiväkoteihin on hankittu muutamaan ryhmään lapsille korkeita tuoleja ja pöytiä, jotka ovat ergonomisesti suositeltavin vaihtoehto työterveyden kannalta. Vuosittain käyttötalouden määrärahoilla hankittaessa, täydentäminen etenee hitaasti. Hankitaan vuonna 2019 kertainvestointina puuttuvat korkeat kalusteet., yhteensä noin 35 pöytää ja 160 tuolia. Isolahden koululle perustetaan 42 -paikkainen päiväkotitiloja elokuussa 2019, jonne siirtyy myös Isolahden ryhmäperhepäivähoito. Kalusteissa hyödynnetään olemassa olevia ja hankitaan uutta, lapsimäärän kasvaessa.

Päiväkotien korkeat kalusteet saatiin uusittua suunnitellusti. Isolahden määräraha jäi käyttämättä, koska päiväkotihanke päätettiin toteuttaa vasta 2020 - 2021.

LIIKKUVA MUURAME

Liikkuva Muurame -vastualueen merkittävin investointi vuonna 2019 on Kinkomaan lähiliikuntapaikan viimeinen, kolmas vaihe. Lähiliikuntapaikka on osa monivuotista kunnan taajamien, koulujen ja päiväkotien lähiliikuntamahdollisuuksien kehittämissuunnitelmaa. Kohteeseen kohdennetaan 161 000 euroa. Vuodelle 2019 kohdennetaan Niittyahon koulun ladun siirtoon 15 000 euroa. Urheilukentän alueen kehittämiseen kohdennetaan taloussuunnitelmassa vuosille 2019 15 000 euroa, vuodelle 2020 100 000 euroa ja vuodelle 2021 100 000 €. Kinkomaan uusien retkeily- ja latureittien linjaukseen ja suunnitteluun kohdennetaan vuodelle 2019 15 000 euroa sekä rakentamiseen vuodelle 2020 50 000 €.

Vuoden 2019 investointeihin haetaan valtionavustusta Kinkomaan lähiliikuntapaikkaan. Arvioitu suuruus on 49 000 euroa.

Vuoden 2020 investointeihin haetaan valtionavustusta urheilukentän alueen kehittämiseen sekä Kinkomaan retkeily- ja latureitteihin. Arvioitu suuruus on yhteensä 45 000 euroa.

Puistojen rakentamisen osalta taloussuunnitelmaan vuosina 2019 ja 2020 investoidaan 30 000 euroa/vuosi kohdennettuna Murtolammen puisto- ja uimaranta-alueeseen.

Tavoitteena on peruskorjata yksi kuntalaisten käytössä olevan matonpesupaikka vuosittain. Vuonna 2019 kohdennetaan 18 000 € Rajalan matonpesupaikan peruskorjaukseen.

Liikuntapalveluiden hankkeet toteutuivat Kinkomaan uusia retkeily- ja latureittilinjauksia ja Murtolammen puistoalueita lukuun ottamatta. Näistä hankkeista luovuttiin tarkemmassa tarkastelussa todettujen erittäin haasteellisten maasto-olosuhteiden vuoksi.

Urheilukenttäalueen liikuntapuiston yleissuunnitelman laatiminen käynnistettiin loppuvuodesta 2019 suunnittelijan kilpailutuksella. Alueen kehittämistyöhön varaudutaan vuosina 2020-2022.

Niittyahon koulun latu pystyttiin toteuttamaan kustannustehokkaasti siten, että kulut toteutuivat käyttötalousbudjetista.

Kustannustehokkaan rakentamisen, kilpailuttamisen ja valtionavustuksen myötävaikutuksella Kinkomaan lähiliikuntapaikan viimeisen vaiheen rakentaminen pystyttiin toteuttamaan 62 000 euroa pienemmällä omakustannusosuudella.

Muilta osin investoinnit toteutettiin suunnitellusti.

PERUSOPETUS

ICT

Perusopetuksen 4- ja 7- vuosiluokkien oppilaille, sekä opetushenkilökunnalle hankittiin investointiohjelman mukaisesti Chromebook -laitteet, lisenssit, sekä sähköistä oppimateriaalia. Kyseessä oli investointisuunnitelman mukaisen kolmivuotisen kokonaisuuden aloitus. Vuosien 2020 ja 2021 on suunniteltu toteutettavaksi vastaava investointi, jolloin jatkossa Muuramen perusopetuksen 4-9 vuosiluokkien oppilaiden opetus voidaan soveltuvin osin toteuttaa sähköisen oppimateriaalin avulla. Hankinta onnistuttiin toteuttamaan noin neljänneksen (30.000 euroa) arvioitua pienemmin kustannuksin.

Perusopetuksen osalta muita ICT -investointeja olivat koulujen opetustilojen vanhentuneiden PC -laitteiden uusiminen.

LUKIO

Lukiossa muutettiin entinen kieliluokka monitoimitilaksi ja -luokaksi, helpottamaan suuren opiskelijamäärän aiheuttamaa tilaontausta. Lisäksi uusittiin joitakin vanhentuneita ICT -laitteita (2.600€).

Investointien toteutumisen kokonaisarviointia

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan vastuualueella investoinnit toteutuivat osittain suunnitellusta. Kokonaisuudessaan arvioidusta 463.000 euron investointikokonaisuudesta jäi toteutumatta varsin suuri osa, 268.000 euroa.

Toteutuneet investoinnit sujuivat hyvin, ne kyettiin toteuttamaan suunniteltua taloudellisemmin, ja lisäksi haetut valtionavustukset pienensivät etenkin Liikkuva Muurame -vastuualueen investointien omarahoitusosuutta.

Toteutumatta investointeja jäi lähinnä palveluverkon uudistamisen aikataulujen täsmentymisestä johtuen: Kinkomaan omatoimikirjaston rakentaminen alkaa vuonna 2020, kuten myös Isolahden uusi päiväkotikiinteistö.

Kokonaisuudessaan investointeja tehtiin vuoden aikana erittäin harkitusti, joka pienensi niiden kustannusten suuruutta. Käyttötalouspuolella menojen ylittyminen oli vakava riski, jonka vuoksi kaikkia menoeriä tarkasteltiin kriittisesti.

5.4 Elinvoiman ja Kestävän kasvun lautakunnan investoinnit

Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys
1050	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
8725	Elinv. ja K. Kasvun Ltk:n inv Investointien talousarvio Investointimenot				
1005	Tietokoneohjelmistot	90.000,00-	0,00	62.780,00-	27.220,00-
1130	Kadut,tiet,torit ja puist	1.631.000,00-	220.000,00	1.204.259,10-	206.740,90-
1141	Hulevesiverkostot	0,00	220.000,00-	167.009,89-	52.990,11-
1142	Sähköjohdot,ulkovalaistus	30.000,00-	0,00	29.100,20-	899,80-
1164	Muut kuljetusvälineet	180.000,00-	0,00	179.035,00-	965,00-
1174	Muut laitteet ja kalustee	22.000,00-	0,00	19.900,00-	2.100,00-
1196	Keskeneräiset hankinna (p	0,00	0,00	95.558,39-	95.558,39
*	Investointimenot yht.	1.953.000,00-	0,00	1.757.642,58-	195.357,42-
	Rahoitusosuudet				
1130	Kadut,tiet,torit ja puist	89.100,00	0,00	0,00	89.100,00
1196	Keskeneräiset hankinna (p	0,00	0,00	44.638,01	44.638,01-
*	Rahoitusosuudet yht.	89.100,00	0,00	44.638,01	44.461,99

LIIKENNEVÄYLÄT

UUDET ALUEET

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden katujen rakentaminen sekä katualueiden ja niiden ympäristön viimeistelytöiden tekeminen.

Investointien toteuma

ALUE	TP 18	TA 19	TP19
HAUTALAHTI -kaava 2018	-	Hautalahdentie Myllynsiipi Lahdenranta I-osa Ahomansikka	Hautalahdentie, Myllynsiipi, Lahdenranta I-osa ja Ahomansikka rakennettiin valmiiksi
SILLANNIITTY -kaava 2018	-	Sillanniityntien I-vaihe	Sillanniityntien I-vaiheen rakennustyöt aloitettiin
KINKOMAA -Peltolampi (kaava 2018) -Liisalan alue valmistui 2018	Pergerpolku toteutui	Peltolammen Vellamonpolun jatkon I-vaihe	Peltolammen Vellamonpolun jatkon I-vaihe rakennettiin valmiiksi

ALUE	TP 18	TA 19	TP19
ETELÄPORTTI -kaava 27.5. 2019	-	-	Muuramen kunnan Eteläportintien rakennustyöt aloitettiin
SEUNAVUORI - Murtolammen alue	Rakentamisessa tauko	Rakentamisessa tauko	Rakentamisessa tauko
TERVAMÄKI - Asemakaavan laajennus 2011	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjottu
ASUNTOALUEIDEN VIIMEISTELY - toteutetaan kun suurin osa alueiden tonteista on rakennettu - määräraha ei ole tarkoitettu päällystämiseen	Murtolammen ja Liisalan alueen uusien asunto-alueiden viimeistelyä	Uusien asunto-alueiden viimeistely	Uusien asuntoalueiden viimeistelyä tehtiin Murtolammen, Rajalan ja Kinkomaan alueille

Investointien toteutumisen analysointi

Uusia alueita rakennettiin toteutuneiden asemakaavojen sekä uusien luovutettavien tonttien mukaisesti. Vuosi 2019 painottui Hautalahden asuinalueen rakentamiseen.

Hautalahden alueelle avautui aivan uusi asuinalue. Hautalahden alueen kunnallistekniikan rakennustyöt osoittautuivat haasteellisiksi maasto-olosuhteiden vuoksi. Alueen kunnallistekniikan kustannukset ylittyivät suunnitellusta arviosta, mutta puolestaan Keihästien kevyen liikenteen väylän sekä Sillanniityntien I-vaiheen kustannukset alittuivat suunnitellusta arviosta. Kinkomaalla rakennettiin Peltolammen asemakaavan mukainen Vellamonpolun jatkon I-vaihe.

Sillanniityn ja Eteläportin alueelle aloitettiin rakentamaan aivan uusia yritysalueita. Eteläportin alueen asemakaava sai lainvoiman 27.5.2019, ja maankäyttösopimuksen mukaisesti kunnallistekniikan rakennustyöt aloitettiin vuoden 2019 lopulla.

Murtolammen ja Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Murtolammen alue

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
Perusparannettavat kohteet	Rajalantien alku- ja keskiosa, Kinkorinteen ja Mäntykujan alkuosa Suila- ja Havastie	Kinkorinne 85 000 €	Kinkorinteen risteysalueen pienet korjaustyöt vesihuollon peruskorjauksen yhteydessä
Asfalttoitavat kohteet	Päätös ELKLTk:13.3.2018, §22	170 000 €	Rajalantie, Neidonkorento, Seunavuorentien loppuosa, kevyen liikenteen väylä Rajalaan, Hiirenporras, Kissankäpälä, Kevyen liikenteen väylä Seunavuoreen, Suilatie, Havastie, Äyskäritie, Töyrypolku, Purotie alku-

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
			osa, Kaislaranta (vanhan ab:n päälle), Nisulantie
Hulevesijärjestelmät	Hulevesijärjestelmät • Pengerpolku	Hulevesijärjestelmät (220 000 €)	Hulevesijärjestelmät • Hautalahti • Peltolampi
Sillanniityn kosteikkopuisto	Kosteikkopuiston rakennustyöt alkoi- vat	Sillanniityn kos- teikkopuisto (139 000 €)	Sillanniityn kosteikko- puiston rakentamista jatkettiin
Kohteet, jotka vaativat väli- töntä korjausta kesken toi- mintakauden	25 000 €	25 000 €	Rakennettujen katujen pieniä korjaustöitä

Investointien toteutumisen analysointi

Elinvoiman ja kestäväen kasvun lautakunta päätti vuoden 2019 Muut liikenneväylät investointien jakautumisesta erikseen 15.1.2019.

Vuosi 2019 painottui Hautalahden asuinalueen rakentamiseen. Muut liikenneväyläinvestoinnit toteutuivat pääosin suunnitellun mukaisesti. Kinkorinteen alkuosan perusparannus jäi toteuttamatta Hautalahden asuinalueen rakentamisen työresurssimäärästä johtuvien aikataulujen vuoksi.

Asfaltointikohteista päätettiin elinvoiman ja kestäväen kasvun lautakunnassa 9.4.2019. Asfaltoinnit toteutettiin muutoin päätöksen mukaisesti, paitsi Ratastien asfaltointi alla olevan vesi-
huoltoverkoston perusparannustarpeen vuoksi.

Sillanniityn kosteikkopuiston suunnittelu aloitettiin vuonna 2017 ja toteuttaminen ajoitettiin vuosille 2017-2018. Hankkeelle on haettu ja saatu avusta Keski-Suomen ELY-keskukselta yhteensä 121 650 euroa (ELYn päätökset 30.5.2017 ja 13.4.2018). Alueen pohjaolosuhteet olivat kaivuutöiden osalta haastavat, joten kuivan kesän johdosta toteuttamisaikataulua päätettiin aikaistaa tavoitteena maansiirtotöissä saatava mahdollinen säästö sekä teknisen toteutuksen helpottuminen. Vuoden 2018 kustannukset ylittyivät suunnitellusta arviosta 63 000 euroa, kustannukset vähensivät vuoden 2019 investointiosuutta. Vuonna 2019 jatkettiin kosteikkopuiston rakentamista. ELY-keskukselta saatiin avustusta hankkeelle 54 638 euroa. Vuonna 2020 toteutetaan vielä vihersuunnitelman mukaiset istutukset yms. viimeistelyt (ELYn avustus 45%).

Teiden päällystäminen vähentää liikenneväylien kunnossapitokustannuksia ja lisää käyttömu-
kavuutta. Uudet kokonaan rakennetut kadut asfaltoidaan yleensä seuraavana vuonna. Ns. vanhoilla alueilla asfaltointi edellyttää, että katu on peruskorjattu. Vanhoilla alueilla toteutetut alueet tiivistävät yhdyskuntarakennetta.

Sillanniityn kosteikkopuiston rakentamisen ehkäisee Muuramenlammen kuormitusta ja kehittää ranta-alueen virkistyskäyttöä.

TIEVALAISTUS

Hanketavoitteet

Kunnan pitkän aikavälin tavoitteena on kaikkien katujen ja kevyen liikenteen väylien valaiseminen energiatehokkaasti.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
Katuväläistystä uusien katujen sekä kadun perusrannushankkeiden kohteisiin	Uudet valaisimet: <ul style="list-style-type: none"> • Murtolammen alue, Pätikä, Havastie, Äyskärintie, Havutien kevytliikenneväylä ja Kinkomaalla Töyrypolku. Valaisinvaihdot 48 kpl	Uudet valaisimet ja Valaisinvaihdot (30 000 €)	Uudet valaisimet: <ul style="list-style-type: none"> • Punasillanmäentie ja kevytväylä, Hiirenporras, Kuurapolku, Korvenkyläntien kevytväylä Valaisinvaihdot 34 kpl

Investointien toteutumisen analysointi

Katuväläistyksestä päätettiin elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunnassa 12.2.2019. Tievääläistykseen investoinnit toteutuivat suunnitellun mukaisesti. Uusia valaisimia rakennettiin yhteensä 28 kpl. Suurpainenatriumvalaisimien vaihtoja tehtiin yhteensä 34 kpl. Kaikki kohteet ovat led-valaisimia.

Tievääläistykseen tarkoituksena on parantaa ihmisten asuin- ja työympäristöä sekä edistää viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Valaistuksen laajentaminen lisää käyttömenoja.

Vuodesta 2018 lähtien on Murtolammen asuinalueella kokeilussa katuvälälojen katkaisujen tilalla yöaikainen himmennys.

MITTAUS

Hanketavoitteet

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asemakaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Investointien toteutuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
Mittauskalusto	-	Takymetri (22 000 €)	Takymetri hankittiin
Kartat	-	Numeerinen pohjakartta (90 000 €)	Numeerinen pohjakartta valmistui

Investointien toteutumisen analysointi

Vuonna 2019 hankittiin uusi takymetri sekä rasterimuotoinen pohjakartta ajantasaistettiin ja muutettiin numeeriseen muotoon.

Mittauslaitteiden kalustoa uusitaan tekniikan kehittyessä, jotta pystytään tuottamaan asianmukaisia mittauspalveluja kunnan toimintaan

KALUSTON HANKINTA

Hanketavoitteet

Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunnan toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
Kalusto	ei hankintoja	Nosturikuorma-auto	Nosturikuorma-auto hankittiin

Vuonna 2020 tulee uusittavaksi toinen vanhoista traktoreista (100 000 euroa).

Investointien toteutumisen analysointi

Vuonna 2019 hankittiin uusi nosturikuorma-auto vanhan tilalle.

Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja ja myydä niihin palveluja omakustannushintaan sekä ylläpitää töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekanta.

6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
RAHOITUSLASKELMA					
	Toiminnan rahavirta				
**	Vuosikate	4.120.180	0	2.614.247,93	1.505.932,07
**	Tulorahoituksen korjaukset	1.000.000-	0	999.866,90-	133,10-
	Investointien rahavirta				
*	Investointimenot	4.375.000-	1.282.000-	4.755.929,12-	901.070,88-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	138.100	225.000	236.943,01	126.156,99
*	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.080.000	0	1.094.312,23	14.312,23-
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	36.720-	1.057.000-	1.810.292,85-	716.572,85
	Rahoituksen rahavirta				
	Antolainojen muutokset				
*	Antolainojen lyhennys	72.000	0	115.352,86	43.352,86-
	Lainakannan muutokset				
*	Pitkäaikaisten lainojen nosto	1.429.000	1.057.000	0,00	2.486.000,00
*	Pitkäaikaisten lainojen lyhennys	1.464.280-	0	1.397.820,52-	66.459,48-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	3.300.000,00	3.300.000,00-
	Muut maksuvalmiuden muutokset				
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	0	0	10.794,00	10.794,00-
*	Saamisten muutos	0	0	769.055,68	769.055,68-
*	Korottomien velkojen muutos	0	0	1.312.980,54-	1.312.980,54
***	Rahoituksen rahavirta	36.720	1.057.000	1.484.401,48	390.681,48-
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0	325.891,37-	325.891,37
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0	325.891,37	325.891,37-

7 YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta										
Vaalit	26		26	29	3	30		30	33	-3
Keskusvaaliitk yht.	26		26	29	3	30		30	33	-3
Tarkastuslautakunta										
Tarkastuslautakunta	34		34	26	-8					
Tarkastusitk yht.	34		34	26	-8					
Kunnanhallitus										
Hallinto ja henkilöstö	2333		2333	2524	191	192		192	162	30
Sisäiset palvelut	132		132	124	-8					0
Seutu ja alueyhteistyö	2		2	0	-2					0
Muu toiminta	23		23	24	1					0
Kiinteistötoimi	3626		3626	3610	-16	5642		5642	5636	6
Keskuskeittiö	1363		1363	1406	43	1162		1162	1204	-42
Kunnanhallitus yht.	7479	0	7479	7688	209	6996	0	6996	7002	-6
Hyvinvoinnin ja palv.ltk										
Hyvinvoinnin ja palv ltk	39		39	28	-11					
Hallinto	237		237	178	-59	2		2	0	2
Varhaiskasvatus	7022		7022	7093	71	517		517	630	-113
Perusopetus	11241		11241	11405	164	332		332	381	-49
Toisen asteen koulutus	1416		1416	1521	105	80		80	108	-28
Liikkuva Muurame	1616		1616	1610	-6	242		242	350	-108
Joukkoliikenne	357		357	366	9	0		0	0	0
Kulttuuri ja nuorisopalv	1107		1107	1051	-56	80		80	128	-48
HYPA ltk yht	23035	0	23035	23252	217	1253	0	1253	1597	-344
Kunnan avustus liikelaitokselle	23677		23677	23677	0					
Elinvoimn j kest.kasvun ltk										
ELK ltk	113		113	113	0			0		0
Infra ja mittaus	1156		1156	1173	17	133		133	135	-2
Vesihuolto	942	30	972	1087	115	1696		1696	1661	35
Luvat ja valvonta	372		372	340	-32	101		101	114	-13
Maankäyttö ja elinkeino	410	0	410	437	27	1165		1165	1268	-103
Muu toiminta	824		824	820	-4			0		0
ELK ltk yhteensä	3817	30	3847	3970	123	3095	0	3095	3178	-83
KÄYTTOTALOUS YHT	58068	30	58098	58642	544	11374	0	11374	11810	-436
TULOSLASKELMAOSA										0
Verotulot						41217		41217	40052	1165
Valtionosuudet						10030		10030	10538	-508
Korkotulot						0		0	54	-54
Muut rahoitustulot						162		162	208	-46
Korkomenot	88		88	69	-19					
Muut rahoitusmenot	54		54	52	-2					
Satunnaiset tuotot										
Satunnaiset kulut										
YHTEENSÄ	142		142	121	-21	51409		51409	50852	557

INVESTOINTIOSA										
Kunnanhallitus	400	382	782	1068	286	80		80	94	-14
Tukipalvelut	634	900	1534	1046	-488		225	225	157	68
Hyvinv. ja palv. ltk	463		463	268	-195	49		49	35	14
ELK ltk	2866		2866	2374	-492	89		89	45	44
INVESTOINNIT YHT	4363	1282	5645	4756	-889	218		443	331	112
RAHOITUSOSA										
Antolain. muutokset										
Antol.saam. lis.										
Antol.saam.väh.						72		72	115	-43
Lainakannan muutok.										
Pitkäaik.lain.lis.						1429	1057	2486	0	2486
Pitkäaik.lain.väh.	1464		1464	1398	-66					
Lyhytaik.lain.muut.									3300	-3300
YHTEENSÄ	1464	0	1464	1398	-66	1501	1057	2558	3415	-857
Vaikutus maksuvalm.	465		435	1491	-192		30			
KAIKKI YHTEENSÄ	64502	1312	65784	66408	-624	64502	1312	65784	66408	-624

Hyvinvointipalveluiden ltk:n hallinnon alta on siirretty varhaiskasvatuksen hallinnon määräraha varhaiskasvatuksen tehtäväalueelle.

8 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 Tuloslaskelma

	v. 2019	v. 2018
TULOSLASKELMA		
TOIMINTATUOTOT		
* Myyntituotot	3.206.645,74	3.083.703,03
* Maksutuotot	2.320.553,49	2.303.241,04
* Tuet ja avustukset	706.887,77	659.431,11
* Muut toimintatuotot	2.132.410,45	2.036.660,47
** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	8.366.497,45	8.083.035,65
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	224.892,71	334.399,66
TOIMINTAKULUT		
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	19.416.689,91-	18.308.428,14-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	4.000.551,42-	3.786.338,68-
* Muut henkilösivukulut	694.810,37-	725.902,34-
* Palvelujen ostot	24.118.131,58-	23.241.491,67-
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	3.379.371,55-	3.253.074,40-
* Avustukset	3.584.794,67-	3.644.796,09-
* Muut toimintakulut	1.514.538,44-	1.432.184,70-
** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	56.708.887,94-	54.392.216,02-
TOIMINTAKATE	48.117.497,78-	45.974.780,71-
* Verotulot	40.052.277,32	39.403.587,65
* Valtionosuudet	10.538.199,00	10.326.825,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korkotuotot	54.101,95	43.371,74
* Muut rahoitustuotot	158.399,64	363.505,42
* Korkokulut	68.965,39-	71.190,93-
* Muut rahoituskulut	2.266,81-	3.887,20-
VUOSIKATE	2.614.247,93	4.087.430,97
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunn.mukaiset poistot	3.815.660,80-	3.859.700,29-
Satunnaiset erät		
TILIKAUDEN TULOS	1.201.412,87-	227.730,68
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1.201.412,87-	227.730,68

8.2 Rahoituslaskelma

	v.2019	v.2018	
RAHOITUSLASKELMA			
Toiminnan rahavirta			
**	Vuosikate	2.614.247,93	4.087.430,97
**	Tulorahoituksen korjaukset	999.866,90-	828.802,72-
Investointien rahavirta			
*	Investointimenot	4.755.929,12-	2.403.352,21-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	236.943,01	143.550,00
	Pysyvien vastaavien		
*	hyödykkeiden luovutustulot	1.094.312,23	1.057.516,22
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	1.810.292,85-	2.056.342,26
Rahoituksen rahavirta			
Antolainojen muutokset			
*	Antolainojen anto	0,00	750.000,00-
*	Antolainojen lyhennys	115.352,86	99.739,09
Lainakannan muutokset			
*	Pitkäaikaisten lainojen nosto	0,00	0,00
*	Pitkäaikaisten lainojen lyhennys	1.397.820,52-	2.376.025,65-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	3.300.000,00	200.000,00
*	Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset			
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	10.794,00	16.918,00
*	Saamisten muutos	769.055,68	139.492,29-
*	Korottomien velkojen muutos	1.312.980,54-	515.233,79
***	Rahoituksen rahavirta	1.484.401,48	2.433.627,06-
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	325.891,37-	377.284,80-
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	325.891,37	377.284,80
Rahavarat 31.12.			
		328.504,37	654.395,74
Rahavarat 1.1.			
		<u>654.395,74</u>	<u>1.031.680,54</u>
		-325.891,37	-377.284,80

8.3 Tase

	V.2019	V.2018	
T A S E			
VASTAAVAA			
A PYSYVÄT VASTAAVAT			
I Aineettomat hyödykkeet			
*	1. Aineettomat oikeudet	218.205,59	152.820,67
**	Aineettomat hyödykkeet yht.	218.205,59	152.820,67
II Aineelliset hyödykkeet			
*	1. Maa- ja vesialueet	10.802.223,17	9.810.972,53
*	2. Rakennukset	28.748.659,85	30.141.982,04
*	3. Kiinteät rakenteet ja laitt	10.537.509,35	9.869.270,91
*	4. Koneet ja kalusto	836.381,07	624.335,93
*	6. Ennakkomaksut ja kesk.eräis	83.355,55	0,00
**	Aineelliset hyödykkeet yht	51.008.128,99	50.446.561,41
III Sijoitukset			
*	1. Osakkeet ja osuudet	4.434.339,78	4.452.412,30
*	3. Muut lainasaamiset	571.271,65	686.624,51
*	4. Muut saamiset	146.193,00	146.193,00
**	Sijoitukset yhteensä	5.151.804,43	5.285.229,81
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	56.378.139,01	55.884.611,89
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
*	2. Lahj.rahastojen erityiskatt	11.310,83	1.990,48
****	TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHT	11.310,83	1.990,48
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			
I Vaihto-omaisuus			
II Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
*	1. Myyntisaamiset	1.193.910,58	1.404.281,42
*	2. Lainasaamiset	696.091,19	335.066,60
*	4. Muut saamiset	325.254,46	461.504,56
*	5. Siirtosaamiset	537.431,64	1.320.890,97
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	2.752.687,87	3.521.743,55
***	Saamiset yhteensä	2.752.687,87	3.521.743,55
III Rahoitusarvopaperit			
*	1. Osakkeet ja osuudet	15.178,66	15.178,66
**	Rahoitusarvopaperit yht.	15.178,66	15.178,66
IV Rahat ja pankkisaamiset			
**	Rahat ja pankkisaamiset yht.	313.325,71	639.217,08
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3.081.192,24	4.176.139,29
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	59.470.642,08	60.062.741,66

	V.2019	V.2018
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
* I Peruspääoma	18.365.317,85-	18.365.317,85-
* II Arvonkorotusrahasto	7.386,81-	7.386,81-
* III Muut omat rahastot	1.011.664,00-	1.011.664,00-
* IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	9.266.343,19-	9.038.612,51-
* V Tilikauden yli/alijäämä	1.201.412,87	227.730,68-
*** OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	27.449.298,98-	28.650.711,85-
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
* 2. Vapaaehtoiset varaukset	1.100.000,00-	1.100.000,00-
*** POISTOERO JA VAPAAEHT.VAR.YHT	1.100.000,00-	1.100.000,00-
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
* 2. Lahjoitusrahastojen pääoma	11.310,83-	1.990,48-
* 3. Muut toimeksiantojen pääoma	98.168,25-	87.374,25-
*** TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHT.	109.479,08-	89.364,73-
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
* 2. Lainat vakuutus- ja rah.lai	5.076.923,05-	6.089.743,57-
* 7. Muut velat	2.256.295,26-	2.141.747,93-
** Pitkäaikainen vieras po. yht.	7.333.218,31-	8.231.491,50-
II Lyhytaikainen		
* 1. Joukkovelkakirjalainat	15.500.000,00-	12.200.000,00-
* 2. Lainat rahoitus- ja vak.lai	1.012.820,52-	1.397.820,52-
* 6. Saadut ennakot	22.052,70-	22.396,00-
* 7. Ostovelat	2.583.493,31-	3.940.948,13-
* 9. Muut velat/Liittymismaksut	900.916,51-	958.411,12-
* 10. Siirtovelat	3.459.362,67-	3.471.597,81-
** Lyhytaikainen vieras po. yht.	23.478.645,71-	21.991.173,58-
*** VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	30.811.864,02-	30.222.665,08-
***** VASTATTAVAA	59.470.642,08-	60.062.741,66-

8.4 Konsernilaskelmat

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	2019	2018
Toimintatuotot	24 635 540,78	24 135 176,33
Toimintakulut	- 73 067 360,95	- 70 576 022,30
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	- 68 950,69	- 52 265,55
TOIMINTAKATE	- 48 500 770,86	- 46 493 111,52
Verotulot	40 052 277,32	39 403 587,65
Valtionosuudet	13 387 132,17	13 256 021,34
Rahoitustuotot ja -kulut	-	-
Korkotuotot	45 374,40	37 881,84
Muut rahoitustuotot	172 154,96	385 115,67
Korkokulut	- 299 007,78	- 355 166,63
Muut rahoituskulut	- 19 513,00	- 20 165,75
VUOSIKATE	4 837 647,21	6 214 162,60
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poisto	- 5 823 995,31	- 6 128 494,80
Omistuksen eliminointierot	-	51,61
Arvonalentumiset	- 6 300,00	-
Satunnaiset erät	-	-
TILIKAUDEN TULOS	- 992 648,10	85 719,41
Tilinpäätössierrot	641,93	- 1 203,93
Tilikauden verot	- 51 356,34	- 33 628,29
Laskennalliset verot	- 83 485,25	- 42 808,26
Vähemmistöosuudet	- 318,72	- 221,75
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	- 1 127 166,48	7 857,18

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 837 647,21	6 214 162,60
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot	-51 356,34	-33 628,29
Tulorahoituksen korjauserät	-1 073 517,49	-762 078,32
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 626 993,60	-6 994 274,43
Rahoitusosuudet investointeihin	289 077,44	185 420,67
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 513 984,75	1 098 078,44
Toiminnan ja invest. rahavirta	-3 111 158,03	-292 319,34
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 118,54	0,00
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 600 848,79	1 815 842,76
Pitkäaikaisten lainojen vähenn	-3 553 610,07	-4 125 064,43
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 594 537,51	605 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	7 821,13
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.var.ja po:n muutok	11 187,87	16 635,61
Vaihto-omaisuuden muutos	862,30	13 651,05
Saamisten muutos	2 536 652,47	331 942,25
Korottomien velkojen muutos	-1 365 602,03	394 919,09
Rahoituksen rahavirta	3 823 758,30	-939 252,54
RAHAVAROJEN MUUTOS	712 600,27	-1 231 571,88
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	2 976 857,87	2 264 257,61
Rahavarat 1.1.	2 264 257,60	3 495 829,49
	712 600,27	-1 231 571,88

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	634 801,91	571 848,01
Muut pitkävaikutteiset menot	326 001,71	171 978,03
Ennakkomaksut		
Aineettomat hyödykkeet yht.	960 803,62	743 826,04
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	12 488 472,87	11 557 733,44
Rakennukset	46 943 783,94	49 238 737,92
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 587 749,82	11 077 478,90
Koneet ja kalusto	1 552 074,00	1 436 887,39
Muut aineelliset hyödykkeet	30 204,88	31 712,44
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8 891 308,82	6 055 267,50
Aineelliset hyödykkeet yht.	81 493 594,33	79 397 817,60
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	343 967,47	359 620,90
Muut osakkeet ja osuudet	2 057 383,04	2 023 936,59
Muut lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	83 893,49	156 738,96
Sijoitukset yht.	2 485 244,00	2 540 296,45
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	84 939 641,95	82 681 940,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	34 457,53	48 042,89
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	99 372,91	100 235,21
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	217,27	191,94
Lyhytaikaiset saamiset	3 528 744,96	5 991 458,80
Rahoitusarvopaperit	15 178,66	56 576,27
Rahat ja pankkisaamiset	2 961 679,21	2 207 681,34
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	6 605 193,01	8 356 143,55
VASTAAVAA YHTEENSÄ	91 579 292,49	91 086 126,52

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 365 317,85	18 365 317,85
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat		
Arvonkorotusrahasto	7 386,81	7 386,81
Muut omat rahastot	3 217 887,98	3 197 118,81
Ed.tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 952 594,05	4 725 496,39
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 1 127 166,48	7 857,18
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	25 416 020,21	26 303 177,04
VÄHEMMISTÖOSUUDET	12 295,64	11 976,91
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevakuutukset		
Muut pakolliset varaukset	434 325,17	411 582,95
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	136 260,59	138 658,08
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaik.korollinen vieras pääoma	32 328 098,99	31 490 357,84
Pitkäaik.koroton vieras pääoma	3 092 527,39	2 979 358,71
Lyhytaik.korollinen vieras pääoma	19 153 791,95	17 222 989,02
Lyhytaik.koroton vieras pääoma	11 005 972,55	12 528 025,98
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	65 580 390,88	64 220 731,55
VASTATTAVAA	91 579 292,49	91 086 126,52

9 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Jaksotus

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on hallinto- ja laitosrakennusten sekä vedenjakelu- ja viemäriverkoston poistoaikoja tarkistettu 1.1.2013 alkaen. Muutos perustuu hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vyörytys

Kustannuspaikoille vyörytetään laskennallisina erinä siivoustoimi, työterveyshuolto, ICT, taloustoimisto, kopiointi, postitus, puhelinkeskus, toimistotarvikkeet ja henkilökunnan virkistys. Vuodesta 2015 alkaen vyörytetään tehtäväalueita koskeva hallinto.

Sisäiset erät

Sisäisesti laskutetaan tilojen vuokrat, ateriasuoritteet, vesi- ja jätevesilaskut, konekeskuksen palvelut ja muut sisäiset laskut esim. työpajan laskutus.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointipalveluiden lautakunnan alta on siirretty varhaiskasvatuksen hallinnon kustannuspaikka varhaiskasvatuksen tehtäväalueelle. Muilta osin tilinpäätös on vertailukelpoinen vuoden 2018 tilinpäätöksen lukuihin.

Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos sekä vesihuolto sisältyvät Muuramen kunnan tilinpäätöslukuihin, mutta niistä tehdään myös eriytyvät tilinpäätökset.

Lomamääräytymisvuodelta 2019 (1.4.2018-31.3.2019) maksetut lomarahat on laskettu kilpailukyky sopimuksen mukaisesti 30 %:lla vähennettynä.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhteisöt, joissa kunnalla on määräämisvalta (pl. Muuramen Hyvinvointi Oy) ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty sekä konserni-yhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Liittymismaksuista (vesihuolto, kaukolämpö) on eliminoitu sisäiset tapahtumat, jotka on pystytty selvittämään. Kiinteistöveroja ei ole vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaa-seen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistus on eliminoitu, myös perustetun Muuramen Hyvinvointi Oy:n omistus.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot sekä Muuramen Lämpö Oy:n kaukolämpökanavien poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisö on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	361 243	436 984	162 122	210 527
Sosiaali- ja terveystuotot	14 032 080	13 486 235	3 248 496	2 996 454
Opetus- ja kulttuurituotot	2 088 249	2 042 733	1 523 876	1 491 460
Muut palvelut	7 749 797	7 583 639	3 027 833	2 770 509
Tukipalvelut kiinteistö ja ravintohuolto	371 321	597 654	371 321	597 654
Toimintatuotot yhteensä	24 602 690	24 147 245	8 333 647	8 066 604

Sosiaali- ja terveystuotot	Konserni		Kunta	
Toimintatuotot tehtäväalueittain	2019	2018	2019	2018
Sosiaali- ja terveystuotot	14 032 080	13 486 235	3 248 495	2 996 454
Siitä:				
Lapsi- ja oppilastuotot			21 726	13 786
Perhe- ja aikuissosiaalityö			105 432	80 410
Aktivointi ja työllistäminen			358 383	299 145
Vanhustuotot			1 318 234	1 327 397
Vammaistuuotot			207 456	125 710
Terveystuotot			380 424	365 272
Avosairaanhoidon tuotot			514 817	406 672
Suun terveydenhuollon tuotot			342 024	378 063

Liitetieto 7

Verotulojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Kunnan tulovero	35 724 309	35 052 972
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 312 655	2 139 112
Kiinteistövero	2 015 314	2 211 503
Yhteensä	40 052 277	39 403 588

Liitetieto 8				
Valtionosuuksien erittely				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasausta)	11 189 900	10 892 940	11 189 900	10 892 940
Verotuloihin perustuva valtionsuuden tasaus	4 272	192 300	4 272	192 300
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0	0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-655 973	-758 415	-655 973	-758 415
Harkinnanvarainen valtionsuuden korotus				
Yksikköhintarahoituksen mukainen *) valtionosuus	2 884 488	2 963 803		
Yhteensä	13 422 687	13 290 628	10 538 199	10 326 825

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	17 207 925	16 460 295
Muiden palvelujen ostot	6 910 207	6 781 197
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	24 118 132	23 241 492

Liitetieto 11

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Investointimenojen poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu investointien hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan. Muuramen kunnan poistosuunnitelmaa on tarkastettu (KV 25.6.2012 § 40 ja Kh 6.8.2012 § 108) uuden poistoyleisohjeen mukaiseksi 1.1.2013 alkaen.

Poistosuunnitelman aloittaminen:

hankinta 1.1.-30.6.	-poistot 1.7. alkaen
hankinta 1.7.-31.12.	-poistot seuraavan vuoden alusta
kiinteät rakenteet ja laitteet	-poistot seuraavan vuoden alusta

Investointivaraus käsitellään suosituksen mukaisesti.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

ATK-ohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	30-50 vuotta	- " -
Asuinrakennukset	- " -	- " -
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-50 vuotta	- " -
Vapaa-ajan rakennukset	- " -	- " -
Muut rakennukset	- " -	- " -
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10-25 %	menojäännöspoisto
Vesilaitoksen laitoskoneet	25 %	- " -
Koneet ja kalusto	3-15 vuotta	tasapoisto

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno alle 10 000 €, on kirjattu vuosikuluksi. (€)

	v.2019	v.2018
	350 288	346 774

Liitetieto 13				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	1 149 114	651 003	974 714	611 053
Muut myyntivoitot	33 736	218 422	25 153	218 140
Myyntivoitot yhteensä	1 182 850	869 425	999 867	829 193
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot		391		391
Muut myyntitappiot	554	172		
Myyntitappiot yhteensä	554	563		391

Liitetieto 14

Satunnaiset erät: - ei ilmoitettavaa.

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	Kunta	
	2019	2018
Osinkotuotot muista yhteisöistä	139 881	323 325
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	14 434	14 134
Yhteensä	154 315	337 459

9.3 Tasetta koskevat liitetiedot

Liitetieto 18				
Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	7 387	29 477	7 387	25 046
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku		22 090		17 659
Arvo 31.12.	7 387	7 387	7 387	7 387

Liitetieto19

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkäaikaiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	152 820,67		152 820,67
Lisäykset tilikauden aikana	148 181,96		148 181,96
Rahoitusosuudet tilikaudella			
Vähennykset tilikauden aikana	-		
Siirrot erien välillä			
Tilikauden poistot	82 797,04		82 797,04
Arvonlennukset ja niiden pal.			
Poistamaton hankintameno 31.12.	218 205,59		218 205,59
KIRJANPITOARVO 31.12.	218 205,59		218 205,59

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset						
AINEELLISET HYÖDYKKEET						
	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	9 781 972,82	30 141 982,04	9 869 270,91	624 335,93	-	50 417 561,70
Lisäykset tilikauden aikana	1 083 685,97	471 915,33	2 240 434,93	507 474,89	83 355,55	4 386 866,67
Rahoitusosuudet tilikaudella						-
Vähennykset tilikauden aikana	92 435,33	-			-	92 435,33
Siirrot erien välillä						-
Tilikauden poistot		1 865 237,52	1 572 196,49	295 429,75		3 732 863,76
Arvonlennukset ja niiden pal.						-
Poistamaton hankintameno 31.12.	10 773 223,46	28 748 659,85	10 537 509,35	836 381,07	83 355,55	50 979 129,28
Liittymismaksut	21 612,90					21 612,90
Vähennykset tilikauden aikana						-
Siirrot erien välillä						-
Arvonlennukset ja niiden pal.						-
Arvonkorotukset	7 386,81					7 386,81
Arvonkorotuksen purku						-
KIRJANPITOARVO 31.12.	10 802 223,17	28 748 659,85	10 537 509,35	836 381,07	83 355,55	51 008 128,99

Pysyvien vastaavien sijoitukset									
OSAKKEET JA OSUUDET						JKV-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET			
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Kunta- yhtymä- osakkeet	Osakkeet osakkuus- yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut lainasaamiset Konserni- yhtiöt	Muut yhteisöt	Muut saamiset ja liitt.maksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1	720637,87	1696524,13	200000,00	1835250,3	4452412,30	686624,51	0	146193,00	832817,51
Lisäykset	0,00			2761,65	2761,65	0			0
Vähennykset	20834,17			0	0	115352,86	0	0,00	115352,86
Siirrot erien välillä									
Hankintameno 31.12.	699803,70	1696524,13	200000,00	1838011,95	4434339,78	571271,65	0	146193,00	717464,65
Arvonlennukset ja niiden palautus									
Arvonkorotukset									
KIRJANPITOARVO 31.12	699803,7	1696524,13	200000,00	1838011,95	4434339,78	571271,65	0	146193,00	717464,65

Liitetieto 20-22 OMISTUKSET MUISSA YHTIÖISSÄ					
	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	(1000 €) tilikauden tuloksesta
Tytäryhteisöt					
Muuramen Lämpö Oy	Muurame	87,9	726	2647	98
Muuramen Vuokra-asunnot Oy	Muurame	100	73	16554	0
KOY Muuramen Kettula	Muurame	100	44	403	13
KOY Hakamuurame	Muurame	94,7	31	10	0
KOY Muuramen Elämänkaari	Muurame	100	251	1077	57
KOY Muuramen Virastotie	Muurame	100	445	8	16
Muuramen Hyvinvointi Oy	Muurame	100	19	0	0
	Yhteensä		1125	20690	169
Kuntayhtymät					
Jkl:n koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	3,5192	3664	1915	-4
K-S Liitto	Jyväskylä	3,97371	50	164	-1
K-S sairaanhoitopiirin ky	Jyväskylä	2,35	956	12101	-343
Vaalijalan ky	Pieksämäki	3,3339424	457	9266	132
	Yhteensä		4670	14181	-349
Osakkuusyhteisöt					
KOY Kinkomaan Vitapolis	Muurame	20	294	584	-69
	Yhteensä		294	584	-69

Liitetieto 23

Saamisten erittely				
	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset		362		42 862
Lainasaamiset	571 272	681 627	686 624	300 000
Siirtosaamiset				4 622
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		153		66 541
Siirtosaamiset		0		976 510
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		2 128		9 395
Saamiset yhteensä	571 272	684 270	686 624	1 399 931

Liitetieto 24				
Siirtosaamisiin liittyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Muut menoennakot	55 458	43 813	15 672	4 594
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	20 157	4 622	18 233	4 622
Kelan korvaus työterveyshuollosta	102 863	116 592	70 000	89 000
Tuet ja avustukset	389 743	185 107	349 229	106 775
Muut tulojäämät	108 304	154 893	84 297	139 390

Rahoitusarvopaperit		
	Kunta	
	2019	2018
Osakkeet ja osuudet		
Jälleenhankintahinta *)	262 175	192 128
Kirjanpitoarvo **)	15 179	15 179
Erotus	246 996	176 949

	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	18 365 318	18 365 318	18 365 318	18 365 318
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	18 365 318	18 365 318	18 365 318	18 365 318
Arvonkorotusrahasto 1.1	7 387	25 047	7 387	25 047
Lisäykset				
Vähennykset	0	17 660		17 660
Arvonkorotusrahasto 31.12.	7 387	7 387	7 387	7 387
Muut omat rahastot 1.1.	3 197 119	3 195 738	1 011 664	1 011 664
Lisäykset	21 411	1 381		
Vähennykset	642			
Muut omat rahastot 31.12.	3 217 888	3 197 119	1 011 664	1 011 664
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	4 725 496	2 689 732	9 038 612	8 565 444
Lisäykset	7 857	2 011 045	227 731	473 168
Korjaukset	219 241	24 719		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	4 952 594	4 725 496	9 266 343	9 038 612
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 127 166	7 857	-1 201 413	227 731
Oma pääoma yhteensä	25 416 020	26 279 059	27 449 299	28 650 712
Muuramen Vuokra-asuntojen poistot oikaistu vastaamaan sumupoistoja.				
Poistolaskelma ei täsmännyt taseessa olevaan lukuun. Täsmätty vuonna 2018.				
Erotus 105 903,40 € vaikuttaa ed. tilikausien yli- ja alijäämään.				
Kiinteistö Oy Kinkomaan Vitapoliksen tulos kirjattu vuosina 2017 ja 2018 väärän merkkisenä.				
Edellisten tilikausien yli- ja alijäämän vaikutus 104 531,10 euroa				
Keski-Suomen Liitto vähentänyt kehittämisrahaston pääomaa 16 154,85 €.				
Vaikutus omistusprosentin mukaan 642 €				
Ki Oy Muuramen Virastotien osakkeiden kauppahinnan kirjauksessa ei huomioitu vanhaa ostovelkaa, joka maksettiin marraskuussa kunnalle. Vaikutus rakennusrahastoon 20 702 €.				

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät		
	Kunta	
	2019	2018
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	9 266 343	9 038 613
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 201 413	227 731
Kertynyt poistoero 31.12.		
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	1 100 000	1 100 000
Kertynty yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	9 164 930	10 366 343

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	Kunta	
	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 025 641	2 291 667
Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 025 641	2 291 667

Liitetieto 29				
Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusvastuu 1.1.	411 583	386 693		
Lisäykset tilikaudella	2 532	24 890		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 31.12.				
Ympäristövastuu, pilaantuneen maan puhdistusvastuu	20 210			
Muut pakolliset varukset yht.	434 325	411 583		

Liitetieto 30

Vieras pääoma				
	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		74 434		127 157
Yhteensä				
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		188 811		1 986 333
Siirtovelat		232 694		449 979
Yhteenä		421 505		2 436 312
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat		-		-
Yhteensä				
Vieras pääoma yhteensä		495 939		2 563 469

Liitetieto 33					
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät					
		Konserni		Kunta	
		2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat					
	Tuloennakot	442 479	623 192	242 973	348 760
	Menojäämät				
	Lomapalkkavelan ja henk.sivukulujen jaksotukset	3 754 413	3 373 050	2 855 331	2 502 216
	Muut palkkojen ja henk.sivukulujen jaksotukset	355 770	420 591	9 508	9 867
	Korkojaksotukset	35 278	14 553	0	2 013
	Muut menojäämät	565 605	899 676	351 551	608 741
Lyhytaikaiset siirtovelat yht.		5 153 545	5 331 062	3 459 362	3 471 597

9.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Liitetieto 38				
Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut yhteensä	3 407 910	2 176 517	3 032 731	4 492 568
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava os	905 495	1 238 100 *	811 502	933 040
* mukana kunta ja leasingvastuut				

Liitetieto 39				
Vastuusitoumukset				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	20 950 963	18 113 470	20 950 963	18 113 470
Jäljellä oleva pääoma	12 911 444	13 609 788	12 844 917	13 533 884
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	36 361 735	4 935 533	36 361 735	4 935 533
Jäljellä oleva pääoma	4 082 999	3 797 723	4 082 999	3 797 723

Liitetieto 40

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	Kunta	
	2019	2018
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	61 226 396	57 643 032
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	-	-
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	40 283	37 033

Liitetieto 41				
Muut taloudelliset vastuut				
	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Sopimusvastuut				
Velvoitevarasto	1 997	2 671		
Keräystilivastuut	2 842	6 296	2 842	6 296
Potilasvahinkovakuutus	1 913	172 001		
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 592 256	2 790 906	2 091 290	2 273 312
Investointiavustukset	414 294	407 956		
Sopimusvastuut yhteensä	3 013 302	3 379 831	2 094 132	2 279 608
Johdannaisopimukset				
Koronvaihtosopimukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 383 550	3 211 366		
Markkina-arvo 31.12.	-423 152	-89 609		

9.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2018			2019		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Yleishallinto	5	2	7	5	2	7
Sote -palvelut	114	24	138	124	25	149
Opetus- ja kult.palvelut	239	52	291	249	56	305
Yhdyskuntapalvelut	7	21	28	8	22	30
Muut palvelut	59	16	75	60	16	76
Yhteensä	424	115	539	446	121	567

Liitetieto 43

Henkilöstökulut

	2019	2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	24 112 052	22 820 669
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin (Sisältyy tuloslaskelman henkilöstökuluihin)	224 893	334 400
Henkilöstökulut yhteensä	24 112 052	22 820 669

Liitetieto 44

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitettyt luottamushenkilömaksut		
	Kunta	
	2019	2018
Keskusta/Muurame	2 929	5 693
Kokoomus/Muurame	997	925
Sosiaalidemokraatit, Muurame	4 523	3 872
Vasemmisto ry, Muurame	642	
Muuramen kristillisdemokraatit	664	866
Perussuomalaiset	709	380
Muuramen vihreät	1 981	1 747
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	12 444	13 483

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot		
BDO Auditor Oy	Kunta	
	2019	2018
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	4 806	10 640
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät		
Tarkastuslautakunnan avustamine	7 694	8 998
Muut palkkiot		
Yhteensä	12 500	19 638

Liitetieto 46

Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Elämänkaarelle on korotonta tilaremonttilainaa 150 000 ajalle 1.9.2016 - 31.12.2021.

Lainaa jäljellä tp2019 93 600 euroa. Lainalla on suoritettu kiinteistöön tarvittavat muutokset ikäihmisten vuokra-asumista varten. Palvelu on täysin Muuramen kunnan toimintaa ja laina on myönnetty korottomana, koska kiinteistöyhtiö joutuisi korottamaan tilavuokraa korkoa vastaavasti.

Muuramen Lämmölle tilaremonttilainaa myönnetty vuonna 2018 yhteensä 600 000 euroa, korko 2 %, lainaa jäljellä tp:ssä 2019 477 671,65 euroa. Laina on mahdollistanut Muuramen Portin (Virastotie 2) kiinteistössä tilat nuorisopalvelulle ja toimintakeskukselle.

Tilapäistä luottoa Muuramen Lämmölle:

6.6.2018	250000,00, korko 2%
2.10.2018	50000,00, ei korkoa

Muuramen Vuokra-asunnoille myönnetty rahoituksen uudelleenjärjestely laina 14.1.2019 381 626,80, korko 3,1 % (laina maksetaan v. 2020 loppuun mennessä takaisin)

Kunta on tehnyt päätöksen johtajasopimuksesta kunnanjohtajan kanssa KH -päätöksellä 19.9.2005. Johtajasopimuksessa on määritelty kunnanjohtajan oikeus saada mahdollinen korvaus irtisanomismenettelyn käynnistyttyä. Kunnanjohtajalla on oikeus irtisanomisajan (2 kk) palkan lisäksi 12 kuukauden rahassa maksettavaa palkkaa vastaava määrä siirtymäkorvauksena edellyttäen, että hän itse irtisanoutuu virastaan. Jos kunnanjohtaja sijoittuu siirtymäkorvauksen aikana uuteen tehtävään, siirtymäkorvauksena maksetaan siirtymäkorvauksen ja uuden tehtävän palkan mukainen erotus.

10 ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS VESIHUOLTO

10.1 Käyttötalouden toteutuminen

Kohderahoitteinen
Valtuustoon nähden sitova

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ylitys	Tot-%
KÄYTTÖTALOUSOSA						
*	LIIKEVAIHTO	1.697.550	0	1.642.434,16	55.115,84	96,8
*	Valmistus omaan käyttöön	112.050	0	86.561,19	25.488,81	77,3
*	Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	19.841,91	19.841,91-	0,0
	Materiaalit ja palvelut					
	Aineet tarvikkeet ja tavarat					
*	Ostot tilikauden aikana	193.050-	0	178.496,20-	14.553,80-	92,5
*	Palvelujen ostot	443.170-	0	549.976,52-	106.806,52	124,1
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	398.370-	30.000-	411.464,61-	16.905,39-	96,1
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	83.660-	0	84.101,82-	441,82	100,5
*	Muut henkilösivukulut	14.990-	0	13.689,95-	1.300,05-	91,3
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunnitelman muk. poistot	364.270-	0	344.236,65-	20.033,35-	94,5
*	Liiketoiminnan muut kulut	47.660-	0	42.082,35-	5.577,65-	88,3
**	LIIKELYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	264.430	30.000-	124.789,16	109.640,84	53,2
	Rahoitustuotot ja -kulut					
*	Korvaus peruspääomasta	46.740-	0	46.743,80-	3,80	100,0
***	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	217.690	30.000-	78.045,36	109.644,64	41,6
	Satunnaiset tuotot ja -kulut					
****	YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	217.690	30.000-	78.045,36	109.644,64	41,6
*****	TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	217.690	30.000-	78.045,36	109.644,64	41,6

Vesihuoltolakia koskevat muutokset ovat tulleet voimaan 1.9.2014. Lain mukaan kunnan tai yrityksen tulee kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista ja vesihuollolle on tilikausittain laadittava kirjanpitolain mukainen tase ja tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot.

Eriyttämällä pyritään varmistamaan tasejatkuvuutta. Vesihuoltolaitosten laskelmien ja arvostus- ja jaksotuseriaatteet pohjautuisivat yhdenmukaisiin periaatteisiin ja kunnallisten laitosten tuloslaskelmasta ja taseesta tulisi vertailukelpoinen osakeyhtiön tilinpäätöksen kanssa.

Muuramen kunnan vesihuoltolaitos on eriytetty kirjanpidollisesti 1.1.2015 alkaen.

TOIMINTAKERTOMUS 2019

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on järjestetty Muuramen kunnan sisäisen valvonnan -ohjeen mukaisesti.

Vesi- ja viemärlaitos, yleistä

Talousvesi

Muuramen kunnan vesihuoltolaitos toimittaa talousvettä keskustan sekä Kinkomaan alueelle.

Keskustan alueella talousvesi on peräisin kunnan pohjavesilaitoksilta. Vuonna 2019 Keskustan alueen verkostosta talousvettä johdettiin lisäksi seitsemälle vesiosuuskunnalle sekä Jyväskylän kaupungin Korpilahden kaupunginosaan. Kinkomaan alueelle vuonna 2019 talousvesi johdettiin Alva Oy:n vedenjakeluverkostosta Kinkomaan vesilaitoksen ollessa poissa käytöstä teknisten korjauksien vuoksi.

Vuonna 2019 laskutettu talousveden määrä oli n. 0,49 milj. m³ (v.2018: 0,58 milj. m³) eli noin 1335 m³ (v.2018: 1575 m³) vuorokaudessa. Laskutettavan veden määrä laski n. 16 % vuonna 2019 vuoteen 2018 verrattuna Jyväskylän Alva Oy:lle vähemmän myydyin vesimäärän johdosta.

Talousveden laadun seuranta ja käyttötarkkailu toteutetaan Sosiaali- terveysministeriön asetuksen mukaisen valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Jaettava talousveden laatu täytti Sosiaali- terveysministeriön asetuksen laatuvaatimukset.

Vuonna 2019 keskustan alueella rakennettiin uutta vesijohtoa n. 0,8 km ja Kinkomaalla n. 0,2 km. Keskustan alueella vesijohtoverkostoa on yhteensä n. 79,1 km ja Kinkomaan alueella yhteensä n. 17,3 km. Vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkostomateriaali on kokonaisuudessaan muovia ja pääsääntöisesti rakennettu 40-45 vuoden aikana.

Vuonna 2019 vesijohtoverkoston liittyi yhteensä 30 kiinteistöä (keskusta: 20 kpl, Kinkomaa 10 kpl).

Jätevesi

Keskustan alueella sekä vesiosuuskunnissa syntyvät jätevedet johdetaan kunnan pääpumpapaamon kautta puhdistettavaksi Nenäinniemiessä sijaitsevaan Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy:n jätevedenpuhdistamolle. Kinkomaalla syntyvät jätevedet johdetaan Alva Oy:n hallinnoiman pumpupaamon kautta Nenäinniemeen.

Jätevettä laskutettiin vuonna 2019 n. 0,42 milj. m³ (v. 2018: 0,43 milj. m³).

Vuonna 2019 keskustan alueella rakennettiin uutta viemärijohtoa n. 1,3 km ja Kinkomaalla n. 0,2 km. Keskustan alueella viemäriverkostoa on yhteensä n. 88,0 km ja Kinkomaan alueella yhteensä n. 17,5 km. Uusi jäteveden linjapumppaamo rakennettiin Hautalahden asuinalueelle.

Vesihuoltolaitoksen viemärijohtoverkostomateriaali on suurimmaksi osaksi betonia ja muovia. Viemäriverkosto on pääsääntöisesti rakennettu 40-45 vuoden aikana.

Vuonna 2019 viemäriverkoston liittyi yhteensä 30 kiinteistöä (keskusta: 20 kpl, Kinkomaa 10 kpl).

Yleistä

Vuonna 2011 vesihuoltoverkostotiedot muutettiin sähköiseen muotoon. Vesihuoltoverkoston sähköistä tiedostoa ylläpidetään kartoituksilla ja tarkemittauksilla, jotka tehdään kunnan omana työnä. Näin ollen rakennetut vesihuoltoverkoston pituudet tulevat jatkuvasti tarkentumaan kartoitusten ja tarkemittausten myötä.

Vesihuoltolaitoksen poikkeamina toiminnassa oli yhteensä 4 putkirikkoa vesijohtoverkostossa (keskusta: 2 kpl, Kinkomaa 2 kpl). Vuonna 2017 on hankittu UMS-tekstiviestihälytysjärjestelmä täydentämään häiriötilanneviestintää. Vuonna 2018 on aloitettu vesihuoltolaitoksen riskinarviointi internetpohjaisella riskinarviointityökalulla Water Safety Plan (WSP).

Vuonna 2019 peruskorjattiin Kinkomaantien varressa sijaitsevaa vesijohtoverkostoa uudelleen rakentamalla n. 93 m.

Kunnan asukkaista vesijohdon piirissä arvioidaan olevan noin 96 % ja jäteveden osalta 94 %. Muuramen kunnan vesihuoltolaitoksen talousveden asiakkaina oli 2184 kiinteistöä ja jäteveden osalta 2168 kiinteistöä.

Vuonna 2019 valmistui pohjavesialueiden suojelusuunnitelma ja vesilaitosrakennuksien kuntotutkimus sekä aloitettiin vesihuoltolaitoksen automaation kehittäminen.

Organisaatio

Vesihuoltolaitoksen tulosalueella työskentelee suoraan 2 henkilöä (vesilaitoshoitajat). Uusi vesihuoltopäällikkö aloitti työnsä 28.8.2019.

Vesilaitoksella on ympärivuorokautinen vikapäivystys, joka toimii 24/7 järjestelmällä. Päivystysringissä oli vuonna 2019 seitsemän henkilöä. Osa päivystäjäistä sekä muut vesihuoltolaitoksen toimihenkilöt työskentelevät päätoimisesti muilla tulosalueilla.

Taksat

Vuonna 2019 valtuuston päätöksen (VALT:12.11.2018 §58) mukaan vesi- ja jätevesikäyttömaksuun ei tullut korotuksia. Päätöksen mukaan vuosittaista perusmaksua korotettiin rakennuksesta riippuen 120, 290 tai 500 euroon sekä liittymismaksua korotettiin 2 %.

Vuonna 2019 käyttömaksua perittiin talousveden ja jäteveden osalta, perusmaksua talousveden osalta. Taksat olivat:

KOHDE	Vesi 2019	Vesi 2018	Jätevesi 2019	Jätevesi 2018
Liittymismaksu (alv 0 %)	1,77 €/m ²	1,74 €/m ²	1,87 €/m ²	1,83 €/m ²
Käyttömaksu (alv 0 %)	1,29 €/m ³	1,29 €/m ³	1,88 €/m ³	1,88 €/m ³

Talous

Vesihuolto sisältyy Muuramen kunnan tilinpäätökseen. Vuoden 2014 tilinpäätökseen asti vesihuolto on ollut laskennallisesti eriytetty taseyksikkö. Tilikaudella 2015 eriyttäminen on tehty kirjanpidollisesti uuden ohjeistuksen mukaisesti.

Vesihuollolle on määritelty uusi aloittava tase vuoden 2014 tilinpäätöksen taseesta. Vuoden 2014 korjattu taseen loppusumma on 4.423.383,29 €.

Muuramen kunnassa on tehty päätös (Valt:16.1.2015 §79), että vesihuoltolaitos ei hoida hulevesien viemärointiä vaan se kuuluu kunnan toimialaan. Aloittavan taseen peruspääomaa määriteltäessä huomioitiin hulevesiverkoston erottaminen kunnan toiminnaksi. Erottaminen tehtiin tilikauden 2015 aikana.

Vesi- ja viemärlaitoksen tuloslaskelma vuodelta 2019:

	v. 2019	(v. 2018)
-liikevaihto	1 642 434 €	(1 788 399 €)
-materiaalit ja palvelut	728 472 €	(637 620 €)
-henkilöstökulut	509 256 €	(530 669€)
-poistot ja muut kulut	386 319 €	(373 434€)
-tilikauden ylijäämä	78 045 €	(340 266€)
-investointimenot	616 475 €	(513 689€)

Tarkemmat tiedot vuoden 2019 taloudesta ja tase 2019 on esitetty tilinpäätöslaskelmissa.

Käyttötalouden toteutuminen 2019

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Hyvälaatuisen talousveden tuottaminen ja jakelu Muuramen keskustassa ja Kinkomaalla sekä tukkumyynti Jyväskylän Säynätsalon ja Korpilahden kaupunginosaan ja seitsemälle vesiosuuskunnalle. Vesilaitoksen toiminta-alueita laajennetaan kaavoituksen myötä.

Muuramen jätevedet johdetaan sekä kirkonkylästä että Kinkomaalta puhdistettaviksi Neänniemen keskuspuhdistamolle.

Vesi- ja viemärlaitos toimii kunnallisena liikelaitoksena ja toiminta on kannattavaa.

Palvelusuunnitelma

Haja-alueiden vesihuolto on järjestetty joko kiinteistökohtaisilla laitteilla tai vesiosuuskuntien toimesta. Muuramessa toimii tällä hetkellä 8 vesiosuuskuntaa. Yhtä osuuskuntaa lukuun ottamatta kaikki muut toimivat yhteistyössä Muuramen kunnan vesilaitoksen kanssa sekä puhetaan veden hankinnassa että jäteveden toimittamisessa.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vesilaitos tuottaa STM:n asetuksen mukaista talousvettä ja hoitaa jätevedet ympäristöystävällisesti.	Veden laatu	Henkilöstön koulutus, saneeraus-toimenpiteet
Vesihuoltolaitoksen tulee toimia kannattavasti.	Tulo- ja menoarvio	Taksapolitiikka ja riittävät resurssit

Tunnusluvut

	TP 17	TP 18	TP 19
Vesihuollon toimintatulot	1 689 511	1 922 857	1 747 135
Vesihuollon toimintamenot	-1 060 577	-1 086 791	-1 173 411
Veden myynti yht. (m ³), josta:	603 355	571 703	487 187
– kuntalaiset	390 185	396 147	320 936
– vesiosuuskunnat	45 960	47 925	52 964
– Alva Oy	167 210	127 631	50 928
Laskutettu jätevesi (m ³)	410 559	430 121	422 627
Vesijohtoa (km)	95,1	95,3	96,36
Jätevesiviemäriä (km)	103,65	103,9	105,5

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta jatkui suunnitelmakaudella kunnan taseyksikkönä, joka itse kattoi menonsa.

Vesihuollon toimintatulot alittuivat talousarviosta noin 3 %, ja tulos oli noin 9 % pienempi kuin vuonna 2018.

Vedenhankintamenot ylittyivät noin 8 % talousarviosta johtuen mm. tehdyistä vesilaitoksien sekä vesihuoltoverkoston kunnostus- ja huoltotöistä. Vesihuoltolaitoksen toimintamenot kasvavat vesihuoltoverkoston sekä vesilaitoksien ikääntyessä. Ikääntyvä tekniikka tarvitsee enemmän huolto-, korjaus- ja saneeraustoimenpiteitä. Toimintamenoja kasvattaa lisäksi uusien vesihuoltoverkostoalueiden lisääntyvän tekniikan ylläpito.

Hallintomenot pysyivät vuoden 2018 tasolla. Vuodesta 2015 lähtien on vesilaitoksen hallintomenoihin lisätty muiden tulostoimialojen palkkojen osittamisesta. Hallintomenoihin tuli uutena vesihuoltopäällikön palkkamenot.

Talovesien myyntimäärä (m³) laski 15 % vuodesta 2018 kuntalaisille ja Alva Oy:lle vähemmän vesimäärästä johtuen.

Vesilaitoksilla, vedenottamoilla, pumppaamoilla ja vesihuoltoverkossa tehtiin korjaus-, ylläpito- ja saneeraustoimenpiteitä, mm. sähköistä verkostokarttaa täydennettiin ja jäteveden pumppaamolaitteita korjattiin.

Jätevesien puhdistuksen kuutiohinta oli vuonna 2019 noin 59 senttiä (v. 2018: 35 snt.). Jätevesien puhdistuksen kustannukset ovat nousseet Nenäniemen jätevedenpuhdistamolla vuosina 2016-18 tehtyjen saneeraus- ja laajennustoimenpiteiden johdosta.

10.2 Vesihuollon investoinnit

Valtuustoon nähden sitovat erät:

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1075	VESIHUOLLON INV.				
8750	Vesihuollon inv.				
580	VESIHUOLTO				
	Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1140	Vedenjakelu- ja viemäriverkko	893.000-	0	595.530,79-	297.469,21-
1164	Muut kuljetusvälineet	20.000-	0	20.945,00-	945,00
*	Investointimenot yht.	913.000-	0	616.475,79-	296.524,21-
	Rahoitusosuudet				
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	913.000-	0	616.475,79-	296.524,21-

UUDET ALUEET

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden vesihuollon rakentaminen kadun rakentamisen yhteydessä.

Investointien toteuma

ALUE	TP 18	TA 19	TP 19
HAUTALAHTI -kaava 2018		Hautalahdentie Myllynsiipi Lahdenranta I-osa Ahomansikka	Hautalahdentie Myllynsiipi Lahdenranta I-osa Ahomansikka rakennettiin valmiiksi
SILLANNIITTY -kaava 2018	-	Sillanniityntien I-vaihe	Sillanniityntien I-vaiheen rakennustyöt aloitettiin
KINKOMAA -Peltolampi (kaava 2018) -Liisalan alue valmistui 2018	Liisalan alueen Pengerpolku	Peltolammen Vellamonpolun jatko I-vaihe	Peltolammen Vellamonpolun jatko I-vaihe rakennettiin valmiiksi
ETELÄPORTTI -kaava 27.5.2019			Muuramen kunnan Eteläportin rakennustyöt aloitettiin

ALUE	TP 18	TA 19	TP 19
SEUNAVUORI - Murtolammen alue	Rakentamisessa tauko	Rakentamisessa tauko	Rakentamisessa tauko
TERVAMÄKI - Asemakaavan laajennus 2011	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjottu

Investointien toteutumisen analysointi

Uusia alueita rakennetaan toteutuneiden asemakaavojen mukaisesti ja uusien luovutettavien tonttien mukaisesti. Sillanniityn, Peltolammen ja Hautalahden asemakaavat valmistuivat vuonna 2018. Vuosi 2019 painottui Hautalahden asuinalueen rakentamiseen.

Hautalahden alueelle avautui aivan uusi asuinalue. Hautalahden alueen kunnallistekniikan rakennustyöt osoittautuivat haasteellisiksi maasto-olosuhteiden vuoksi. Alueen vesihuollon rakennuskustannukset ylittyivät suunnitellusta arviosta, mutta puolestaan Sillanniityntien I-vaiheen kustannukset alittuivat suunnitellusta arviosta. Kinkomaalla rakennettiin Peltolammen asemakaavan mukainen Vellamonpolun jatkon I-vaiheen vesihuolto valmiiksi.

Sillanniityn ja Eteläportin alueelle aloitettiin rakentamaan aivan uusia yritysalueita. Eteläportin alueen asemakaava sai lainvoiman 27.5.2019, ja maankäyttösopimuksen mukaisesti kunnallistekniikan rakennustyöt aloitettiin vuoden 2019 lopulla.

Murtolammen ja Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Murtolammen alueella on rakentamatta Kotkansiipiä 230 m ja Tervämäen alueella Riekontietä 150 m. Kotkansiiven alueelle tulisi uusi jätevedenlinjapumppaamo. Tervämäen nykyisen asemakaava-alueen kadut on rakennettu Riekontien rakentamisen jälkeen, sen varrella on 7 tonttia. Alueelta on ostettu raakamaata lisää, joka tullaan lähitulevaisuudessa kaavoittamaan ja joka mahdollisesti vaikuttaa Tervämäen alueen liikenneverkkoon.

Tulevina vuosina rakentaminen kohdistuu Seunavuoren Huurrepolun ja Usvatien sekä Hautalahden ja Sillanniityn alueisiin.

VESIHUOLTOLAITOKSEN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Hanketavoitteet

Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on tuottaa ja toimittaa asiakkaille Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1352/2015) mukaista talousveden laatukriteerit täyttävää vettä.

Lisäksi vesihuoltolaitoksen tavoitteena on vastaanottaa ja johtaa jätevesiverkoston tulevat jätevedet asianmukaisesti Nenäinniemen jätevedenpuhdistamolle.

Investointien toteuma

KOHDE		TP 19
SUURUSKANKAAN VESILAITOS Suuruskankaan vesilaitoksen vedestä osa on Muuratjärvestä rantaimetyntä vettä, jonka johdosta pohjaveden happipitoisuus on laskenut. Tällöin riskinä on veden mangaani- ja rautapitoisuuden nousu. Laitoksen vedenlaatu tulisi varmistaa ennen kuin riskitekijät alkavat näkyä vedenlaadussa.	Suuruskankaan vesilaitoksen vedenlaadun varmistamiseksi on aloitettu laitoksen toiminnan tehostamisen suunnitelman laatiminen vuonna 2014. Vedenlaadun laadun varmistamisen toimenpiteiden rakentaminen alkaa lupien tultua	- Suunnitelman laatimisen jatkamisessa oli tauko johtuen verkoston ja vesilaitoksien huolto- ja kunnossapitotehtävien sekä uusien alueiden rakentamisen johdosta

KOHDE		TP 19
	voimaan.	
<p>KINKOMAAN VESILAITOS Kinkomaan vesilaitokselta johdetaan talousvetä Kinkomaan taajama-alueelle, joka on voimakkaassa kasvussa. Alueelle tullaan lähivuosina kaavoittamaan uusia asuinalueita sekä olemassa olevien kaava-alueiden rakentaminen jatkuu.</p> <p>Tällä hetkellä Kinkomaan vesilaitoksella on käytössä yksi siiviläkaivo, jonka vedentuotokapasiteetti on jo maksimikäytössä. Vesilaitoksen kapasiteettiä ja tuottovarmuutta on kohotettava, jotta pystytään vastaamaan kasvavaan vedenkulutukseen</p>	Kehittämissuunnitelman esisuunnitelma on valmistunut vuonna 2017	- Suunnitelman laatimisen jatkamisessa oli tauko johtuen verkoston ja vesilaitoksien huolto- ja kunnossapitotehtävien sekä uusien alueiden rakentamisen johdosta
<p>INNANLAHDEN VESILAITOS Innanlahden vesilaitos on otettu käyttöön vuonna 1968, ja laitos on pitkälti tekniikaltaan alkuperäiskunnossa. Viime vuosikymmenten aikana laitokselle ei ole tehty suurempia investointeja. Laitos on toiminut pitkään varavesilaitoksena, mutta on nykyään jatkuvassa käytössä. Nykyiseltään pitkällä aikavälillä laitos ei tule täyttämään vedenlaadun vaatimuksia (hygieniasointi)</p>	Innanlahden vesilaitoksen asemasta kunnan vedentuotannossa selvitys on valmistunut vuonna 2017	- Suunnitelman laatimisen jatkamisessa oli tauko johtuen verkoston ja vesilaitoksien huolto- ja kunnossapitotehtävien sekä uusien alueiden rakentamisen johdosta
<p>VESIHUOLLON PERUSPARANNUS Vesihuoltoverkoston, pumppaamoiden yms. kunnostus- ja peruskorjauksien suunnittelu sekä niiden toteuttaminen.</p>	Vesihuollon perusparannuksen suunnitelmien laatiminen ja hankkeiden toteuttaminen on aloitettu	Kinkomaantien varressa sijaitsevan runkovesijohdon saneeraus (n.93 m).
<p>MUU VESIHUOLTOTYÖ Kesken toimintakauden pienehköjen vesihuoltohankkeiden toteuttaminen sekä yksittäisten kiinteistöjen pitkien tonttilinjojen rakentaminen</p>	Rakentamisen takia kesken talousarviovuoden tulevat pienehköt vesihuoltotyöt.	Muuna vesihuoltotyönä tehtiin Untamonpolun jatkon vesihuoltoverkoston rakennustyöt Peltolammen kaava-alueelle

Investointien toteutumisen analysointi

Vesihuoltolaitoksen investoinnit tulevat jatkossa kasvamaan kunnan kasvun mukana, mutta myös vesihuoltoverkoston sekä vesilaitosten ikääntymisen vuoksi. Verkostoissa ja vesilaitoksilla ei ole tehty suurempia kunnostustoimenpiteitä vuosien aikana. Tämä alkaa näkyä mm. veden laadun sekä vedenjakeluhäiriönä (vesijohtovuodot).

Kinkorinteen alla olevan vesihuollon perusparannus jäi toteuttamatta vuonna 2019 Hautalahden asuinalueen rakentamisen työresurssimäärästä johtuvien aikataulujen vuoksi.

VESIHUOLTOLAITOKSEN KALUSTO

Hanketavoitteet

Vesihuoltolaitoksen toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TP 19
Kalusto	Ei hankintoja	Vesi- ja viemäreiden maanrakennuksen pakettiauto	Vesi- ja viemäreiden maanrakennuksen pakettiauto hankittiin

Investointien toteutumisen analysointi

Vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemäriputkien rakentamiseen tarkoitettujen kaluston ylläpito

10.3 Vesihuollon rahoituksen toteutuminen

	Talousarvio	Määrärahoje muutokset	Vuoden alusta	Erotus	Ero %
RAHOITUSLASKELMA					
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
* Liikelylijäämä (-ali)	264.430	0	124.789,16	139.640,84	47,2
* Poistot ja arvonalentumiset	0	0	344.236,65	344.236,65-	0,0
* Rahoitustuotot ja -kulut	46.740-	0	46.743,80-	3,80	100,0
* Tulorahoituksen korjaukset	0	0	2.653,23-	2.653,23	0,0
**	217.690	0	419.628,78	201.938,78-	192,8
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
* Investointimenot	913.000-	0	616.475,79-	296.524,21-	67,5
* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	0	0	2.653,23	2.653,23-	0,0
**	913.000-	0	613.822,56-	299.177,44-	67,2
*** TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	695.310-	0	194.193,78-	501.116,22-	27,9
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainojen muutokset					
Lainakannan muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
* Saamisten muutos kunnalta	0	0	207.446,43-	207.446,43	0,0
* Saamisten muutos muilta	0	0	214.368,71	214.368,71-	0,0
* Korott.velk. muutos muilta	0	0	187.271,50	187.271,50-	0,0
**	0	0	194.193,78	194.193,78-	0,0
*** Rahoituksen rahavirta	0	0	194.193,78	194.193,78-	0,0
**** RAHAVAROJEN MUUTOS	695.310-	0	0,00	695.310,00-	0,0

10.4 Vesihuollon tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA

	V.2019	V.2018
* LIIKEVAIHTO	1.642.434,16	1.788.398,82
* Valmistus omaan käyttöön	86.561,19	120.134,98
* Liiketoiminnan muut tuotot	19.841,91	17.199,66
Materiaalit ja palvelut		
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
* Ostot tilikauden aikana	178.496,20-	219.348,91-
* Palvelujen ostot	549.976,52-	418.271,32-
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	411.464,61-	426.131,47-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	84.101,82-	88.660,35-
* Muut henkilösivukulut	13.689,95-	15.877,52-
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunnitelman muk. poistot	344.236,65-	322.164,40-
* Liiketoiminnan muut kulut	42.082,35-	51.269,22-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	124.789,16	384.010,27
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korvaus peruspääomasta	46.743,80-	43.743,80-
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	78.045,36	340.266,47
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	78.045,36	340.266,47
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	78.045,36	340.266,47

Sisältää sisäiset ja laskennalliset erät

TASE

	v.2019	v.2018
T A S E		
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
II Aineelliset hyödykkeet		
*	1. Maa- ja vesialueet	190.000,00 190.000,00
*	3. Kiinteät rakenteet ja laitt	3.600.535,44 3.338.894,03
*	4. Koneet ja kalusto	39.482,41 28.884,68
**	Aineelliset hyödykkeet yht	3.830.017,85 3.557.778,71
III Sijoitukset		
*	1. Osakkeet ja osuudet	566.428,34 566.428,34
**	Sijoitukset yhteensä	566.428,34 566.428,34
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	4.396.446,19 4.124.207,05
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
*	1. Myyntisaamiset	475.511,68 628.546,28
*	3. Saamiset kunnalta	798.855,38 591.408,95
*	4. Muut saamiset	7.551,68 31.554,85
*	5. Siirtosaamiset	44.256,89 81.587,83
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	1.326.175,63 1.333.097,91
***	Saamiset yhteensä	1.326.175,63 1.333.097,91
III Rahoitusarvopaperit		
IV Rahat ja pankkisaamiset		
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1.326.175,63 1.333.097,91
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	5.722.621,82 5.457.304,96
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
*	I Peruspääoma	779.063,35- 779.063,35-
*	IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	2.537.058,04- 2.196.791,57-
*	V Tilikauden yli/alijäämä	78.045,36- 340.266,47-
***	OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3.394.166,75- 3.316.121,39-
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
*	7. Muut velat	2.048.156,97- 1.941.204,64-
**	Pitkäaikainen vieras po. yht.	2.048.156,97- 1.941.204,64-
II Lyhytaikainen		
*	7. Ostovelat	42.001,92- 42.828,72-
*	9. Muut velat/Liittymismaksut	98.768,02- 119.572,43-
*	10. Siirtovelat	139.528,16- 37.577,78-
**	Lyhytaikainen vieras po. yht.	280.298,10- 199.978,93-
***	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2.328.455,07- 2.141.183,57-
*****	VASTATTAVAA	5.722.621,82- 5.457.304,96-

RAHOITUSLASKELMA

	v.2019	v.2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
* Liikelylijäämä (-alij)	124.789,16	384.010,27
* Poistot ja arvonalentumiset	344.236,65	322.164,40
* Rahoitustuotot ja -kulut	46.743,80-	43.743,80-
* Tulorahoituksen korjaukset	2.653,23-	0,00
**	419.628,78	662.430,87
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
* Investointimenot	616.475,79-	513.689,28-
* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	2.653,23	0,00
**	613.822,56-	513.689,28-
*** TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	194.193,78-	148.741,59
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainojen muutokset		
* Antolainasaam. väh. muilta	0,00	0,00
**	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
** Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
* Saamisten muutos kunnalta	207.446,43-	66.027,47-
* Saamisten muutos muilta	214.368,71	243.776,33-
* Korott.velk. muutos muilta	187.271,50	161.062,21
**	194.193,78	148.741,59-
*** Rahoituksen rahavirta	194.193,78	148.741,59-
**** RAHAVAROJEN MUUTOS	0,00	0,00

10.5 Esitys vesihuollon tilikauden tuloksen käsittelystä

Esitetään, että tilikauden ylijäämä 78.045,01 euroa siirretään edellisten tilikausien yli- ja alijäämien tilille.

10.6 Vesihuollon tilinpäätöksen liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Noudatetaan samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan kirjanpidossa.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Eriytettyyn tulos- ja rahoituslaskelmaan otetaan ulkoisten tulojen ja menojen lisäksi sisäinen tulo, meno tai rahoituserä, jossa vastapuolena on kunnan muu toiminta.

Eriytettyyn taseeseen otetaan sisäinen saatava ja velka sekä sisäinen kate, jossa vastapuolena on kunnan muu toiminta.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus.

Vesihuollosta on tehty eriytetty tilinpäätös jo vuodelta 2015 alkaen.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot

		v. 2019	v. 2018
2340	VESIHUOLTO TULOSLASKELMA		
	TOIMINTATULOT		
3001	Vesimaksut	546.561,58	691.407,64
3005	Jätevesimaksut	680.570,78	736.186,29
3008	Perusmaksut	291.928,09	258.979,05
3060	Tonttiliittymien tarvikemaksut	39.165,84	34.713,36
3063	Konekeskuksen myyntituotot	0,00	2.644,70
3160	Myyntituotot muilta	2.810,51	3.907,16
30021	S. vesimaksut	27.154,50	28.924,82
30061	S. jätevesimaksut	38.242,86	31.328,80
*	Myyntitulot	1.626.434,16	1.788.091,82
3288	Muut yhdyskuntapalvelujen	16.000,00	0,00
*	Maksutulot	16.000,00	0,00
3300	Työllistämistuki	6.150,38	6.081,94
3330	Muut tuet ja avustukset	8.255,00	0,00
*	Tuet ja avustukset	14.405,38	6.081,94
3410	Asuntojen vuokrat	0,00	1.179,92
3510	Käyttöomaisuuden myyntivoitot	2.653,23	0,00
3515	Saadut vahinkovak.korvaukset	68,40	0,00
3530	Muut tuotot	1.012,90	7.368,80
*	Muut toimintatulot	3.734,53	8.548,72
**	TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	1.660.574,07	1.802.722,48

Poistosuunnitelma

Käytetään Muuramen kunnan poistosuunnitelmaa.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

		v. 2019	v. 2018
4580	Kalusto	11.795,09-	21.005,31-

Taseen liitetiedot

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
	Maa-alueet	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	190 000	3 338 894	28 885	566 428	4 124 207
Lisäykset tilikauden aikana		595 531	20 945		616 476
Rahoitusosuudet tilikaudella					0
Vähennykset tilikauden aikana					0
Siirrot erien välillä					0
Tilikauden poistot		333 889	10 347		344 237
Arvonlennukset ja niiden pal.					
Poistamaton hankintameno 31.12.	190 000	3 600 535	39 483	566 428	4 396 446

11 ERITETTYJEN TILINPÄÄTÖSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTAMISEEN

SISÄINEN TULOSLASKELMA ILMAN LASKENNALLISIA ERIÄ

	Kunta ilman Hyvinvointi- liikelaitosta ja vesihuoltoa	Hyvinvointi- liikelaitos	Vesihuolto	Muuramen kunta
TOIMINTATULOT				
Myyntitulot	2 203 313,82	925 227,25	1 626 434,16	4 754 975,23
Maksutulot	859 688,40	1 444 865,09	16 000,00	2 320 553,49
Tuet ja avustukset	385 510,31	23 984 112,08	14 405,38	24 384 027,77
Muut toimintatulot	6 700 988,28	743 917,80	3 734,53	7 448 640,61
TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	10 149 500,81	27 098 122,22	1 660 574,07	38 908 197,10
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	138 331,52		86 561,19	224 892,71
TOIMINTAMENOT				
Henkilöstömenot	-17 176 743,45	-6 471 307,87	-464 000,38	-24 112 051,70
Palvelujen ostot	-7 049 183,65	-18 002 723,02	-521 778,50	-25 573 685,17
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-2 297 417,62	-950 527,03	-166 697,30	-3 414 641,95
Avustukset	-26 230 200,48	-1 031 734,19		-27 261 934,67
Muut toimintamenot	-4 939 678,07	-1 927 661,68	-20 934,35	-6 888 274,10
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	-57 693 223,27	-28 383 953,79	-1 173 410,53	-87 250 587,59
TOIMINTAKATE	-47 405 390,94	-1 285 831,57	573 724,73	-48 117 497,78
Verotulot	40 052 277,32			40 052 277,32
Valtionosuudet	10 538 199,00			10 538 199,00
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	54 101,95			54 101,95
Muut rahoitustulot	208 143,44			208 143,44
Korkomenot	-68 965,39			-68 965,39
Muut rahoitusmenot	-2 266,81	-3 000,00	-46 743,80	-52 010,61
VUOSIKATE	3 376 098,57	-1 288 831,57	526 980,93	2 614 247,93
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunn.mukaiset poistot	-3 404 571,04	-66 853,11	-344 236,65	-3 815 660,80
Satunnaiset erät				
TILIKAUDEN TULOS	-28 472,47	-1 355 684,68	182 744,28	-1 201 412,87
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-28 472,47	-1 355 684,68	182 744,28	-1 201 412,87

12 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Muuramessa . päivänä toukokuuta 2020

Mika Ilvesmäki

Jani Kokko

Arto Rajala

Asko Juuti

Janne Andersin

Jenni Ahvenlampi

Tiina Mikkola

Teea Kortetmäki

Heli Räisänen

Ari Ranta-aho

Tilintarkastusmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Muuramessa . päivänä . kuuta 2020

Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy

Jukka Vuorio
JHT, HT

13 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

1. Toimintakertomus
 - Tuloslaskelma
 - Rahoituslaskelma
 - Tase
 - Talousarviovertailu
 - Konsernituloslaskelma
 - Konsernin rahoituslaskelma
 - Konsernitase
2. Päiväkirja
3. Pääkirja
4. Tositteisto
 - Tositelajit
 - 1 Pankkitositteet
 - 4 Palkkatapahtumat
 - 10 KP Laskennalliset
 - 11 KP Automaattikirjaukset
 - 12 SL Laskennalliset
 - 13 SL Automaattikirjaukset
 - 15 Luottotappiot
 - 16 Alv-jako
 - 20 Ostolaskujen maksut
 - 21 Ostolaskut
 - 22 WF Ostolaskut
 - 23 Ostolaskut/vesihuolto
 - 30 Myyntireskontran suoritukset
 - 31 Myyntilaskut/taloustoimisto
 - 32 Myyntilaskut/asuntotoimisto
 - 33 Myyntilaskut/Effica-päivähoito
 - 34 Myyntilaskut/Effica-kotipalvelu
 - 35 Myyntilaskut/vesilaskut
 - 36 Myyntilaskut/tekninen toimisto
 - 37 Myyntilaskut/jätehuolto
 - 38 Myyntilaskut/hyvinvointi/Effica
 - 39 Myyntilaskut/hyvinvointi/intime
 - 87 Korkolaskut
 - 89 Sisäinen laskutus
 - 90 Muistiot
 - 91 Tilinpäätöksen liitetietotositteet
 - 96 Kirjanpidon tulos
 - 97 Kirjanpidon tulos laskennallinen
 - 98 Sisäisen laskennan tulos
 - 99 Sisäisen laskennan tulos laskennallinen
5. Osakirjanpitojen tapahtumaluettelot
 - osto- ja myyntireskontra
 - palkkakirjanpito
6. Poistosuunnitelmat
7. Pysyvien vastaavien kirjanpito
8. Lainakirjanpito

14 SELVITYS KIRJANPIDON SÄILYTYKSESTÄ

Pysyvästi säilytettävät (kunnan päätearkisto):

- tasekirja

Sähköisessä arkistossa 10 vuotta:

- pääkirjat (kp/sl)
- päiväkirjat (kp/sl)
- reskontralistat (osto- ja myyntireskontra)
- saldolistat (osto- ja myyntireskontra)
- WF ostolaskut (tositelaji 22)
- talousarviovertailut (sl)
- taseet (sl)
- tuloslaskelmat (sl)
- rahoituslaskelmat (sl)

Muut tositteet ja raportit säilytetään kunnan päätearkistossa 10 vuotta tai ESR-hankkeen edellyttämän säilytysajan. Kiinteistöinvestointeihin liittyvät tositteet korvataan 10 vuoden jälkeen selvityksillä, joista käy ilmi Verohallituksen määräämät seikat (AVL 209 m §).

MENETELMÄKUVAUKSET

Kunnassa on tehty menetelmäkuvaukset kirjanpito- ja ostolaskujen käsittelyprosessista sekä perintäprosessista.